

Trygg og varandi pensjónsskipan

Uppskotið til Pensjónsnýskipan 2020

Heildarfrágreiðing

Semjuskjal

Lógaruppskot

Hoyringarsvar

Yvirlit

Greiningar

Desember 2017

Innihald:

1. Almennar viðmerkingar.....	1
2. Semjuskjalið	3
Yvirlit yvir broytingar í semjuni eftir hoyring.....	10
3. Lógaruppskot – yvirlit og samandráttir	11
Uppskot úr Almannamálaráðnum.....	11
Samandráttur av broytingum í lóg um almannapensjónir o.a.:.....	11
Samandráttur av broytingum í lóg um áseting og javning av almannaveitingum.:	12
Samandráttur av broyting í lóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.:	12
Uppskot úr Fíggjarmálaráðnum.....	13
Samandráttur av broytingum í lóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Samhaldsfasti):	13
Samandráttur av broytingum í lóg um eftirløn (Eftirlønarlógin):.....	13
Samandráttur av lóg um javningarprosent av almannaveitingum:	14
4. Samfelagsbúskaparligar avleiðingar av pensjónsnýskipan.....	15
Gongdin í fólkasamansetingini	15
Væntað áramál sum pensjónistur økist støðugt	18
Tey omanfyri 67 ár og arbeiðsmarknaðurin	19
Versnandi haldføri vegna vaksandi pensjónsútreiðslur	20
Ávirkan á almenna haldførið	20
Ávirkan á talið av fólkapensjónistum	21
Ávirkan á arbeiðsmarknaðin.....	22
Ávirkan á BTÚ	22
5. Samlað ávirkan á landið og kommunurnar 2018-2030.....	23
Samlað ávirkan á Landskassan	23
Samlað ávirkan á Kommunurnar	23
6. Ávirkan á einstaklingar.....	25
Stakur pensjónistur uttan egininntøku	25
Giftur pensjónistur uttan egininntøku.....	26
Stakur pensjónistur við egininntøku – verandi skipan.....	27
Stakur pensjónistur við egininntøku – nýggj skipan.....	28
Giftur pensjónistur við egininntøku – verandi skipan	30
Giftur pensjónistur við egininntøku – nýggj skipan	31
Giftir pensjónistar við egintøku – samanberingar ymisk húsarhald	32
Giftir pensjónistar í gomlu skipan – har bæði hava umleið somu egininntøku	32
Giftir pensjónistar í gomlu skipan – har bara annar hevur egininntøku	33

Giftir pensjónistar í gomlu skipan – sum velja at strikað móttroking.....	33
Giftir pensjónistar í nýggju skipan – har bara annar hevur egininntøku	35
Giftir pensjónistar í nýggju skipan – har báðir hava somu egininntøku	36
7. Veitingar til fólkapensjónistar í mun til vanligu inntøku.....	37
8. Egin uppsparing – Skattur og móttroking samanlagt.....	39
Skattur og móttroking samanlagt av útgjaldið omanfyri 45.000 kr. árliga.....	39
Skattur og móttroking samanlagt av útgjaldið omanfyri 218.000 kr. árliga.....	40
Skattur og móttroking samanlagt av samlaða útgjaldinum.....	40
Skattur og móttroking í miðal – fyrstu 10 árini sum pensjónist	41
Skattur og móttroking í miðal – eftir 10. árið sum pensjónist	42
9. Lóg um almannapensjónir o.a.	43
10. Lóg um áseting og javning av almannaveitingum.....	89
11. Lóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.....	99
12. Lóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)	105
13. Lóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Samhaldsfasti).....	135
14. Lóg um árligt javningarprosent til almannaveitingar	157
15. Hoyring & Ummæli.....	169

Hoyringsskriv:

- Fylgiskjal 1: Ummælisskjal - Almannamálaráðið
- Fylgiskjal 2: Ummælisskjal - Fíggjarmálaráðið
- Fylgiskjal 3: Kappingareftirlitið
- Fylgiskjal 4: Føroya Handverkarafelag
- Fylgiskjal 5: Maskinameistarafelagið
- Fylgiskjal 6: Antares
- Fylgiskjal 7: Heilsuhjálparafelag Føroya
- Fylgiskjal 8: Prestafelagið
- Fylgiskjal 9: Fiskimálaráðið
- Fylgiskjal 10: Anna Suffia Durhuus
- Fylgiskjal 11: MBF
- Fylgiskjal 12: Almannaverkið
- Fylgiskjal 13: Landsbankin
- Fylgiskjal 14: Bioanalytikarafelagið
- Fylgiskjal 15: Ríkisumboðið
- Fylgiskjal 16: Heilsurøktarafelagið
- Fylgiskjal 17: LÍV-samtakið
- Fylgiskjal 18: Tryggingareftirlitið
- Fylgiskjal 19: Betri Pensjón
- Fylgiskjal 20: Føroya Arbeiðsgevarafelag
- Fylgiskjal 21: ALS
- Fylgiskjal 22: Hagstovan
- Fylgiskjal 23: Samtak

Fylgiskjal 24: Mentamálaráðið
Fylgiskjal 25: TAKS
Fylgiskjal 26: Heilsu- og Innlendismálaráðið
Fylgiskjal 27: Felagið Peningastovnar
Fylgiskjal 28: Landsfelag Pensjónista
Fylgiskjal 29: Kommunufelagið
Fylgiskjal 30: Fakfelagssamstarvið
Fylgiskjal 31: AKF, BLF og Yrkisfelagið Miðnám
Fylgiskjal 32: AMEG (Samhaldsfasti)
Fylgiskjal 33: Skipara og Navigatørfelagið

1. Almennar viðmerkingar

Trygg og varandi pensjónsskipan er yvirskriftin á semjuni um nýggja pensjónsskipan, sum nú verður lögð fyri Løgtingið.

Yvirskriftin er hóskandi, tí tryggleiki og haldføri hava verið høvuðsmálini, sum tað hevur verið strembað eftir, í royndunum at finna eina semju um eina framtíðar pensjónsskipan.

Pensjónsskipanin er ein av grundarsteinunum undir vælferðarsamfelagnum, og hvussu pensjónsskipanin verður frameftir, er tí av ómetaliga stórum samfelagsligum týðningi.

Lítill dugur er í eini pensjónsskipan, ið er fíggjarliga haldfør, men hevur við sær, at fólk hava fíggjarligar stúranir av at gerast eldri ella óarbeiðsfør. Heldur ikki er nógvur dugur í eini pensjónsskipan, sum skapar tryggleika fyribils, men ikki er fíggjarliga haldfør sum frálíður.

Sum hjálagda semja er dømi um, so er tað ikki soleiðis, at fíggjarligt haldføri og sosialur tryggleiki eru mótsetningar. Tí við semjuni kunnu vit siga, at vit hava funnið eina loysn, sum bæði økir um tryggleikan fyri núverandi og komandi pensjónistar, og eisini økir um haldførið í pensjónsskipanini sum frá líður.

Sum hjáløgdu uppskot bera boð um, so er hetta í stóran mun gjørt við at økja um samhaldsfestið í pensjónsskipanini og við at gera skipanina meira smidliga, við størri atliti at fortreytunum hjá teimum eldru.

Mong ár eru liðin, síðan ætlanin um eina pensjónsnýskipan av fyrstan tíð varð sett á politiska breddan, og tað munnu vera fá mál, ið hava fingið drúgvvari viðgerð í politisku skipanini og í embætisverkinum. Tað hevur drigið út, og tað er ikki at undrast á. Tí trupult er at sameina ymiskar politiskar áskoðanir um eitt stórmál, ið er so fløkt, hevur so nógvar ymiskar tættir, og sum er av so stórum týðningi fyri okkum øll.

Tá uppskotið til pensjónsnýskipan hervið verður lagt fram, er tað við vón um, at tað fer at fáa breiða undirtøku millum fólk og í politisku skipanini – og við sannføring um, at ber uppskotið á mál, so hava vit fingið eina tryggja og varandi pensjónsskipan fyri allar føroyingar.

Eyðgunn Samuelson
Landsstýriskvinna í Almannamálum

Kristina Háfoss
Landsstýriskvinna í Fíggjarmálum

SEMJA MILLUM
SJÁLVSTÝRI, FRAMSÓKN, TJÓÐVELDI OG JAVNAÐARFLOKKIN
(Dagförd eftir hoyring)

**TRYGG OG VARANDI
PENSJÓNSSKIPAN**

Inngangur

Flokkarnir staðfesta, at lötan fyri langari tíð síðan er komin at fremja eina pensjónsnýskipan í Føroyum.

Ásannandi, at ymiskar meiningar eru bæði innanhýsis í flokkunum, tvørturum floksmørk og tvørturum samgongu og andstöðu, hava øll flutt seg fyri at rækka einari semju um eina framtíðar pensjónsskipan.

Flokkarnir eru samdir um, at ein framtíðar pensjónsskipan skal lúka hesi 3 aðalmál:

1. Tryggja hægri pensjón til pensjónistar við lágari og miðal inntøku
2. Gera tað meira lönandi at arbeiða eftir pensjónsaldur
3. Styrkja figgjjarliga haldførið og framtíðartryggja vælferðarsamfelagið

Tað má ásannast, at galdandi pensjónsskipan hevur alsamt truplari við at tryggja teimum pensjónistum – ið ikki hava eina munandi uppsparing ella framíhjáinntøku – eina nøktandi upphædd at liva av, ið er omanfyri markið fyri fátækaváða. Mælt verður tí til beinanvegin at tryggja veikastu pensjónistunum eitt hægri útgjald og at tryggja, at almannapensjónin verður javnað árliga frameftir. Hetta verður gjørt við at hækka Samhaldsfasta og seta sjálvvirkandi javning av almannaveitingum í verk.

Harumframt er núverandi skipan stirvin og ótíðarhóskandi á tann hátt, at hon tekur ov lítið atlit til umstöðurnar hjá tí einstaka. Mælt verður tí til broytingar, ið gera skipanina meira smidliga við fleiri valmøguleikum, soleiðis at fólk í størri mun kunnu leggja frá sær eftir førimuni.

Galdandi skipan tekur ikki hædd fyri, at alsamt fleiri í dag eru so væl fyri, at tey vilja arbeiða longur enn til pensjónsaldurin, og tí kundu verið hugað at útsett almennu pensjónina. Mælt verður tí til, at skipan við útsettari pensjón verður sett í verk. Fólk kunnu velja at arbeiða longur, og samtíðis frásiga sær almennu pensjónina, ímóti at fáa hægri útgjald, tá ið tey fara frá.

Hinvegin loftar galdandi skipan í ov lítlan mun teimum, sum eftir eitt drúgt arbeiðslív ikki halda seg vera føran fyri at arbeiða til pensjónsaldur. Mælt verður tí til, at ein nýggj skipan við framskundaðari pensjón verður sett í verk.

Harumframt mugu reglurnar fyri móttrokning í galdandi skipan sigast at vera óhepnar. Móttroknað verður ov harðliga og í ov lítlum parti av samlaðu almennu pensjónini. Mælt verður tí til varligari móttrokning, og at móttroknað verður í størri parti av pensjónini. Tó verður ikki mælt til, at móttroknað verður í Samhaldsfasta.

Havandi í huga tær avbjóðingar, sum framtíðar aldursbýtið í fólkinum fer at hava við sær fyri almenna búskapin, má ásannast, at tað verður trupult at halda áfram við núverandi pensjónsskipan sum frálíður. Tað krevur munandi skattahækkingar, almennar sparingar ella lækkingar av veitingum til pensjónistar. Neyðugt er tí við tillagingum, sum tryggja skipanina fíggarliga frameftir. Hetta er eisini ein fyrirtreyt fyri at tryggja, at tað almenna frameftir hevur ráð til at veita tær tænar, ið eru neyðugar, eitt nú innan heilsuverkið og eldraðkið.

Tað er at fegnast um, at 67 ára gomul í dag kunnu rokna við at liva væl longur enn fyrr, og at greiningar vísa, at gongdin kann væntast at halda fram. Eisini er at fegnast um, at hagtøl vísa, at feroingar, ið eru 67 ár og eldri, í stóran mun eru á arbeiðsmarknaðinum.

Flokkarnir ásanna, at tað verður neyðugt at tillaga pensjónsskipanina til hendan veruleika, og mæla tí til, at farið verður undir at hækka pensjónsaldurin varisliga. Mælt verður til, at pensjónsaldurin hækkar við hálvum ári í 2025 og hálvum ári í 2030 soleiðis, at pensjónsaldurin verður 67½ ár í 2025 og 68 ár frá 2030. Fyri at tryggja pensjónsskipanina tvørturum ættarlið, verður mælt til, at pensjónsaldurin frá 2035 verður ásettur sambært gongdini í miðal lívsævi. Tó kann pensjónsaldurin ongantíð broyast við meira enn hálvum ári fimta hvørt ár, og hvør broyting skal fráboðast í minsta lagi 10 ár frammanundan.

Flokkarnir eru samdir um, at pensjónsskipanin framvegis skal vera grundað á 3 súlur – almenna pensjón, samhaldsfasta og egna uppsparing. Men mælt verður til, at størri dentur verður lagdur á Samhaldsfasta og minni dentur á egna uppsparing. Tað vil siga, at mælt verður til eina meira samhaldsfasta pensjónsskipan, har vit spara meira upp í felag. Eisini sjálf eginuppsparingin verður gjørd meiri samhaldsføst, við at pensjónsskatturin lækkar fyri lág- og meðalinntøkurnar, og við at eftirlønargjald verður lagt afturat flestu almannaveitingum, útgjaldið úr ALS o.ø.

Pensjónssemjan

Flokkarnir eru samdir um eitt uppskot til framtíðar pensjónsskipan, ið er grundað á hesar reglur:

Tværskipanir frá 2020

§ 1. Persónar, ið gerast 67 ár eftir 31. desember 2019 koma undir allar ásetingarnar í semjuni. Teirra skipan verður hereftir nevnd *nýggj skipan*.

Stk. 2. Verandi pensjónistar og fólk, sum fylla 67 ár fyri 1. januar 2020, koma ikki undir allar ásetingarnar í semjuni. Tey verða einans fevnd av hækking í Samhaldsfasta (§ 4) og av sjálvvirkandi javning (§ 10). Harumframt kunnu pensjónistar í verandi skipan sjálvir gera av, um tey vilja mótróknast saman, ella hvør sær (§ 11). Teirra skipan verður hereftir nevnd *verandi skipan*.

Viðmerkingar

Endamálið við tveimum skipanum er at veita tryggleika um inntøkugrundarlagið hjá teimum, sum longu eru pensjónistar og hjá teimum, sum eru um at gerast pensjónistar. Hesi sleppa nú undan at verða rakt av broytingum við stuttum skotbrá. Tó fáa tey hægri útgjald úr Samhaldsfasta og árliga prístalhækking av veitingum, og tað fer at hækka pensjónina hjá verandi pensjónistum – eisini frameftir. Gjørt verður tó vart við, at hjá teimum, ið onga aðra inntøku hava enn almenna pensjón

og Samhaldsfasta, hefur það ekki stórvægis fíggarligan týðning, hvörjari skipan tey eru í. Tey fáa hægri pensjón enn í dag, og á leið sama útgjald í báðum skipanum.

Almenna pensjónin í verandi skipan

§ 2. Almenna pensjónin í verandi skipan verður óbroytt, og tí framhaldandi samansett av trimum veitingum, sum eru grundupphædd, viðbót og brennistuðul (viðbót til ávísar pensjónistar).

Stk. 2. Skattafría grundupphæddin verður óbroytt 3.589 kr. fyri stök um mánaðin og 2.733 kr. fyri gift um mánaðin.

Stk. 3. Grundupphæddin verður framhaldandi ikki mótroknað í aðrari inntøku.

Stk. 4. Skattskyldugu viðbøturnar verða óbroyttar 3.771 kr. um mánaðin fyri stök og 3.031 kr. um mánaðin fyri gift.

Stk. 5. Viðbótin verður framhaldandi mótroknað við 60% í inntøku omanfyri 61.900 kr. árliga.

Stk. 6. Mótrokning millum hjún verður gjørd valfrí í verandi skipan. Um hjún ynskja það, kann inntøkugrundarlagið fyri mótrokning verða helvtin av inntøkuni hjá báðum tilsamans, eins og í dag. Men um tey ikki ynskja það, kunnu tey velja at verða mótroknað hvør sær eins og í nýggju skipanini.

Stk. 7. Skattafríur brennistuðul á 7.608 kr. árliga verður framhaldandi veittur til húsarhald, har inntøkan er í mesta lagi 60.000 kr. árliga fyri stök og 80.000 kr. árliga fyri hjún.

Viðmerkingar

Pensjónistar í verandi skipan fáa sostatt bara fyrimunir av broytingunum. Tey fáa fyrimun av, at Samhaldsfasti hækkar, og at pensjónin verður árliga prístalshækkað. Eisini er það til fyrimuns, at verandi pensjónistar kunnu velja um mótrokning millum hjún skal verða galdandi ella ikki. Aðrar broytingar í nýggju skipanini fevna ikki um verandi pensjónistar.

Almanna pensjónin í nýggju skipan

§ 3. Almenna pensjónin í nýggju skipan verður samansett av grundupphædd og viðbót. Viðbótin og brennistuðulin verða lögð í eina veiting, soleiðis at skipanin gerst meira einfald. Persónar í nýggju skipan fáa tí ikki brennistuðul. Tey fáa í staðin hægri viðbót.

Stk. 2. Skattafría grundupphæddin verður óbroytt, og tann sama sum í gomlu skipan, 3.589 kr. fyri stök um mánaðin, og 2.733 kr. fyri gift um mánaðin.

Stk. 3. Grundupphæddin verður mótrokningarfrí upp til 30.000 kr. árliga.

Stk. 4. Grundupphæddin verður mótroknað við 25% í inntøku omanfyri 45.000 kr. árliga.

Stk. 5. Skattskyldugu viðbøturnar hækka til 4.779 kr. um mánaðin fyri stök og 3.537 kr. um mánaðin fyri gift.

Stk. 6. Viðbótin verður í 2020 mótrokningarfrí í árligari inntøku upp til 217.200 kr. fyri stök og 176.200 kr. fyri gift. Mótrokningarfría upphæddin fyri grundupphædd verður javnað árliga, og í tí sambandi verður mótrokningarfría upphæddin fyri viðbótina ásett soleiðis, at mótrokning í viðbót altíð tekur við, eftir at grundupphæddin er fult mótroknað.

Stk. 7. Mótrokning í viðbót lækkar úr 60% niður í 40%.

Stk. 8. Inntøkugrundarlagið fyri mótrokning hjá giftum, har bæði eru pensjónistar, verður einans persónliga inntøkan hjá tí einstaka. Inntøka hjá hjúnafelaga verður ikki roknað uppí. Tað vil siga, at mótrokning millum hjún verður strikað í nýggju skipan.

Samhaldsfasti

§ 4. Inngjaldið í Samhaldsfasta hækkar stígvíst úr 2,25% upp í 3,00%.

Stk. 2. Inngjaldið hækkar úr 2,25% upp í 2,5% frá 1. januar 2018.

Stk. 3. Inngjaldið hækkar úr 2,5% upp í 3% frá 1. januar 2019

Stk. 4. Ásetingar um rættin til útgjald úr Samhaldsfasta verða dagfórdar soleiðis, at allir pensjónistar, sum búgva í Føroyum við útgjald, fáa fult útgjald. Hetta er einans treytað av, at tey hava búð í Føroyum í minst 3 ár, frá tí tey gjørdust 15 ár til pensjónsaldur.

Stk. 5. Fyri pensjónistar, sum búgva uttanlands við útgjald, ella flyta av landinum, verður brotskipanin framvegis galdandi.

Stk. 6. Útgjaldið úr Samhaldsfasta verður framhaldandi ikki mótroknað, um pensjónistur hevur aðra inntøku. Útgjaldið er sostatt tað sama, óansæð inntøku.

Stk. 7. Pensjónsaldurin í Samhaldsfasta verður framhaldandi tann sami sum fyri fólkapensjón.

Viðmerkingar

Hækkingin í inngjaldinum fer væntandi at hava við sær, at útgjaldið hækkar umleið 1.200 kr. um mánaðin. Harumframt verður talan um árligar pristalshækkingarnar. Roknað verður við, at mánaðarlíga útgjaldið verður umleið 1.600 kr. hægri í 2020 enn í 2017. Útgjaldið í 2017 er 4.025 kr. um mánaðin. Útgjaldið verður væntandi 5.635 kr. um mánaðin í 2020.

Eginuppsparing

§ 5. Bundna gjaldið, tað vil siga tað lógarbundna minstakravið til egna pensjónsuppsparing, lækkar úr 15% niður í 12%.

Stk. 2. Bundna gjaldið hækkar framhaldandi við 1% árlíga upp í 12% frá 2026.

Stk. 3. Aldursmarkið fyri nær fólk skulu rinda til egna pensjón, ið er 21 ár, verður avtikið.

Stk. 4. Ásetingin, ið sigur, at egin uppsparing er partur av felags búgvi við hjúnaskilnað, verður styrkt.

Inntøkugrundarlag fyri mótrokning

§ 6. Inntøkugrundarlagið fyri mótrokning í almennari pensjón verður framhaldandi samansett av skattskyldugu inntøkuni (sambært skattalógini) og inntøku frá kapitalvinningi (inntøka eftir kapitalvinningskattalógini, t.d. rentur og vinningsbýti). Inntøka frá sosialum pensjónum og útgjald úr Samhaldsfasta verður framhaldandi ikki talt við.

Stk. 2. Útgjald av forskattaðari lívrentu og lutaeftirløn, ið er inngoldin eftir 1. januar 2012, verður frá 2020 tald við í inntøkugrundarlagið fyri mótrokning. Broytingin er bara galdandi fyri tey í nýggju skipan.

Stk. 3. Útgjaldið sbrt. stk. 2 verður ikki upproknað til skattskyldugt virði, men verður lagt beinleiðis afturat galdandi inntøkugrundarlag.

Viðmerkingar

Í almennu viðmerkingunum til eftirlønarlógina, ið varð sett í gildi 1. januar 2014, stendur: “*Tá ið samansparingin til eftirløn veksur, gerst eftirlønin sum frálíður so mikið stór, at stórum parti av fólkinum fer ikki at tørva fulla fólkapensjón. At tørvurin á fólkapensjón lutfalsliga fer at minka hevur við sær, at tað almenna frameftir verður betur ført fyri at røkja vælferðartænastur til eldri*”

sum t.d. heimarøkt, ellisheim og sjúkrarøkt. Gjört verður tó vart við, at hetta lógaruppskotið einsamalt ikki hevur nakra sparing við sær í almannapensjónum. Orsøkin er tann, at verandi lóggava ikki gevur móguleika fyri at móttrokna útgjöld eftir hesari lóg í almannapensjónum (sama ger seg galdandi fyri útgjöld sambært verandi rentutryggingarlóg, sum eru inngoldin eftir 1. januar 2012). Í hesum sambandi verður neyðugt at broyta reglurnar um móttrokning o.a. Hetta arbeiðið er í gongd og er at meta sum seinni partur av pensjónsnýskipanini, har hetta uppskotið er at meta sum fyrri partur.”

Hesin seinni partur av pensjónsnýskipanini verður settur í verk frá 2020. Mælt verður tí til, at lutaeftirløn og lívrenta, ið eru uppspald eftir 1. januar 2012 og verða útgoldin við pensjónsaldur, verða lögð afturat galdandi inntøkugrundarlag hjá teimum, sum gerast pensjónistar frá og við 1. januar 2020.

Pensjónsaldur

§ 7. Pensjónsaldurin hækkar úr 67 ár upp í 67½ ár tann 1. januar 2025.

Stk. 2. Pensjónsaldurin hækkar úr 67½ ár upp í 68 ár tann 1. januar 2030.

Stk. 3. Skipan við *livetíðar indeks* verður sett í verk frá 2035. Fimta hvørt ár skal pensjónsaldurin eftirmetast í mun til gongdina í miðal lívsævi hjá 65 ára gomlum.

Stk. 4. Broyting í pensjónsaldurinum skal fráboðast við 10 ára ávaring.

Stk. 5. Pensjónsaldurin kann í mesta lagi hækka ½ ár fyri hvørja eftirmeting. Talan kann sostatt í mesta lagi verða um ½ ára broyting fimta hvørt ár.

Stk. 6. Fyrsta eftirmeting verður í 2025 við móguligari broyting í pensjónsaldurinum frá 2035.

Útsett pensjón

§ 8. Skipan við móguleika at útseta fólkapensjónina verður sett í verk. Velur ein persónur, ið hevur rokkið pensjónsaldur, at útseta fólkapensjónina, verður mánaðarlíga pensjónin hægri, tá persónurin velur at gerast pensjónistur.

Stk. 2. Móguleiki verður ikki at útseta útgjaldið úr Samhaldsfasta. Samhaldsfasti verður framhaldandi útgoldin við fólkapensjónsaldur.

Framskundað pensjón

§ 9. Skipan, ið ger tað móguligt at fáa pensjón áðrenn pensjónsaldurin – vegna kroppsligt ella sálarligt slit av arbeiðsávum – verður sett í verk.

Stk. 2. Framskundað pensjón kann verða játtað upp til 3 ár fyri fólkapensjónsaldur. Tað vil siga, at aldursmarkið verður 64 ár í 2020. Hækkar pensjónsaldurin, so hækkar aldursmarkið samsvarandi.

Sjálvvirkandi javning (prístalshækking)

§ 10. Sjálvvirkandi javning av almennu pensjónini verður sett í verk. Eisini móttrokningarfriú upphæddirnar verða árlíga javnaðar.

Stk. 2. Sama javning verður eisini galdandi fyri flestu almannaveitingar.

Stk. 3. Javnað verður árlíga við miðaltalinum av:

1. Árligu gongdini í prístalinum
2. Árliga lønarvøkstrinum á almenna arbeiðsmarknaðinum.

Mótrokning millum hjún

§ 11. Mótrokning millum hjún verður strikað fyri tey, ið gerast pensjónistar í nýggju skipan frá 2020. Hetta hevur við sær, at veitingarnar til pensjónistar ikki verða ávirkaðar av, hvørja inntøku hjúnafelagin hevur.

Stk. 2. Pensjónistar í verandi skipan gera sjálvir av, um tey vilja mótroknast saman, ella hvør sær.

Lønarlíknandi veitingar verða eftirlønargevandi

§ 12. Lønarlíknandi og tíðaravmarkaðar almannaveitingar fara frameftir at vera eftirlønargevandi. Sama verður galdandi fyri útgjald úr Barsilsskipanini, ALS-skipanini og fyri minstuløn úr Trygdargrunninum.

Stk. 2. Bundna eftirlønargjaldið verður lagt afturat veitingunum, soleiðis at tær ikki lækka.

Nøktandi óarbeiðsførstrygging/óarbeiðsførisveiting

§ 13. Tryggjast skal, at allir føroyingar fáa nøktandi óarbeiðsførstrygging/óarbeiðsførisveiting.

Stigvaksandi pensjónsskattur

§ 14. Pensjónsskatturinn verður broyttur frá 40% flatskatti til ein skatt, sum er stigvaksandi í skattskyldugari inntøku.

Stk. 2. Eftirlønarskatturinn verður ásettur í mun til skattskyldugu inntøkuna soleiðis:

Er skattskylduga ársinntøkan størri enn:	men minni enn, ella ájavnt við:	er eftirlønarskatturinn í prosent av samlaða inngjaldinum sama árið:
kr. 0	kr. 235.000	30,0
kr. 235.000	kr. 240.000	30,5
kr. 240.000	kr. 245.000	31,0
kr. 245.000	kr. 250.000	31,5
kr. 250.000	kr. 255.000	32,0
kr. 255.000	kr. 260.000	32,5
kr. 260.000	kr. 265.000	33,0
kr. 265.000	kr. 270.000	33,5
kr. 270.000	kr. 275.000	34,0
kr. 275.000	kr. 280.000	34,5
kr. 280.000	kr. 285.000	35,0
kr. 285.000	kr. 290.000	35,5
kr. 290.000	kr. 295.000	36,0
kr. 295.000	kr. 300.000	36,5
kr. 300.000	kr. 305.000	37,0
kr. 305.000	kr. 310.000	37,5
kr. 310.000	kr. 315.000	38,0

kr. 315.000	kr. 320.000	38,5
kr. 320.000	kr. 325.000	39,0
kr. 325.000	kr. 330.000	39,5
kr. 330.000		40,0

Gildiskomur

§ 15. Uppskotini verða send til hoyringar samtíðis og lögð fram fyri Løgtingið samtíðis.

Stk. 2. Broytingarnar í lógini um Samhaldsfasta (§ 4) hava virknað frá 1. januar 2018.

Stk. 3. Broytingarnar í Eftirlønarlógini (§§ 5, 12 og 14) koma í gildi 1. januar 2019.

Stk. 4. Broytingar í almennu pensjónini (§§ 1-3, 6-9 og 11) og lógaruppskotið um sjálvvirkandi javning (§ 10) koma í gildi 1. januar 2020.

Uppskotini verða send í almenna hoyring í november mánað. Lógaruppskotini verða viðgjørd sum ein heild. Tillagingar í mun til semjuna, ið partarnir gerast samdir um eftir hoyring, kunnu verða gjørdar, áðrenn lógaruppskotini samlað verða lögð fyri Løgtingið.

Tórshavn, 14. desember 2017

Vegna Sjálvstýri

Jógvan Skorheim, formaður

Vegna Framsókn

Hanna Jensen, næstforkvinna og løgtingskvinna

Vegna Tjóðveldi

Kristina Háfoss, landsstýriskvinna

Vegna Javnaðarflokkinn

Eyðgunn Samuelson, landsstýriskvinna

Yvirlit yvir broytingar í semjuni eftir hoyring

Eftir hoyring er avgjørt at fremja ymiskar broytingar í semjuni. Semjuskjalið omanfyri er dagført, tað vil siga, at broytingarnar eru skrivaðar inn í semjuna.

Broytingarnar eftir hoyring eru hesar:

Mótrokning millum hjún

§ 3, stk. 6 er broytt soleiðis at mótrokning millum hjún verður valfrí í verandi skipan. Tað vil siga, hjún í verandi skipan avgerða sjálvi, hvørt tey vilja verða mótroknað saman ella hvør sær.

Almanna pensjónin í nýggju skipan

§ 3. stk. 3 er broytt soleiðis, at grundupphæddin verður mótrokningarfrí upp til 45.000 kr. árliga, í staðin fyri 30.000 kr. árliga.

Samhaldsfasti

§ 4 er broytt soleiðis, at at broytingarnar í Samhaldsfasta koma í gildi 1. Januar 2018, í staðin fyri 1. juli 2018.

Eisini hækkar gjaldið við 0,25% í 2018 og við 0,5% í 2019. Frammanundan var talan um 0,25% í 2018, 0,25% í 2019 og 0,25% í 2020.

Ásetingar um rættin til útgjald úr Samhaldsfasta eru nú í staðin dagfórdar soleiðis, at allir pensjónistar, sum búgva í Føroyum við útgjald, fáa fullt útgjald. Hetta er einans treytað av, at tey hava búð í Føroyum í minst 3 ár, frá tí tey gjørdust 15 ár til tey náddu pensjónsaldur.

Stigvaksandi pensjónsskattur

§ 14 er broytt soleiðis, at í staðin fyri ein pensjónsskatt við 3 stigum er nú talan um ein pensjónsskatt við 21 stigum.

Gildiskomur

§ 15. Stk. 2 er broytt frá 1. juli 2018 til 1. januar 2018.

Tað vil siga, at broytingarnar í Samhaldsfasta koma í gildi 1. januar 2018, í staðin fyri 1. juli 2018.

3. Lógaruppskot – yvirlit og samandráttir

Pensjónsnýskipanin umfatar í alt 6 lógaruppskot. Trý uppskot eru úr Almannamálaráðnum og trý uppskot eru úr Fíggjarmálaráðnum.

Uppskotini úr Almannamálaráðnum eru:

- Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um almannapensjónir o.a.
- Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum
- Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.

Uppskotini úr Fíggjarmálaráðnum eru:

- Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)
- Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Samhaldsfasti)
- Uppskot til lögtingslóg um um árligt javningarprosent til almannaveitingar

Uppskot úr Almannamálaráðnum

Uppskotini úr Almannamálaráðnum snúgvá seg um broytingar í almennu pensjónunum. Talan er um broytingar í upphæddum, mótrokning og pensjónsaldri. Harumframt verður mælt til at seta í verk tvær nýggjar skipanir. Eina skipan við útsettari pensjón og eina við framskundaðari pensjón. Endamálið við nýggju skipanunum er at gera fólkapensjónina meira smidliga.

Tvær skipanir frá 2020

Hjá teimum, ið longu eru pensjónistar, ella gerast pensjónistar fyri 1. januar 2020, verða ongar broytingar framdar í almennu pensjónini. Tó verður ásett at mótrokning millum hjún verður valfrí í verandi skipan. Annars eru allar broytingar niðanfyri einans galdandi fyri tey, ið gerast pensjónistar eftir 31. desember 2019.

Samandráttur av broytingum í lóg um almannapensjónir o.a.:

- *Pensjónsaldurin:*
 - Pensjónsaldurin hækkar upp í 67½ ár frá 2025 og upp í 68 ár frá 2030.
 - Pensjónsaldurin verður – frá 2035 og frameftir – dagførdur um so er, at væntað miðal lívsævi hækkar munandi.
 - Broyting í pensjónsaldri skal fráboðast við 10 ára freist.
 - Pensjónsaldrinum kann í mesta lagi broytast við hálvum ári hvørja ferð, og kann í mesta lagi broytast fimta hvørt ár.
- *Mótrokning:*
 - Mótrokning í viðbót lækkar úr 60% niður í 40%.

- Mótrokning í grundupphædd á 25% verður ásett. Mótroknað verður tó ekki í tí partinum av inntøkuni, ið er niðanfyri 45.000 kr.
 - Mótrokning millum hjún verður valfrí í verandi skipan
 - Mótrokning millum hjún verður strikað í nýggju skipanini
 - Útgjald av forskattaðari lívrentu og lutaeftirløn, ið er inngoldin eftir 1. januar 2012, verður tald við í inntøkugrundarlagið fyri mótrokning.
- *Nýggjar skipanir:*
 - Skipan við útsettari pensjón verður sett í verk. Tey, ið halda fram at arbeiða eftir pensjónsaldur, kunnu útseta fólkapensjónina, og so fáa hægri fólkapensjón, tá ið tey fara á pensjón.
 - Skipan við framskundaðari pensjón verður sett í verk. Tey, ið av arbeiðsávum eru kropsliga ella sálarliga niðurslitin, kunnu fara á pensjón upp til 3 ár fyri fólkapensjónsaldur.

Samandráttur av broytingum í lóg um áseting og javning av almannaveitingum.:

- *Upphæddir:*
 - Skattafría grundupphæddin verður óbroytt 3.589 kr. um mánaðin fyri stök og 2.733 kr. um mánaðin fyri gift.
 - Skattskyldugu viðbøturnar verða lagdar saman til eina viðbót á 4.779 kr. um mánaðin fyri stök og 3.573 kr. um mánaðin fyri gift.
- *Mótrokning:*
 - Grundupphæddin verður mótrokningarfrí í aðrari árligari inntøku upp til 45.000 kr.
 - Viðbótin verður mótroknað tá ið grundupphæddin er uppi. Viðbótin verður í 2020 mótrokningarfrí í aðrari árligari inntøku upp til 217.200 kr. fyri stök og 176.200 kr. fyri gift.

Samandráttur av broyting í lóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.:

- Viðbót til ávísar pensjónistar (brennistuðul) verður ikki galdandi fyri tey, ið gerast fólkapensjónistar eftir 1. januar 2020.
- Tey, ið longu eru pensjónistar, ella gerast pensjónistar fyri 1. januar 2020, hava tó framvegis rætt til brennistuðul, um tey annars lúka treytirnar fyri mestu inntøku.

Uppskot úr Fíggjarmálaráðnum

Uppskotini úr Fíggjarmálaráðnum mæla til broytingar í Samhaldsfasta og í Eftirlønarlógini. Harumframt er eitt uppskot til eina nýggja lóg, sum skal áseta, hvussu almannaveitingar skulu javnast frameftir.

Samandráttur av broytingum í lóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Samhaldsfasti):

- *Inngjaldið:*
 - Inngjaldið hækkar úr 2,25% upp í 2,5% frá 1. janur 2018
 - Inngjaldið hækkar úr 2,5% upp í 3% frá 1. januar 2019
 - Roknað verður við, at hækkingarnar – umframt árliga javningin á 3% - hava við sær, at mánaðarliga útgjaldið verður góðar 1.600 kr. hægri í 2020 enn í 2017
- *Rættur til útgjald úr samhaldsfasta:*
 - Rættur til útgjald úr samhaldsfasta verður dagfördur soleiðis, at tey, sum búgva í Føroyum við pensjónsaldur, og hava búð í Føroyum í minsta lagi 3 ár, fáa fult útgjald.
 - Útgjaldið úr Samhaldsfasta verður framhaldandi ikki mótröknað, um pensjónistur hevur aðra inntøku. Útgjaldið verður framhaldandi tað sama, óansæð inntøku.
- *Pensjónsaldur í Samhaldsfasta:*
- Pensjónsaldurin í Samhaldsfasta verður framhaldandi tann sami sum fyri fólkapensjón. Broytist pensjónsaldurin fyri almannapensjón, broytist pensjónsaldurin í Samhaldsfasta samsvarandi.

Samandráttur av broytingum í lóg um eftirløn (Eftirlønarlógin):

- *Bundna eftirlønargjaldið:*
 - í staðin fyri at hækka við einum prosentum árliga upp í 15% til 2029 hækkar gjaldið í staðin upp í 12% til 2026.
- *Undantøk verða strikað:*
 - Rindast skal til eftirløn av flestu almennum veitingum og av útgjaldi úr ALS og trygdargrunninum hjá fiskimonnum.
 - Aldursmarkið fyri inngjald til egna pensjón, ið er 21 ár, verður avtikið.

- *Felags ogn hjá hjúnafelögum:*
 - Ásetingin um, at egin uppsparing er partur av felags búgvi í sambandi við hjúnaskilnað, verður styrkt.

- *Pensjónsskattur:*
 - Pensjónsskatturinn verður broyttur frá 40% flatskatti til ein skatt, sum er stigvaksandi í skattskyldugari inntøku. Ítøkiliga lækkar pensjónsskatturinn niður í 30% fyri láglønt og veksur síðan stigvaksandi upp í 40% fyri høgar miðalinntøkur og háinntøkur

Samandráttur av lóg um javningarprosent av almannaveitingum:

- *Javning av almannaveitingum:*
 - Flestu almannaveitingar verða frameftir javnaðar við miðaltalinum av árligu gongdini í prístalinum og lønarvøkstrinum á almenna arbeiðsmarknaðinum.
 - Javnað verður tó í mesta lagi við lønarvøkstrinum
 - Javningin verður ongantíð negativ. Er miðaltalið minni enn null, verður ongin javning.

4. Samfelagsbúskaparligar avleiðingar av pensjónsnýskipan

Í hesum brotinum verður sagt frá, hvørjar avleiðingar nýskipanin verður mett at hava á samfelagsbúskapin.

Mett verður um ávirkanina á almenna haldfærið, og um avleiðingar fyri løntakaratalið og búskaparvæksturin.

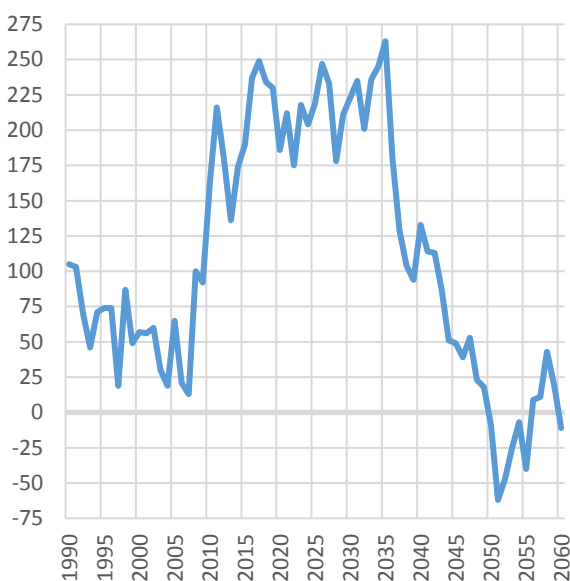
Men fyrst verður hugt nærri at broytingunum í fólkasamansetingini, ið eru fyrri framman, og sagt verður frá gongdini í miðal lívsævi. Eisini verður hugt nærri at, í hvussu stóran mun tey eldru í dag eru á arbeiðsmarknaðinum.

Gongdin í fólkasamansetingini

Talið av fólki í fólkapensjónsaldri veksur skjótt hesi árin. Sum víst í mynd 1, veksur talið av fólki, sum eru 67 ár og eldri, við góðum 200 árliga.

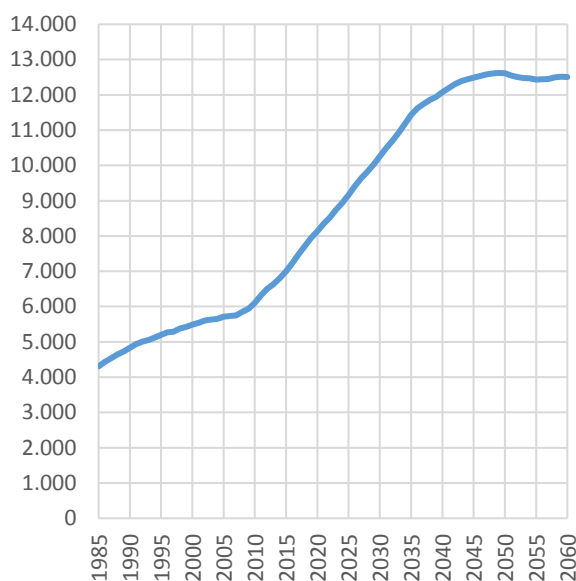
Mynd 1.

Árligur vøkstur í tali av fólki eldri enn 67 ár

Mynd 2.

Tal av fólki 67 ár og eldri

Vøksturinn tók dik á seg í 2010, og stendst av, at stóra talið av fólki, sum fødd vóru tíðarskeiðið frá seinna heimsbardaga og fram til seinast í sekstiárunum, nú koma í fólkapensjónsaldurin.

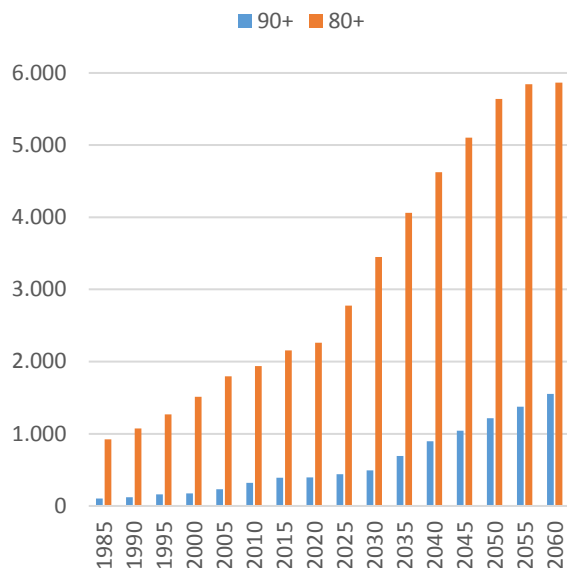
Roknað verður við, at stóri vøksturinn heldur fram til umleið 2040, tá ið vøksturinn bráðliga hasar av í sambandi við, at tað nú koma árgangir inn, sum eru nakað færri í tali, og at stóru árgangirnir nú eru komnir til so høgan aldur, at tað av álvara fer at minka burturav teimum.

Gongdin hevur við sær, at samlaða talið av fólki, ið eru 67 ár og eldri, fer at vaksa úr núverandi 7.500, upp í umleið 12.500.

Frá umleið 2023 byrja stóru árgangirnir at gerast 80 ára gamlir, og hetta hevur við sær, at eisini talið av fólki 80 ár og eldri fer at vaksa væl skjótari enn í dag.

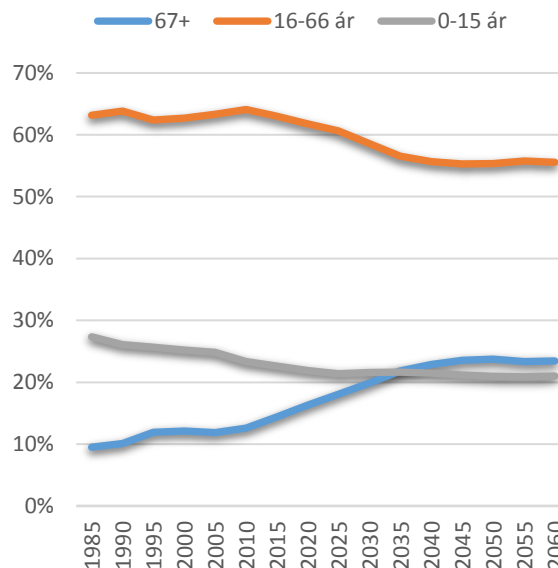
Mynd 3.

Tal av fólki 80 ár og eldri, og tal 90 ár og eldri

Mynd 4.

Aldursbýtið 1985-2060 í %.

Í dag eru umleið 2.200 fólki, ið eru 80 ár og eldri. Væntandi veksur talið upp í næstan 6.000. Talið av fólki 90 ár og eldri fer væntandi at fýrfaldast úr núverandi 400 og upp í 1.600 fólki. Talið av fólki í røktarkrevjandi aldri fer sostatt at vaksa munandi komandi árin.

Samtíðis eru ikki útlit til vøkstur í talinum av fólki í teimum aldursbólum, har fólki vanliga eru á arbeiðsmarknaðinum – heldur hinvegin.

Roknað verður við, at talið av fólki, ið eru millum 16 ár og 66 ár, fer at minka við umleið 50-150 persónum árliga. Henda minking hendir, samtíðis sum vøxturin í talinum av eldri er mestur, tí talið av fólki, sum árliga gerast 67 ár, er nærum líka stórt, sum talið av teimum, ið gerast 16 ár, og harumframt er eisini ein munandi nettofráflyting í yngru aldursbólunum á umleið 100 persónar árliga.

Gongdin fer at hava við sær, at aldursbýtið í fólkinum fer at broytast, soleiðis at fólkasamansetingin eldist. Talan er ikki um nakað fyribils fyribrigdi, men um eina varandi broyting. Skuldi tað hent, at fráflytingin økist, føðitíttleikin fellur, ella miðal livitíðin økist meira enn væntað, so fer samansetingin at eldast upp aftur meira.

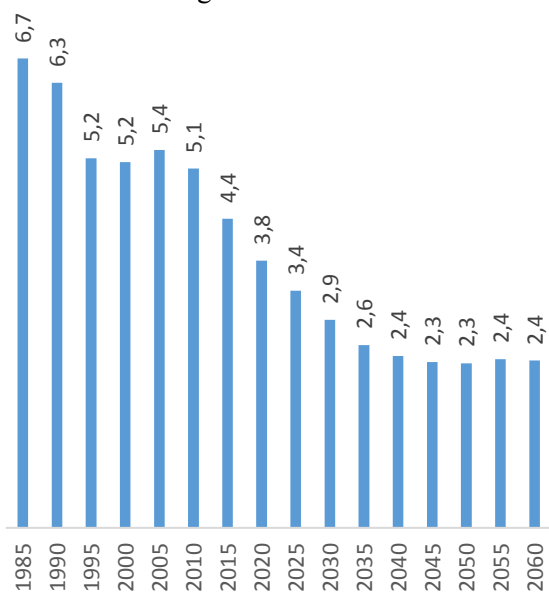
Tey 16-66 ára gomlu hava í mong ár verið umleið 63-64% av fólkinum, tey verða í framtíðini 55-56%. Tey undir 16 ár eru í dag 23% av fólkinum, teirra partur minkar niður í gott 20%.

Hinvegin fara tey 67 ár og eldri at gerast ein munandi størri partur. Tey eru í dag umleið 15% av fólkinum, men í framtíðini verður næstan fjórði hvør færoyingur omanfyri 66 ár.

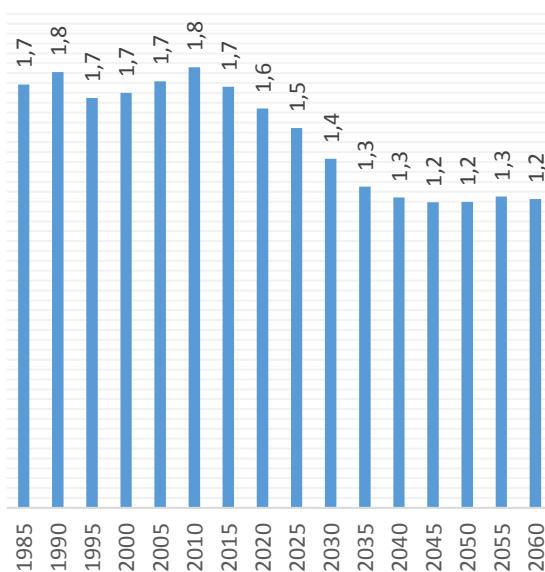
Aldurbýtið hefur beinleiðis ávirkan bæði á almennu útreiðslurnar og almennu inntøkurnar. Sum heild kann sigast, at tey í arbeiðsførum aldri – í meðal – hava við sær eina nettoinntøku fyri tað almenna, meðan tey heilt ungu og tey eldru – í meðal – hava við sær eina nettoútreiðslu.

At talið av fólki í arbeiðsførum aldri minkar lutfalsliga í mun til hinar aldurbólkarnar, hevir tí við sær, at almennu inntøkurnar minka lutfalsliga í mun til almennu útreiðslurnar, og fígjarliga haldførið í almenna búskapinum versnar.

Mynd 5. Lutfall millum talið av fólki 16-66 ár og tal av fólki 67 ár og eldri

Mynd 6. Lutfall millum talið av fólki 16-66 ár og tal fólki ið eru 0-15 ár og omanfyri 67 ár

Mynd 6 vísur lutfallið millum talið av persónum, sum eru 16-66 ára gamlir, og talið av persónum yvir 66 ár. Í 1985 vóru 6,7 fólk í arbeiðsførum aldri í mun til hvønn persón yvir 66 ár. Í dag er lutfallið lækkað niður í 4,1, og fer væntandi at lækka niður í 2,4 komandi árin.

Verður hinvegin hugt at samlaða forsyrgjaralutfallinum, tað vil siga, tey 16-66 ára gomlu í mun til tey omanfyri 66 ár og tey undir 16 ár, so hevir gongdin higartil verið ein onnur. Lutfallið hevir verið støðugt á umleið 1,7 frá 1985 til í dag, men fer væntandi at lækka niður í 1,2 komandi árin.

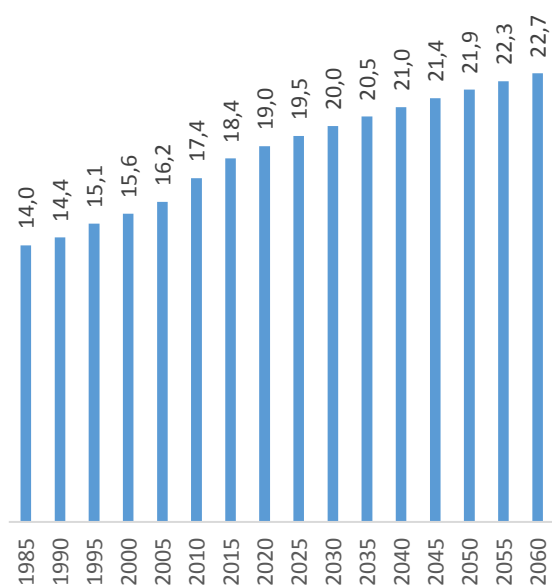
Væntað áramál sum pensjónistur økist støðugt

Fólkapensjónsaldurin í Føroyum hevur altíð verið 67 ár. Hinvegin er væntað miðal lívsævi hjá 67 ára gomlum økt munandi seinnu árinum, og roknað verður við, at hesin vøkstur heldur fram.

Hetta hevur við sær, at tíðarskeiðið sum pensjónistur gerst alsamt longur, um ikki pensjónsaldurin verður dagførdur støðugt.

Í 1985 kundu 67 ára gomul rokna við at liva í miðal 14 ár afturat. Í dag kunnu tey rokna við at liva næstan 19 ár afturat, og í 2060 verður roknað við, at 67 ára gomul koma at liva í miðal 22,7 ár afturat.

Mynd 7. Væntað áramál sum pensjónist um pensjónsaldur verður verandi 67 ár.

Eisini má havast í huga, at fólk í dag í miðal eru væl longur undir útbúgving enn fyrr, og harvið koma væl seinni út á arbeiðsmarknaðin. Harumframt er tímatalið, ið arbeitt verður, eisini stytta í mun til fyrr, bæði við at arbeiðsvikan er stytta, og við at talið av feriuvikum er økt. Sigast kann tí, at arbeiðslívið í dag er ein væl styttri partur av lívinum enn fyrr. Eisini hetta minkar beinleiðis um almennu inntøkurnar.

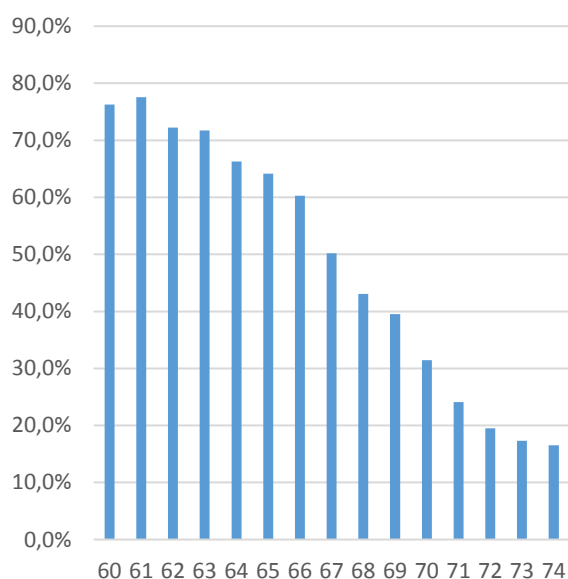
Tey omanfyri 67 ár og arbeiðsmarknaðurin

Tað vísir seg, at tey, sum eru 67 ár og eldri, eru rættiliga aktiv á arbeiðsmarknaðinum.

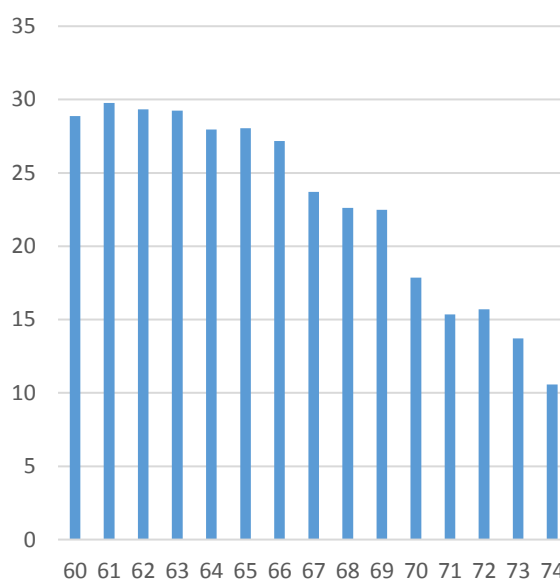
Umleið helvtin av teimum 67 ára gomlu eru løntakarar, og fyri tey 68 ára gomlu er talan um meira enn 40%.

Sum víst niðanfyrri, so er munurin millum 67 og 66 ára gomul ikki so stór, sum ein beinanvegin skuldi trúð. Av teimum 66 ára gomlu eru 60% løntakarar, fyri 67 ára gomul er talan um 50%, so tað sær ikki út til, at so nógv fara frá, júst tá tey fylla 67 ár.

Mynd 8. Løntakarar í mun til aldur. Persónar 60-74 ár.

Mynd 9. Miðalløn í 1000 kr. um mánaðin. Persónar 60-74 ár, ið eru løntakarar.

Somuleiðis arbeiða tey rættiliga nógv. Tey sum eru 67, 68 og 69 ára gomul, og eru á arbeiðsmarknaðinum, hava eina miðalløn á 22–23 tús. kr. um mánaðin. Tað vil siga, at serliga fyrstu 3 árin eftir pensjónsaldur standa tey lítið aftanfyrri hini, tá tað kemur til miðalløn. Tey sum arbeiða, arbeiða sostatt rættiliga nógv í miðal.

Versnandi haldfæri vegna vaksandi pensjónsútreiðslur

Skulu almennu pensjónirnar og útgjaldið frá samhaldsfasta varðveitast á sama stöði sum í dag, hefur vaksandi talið av eldri við sær, at samlaðu útreiðslurnar til pensjón fara at økjast við góðum 600 mió. kr. komandi 20 árinu.

	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Pensjónsútreiðslur, vøkstur	229	359	499	575	624	639	618	626
Skattur av pensjónum, vøkstur	76	120	166	192	208	213	206	209
Útreiðsluvøkstur, netto	153	239	333	383	416	426	412	417
Útreiðsluvøkstur, netto í mun til BTÚ	0,9%	1,4%	2,1%	2,4%	2,6%	2,7%	2,6%	2,6%

Verður tikið hædd fyri, at pensjónistarnir rinda ein part av pensjónini aftur í almennu kassarnar í skatti og avgjöldum, verður samlaði vøksturin tó umleið ein triðing minni. Roknað verður tí samanlagt við, at almenna haldfærið versnar komandi árinu, við tí sum í dagsins krónum samsvarar við góðar 400 mió. kr. árliga. Hetta hefur við sær, at samlaða almenna úrslitið – alt annað líka – versnar við umleið 2,6% av BTÚ.

Gjørt verður vart við, at talan er einans um ávirkan á haldfæri vegna pensjónsútreiðslur. Tá er ikki tikið hædd fyri, at økta talið av eldri eisini hefur stóran útreiðsluvøkstur við sær, serliga innan heilsu- og almannaverk. Heldur ikki er tikið hædd fyri, at minkandi talið av fólki í arbeiðsførum aldri fer at minka um skattainntøkurnar. Útreiðslur til pensjónir eru sostatt bert ein partur av avbjóðingini, sum broytta aldursbýtið hefur við sær fyri almenna haldfærið – pensjónsútreiðslurnar eru helst minni parturin.

Her kann verða víst til hoyringsskrivið frá Landsbankanum, har víst verður á, at framskrivingar vísa, at almenna hallið helst fer at vaksa til umleið 6% av BTÚ í 2050.

Ávirkan á almenna haldfærið

Mett verður, at uppskotið til pensjónsnýskipanin bætir munandi um fíggarliga haldfærið sum frá líður.

	2030	2040	2050	2060
Betran av haldfæri - í 2016-kr.	180	340	501	690
Betran av haldfæri - í % av BTÚ	1,0%	1,9%	2,8%	3,8%

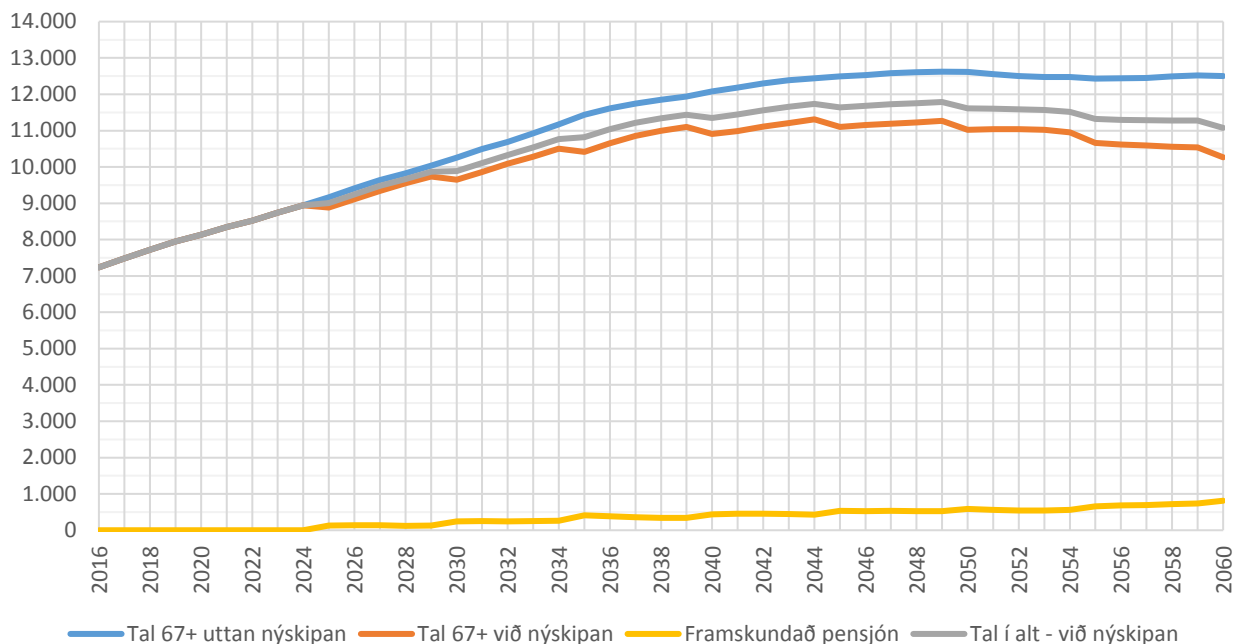
Sum víst omanfyri, so verður roknað við, at nýskipanin betrar haldfærið stigvíst komandi 40 árinu. Í 2060 verður mettt, at nýskipanin bætir um fíggarliga haldfærið við eini upphædd, sum samsvarar við umleið 690 mió. kr. í dagsins krónum. Talan verður um umleið 3,8% av BTÚ.

Sum Landsbankin vísur á í sínum hoyringsskrivi, so sær tað út til, at við pensjónsnýskipanini, so batnar almenna hallið soleiðis, at tað í staðin fyri 6% í 2050, í staðin verður umleið helvtina minni.

Ávirkan á talið av fólkapensjónistum

Hægri pensjónsaldur hevur við sær, at færri verða pensjónistar enn annars. Men tó lækkar talið ikki so nógv, sum ein beinanvegin skuldi trúð. Tí roknað má við, at ein munandi partur fer at fáa aðra almenna pensjón í staðin.

Mynd 10. Tal av pensjónistum omanfyri 67 ár – við og uttan nýskipan

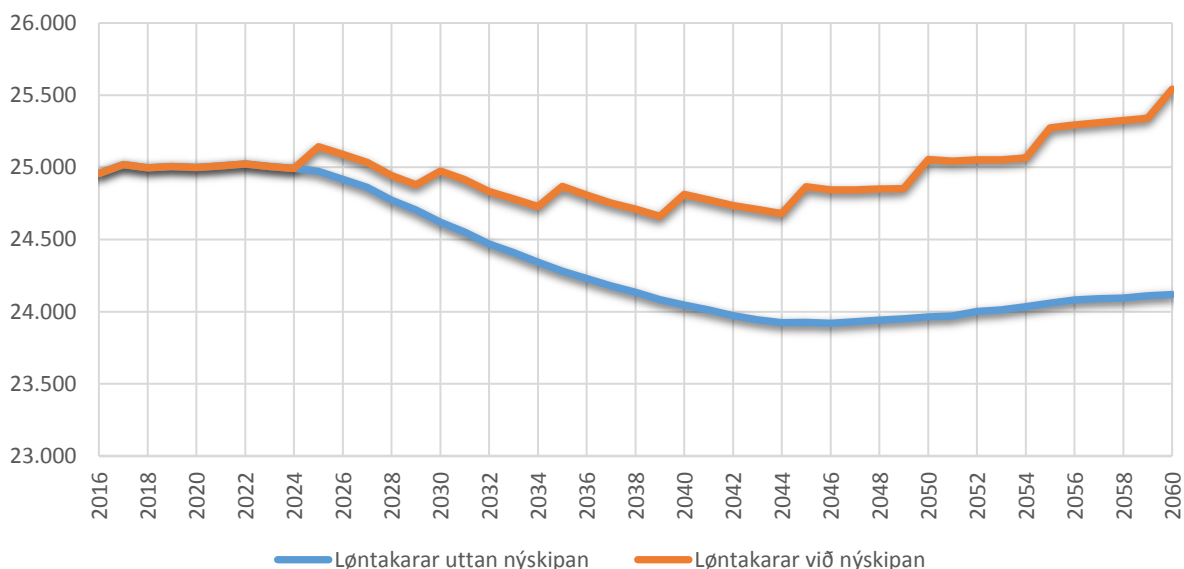

Roknað verður við, at talið av fólkapensjónistum vildi vaksið úr núverandi 7.500 og upp í 12.500 uttan nýskipan. Við nýskipan veksur talið í staðin upp í gott 11.000, tá tað er mest. Men verður tikið við, at ein partur fer at fáa framskundaða pensjón í staðin fyri fólkapensjón, so verður samlaði vøksturin nakað størri. Roknað verður við umleið 11.500 pensjónistum samanlagt, tá talið er mest.

Ávirkan á arbeiðsmarknaðin

Hækking í pensjónsaldrinum hefur við sær eitt størri løntakaratal enn annars. Roknað verður við, at nýskipanin hefur við sær, at tað fer at bera til at varðveita núverandi løntakaratal, og kanska helst eisini økja um talið, sum frálíður.

Mynd 11. Løntakaratal – við og uttan nýskipan

Sum víst á myndini omanfyri, so verður roknað við, at løntakaratalið fer at minka við umleið 1.000 persónum komandi árinum, um ongar broytingar verða gjørdar. Við pensjónsnýskipan verður mettt, at talið verður varðveitt fyrstu árinum, meðan tað enntá hækkar, sum frálíður.

Hetta hefur við sær øktar skattainntøkur fyri tað almenna.

Ávirkan á BTÚ

Mett verður, at pensjónsnýskipanin skapar búskaparvækstur. Væksturin í løntakaratalinum hefur við sær, at BTÚ verður 6,4% størri í 2060 enn tað vildi verði uttan nýskipan.

	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
BTÚ – hækking vegna nýskipan	0,7%	1,5%	2,5%	3,3%	4,0%	4,7%	5,3%	6,4%

5. Samlað figgjarlig ávirkan á landið og kommunurnar 2018-2030

Niðanfyri verður sagt frá samlaðu figgjarligu ávirkanini á landið og kommunurnar vegna pensjónsnýskipanina.

Samlað ávirkan á Landskassan

Roknað verður við, at nýskipanin hevur við sær meirkostnað fyri landskassan at byrja við. Men sum frálíður verður roknað við vaksandi meirinntøkum.

<i>Mið. kr.</i>	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Meirinntøkur - Landið	1	-11	-21	-19	-18	-13	-12	5	10	25	54	58	83

Roknað verður við meirkostnað fram til 2025, tá pensjónsaldurin hækkar. Síðan verður roknað við vaksandi meirinntøkum, serliga tá pensjónsaldurin aftur hækkar í 2030.

Samlað ávirkan á Kommunurnar

Roknað verður við, at pensjónsnýskipanin samanlagt verður til figgjarligan fyrimun fyri kommunurnar. Tó verður helst talan um minni inntøkur í 2019 á 3 mió. kr.

<i>Mið. kr.</i>	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Meirinntøkur - kommunur	5	-3	10	14	19	25	30	43	48	45	41	39	53

Serliga broytingarnar í eftirlønarlógini hava meirkostnað við sær fyri kommunurnar. Men hinvegin hava hækkingin í Samhaldsfasta, og tað at meira verður útgoldið í viðbót í nýggju skipanini, við sær vaksandi skattainntøkur, sum frálíður. Eisini hækkingar í pensjónsaldrinum í 2025 og 2030, hava við sær øktar skattainntøkur til kommunurnar.

6. Ávirkan á einstaklingar

Niðanfyri verður sagt frá figgjarligu ávirkanini á einstaklingar. Hugt verður at, hvat pensjónistar fara at fáa útgaldið í 2020 í mun til í 2017, alt eftir hjúnastøðu og hvussu inntøkuviðurskiptini eru.

Fyrst verður hugt at pensjónistum uttan egininntøku, tað vil siga tey, sum onga aðra inntøku hava enn fólkapensjón og Samhaldsfasta. Síðani verður hugt at, hvat tey fáa útgaldið, sum hava egininntøku.

Í semjuni verður mælt til tvær skipanir frá 1. januar 2020. Tey ið fylla 67 ár eftir 31. desember 2019 verða fevnd av nýggju skipanini, meðan tey, sum longu eru pensjónistar, ella gerast pensjónistar áðrenn 1. januar 2020 halda fram í verandi skipan.

Niðanfyri verður ávirkanin lýst bæði fyri tey í verandi skipan, og tey í nýggju skipan. Samanborið verður í báðum førum við 2017. Hetta er fyri at lýsa ávirkanina við og uttan pensjónsnýskipan.

Stakur pensjónistur uttan egininntøku

Stakir pensjónistar uttan egininntøku, fáa í 2017 útgaldið 10.284 kr. um mánaðin um roknað verður við miðal kommunuskattaprosentinum á 20,29% og vanliga kirkjuskattaprosentinum á 0,6%.

Hækkingar í Samhaldsfasta fara at hava við sær, at mánaðarliga útgjaldið hækkar, soleiðis at tað verður 10.614 kr. í 2018, 11.205 kr. í 2019 og 11.307 kr. í 2020. Samanlagt fáa tey í verandi skipan (VS) eina hækking í mánaðarliga útgjaldinum á 1.023 kr. í 2020 í mun til 2017.

Hjá teimum í nýggju skipan (NS) verður mánaðarliga útgjaldið 11.313 kr. í 2020 og sostatt áleið tað sama sum hjá teimum í verandi skipan.

	2017	2018	2019	2020 VS	2020 NS
Grundupphædd	3.589	3.589	3.589	3.589	3.589
Viðbót til fólkapensjón	3.771	3.771	3.771	3.771	4.779
Brennistuðul	634	634	634	634	0
Samhaldsfasti	4.025	4.545	5.475	5.635	5.635
Skattskyldug inntøka	7.796	8.316	9.246	9.406	10.414
Landsskattur	357	435	574	598	750
Kommunuskattur	1.075	1.180	1.369	1.401	1.606
Kirkjuskattur	32	35	40	41	47
Gjald til Heilsutrygd	222	225	230	231	237
Kringvarpsgjald	50	50	50	50	50
Útgaldið um mánaðin	10.284	10.614	11.205	11.307	11.313
Vøkstur í mun til 2017		330	921	1.023	1.029

Sum víst omanfyri, so er munur á veitingunum í nýggju skipan og verandi skipan. Munurin er, at tey í nýggju skipan fáa ikki brennistuðul, tey fáa í staðin eina hægri viðbót. Men grundupphæddin er tann sama í báðum skipanum.

Giftur pensjónistur uttan egininntøku

Niðanfyri verður víst mánaðarlíga útgjaldið hjá giftum pensjónisti. Talan er um giftan pensjónist, har hjúnafelegin eisini er pensjónistur, og hvørgin teirra hevur egininntøku. Hesi fáa útgoldið 8.641 kr. hvør um mánaðin í 2017.

Giftir pensjónistar í verandi skipan fáa somu hækking sum stakir. Vegna hækkingar í Samhaldsfasta fáa tey hvør 1.023 kr. meira útgoldið í 2020 enn í 2017. Talan verður sostatt um 9.664 kr. um mánaðin í 2020.

Hjá giftum pensjónisti í nýggju skipan verður mánaðarlíga útgjaldið 9.668 kr. í 2020 og sostatt áleið tað sama sum hjá teimum í verandi skipan í 2020.

	2017	2018	2019	2020 VS	2020 NS
Grundupphædd	2.733	2.733	2.733	2.733	2.733
Viðbót til fólkapensjón	3.031	3.031	3.031	3.031	3.537
Brennistuðul	317	317	317	317	
Samhaldsfasti	4.025	4.545	5.475	5.635	5.635
Skattskyldug inntøka	7.056	7.576	8.506	8.666	9.172
Landsskattur	246	324	463	487	563
Kommunuskattur	924	1.030	1.219	1.251	1.354
Kirkjuskattur	27	30	36	37	40
Gjald til Heilsutrygd	217	220	226	227	230
Kringvarpsgjald	50	50	50	50	50
Útgoldið um mánaðin	8.641	8.971	9.562	9.664	9.668
Vøkstur í mun til 2017		330	921	1.023	1.027

Sum víst omanfyri, so er eisini hjá giftum munur á, hvussu veitingarnar eru samansettar í nýggju skipan og verandi skipan. Munurin er tann sami sum fyri stök. Tey í nýggju skipan fáa ikki brennistuðul, tey fáa í staðin eina hægri viðbót. Men eisini hjá giftum er grundupphæddin tann sama í báðum skipanum.

Stakur pensjónistur við egininntöku – verandi skipan

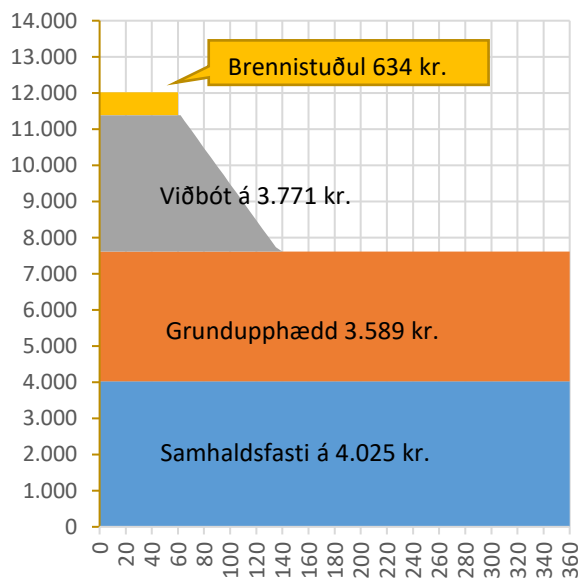
Tá pensjónistar hava munandi egininntöku verður mótroknað í fólkapensjónini. Hjá stakum pensjónisti verður í 2017 mótroknað í viðbótini og í brennistuðlinum.

Sum egininntøka – tað vil siga inntøkugrundarlag fyri mótrokning – verður brúkt skattskylduga inntøkan, umframt inntøkan frá kapitalvinningi (rentur, vinningsbýti o.a.). Tó er tað soleiðis, at skattskyldug inntøka frá Samhaldsfasta og frá fólkapensjón ikki verður roknað upp í.

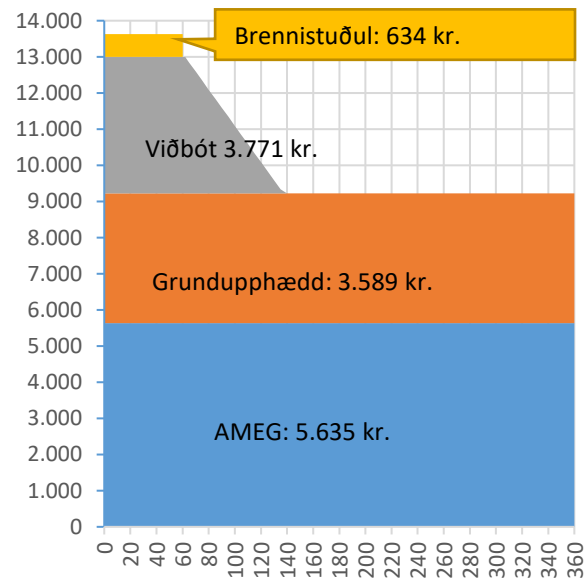
Mótroknað verður í 2017 soleiðis, at stakur pensjónistur missur brennistuðulin um egininntøkan fer upp um 60.000 kr. árliga.

Tá egininntøkan fer upp um 61.900 kr. árliga byrjar mótrokning í viðbótini. Hetta verður gjørt soleiðis, at viðbótin lækkar við 60% av upphæddini, ið egininntøkan fer upp um 61.900 kr. árliga. Mótrokning heldur fram til viðbótin eru uppi. Viðbótin verður í 2017 uppi, tá ið egininntøkan fer upp um 137 tús. kr. árliga, samsvarandi við 11.500 kr. um mánaðin.

Mynd 12. Veitingar pr. mánað
Stakur í verandi skipan í 2017

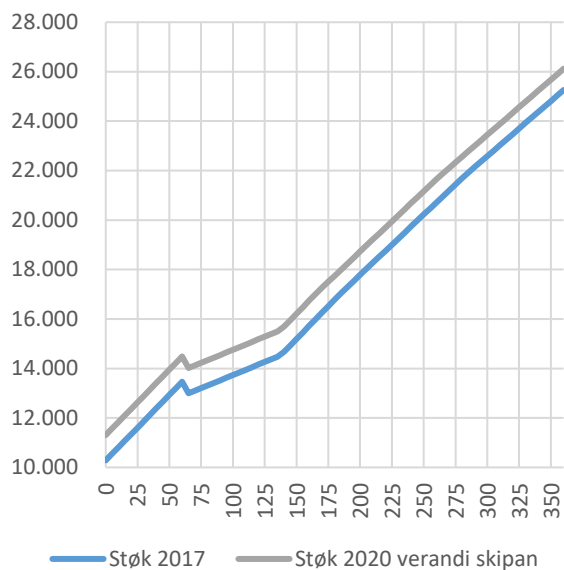
Mynd 13. Veitingar pr. mð
Stakur í verandi skipan í 2020

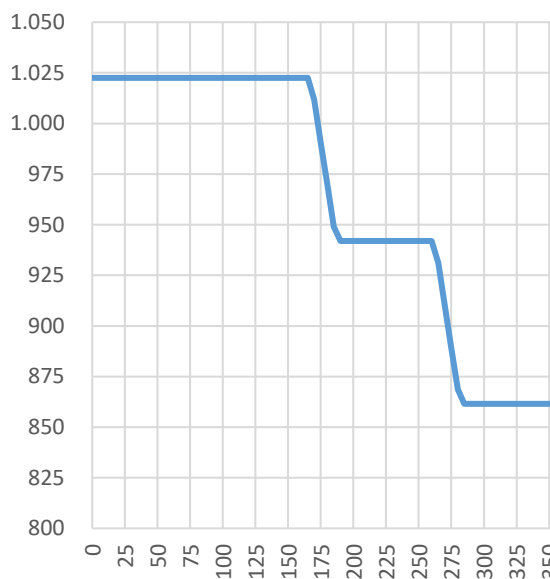
Fyri stök í verandi skipan verður mótrokningin óbroytt í 2020. Einasti munur verður, at Samhaldsfasti hækkar úr 4.025 kr. um mánaðin í 2017 og upp í umleið 5.635 kr. um mánaðin í 2020. Tað hevur við sær, at allir stakir pensjónistar fara at fáa størri útgjald í 2020 enn í 2017, óansæð hvussu stór inntøkan er.

Samhaldsfasti er skattskyldugur og vegna stigvísa landsskattin, verður tað tí soleiðis, at hækkingin í størri mun kemur teimum við lágari egininntöku til góðar. Sum víst niðanfyri, so fáa tey við egininntöku upp til umleið 170 tús. kr. árliga knappar 1.025 kr. meira um mánaðin. Tey omanfyri fáa knappar 950 kr. meira um mánaðin. Fer egininntøkan upp um 275 tús. kr., verður talan um góðar 850 kr. meira um mánaðin.

Mynd 14. Útgaldið um mánaðin
Stakur í verandi skipan í 2017 og 2020

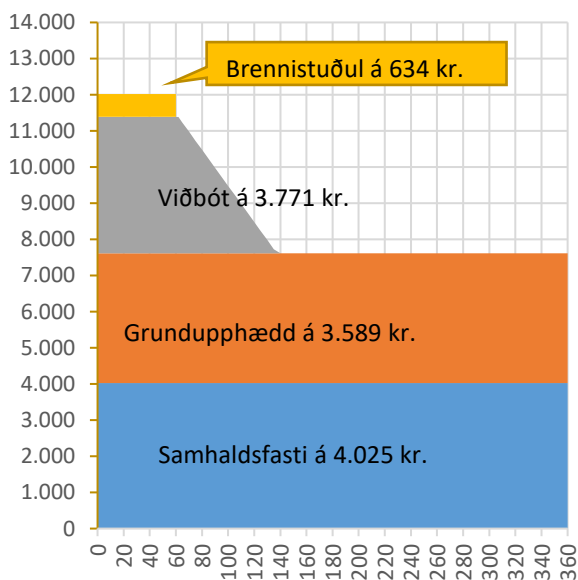
Mynd 15. Meira útgaldið um mánaðin
Munur í 2020 – stök í verandi skipan

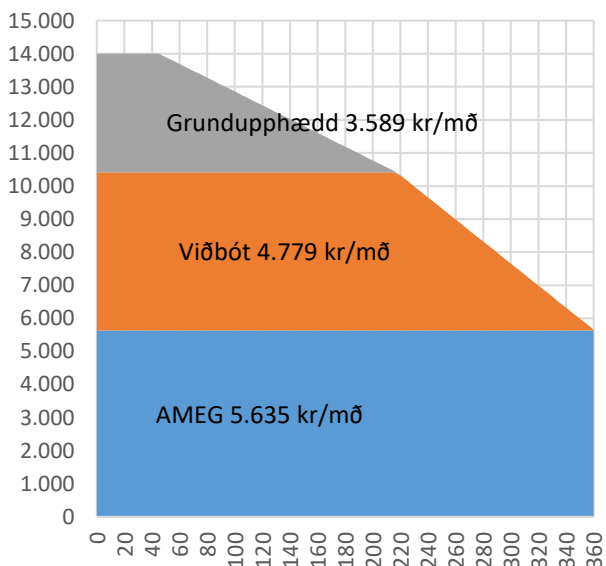
Stakur pensjónistur við egininntöku – nýggj skipan

Í nýggju skipanini verður mótroknað øðrvísi enn í verandi skipan. Sum heild kann sigast, at mótrokningin í nýggju skipanini verður meira skynsom enn í gomlu skipanini. Í gomlu skipanini verður mótroknað rættiliga harðliga, og bara í einum lítlum parti av veitingini. Í nýggju skipanini verður mótroknað meira varliga, men í einum størri parti av veitingini.

Mynd 16. Stakur í gomlu skipan í 2017.
Mánaðarligar veitingar í mun til ársinntöku.

Mynd 17. Stakur í nýggju skipan í 2020.
Mánaðarligar veitingar í mun til ársinntöku

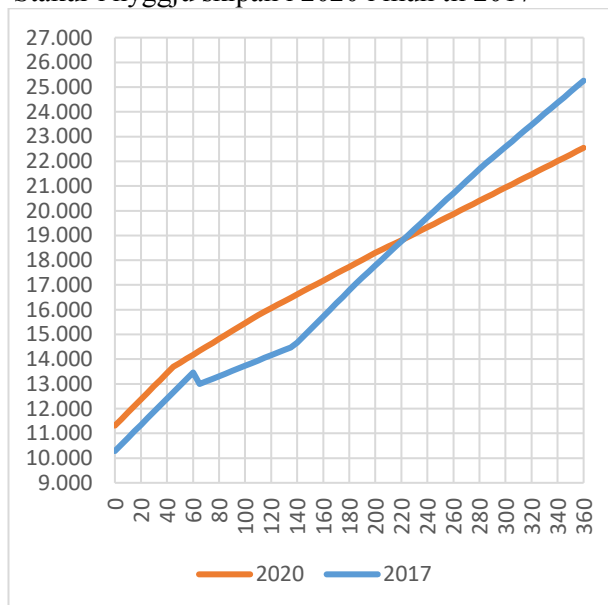
Tá egininntøkan fer upp um 45.000 kr. árliga, verður mótroknað í grundupphæddini við 25%. Hetta hevur við sær, at grundupphæddin verður uppi, tá ið egininntøkan kemur upp á góðar 217 tús. kr. Tá ið grundupphæddin er uppi, tekur mótrokningin í viðbótini við. Mótroknað verður við 40% í viðbótini frá umleið 217 tús. kr. Viðbótin verður uppi, tá ið inntøkan nærkast 361 tús. kr.

Eins og í verandi skipan verður í nýggju skipan heldur ikki mótroknað í Samhaldsfasta. Hann verður tann sami, óansæð inntøku.

Fyri stakar pensjónistar við eginntøku, kann sum heild sigast, at nýskipanin er til fyrimun fyri teir pensjónistar, sum hava eina inntøku niðanfyrir 220 tús. kr. Serliga stóran fyrimun fáa teir pensjónistar, ið hava eina inntøku millum 100 og 150 tús. kr. árliga.

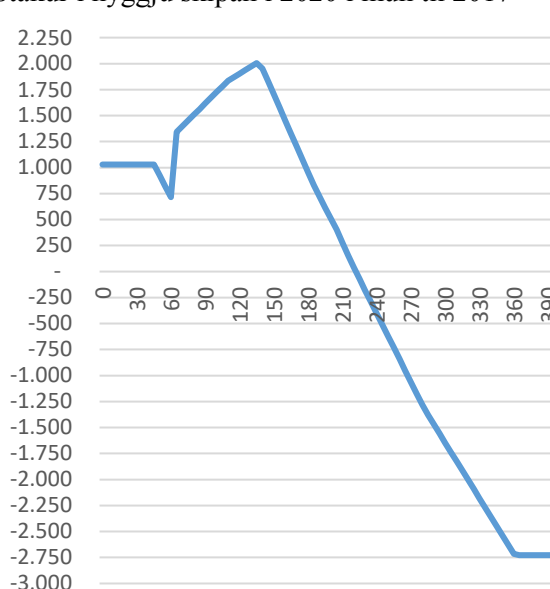
Mynd 18. Útgaldið um mánaðin

Stakar í nýggju skipan í 2020 í mun til 2017

Mynd 19. Munur í útgjaldi um mánaðin

Stakar í nýggju skipan í 2020 í mun til 2017

Tey við høgum inntøkum fáa umleið 2.750 kr. minni um mánaðin í nýggju skipan í 2020 í mun til verandi skipan í 2017. Orsøkin er serliga, at grundupphæddin nú eisini verður mótroknað.

Hóast munurin kann tykjast ógvusligur, so er umráðandi at gera vart við tvey viðurskifti. Fyri tað fyrsta, so er ikki talan um, at fólk koma at missa nakað, ið tey longu fáa frammanundan. Talan er um nýggjar pensjónistar frá og við 2020. Tað vil siga fólk, sum ikki fáa fólkapensjón frammanundan. Talið í 2017 er sostatt bara ein samanbering, ið sigur, hvat tey høvdu fingið um onki varð broytt.

Fyri tað næsta, so fáa tey í nýggju skipanini nú eisini móguleikan fyri útsettari pensjón. Tey við inntøkum omanfyri 200 tús. kr. eru fyri tað mesta fólk, sum halda fram á arbeiðsmarknaðinum, og tey fáa nú móguleikan fyri at útseta fólkapensjónina, ímóti at fáa hægri pensjón tá tey fara frá.

Giftur pensjónistur við egininntøku – verandi skipan

Hjá giftum pensjónistum verður í 2017 mótroknað í viðbótini og í brennistuðlinum.

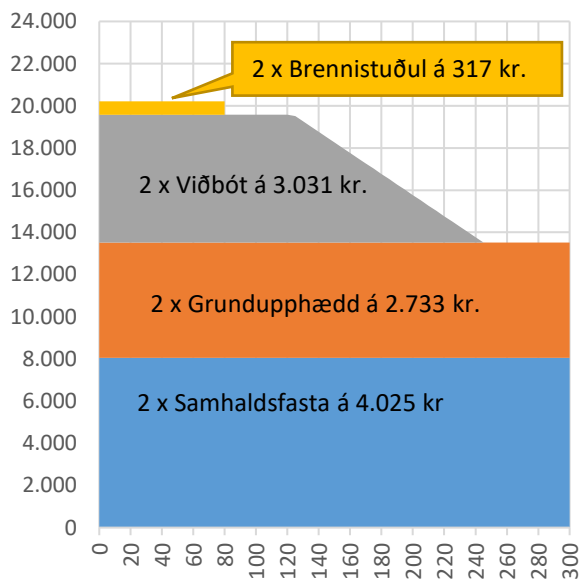
Brennistuðulin verður í 2017 mótroknaður soleiðis, at giftir pensjónistar, báðir missa brennistuðulin um samlaða inntøkan í húsarhaldinum fer upp um 80.000 kr. árliga.

Hjá teimum, har bæði eru pensjónistar, verður sum egininntøka roknað helvtin av egininntøkuni hjá báðum tilsamans. Er bara annar pensjónistur, verður inntøkan hjá hjúnafelagnum ikki tald við, tá mótroknað verður í viðbótini.

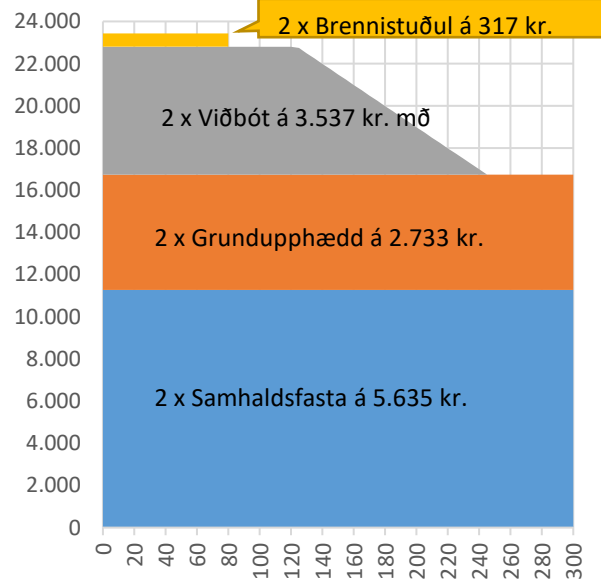
Tá egininntøkan fer upp um 61.900 kr. árliga (tað vil siga 123.800 kr. samanlagt hjá báðum) byrjar mótrokning í viðbótini. Eins og hjá stökum verður mótroknað við 60%. Mótroknað verður í viðbótini hjá báðum, við eini helvt hjá hvørjum. Tá ið samlaða egininntøkan hjá báðum samanlagt fer upp um 245 tús. kr. árliga, eru viðbøturnar uppi.

Men her má leggjast afturat, at tað nú verður møguligt hjá giftum pensjónistum í verandi skipan at velja at verða mótroknað hvør sær.

Mynd 20. Gift í verandi skipan í 2017

Mynd 21. Gift í verandi skipan í 2020

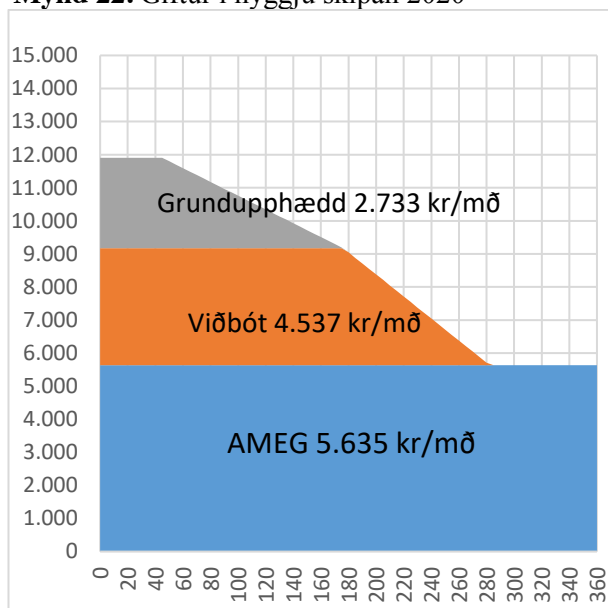

Giftur pensjónistur við egininntöku – nýggj skipan

Hjá giftum pensjónistum í nýggju skipan er stóri munurin, at tað ikki longur verður mótroknað millum hjún. Tað vil siga, at egininntøkan er ikki longur helvtin av inntøkuni hjá báðum samanlagt, men einans persónliga egininntøkan hjá einstaka pensjónistinum.

Giftir pensjónistar verða eins og stakir mótroknaðir við 25% í grundupphæddini av upphæddini, ið fer upp um 45.000 kr. árliga. Hetta hevur við sær, at grundupphæddin verður uppi, tá ið egininntøkan kemur upp á góðar 176 tús. kr. Tá grundupphæddin er uppi, tekur mótrokningin í viðbótini við. Mótroknað verður við 40% av egininntøkuni omanfyri umleið 176 tús. kr. Viðbótin verður uppi, tá inntøkan verður góðar 282 tús. kr.

Mynd 22. Giftur í nýggju skipan 2020

Giftir pensjónistar við egintøku – samanberingar ymisk húsarhald

Hjá giftum pensjónistum er ikki so einfalt at samanbera útgjaldið, sum tað er hjá stökum. Orsøkin er tann, at tað ger rættiliga stóran mun, hvussu samlaða inntøkan er deild millum hjúnafelegarnar. Fordeilingin hevur bæði týdning fyri hvussu mótrókningin verður, og fyri hvussu skatturin verður.

Fyri ávísar fordeilingar kann tað verða ein fyrimunur, at mótróknað verður millum hjún, og fyri aðrar hevur tað ein kostnað við sær, at inntøkurnar verða lagdar saman.

Niðanfyrir verður tí hugt at tveimum ymiskum húsarhaldum. Í øðrum døminum hava báðir pensjónistarnir somu inntøku, og í hinum døminum hevur annar hjúnafelegin alla inntøkuna. Hugt verður bæði at pensjónistum í verandi skipan og í nýggju skipan. Eisini verður hugt at dømunum, har pensjónistar í verandi skipan velja at skifta mótrókning, soleiðis at tey verða mótróknað hvør sær.

Giftir pensjónistar í gomlu skipan – har bæði hava umleið somu egininntøku

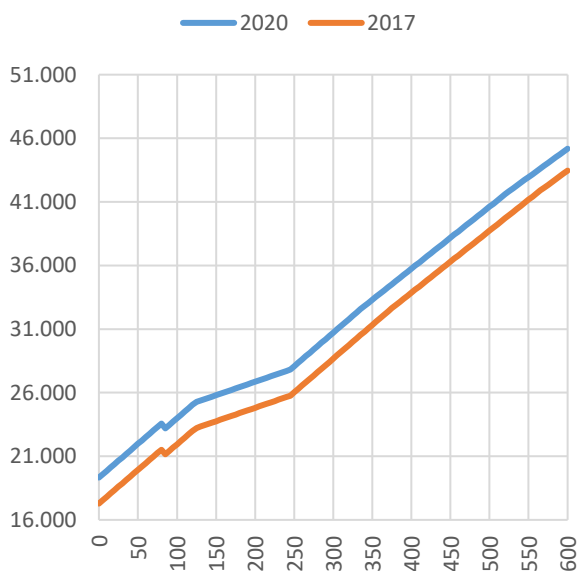
Fyri húsarhald í verandi skipan, har bæði hava umleið somu egininntøka, verður hjá teimum flestu talan um samanlagt góðar 2.000 kr. meira útgjaldið í 2020 enn í 2017.

Tó er meirútgjaldið nakað minni fyri hægri inntøkurnar. Orsøkin er, at hægri inntøkurnar hava hægri marginals-katt, og fáa tí nakað minni útgjaldið av hækkingini í Samhaldsfasta.

Fyri húsarhald við inntøku omanfyri 550 tús. kr. samanlagt (275 tús. kr. hvør) verður talan um knappar 1.750 kr. meira um mánaðin.

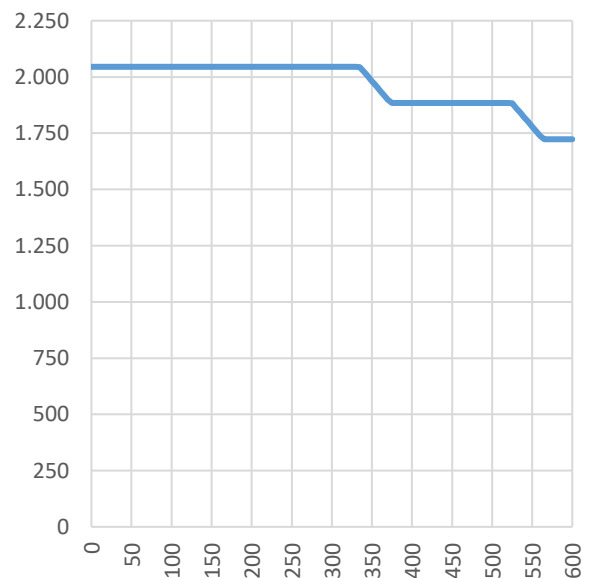
Mynd 23. Útgjaldið um mánaðin

Húsarhald í gomlu skipan 2020, har bæði hava somu egininntøku, í mun til 2017

Mynd 24. Munur pr. mánað

Húsarhald í gomlu skipan 2020, har bæði hava somu egininntøku, í mun til 2017

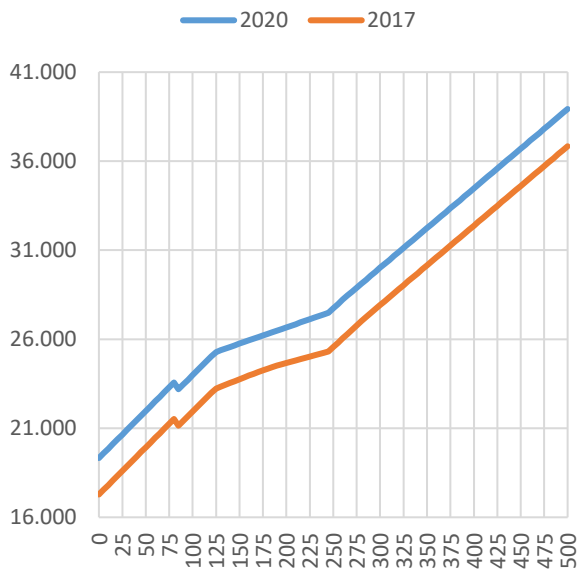
Giftir pensjónistar í gomlu skipan – har bara annar hefur egininntøku

Húsarhald í verandi skipan, har bara annar hefur egininntøku, fáa samanlagt góðar 2.000 kr. meira útgaldið í 2020 enn í 2017. Hetta er galdandi, nærum óansæð hvussu høg inntøkan er.

Orsøkin er tann, at Samhaldsfasti hækkar hjá báðum, og alt annað er óbroytt.

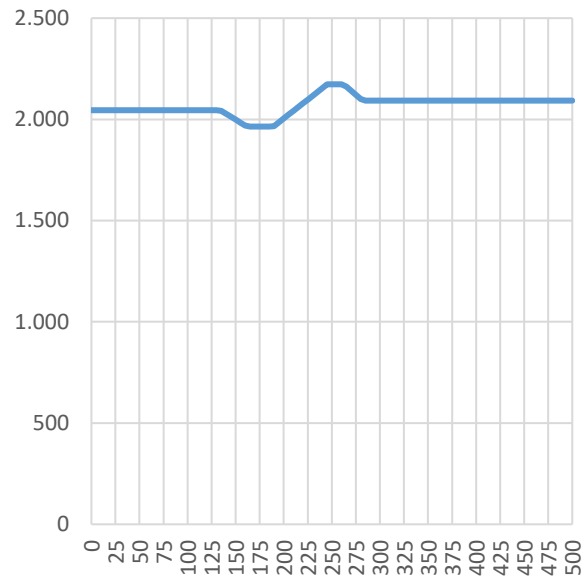
Mynd 25. Útgaldið um mánaðin

Húsarhald í gomlu skipan 2020, har bara annar hefur egininntøku, í mun til 2017

Mynd 26. Munur pr. mánað

Húsarhald í gomlu skipan 2020, har bara annar hefur egininntøku, í mun til 2017

Giftir pensjónistar í gomlu skipan – sum velja at strikað mótrokning

Hjá giftum pensjónistum í verandi skipan fer tað nú at bera til at velja at verða mótroknað hvør sær.

Fyri hjún, sum hava umleið somu inntøku, hefur tað lítlan og ongan týdning, hvørt tey verða mótroknað saman ella hvør sær.

Men hjá teimum, har annar hefur eina munandi inntøku, og hin hefur lítt ella onga inntøku, kann tað verða rættiliga avgerandi, um mótroknað verður saman ella hvør sær.

Sum víst niðanfyrri vilja hjún – har annar hefur alla inntøkuna – fáa góðar 2000 kr. meira útgaldið samanlagt í 2020 enn í 2017, um tey ikki velja at strikað mótrokning millum hjún. Hetta er galdandi óansæð inntøku.

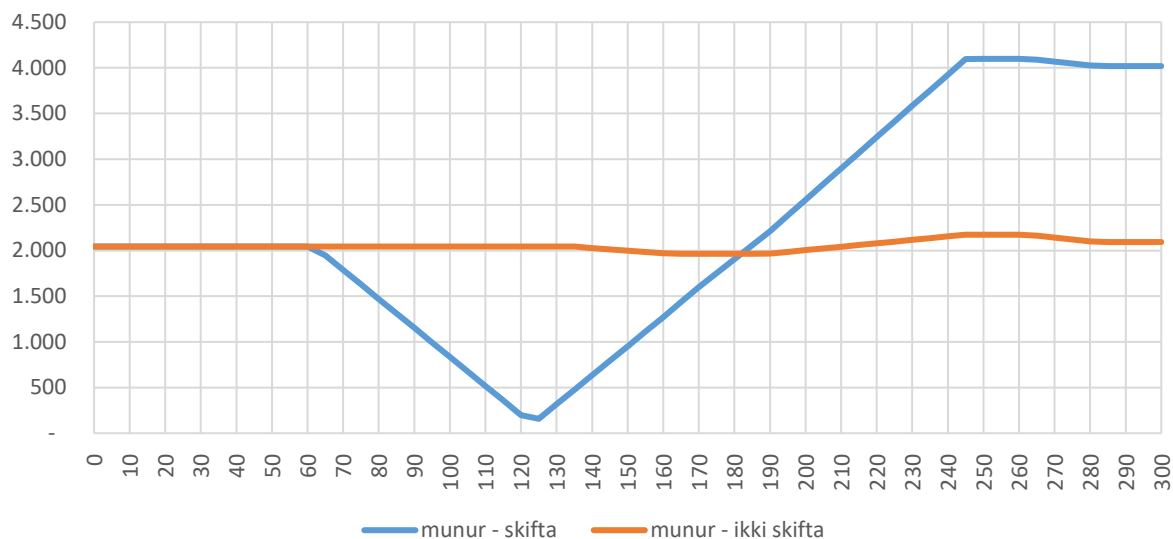
Men um tey velja at strika mótrokning í 2020, er tað soleiðis, at tey einans fáa nakað burturúr, um inntøkan er omanfyri 180 tús. kr. árliga. Er inntøkan hinvegin niðanfyrri 62.000 kr., er tað líkamikið.

Er inntøkan millum 62 og 175 tús. kr., kunnu tey missa munandi upphædd við at strika mótrokning – serliga um inntøkan liggur um 120-130 tús. kr., tá kunnu tey missa upp til slakar 2.000 kr. um mánaðin. Orsøkin er tann, at við mótrokning millum hjún, kann tann, sum hefur inntøkuna, brúka frádráttarfríu upphæddina hjá hinum, ið onga inntøku hefur, og soleiðis sleppa undan mótrokning

av öllum tí partinum av inntökuni, ið er niðanfyrir slakar 124 tús. kr. Skifta tey mótrokning, byrjar mótrokning longu, tá inntøkan nærkast 62 tús. kr.

Men hjá hjúnum, har inntøkan hjá øðrum er omanfyrir 180 tús. kr., vil tað verða lönandi at skifta mótrokning, og er inntøkan omanfyrir 240 tús. kr., verður talan um góðar 4.000 kr. meira í mánaðarligum útgjaldi í 2020 enn í 2017. Tey kunnu sostatt vinna 2.000 kr. mánaðarliga við at skifta mótrokning. Orsøkin er tann, at hjá teimum við høgari inntøku hevur strikað mótrokning við sær, at tann, ið onga inntøku hevur, nú kann varðveita sína viðbót.

Mynd 27. Munur millum mánaðarligt útgjald í 2017 og 2020 um hjún, har annar hevur alla inntøkuna, velja at strikað mótrokning ella ikki.

Giftir pensjónistar í nýggju skipan – har bara annar hevur egininntøku

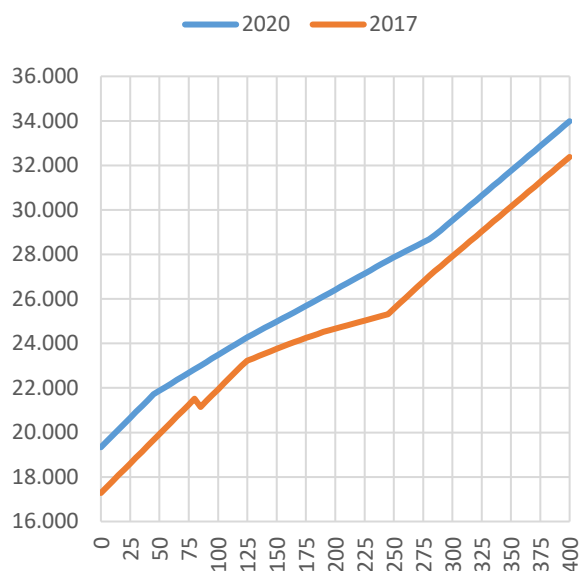
Giftir pensjónistar, har bara annar hevur inntøku, fáa fyrimun av nýggju skipanini.

Tann, sum hevur inntøkuna, missir nú grundupphæddina, men hinvegin sleppur hjúnafelegin undan at verða mótroknaður í sínari viðbót. Harumframt fáa báðir pensjónistar ágóða av hægri Samhaldsfasta.

Hjá teimum við lítlari og ongari egininntøku verður talan um góðar 2.000 kr. meira um mánaðin í mun til 2017. Hjá teimum við munandi egininntøku, verður hjá teimum flestu talan um millum góðar 1.000 kr. og slakar 2.500 kr. meira um mánaðin. Hjá teimum, har annar hevur inntøku omanfyri 275 tús. kr. verður talan um góðar 1.500 kr. meira um mánaðin.

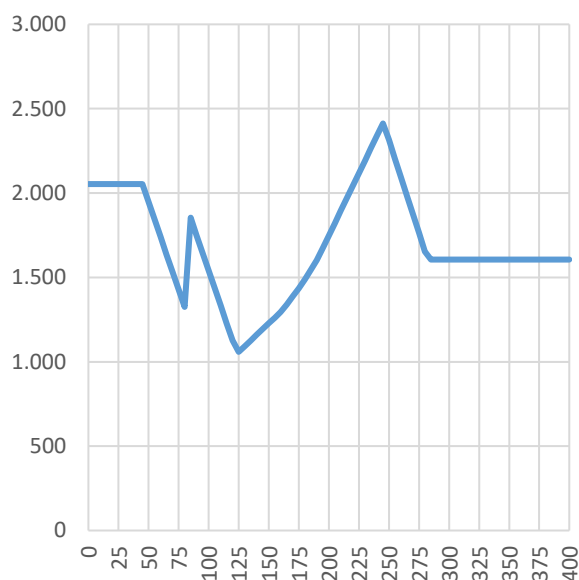
Mynd 28. Útgaldið um mánaðin

Húsarhald í nýggju skipan 2020, har bara annar hevur egininntøku, í mun til 2017

Mynd 29. Munur pr. mánað

Húsarhald í nýggju skipan 2020, har bara annar hevur egininntøku, í mun til 2017

Giftir pensjónistar í nýggju skipan – har báðir hava somu egininntøku

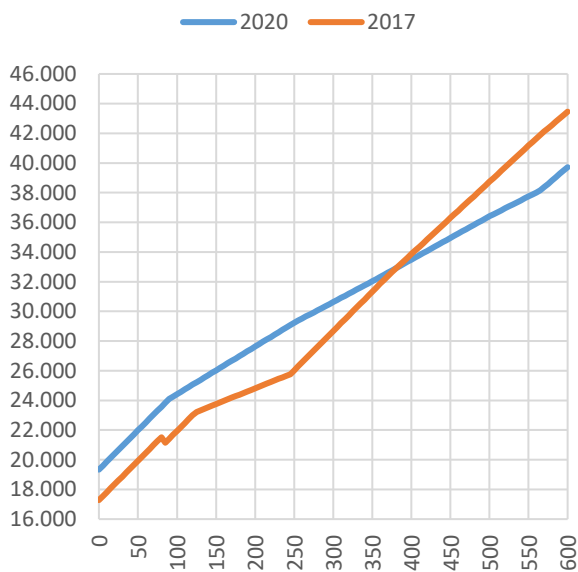
Hjá giftum pensjónistum, har báðir hava umleið somu inntøku, er nýggja skipanin ein fyrimunur í teimum førum, har talan er um tvær lágur inntøkur.

Tá samlaða inntøkan fer upp um 380 tús. kr. árliga (190 tús. hvør), verður fyrimunurin burtur.

Fer samlaða inntøkan upp um 550 tús. kr. (275 tús. kr. hvør), verður talan um næstan 3.750 kr. minni samanlagt um mánaðin í 2020 enn í 2017. Orsøkin er tann, at nú missa bæði grundupphæddina.

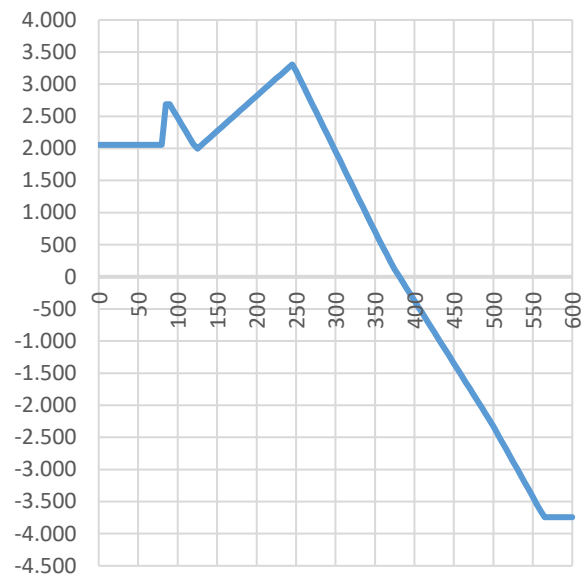
Mynd 30. Útgaldið um mánaðin

Húsarhald í nýggju skipan 2020, har bæði hava somu egininntøku, samanborið við 2017

Mynd 31. Munur pr. mánað

Húsarhald í nýggju skipan 2020, har bæði hava somu egininntøku, í mun til 2017

Men eisini her er umráðandi at gera vart við, at talan ikki er um, at fólk koma at missa nakað, ið tey longu fáa frammanundan. Talan er um nýggjar pensjónistar frá og við 2020. Tað vil siga fólk, sum ikki fáa fólkapensjón frammanundan. Talið í 2017 er sostatt bara ein samanbering, ið sigur, hvat tey høvdu fingið, um onki varð broytt. Eisini er tað soleiðis, at tá talan er um so høgar inntøkur, er talan fyri tað mesta um fólk, sum halda fram á arbeiðsmarknaðinum, og tey fáa nú møguleikan fyri at útseta fólkapensjónina, ímóti at fáa hægri pensjón, tá tey fara frá.

7. Veitingar til fólkapensjónistar í mun til vanliga inntøku

Veitingar til fólkapensjónistar eru partvís skattafrjár og partvís skattskyldugar. Eisini er tað soleiðis, at fólk sleppa undan flestu arbeiðsmarknaðargjöldum, tá tey gerast 67 ár. Harumframt lækkar kringvarpsgjaldið, tá fólk gerast 67 ár.

Hetta hevur samanlagt við sær, at tað gerst trupult at meta um veruliga virðið á samlaðu veitingunum til fólkapensjónistar, tí ringt er at samanbera við vanliga lønarinntøku ella skattskyldugar veitingar. Í hesum brotinum verður tí roynt at samanbera veitingarnar til fólkapensjónistar við vanliga skattskylduga inntøku.

Niðanfyrri verður hugt at, hvat ein vanligur løntakari skal forvinna fyrri at hava somu tøku inntøku sum ein fólkapensjónistur, ið onga aðra inntøku hevur enn fólkapensjón og Samhaldsfasta.

<i>Kr. um mánaðin</i>	Stakur 2017	Giftur 2017	Løntakari 2017	Løntakari 2017
Grundupphædd	3.589	2.733		
Viðbót til fólkapensjón	3.771	3.031		
Brennistuðul	634	317		
Samhaldsfasti	4.025	4.025		
Veitingar í alt	12.019	10.106		
Skattskyldug inntøka	7.796	7.056	15.650	12.900
Landsskattur	357	246	1.535	1.123
Kommunuskattur (miðal)	1.075	924	2.668	2.110
Kirkjuskattur (0,6%)	32	27	79	62
Gjald til Heilsutrygd (0,6% + 175 kr.)	222	217	269	252
Kringvarpsgjald	50	50	150	150
Samhaldsfasti (2,25%)			352	290
ALS (1,25%)			196	161
Barsil (0,71%)			111	92
Útgaldið um mánaðin	10.284	8.641	10.290	8.659

Sum víst omanfyri, so skal ein vanligur løntakari í 2017 forvinna 15.650 kr. um mánaðin fyrri at hava somu tøku inntøku eftir skatt og gjöld, sum ein stakur fólkapensjónistur. Fyri at hava tað sama eftir sum ein giftur pensjónistur, skal vanligur løntakari forvinna 12.900 kr. um mánaðin.

Av samlaðu veitingunum til stakan pensjónist eru bara góðar 7.800 kr. skattskyldug inntøka av samanlagt 12.000 kr. Fyri giftan pensjónist er talan um góðar 7.000 kr. av góðum 10.100 kr. Hetta hevur við sær, at væl minni verður rindað í lands og kommunuskatti, og at eisini gjaldið til heilsutrygd – sum partvís verður rindað av skattskyldugari inntøku, og partvís er fast gjald – verður nakað lægri.

Eisini ger tað stóran mun, at fólk omanfyri 66 ár ikki rinda til Samhaldsfasta, ALS og Barsilskipanina. Harumframt er kringvarpsgjaldið 50 kr. um mánaðin fyri fólkapensjónistar, meðan vanligur løntakari rindar 150 kr.

Við pensjónsnýskipanini hækkar útgjaldið til pensjónistar uttan egininntøku við góðum 1000 kr. um mánaðin í 2020.

<i>Kr. um mánaðin</i>	<i>Støk 2020</i>	<i>Gift 2020</i>	<i>Løntakari 2020</i>	<i>Løntakari 2020</i>
Grundupphædd	3.589	2.733		
Viðbót til fólkapensjón	4.779	3.537		
Samhaldsfasti	5.635	5.635		
Skattskyldug inntøka	10.414	9.172	17.600	14.800
Landsskattur	750	563	1.828	1.408
Kommunuskattur (miðal)	1.606	1.354	3.064	2.496
Kirkjuskattur	47	40	91	74
Gjald til Heilsutrygd	237	230	281	264
Kringvarpsgjald	50	50	150	150
AMEG (3%)			528	444
ALS (1,25%)			220	185
Barsil (0,71%)			125	105
Útgaldið um mánaðin	11.313	9.668	11.315	9.675

Sum víst omanfyri, so hevur hækkingin við sær, at ein vanligur løntakari í 2020 forvinna 17.600 kr. um mánaðin fyri at hava somu tøku inntøku sum ein stakur fólkapensjónistur. Fyri at hava tað sama eftir sum ein giftur pensjónistur, skal vanligur løntakari forvinna 14.800 kr. um mánaðin í 2020.

Til samanberingar kann nevast, at tað mesta ein arbeiðsleysur kann fáa úr ALS-skipanini er 17.500 kr. um mánaðin. Tað mesta, sum kann fáast úr skipanini við sjúkradagpengum er góðar 4.500 kr. um vikuna, samsvarandi við góðar 17.400 kr. um mánaðin.

8. Egin uppsparing – Skattur og mótrokning samanlagt

Niðanfyri verður hugt at, hvat skattur og mótrokning verða samanlagt fyri pensjónsuppsparing eftir Eftirlønarlógini.

Hugt verður at trimum dómum. Ein lágløntur, ið forvinnur í miðal 200 tús. kr. árliga gjøgnum arbeiðslívið. Ein við miðalløn, ið forvinnur 300 tús. kr. árliga í meðal gjøgnum lívið. Triðja dømið er ein háløntur, hann forvinnur 500 tús. kr. í meðal gjøgnum arbeiðslívið.

Fyrst verður hugt at, hvat samlaði skatturin og mótrokningin verður á tann partin av uppsparingini, ið verður mótroknað, tað vil siga marginalt. Síðan verður hugt at, hvat mótroknað verður í miðal, tá tikið verður við, at einans tann parturin av eftirlønini, sum er omanfyri 45 tús. kr. verður mótroknað.

Skattur og mótrokning samanlagt av útgjaldið omanfyri 45.000 kr. árliga

Niðanfyri verður hugt at, hvat mótrokning og skattur eru samanlagt fyri tann partin av útgjaldinum, sum verður mótroknað. Tað vil siga, tann partin av útgjaldinum, ið er omanfyri 45.000 kr. árliga (3.750 kr./mð).

<i>Útrokning</i>	<i>Ársinntøka í miðal í arbeiðslívinum</i>	<i>200.000</i>	<i>300.000</i>	<i>500.000</i>
A	Inngjald	100,0	100,0	100,0
B	Skattur	30,0	36,5	40,0
C = A - B	Útgjald	70,0	63,5	60,0
D = 15% av C	Kapitalútgjald - uttan mótrokning	10,5	9,5	9,0
E = C - D	Lívrenta og lutaeftirløn	59,5	54,0	51,0
F = 25% av E	Lækking av grundupphædd - 25%	14,9	13,5	12,8
G = B + F	Skattur og mótrokning	44,9	50,0	52,8

Sum víst omanfyri, verður skattur og mótrokning samanlagt 44,9% hjá tí láglønta, 50% hjá tí við miðalløn og 52,8% hjá tí hálønta.

Tað sæst, at stigvísi skatturin ger stóran mun, tí annars vildi mótrokningin hjá øllum trimum verið 52,8%, eins og hjá tí hálønta.

Skattur og mótrokning samanlagt av útgjaldið omanfyri 218.000 kr. árliga

Um viðkomandi hevur munandi inntøku umframt eftirlønina, ella eftirlønin er óvanliga stór, kann koma fyri, at eftirløn verður mótroknað í viðbótini. Men tá skal samlaða inntøkan verða í minsta lagi 218 tús. kr. árliga.

<i>Útrokning</i>	<i>Ársinntøka í miðal í arbeiðslívinum</i>	<i>200.000</i>	<i>300.000</i>	<i>500.000</i>
A	Inngjald	100,0	100,0	100,0
B	Skattur	30,0	36,5	40,0
C = A - B	Útgjald	70,0	63,5	60,0
D = 15% av C	Kapitalútgjald - uttan mótrokning	10,5	9,5	9,0
E = C - D	Lívrenta og lutaeftirløn	59,5	54,0	51,0
F = 40% av E	Lækking av viðbót - 40%	23,8	21,6	20,4
G = 46% av F	Skattur av viðbót	10,9	9,9	9,4
H = B + F - G	Skattur og mótrokning	42,9	48,2	51,0

Sum víst omanfyri, verður skattur og mótrokning samanlagt 42,9% hjá tí láglønna, 48,2% hjá tí við miðalløn og 51% hjá tí hálønna.

Skattur og mótrokning samanlagt av samlaða útgjaldinum

Omanfyri var hugt at, hvat skattur og mótrokning verður samanlagt av tí partinum, ið verður mótroknaður, tað vil siga marginalt. Nú verður hugt at, hvat skattur og mótrokning verður samanlagt av samlaða útgjaldinum, tað vil siga í miðal.

Fyri at gera hetta má metast um, hvussu nógv viðkomandi persónar fara at fáa útgoldið við pensjónsaldur.

Mett verður, at tann láglonti fær eina lutaeftirløn á tað sum í dag samsvarar við 3.500 kr. skattafrítt um mánaðin og eina lívrentu á 2.100 kr. um mánaðin. Lívrentuna fær hann alt lívið, men lutaeftirlønina bara tey fyrstu 10 árin.

<i>Ársinntøka í miðal í arbeiðslívinum</i>	<i>200.000</i>	<i>300.000</i>	<i>500.000</i>
Lutaftirløn pr. mð – í 10 ár	3.500	4.750	7.500
Lívrenta pr. mð – alt lívið	2.100	2.850	4.500

Mett verður, at tann við miðalløn fær lutaftirløn á 4.750 kr. og lívrentu á 2.850 kr. um mánaðin. Tann hálonti fær 7.500 kr. um mánaðin í lutaftirløn og 4.500 kr. í lívrentu.

Skattur og mótrokning í miðal – fyrstu 10 árin sum pensjónist

Fyrstu 10 árin sum pensjónistar fáa persónarnir bæði lutaeftirløn og lívrentu. Mótroknað verður av tí partinum, ið fer upp um 45.000 kr. árliga, tað vil siga 3.750 kr. mánaðarliga.

<i>Útrokning</i>	<i>Ársinntøka í miðal í arbeiðslívinum</i>	<i>200.000</i>	<i>300.000</i>	<i>500.000</i>
A	Lutaeftirløn	3.500	4.750	7.500
B	Lívrenta	2.100	2.850	4.500
C = A - B	Íalt skattafrítt mánaðarliga	5.600	7.600	12.000
D = C - 3.750	Partur mótroknaður - kr.	1.850	3.850	8.250
E = D/C	Partur mótroknaður - %	33%	51%	69%

Tað hevur við sær, at hin láglønti verður mótroknaður av 1.850 kr. ella 1/3 av samlaða útgjaldinum. Hjá tí við miðalløn verður talan um 3.850 ella gott helvtina. Hjá tí hálønta verður talan um 8.250 kr. ella góðar 2/3.

<i>Útrokning</i>	<i>Ársinntøka í miðal í arbeiðslívinum</i>	<i>200.000</i>	<i>300.000</i>	<i>500.000</i>
A	Inngjald	100,0	100,0	100,0
B	Skattur	30,0	36,5	40,0
C = A - B	Útgjald	70,0	65,0	60,0
D = 15% av C	Kapitalútgjald - uttan mótrokning	10,5	9,8	9,0
E = C-D	Lívrenta og lutaeftirløn	59,5	55,3	51,0
F	Partur mótroknaður - %	33%	51%	69%
G = F x E	Lívrenta og lutaeftirløn til mótrokning	19,7	28,0	35,1
H = 25% av G	Lækking av grundupphædd - 25%	4,9	7,0	8,8
I = B + H	Skattur og mótrokning	34,9	43,5	48,8

Sum víst omanfyri, so hevur hetta við sær, at skattur og mótrokning samanlagt verða 34,9% fyri tann láglønta, 43,5% fyri tann við miðalløn og 48,8% fyri tann við høgari løn.

Skattur og mótrokning í miðal – eftir 10. árið sum pensjónist

Eftir 10 ár er lútaeftirlönin uppi, og persónarnir fáa einans lívrentuna.

<i>Útrokning</i>	<i>Ársinntøka í miðal í arbeiðslívinum</i>	200.000	300.000	500.000
A	Lívrenta	2.100	2.850	4.500
B = A - 3750	Partur mótroknaður - kr.	0	0	750
C = B/A	Partur mótroknaður - %	0%	0%	17%

Hetta hevur við sær, at teir við lægru inntøkunum ikki longur verða mótroknaðir, tí teirra lívrenta er væl lægri enn 3.750 kr. Einans tann við høgari lön verður nú mótroknaður, og talan verður einans um 17% av útgjaldinum, ella 750 kr.

<i>Útrokning</i>	<i>Ársinntøka í miðal í arbeiðslívinum</i>	200.000	300.000	500.000
A	Inngjald	100,0	100,0	100,0
B	Skattur	30,0	36,5	40,0
C = A - B	Útgjald	70,0	63,5	60,0
D = 15% av C	Kapitalútgjald - uttan mótrokning	10,5	9,5	9,0
E = C-D	Lívrenta og lútaeftirlön	59,5	54,0	51,0
F	Partur mótroknaður - %	0%	0%	17%
G = F x E	Lívrenta og lútaeftirlön til mótrokning	0,0	0,0	8,5
H = 25% av G	Lækking av grundupphædd - 25%	0,0	0,0	2,1
I = B + H	Skattur og mótrokning	30,0	36,5	42,1

Sum víst omanfyri, so hevur hetta við sær, at skattur og mótrokning samanlagt verða 42,1% fyri tann hálønta. Hjá hinum verður einans talan um eftirlönarskattin á 30% og 36,5%.

9. Lóg um almannapensjónir

Løgtingsmál nr. 67/2017: Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um almannapensjónir o.a. (Pensjónsnýskipan)

Uppskot til

Lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um almannapensjónir o.a. (Pensjónsnýskipan)

§ 1

Í lögtingslóg nr. 48 frá 10. mai 1999 um almannapensjónir o.a., sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 49 frá 6. mai 2016, verða gjørdar hesar broytingar:

1. Í § 2, stk. 1, verður aftan á nr. 1 sum nýtt nr. sett:
“2) framskundað pensjón,”
Nr. 2-6 verða eftir hetta nr. 3-7.
2. § 2, stk. 2 verður orðað soleiðis:
“*Stk. 2.* Allar pensjónir sambært § 4 og §§ 5 a-8 eru settar saman av eini grundupphædd og eini viðbót.”
3. Í § 2, stk. 6 verður “stk. 1, nr. 6” broytt til: “stk. 1, nr. 7”.
4. Í § 3, stk. 1, nr. 3 og stk. 3 verður “fylta 67. árið” broytt til:
“pensjónsaldur”.
5. § 3, stk. 4, 1. pkt. verður orðað soleiðis:
“Persónur, ið búsetir seg í Danmark ella í Grønlandi eftir at hava fingið tillutaða fyrítíðarpensjón ella framskundaða pensjón, varðveitir rættin til veitingina, inntil endalig avgerð um fyrítíðarpensjón ella annað varandi uppihaldsgrundarlag er tikin í Danmark ella í Grønlandi, tó í mesta lagi upp til 3 ár og treytað av, at viðkomandi ikki í Danmark ella í

Grønlandi fær almannapensjón ella aðra almannaveiting til uppihalds.”

6. Í § 3, stk. 4, 2. og 3. pkt. verður aftan á “fyrítíðarpensjón” sett: “ella framskundaða pensjón”.

7. § 4 verður orðað soleiðis:

“§ 4. Fólkapensjónsaldur er:

- 1) 67 ár fyri persón, ið er føddur áðrenn 1. juli 1957.
- 2) 67 ½ ár fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. juli 1957 til 31. desember 1962.
- 3) 68 ár fyri persón, ið er føddur eftir 31. desember 1962.

Stk. 2. Í 2025 og 5. hvørt ár eftir hetta verður gjørd útrokning sbrt. stk. 3, um fólkapensjónsaldur skal tillagast fyri persón, ið er føddur eftir 31. desember 1962.

Stk. 3. Fólkapensjónsaldur fyri persón, ið er føddur eftir 31. desember 1962 verður hækkaður, um so er, at miðallívstíðin sambært eini meting frá Hagstovuni fyri tey 65-ára gomlu seinastu 2 árinu fer upp um lívstíðina í 2013-2014, ið var 85,5 ár. Lívstíðin verður gjørd upp sum eitt einfalt miðaltal fyri menn og kvinnur. Um lívstíðin er hægri enn 85,5 seinastu 2 árinu, ásetur landsstýrismaðurin fólkapensjónsaldur samsvarandi lívstíðini fyri tey 65-ára gomlu seinasta árið lagt afturat ein treytaður vøkstur í

lívstíðini á 0,2 ár og frádrigið eitt fólkapensjónstíðarskeið á 18 ár. Avrunað verður niður til næsta hálva ár.

Stk. 4. Fólkapensjónsaldurinn verður tillagaður við í mesta lagi ½ ári í senn. Fólkapensjónsaldurinn verður ásettur í lögtingslóg við virknaði frá 1. janúar í álfmanakkaárinum 10 á r aftaná árið, tá fólkapensjónsaldurinn varð tillagaður sambært stk. 2.”

8. Aftan á § 5 verður sett:

“§ 5 a. Framskundað pensjón kann tillutast persóni, sum lýkur treytirnar fyri tillutan av fyrítíðarpensjón sbrt. § 8.

Stk. 2. Søkjast kann Almannaverkið um framskundaða pensjón frá 3 árum áðrenn galdandi pensjónsaldur sbrt. § 4.

Stk. 3. Framskundað pensjón sbrt. stk. 1 svarar til í minsta lagi miðal fyrítíðarpensjón og fylgir annars teimum ásetingum, ið eru galdandi fyri útrokning av fyrítíðarpensjón sbrt. kapitull 5 í hesi lögtingslóg.”

9. Í § 6 og § 7, nr. 1 verður “fyllt 67 ár” broytt til: “rokkið pensjónsaldur”.

10. Í § 8, nr. 1, og § 8 a, stk. 1 verður “millum 18 og 67 ár” broytt til: “frá 18 ár upp til fólkapensjónsaldur”.

11. Í § 8, nr. 2 verður “millum 50 og 67 ár” broytt til: “frá 50 ár upp til fólkapensjónsaldur”.

12. Aftan á § 9 verður sum kapitull 3 a sett:

**“Kapitull 3 a
Útsett pensjón**

§ 9 a. Persónur, ið lýkur treytirnar í kap. 3 um rætt til fólkapensjón, kann velja at útseta útgjaldið av fólkapensjón, sbr. tó stk. 2.

Stk. 2. Almannaverkið kann taka avgerð um at fólkapensjónin ikki kann útsetast, um tað verður mettt sannlíkt, at treytirnar fyri upptjening av bíðiparti sbrt. stk. 3 ikki verða loknar, sbr. § 9 d, stk. 1 og 3.

Stk. 3. Í tíðarskeiðinum, tá fólkapensjónin verður útsett, verður samanspardur ein bíðipartur, ið verður nýttur til at rokna út eitt ískoyti, ið verður lagt afturat útsettu pensjónini, sbr. §§ 9 d-9 f.

§ 9 b. Umsókn um at fáa fólkapensjón útsetta verður latin Almannaverkinum samstundis sum ella aftaná, at søkt verður um fólkapensjón.

Stk. 2. Umsóknin hevur virknað frá 1. í mánaðinum eftir, at umsóknin er latin inn, tó í fyrsta lagi frá tí degi, tá fólkapensjónin kundi verið útgoldin, sbrt. kap. 6.

Stk. 3. Pensjón kann í mesta lagi útsetast tvær ferðir við útgjaldið av fólkapensjón í tíðini ímillum.

§ 9 c. Fólkapensjónin kann útsetast í ialt 120 mánaðir.

Stk. 2. Umsókn um at steðga útsetanini av fólkapensjón verður latin Almannaverkinum við virknaði frá 1. í mánaðinum eftir, at umsóknin er latin inn.

Stk. 3. Útsetanin heldur uppat uttan áheitan, tá fólkapensjónin hevur verið útsett í 120 mánaðir.

Stk. 4. Doyr viðkomandi, meðan fólkapensjónin er útsett, heldur útsetanin uppat frá degnum eftir andlátið.

§ 9 d. Rætturin til bíðipart er treytaður av, at viðkomandi hevur havt inntøku av persónligum arbeiði í í minsta lagi 1000 tímar í einum álfmanakkaári.

Stk. 2. Almannaverkið skal aftaná hvørt árið taka avgerð um, hvørt treytin um arbeiði sbrt. stk. 1 er lokin.

Stk. 3. Byrjar ella endar útsetanin av fólkapensjónini mitt í einum ári, verður

kravið um arbeiði gjørt upp lutfalsliga sambært talinum á heilum mánaðum, ið fólkapensjónin er útsett í sama ári.

Stk. 4. Er kravið um arbeiði sbrt. stk. 1 og 3 ikki lokið í uppgerðartíðini, verður sæð burtur frá hesum tíðarskeiði, tá bíðiparturin verður gjørdur upp. Í staðin verður útgóldin ein einnýtisupphædd, ið svarar til fólkapensjónina, ið viðkomandi hevur rætt til í tíðarskeiðinum, sbr. tó § 9 e, stk. 3. Upphæddin verður roknað út við støði í inntøkuni hjá viðkomandi í tíðarskeiðinum, talan er um.

Stk. 5. Landsstýrismaðurin ásetur nærri reglur um uppgerð um vavið av arbeiðinum, herundir um persónligt arbeiði í sjálvstøðugari fyrítøku og um eftirlit í hesum sambandi, eins og um útrokning av einnýtisupphæddum.

§ 9 e. Tá fólkapensjónin ikki skal útsetast longur, ger Almannaverkið upp bíðipartin fyri tíðarskeiðið, tá fólkapensjónin hevur verið útsett, sbr. tó stk. 5.

Stk. 2. Bíðiparturin er 0,45 fyri hvønn mánað, fólkapensjónin hevur verið útsett. Fyri hvørjar samanhangi 12 mánaðir, ið pensjónin verður útsett, verður bíðiparturin hækkaður við 10% av tí higartil samansparða bíðipartinum.

Stk. 3. Virðið á bíðipartinum verður avrundað til næsta heila tal.

Stk. 4. Hevur fólkapensjónin verið útsett í tvey tíðarskeið, sbr. § 9 b, stk. 3, verður bíðiparturin fyri útsettu fólkapensjónina gjørdur upp sum ein samanlegging av bíðipørtunum fyri hvørt tíðarskeið sær.

Stk. 5. Heldur útsetanin uppat við deyða, sbr. § 9 c, stk. 4, verður bíðipartur ikki útroknaður eins og at einnýtisupphædd sbrt. § 9 d, stk. 4, ikki verður útgóldin aftaná, at útsetanin er hildin uppat.

§ 9 f. Frá tí, at útsetanin heldur uppat, rindar Almannaverkið eitt mánaðarligt

ískoyti afturat fólkapensjónini, sbr. stk. 2.

Stk. 2. Ískoytið verður roknað út sum bíðiparturin, sbrt. § 9 e, býtt við 100 og faldað við ávikavist grundupphædd og viðbót til fólkapensjón sbrt. § 2, stk. 2.

Stk. 3. Útroknaða ískoytið verður avrundað til næsta heila krónutal.”

- 13.** Í § 11, stk. 1 verður aftan á “fyrítíðarpensionisti” sett: “ella persóni, ið hevur fingið tillutaða framskundaða pensjón”.
- 14.** § 12 a verður strikað.
- 15.** Í § 13, stk. 1 verður “yvir 67 ár” broytt til: “, ið hava rokkið pensjónsaldri,”.
- 16.** Í § 13, stk. 3 verður aftan á “fyrítíðarpensjón” sett: “ella framskundaðari pensjón” og “við 67 ára aldur” verður broytt til: “, tá pensjónsaldur er rokkin”.
- 17.** Í § 14, stk. 1 verður “undir 67 ár” broytt til: “, ið hava rokkið pensjónsaldri,”.
- 18.** Í § 17, stk. 1, 1. pkt. verður “fylta 67. árið” broytt til: “pensjónsaldur er rokkin”.
- 19.** § 18, stk. 1 verður orðað soleiðis: “Grundupphæddin til fólkapensjón verður útgóldin uttan mun til figgjarligu viðurskiftini hjá persóni, ið er føddur áðrenn 1. januar 1953.”
- 20.** Í § 18 verður aftan á stk. 1 sum nýtt stk. sett: “*Stk. 2.* Grundupphæddin til fólkapensjón verður lækkað við 25% av inntøkugrundarlagnum sambært § 20 fyri persón, ið er føddur aftaná 31. desember 1952.”
Stk. 2 og 3 verða eftir hetta stk. 3 og 4.

21. § 19, stk. 1 verður orðað soleiðis:

- “Viðbótin til fólkapensjón verður lækkað við 60% av inntøkugrundarlagnum sambært § 20 hjá persóni, ið er føddur áðrenn 1. januar 1953.”
- 22.** Í § 19 verða aftan á stk. 1 sum nýggj stk. sett:
“Stk. 2. Viðbótin til fólkapensjón verður lækkað við 40% av inntøkugrundarlagnum sambært § 20 hjá persóni, ið er føddur aftaná 31. desember 1952. Lækking av viðbót verður gjord í framhaldi av lækkingini av grundupphæddini.
Stk. 3. Fyri pensjónist, ið er føddur áðrenn 1. januar 1953, verður viðbótin til giftan fólkapensjónist, tá bæði fáa fólkapensjón, lækkað við grundarlagi í helvtini av samlaðu inntøkuni hjá báðum hjúnafeløgnum tilsamans.
Stk. 4. Er annar hjúnafelagin fevndur av § 19, stk. 2, verða inntøkurnar ikki lagdar saman.
Stk. 5. Hjún, ið bæði eru fevnd av stk. 3, kunnu søkja um at inntøkurnar ikki verða lagdar saman og at lækkað einans verður í viðbótini við grundarlagi í egnari inntøku.”
 Stk. 2-5 verða eftir hetta stk. 6-9.
- 23.** Í § 19, stk. 3 verður “stk. 2” broytt til: “stk. 6”.
- 24.** Í § 19, stk. 4 verður “stk. 2 og 3” broytt til: “stk. 6 og 7.”
- 25.** Í § 20 verða aftan á stk. 2 sum nýggj stk. sett:
“Stk. 3. Afturat inntøkuni sambært stk. 1 skal leggjast útgjald av tvungnari uppsparing eftir reglunum í eftirlønarlógini.
Stk. 4. Ásetingin í stk. 3 er ikki galdandi fyri pensjónist, ið er føddur áðrenn 1. januar 1953.”
 Stk. 3-6 verða eftir hetta stk. 5-8.
- 26.** Í § 20, stk. 5 verður “stk. 1-4” broytt til: “stk. 1-6”.
- 27.** Í § 21 a, stk. 1 verður “stk. 4” broytt til: “stk. 6”.
- 28.** Í § 24, stk. 1 og § 26, stk. 2 verður aftan á “fyrítíðarpensjón” sett: “, framskundaða pensjón”.
- 29.** Í § 25, stk. 1, 2. pkt. verður aftan á “sambært” sett: “§ 5 a.”.
- 30.** Í § 25, stk. 1, nr. 1 verður aftan á “fyrítíðarpensjónistur” sett: “ella persónur, sum hevur fingið tillutaða framskundaða pensjón”.
- 31.** Í § 25, stk. 2 verður aftan á “fyrítíðarpensjón” sett: “ella framskundaðari pensjón”.
- 32.** Í § 26, stk. 1 verður aftan á “fyrítíðarpensjón” sett: “, framskundaðari pensjón”.
- 33.** Í § 26, stk. 2 verður “alla” broytt til: “ella” og “fylta 67. árið” verður broytt til: “, at pensjónsaldur er rokkin”.
- 34.** Í § 30, stk. 3 verður “gerst 67 ár” broytt til: “røkkur pensjónsaldri”.
- 35.** Í § 32 verður sum stk. 3 sett:
“Stk. 3. Framskundað pensjón sambært § 5 a verður veitt frá 1. í mánaðinum aftaná dagfestingina fyri móttøku av umsóknini treytað av, at umsøkjari lýkur treytirnar fyri tillutan av framskundaðari pensjón.”

§ 2

Henda løgtingslóg kemur í gildi 1. desember 2019 og er galdandi fyri útgjald av veitingum frá og við januar 2020.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsökir til uppskotíð

Um pensjónsnýskipanina

Hövuðsendamálini við pensjónsnýskipanini eru:

1. At tryggja øllum eina góða pensjón

Øll tey, ið hava líttla ella onga inntøku framíhjá, fara at fáa meira at liva av. Eisini verður møguleiki fyri at fáa framskundaða pensjón, soleiðis at tey, ið eru kropsliga ella sálarliga slitin av arbeiðsávum, kunnu fara frá, áðrenn tey náa fólkapensjónsaldur.

2. At eggja fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur

Tey, ið ynskja at arbeiða eftir pensjónsaldur, fara at kunna velja at útseta fólkapensjónina, og afturfyri fáa hægri pensjónsútgjald, tá farið verður á pensjón. Eisini lækkar mótrokningarprosentíð í viðbótini úr 60% niður í 40%, samstundis sum mótrokning millum hjún verður strikað.

3. At styrkja búskaparliga haldførið

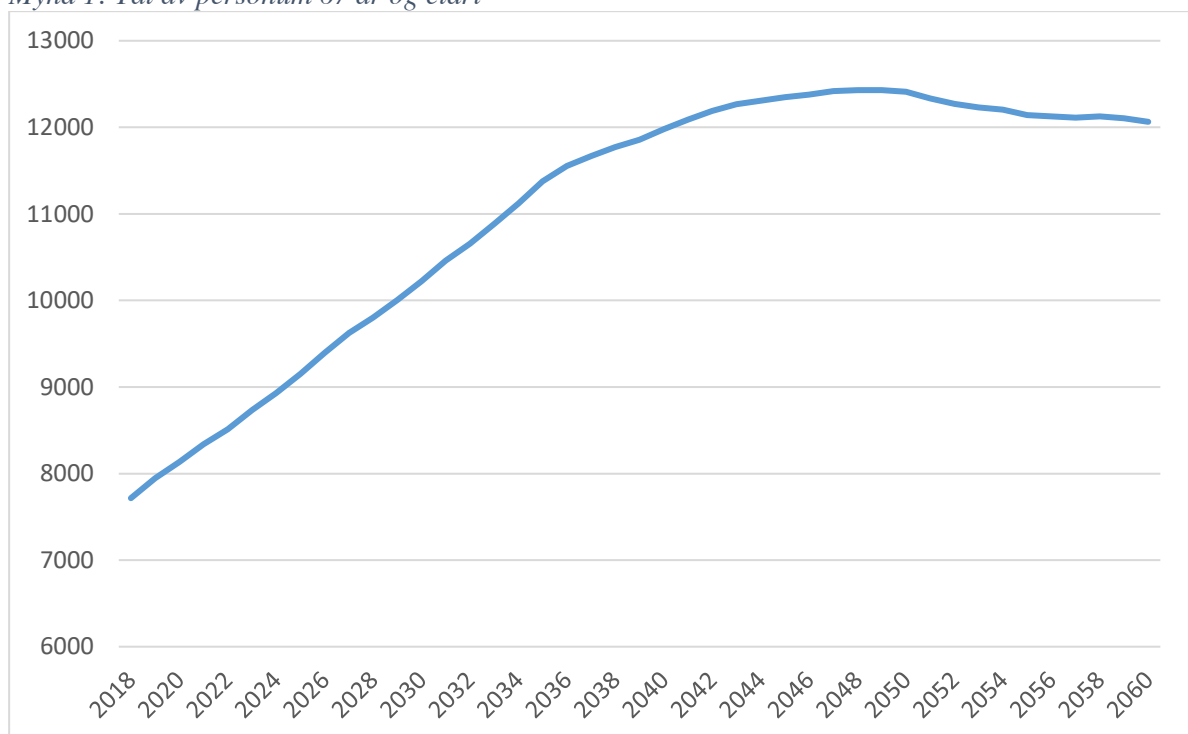
Pensjónsaldurin hækkar ½ ár í 2025 og síðan aftur ½ ár í 2030. Síðan verður sett í verk ein skipan, har pensjónsaldurin verður treytaður av gongdini í miðal lívsævi hjá fólki, ið hava nátt fólkapensjónsaldur. Almannapensjónin verður í størri mun lagað til aðra inntøku, og land og kommunur fáa fleiri skattainntøkur, so hvørt talið av pensjónistum hækkar við tað, at útgjalðið úr Samhaldsfasta, t.e. lótingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn, hækkar, og fleiri fara at fáa pensjónsviðbót, ið bæði verða skattað við útgjald.

Tørvur er á at gera eina pensjónsnýskipan, ið leggur framtíðar pensjónir í fastar karmar, og sum tryggjar fólkapensjónistum eitt virðiligt fíggjarligt grundarlag, og tørvur er á at pensjónsskipanin tryggjar fólkapensjónistum eitt smidligari tilknýti til arbeiðsmarknaðin.

Verandi almannapensjónslóg varð sett í gildi ár 2000, og hóast fleiri smærri broytingar er framdar í lógini síðani, eru fleiri tættir í lógini, ið ikki eru nøktandi í mun til dagsins samfelag.

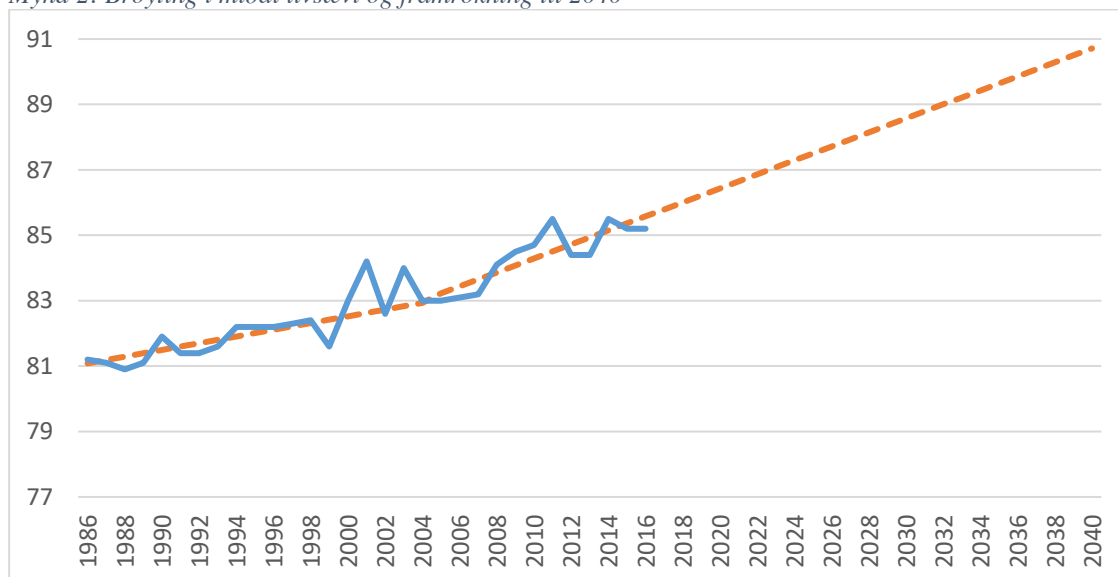
Kjakið í almenninginum og politiska kjakið hevur partvíst snúð seg um demografisku avbjóðingina og partvíst um fíggjarligu korini hjá fólkapensjónistum.

Mynd 1: Tal av persónum 67 ár og eldri

Fólkapensjónsaldurin hevur í Føroyum altíð verið 67 ár. Hinvegin er væntað miðal lívsævi hjá 67 ára gomlum økt munandi seinnu árinum, og roknað verður við, at hesin vøksturinn fer at halda fram. T.v.s., at árinum sum fólkapensjónistur gerast fleiri og fleiri. Í 1985 kundu 67 ára gomul rokna við, at liva í miðal 14 ár aftrat. Í dag kunnu tey rokna við at liva næstan 19 ár aftrat, og í 2060 verður roknað við, at tey liva í miðal 22,7 ár aftrat.

Mynd 2: Broyting í miðal lívsævi og framrokning til 2040

Fíggjarligu umstøðurnar hjá fólkapensjónistum og javningin av pensjónini, hava fingið drúgva almenna umrøðu, og ein høvuðsorsøk til tað er, at inntøkuhækkingarnar hjá fólkapensjónistum ikki hava ligið í einari fastari legu. Skiftandi løgting hava á ymiskan hátt syrgt fyri, at inntøkurnar hjá

fólkapensjónistum hava fylgt við vøkstrinum í samfelagnum annars, men hetta hevur lutvíst borið brá av tilvildarligum hækkingum. Pensjónsupphæddirnar verða javnaðar sbrt. løgtingslógini um áseting og javning av almannaveitingum, og er javningarprosentid sostatt broytt við jøvnum millumbilum. Grundupphæddin verður ikki javnað, meðan viðbótin og viðbót til ávísar pensjónistar (eisini nevnd brennistuðul) hevur verið broytt við ymiskum prosentsum (fyri viðbót til ávísar pensjónistar/brennistuðul verður hereftir brúkt heitið VÁP). Tey síðstu árin hevur javningin verið 0%. Løgtingið hevur í nøkrum førum samtykt broytingar í sjálvum satsunum, heldur enn í javningarprosentinum. Samstundis hevur Løgtingið í nøkrum umførum bøtt um figgjargliga grundarlagið hjá Samhaldsfasta arbeiðsmarknaðareftirlønargrunninum (hereftir Samhaldsfasti) og harvið eisini økt um útgjaldini úr Samhaldsfasta.

Tørvur er á einum smidligari sambandi millum pensjónsskipan og arbeiðsmarknað, sum í størri mun tekur hædd fyri, at føroyingar spara upp til egna pensjón, og sum í størri mun tryggjar fólkapensjónistunum, ið bert hava smávegis av inntøku aftrat pensjónini, betri figgjarglig kor. Hetta lógaruppskotið er partur av nýskipanini, ið er sett saman av broytingum í fleiri øðrum lógum. T.v.s., at eisini broytingar í øðrum lógum ávirka rættindi og inntøkur hjá komandi fólkapensjónistum.

Hetta uppskotið fevnir um broytingar í hesum tættum:

- Broytt samanseting av fólkapensjón
- Mótrokning millum hjún
- Útsett pensjón
- Framskundað pensjón
- Hækkaður pensjónsaldur

Tó at broytingarnar skulu síggjast í eini heild, so verða tær niðanfyrir viðgjørðar hvør sær. Broytingarnar gera pensjónsskipanina meira smidliga, men samstundis eisini í ein ávísan mun meira skynsama. T.v.s., at talan í nøkrum førum verður um økt krøv til pensjónistar og í øðrum førum er talan um at geva betri rættindi.

Pensjónsnýskipanin og hetta lógaruppskotið fevnir í stóran mun um persónar føddir eftir 31. des. 1952, t.v.s. at uppskotið broytir ikki stórvegis í viðurskiftunum hjá verandi pensjónistum, tó at aðrir partar av nýskipanini, sum ikki eru í hesum lógaruppskotinum, hava við sær, at inntøkan hjá verandi pensjónistum hækkar. Talan er um, at útgjald úr Samhaldsfasta hækkar og harvið hækkar inntøkan hjá øllum fólkapensjónistum. Gildiskoman á broytingini í hesum lógaruppskotinum verður 1. januar 2020, og øll tey, sum tá eru fólkapensjónistar, varðveita higartil galdandi rættindi.

1.1.1. Broytt samanseting av pensjón

Við kravinum um at rinda til eftirløn fara komandi pensjónistar í framtíðini at spara meira upp til egna pensjón, umframt at útgjaldið úr Samhaldsfasta við hesari nýskipan verður hækkað. Fyri at tryggja nøktandi støði á vælferðarsamfelagnum verður neyðugt í størri mun at mótrokna í pensjónsveitingunum, soleiðis at tey, sum framhaldandi hava inntøku og tey, sum gjøgnum arbeiðslívið hava megnað at spart upp til góðar eftirlønir, fáa minni í almannapensjón.

Verandi pensjónsskipan hevur nøkur lýti í mun til, hvussu hon er sett saman av ymiskum veitingum og í mun til mótrokning av aðrari inntøku. Hjá nógvum pensjónistum loysir seg illa at hava

arbeiðsinntøkur aftrat pensjónini, tí umframt at gjalda skatt av meirinntøku, verður onnur inntøka eisini mótroknað í pensjónini. Trupulleikin ger seg tó ikki galdandi hjá teimum pensjónistum, sum bert hava smávegis av inntøku og hjá teimum pensjónistum, sum hava fulltíðarstørv. Men at minka arbeiðsvirknið líðandi ella at fara niður í hálva tíð loysir seg ikki figgjjarliga fyri tann einstaka pensjónistin.

T.v.s., at verandi pensjónsskipan forðar nógvum pensjónistum at verða verandi á arbeiðsmarknaðinum og harvið fáa hægri inntøku, arbeiðsmarknaðurin missir arbeiðsmegi, og land og kommunur missa skattainntøkur. Nógvir pensjónistar ynskja sær helst eisini eina meira líðandi afturtøku av arbeiðsmarknaðinum.

1.1.2. Mótrokning millum hjún

Meginreglan í verandi pensjónslóg er, at figgjjarstøðan hjá hjúnum verður viðgjørð samlað, og at inntøka, sum ein giftur fólkpensjónistur hevur aftrat fólkpensjón og Samhaldsfasta, verður mótroknað í pensjónsviðbótini hjá hjúnafelega. At inntøkan hjá einum persóni ávirkar rættin til fólkpensjón hjá einum hjúnafelega verður mett ikki at vera tíðarhóskandi, og tí hava tað áður verið lögð uppskot fyri Løgtingið um at strika mótrokningina millum hjún. Tað hevur verið eitt rættiliga breitt ynski um at strika mótrokningina millum hjún. Ein av høvuðsorsøkunum til, at undirtøka higartil ikki hevur verið fyri uppskotunum er, at ein broyting hevði havt við sær, at ein týðandi partur av giftu pensjónistunum við broytingini høvdu fingið lægri inntøku, og politiskt hevur mann ikki ynskt at seta fólkpensjónistar í ta støðu, at figgjjarliga grundarlagið broytist munandi.

At strika mótrokningina millum hjúnafelegar er fyri nøkur hjún ein figgjjarligur fyrimunur, men fyri onnur er hetta ein vansi. Hetta er treytað av, hvussu inntøkan er býtt millum hjúnafelegarnar. Hjá øllum teimum hjúnum, sum ikki hava inntøkur av týðningi hevur broytingin tó ongan týðning.

Fakfeløg og Landsfelag Pensjónista hava áður ført fram, at rættast er at strika mótrokningina millum hjún, og at rætturin til fólkpensjón ikki er treytaður av inntøkuni hjá einum móguligum hjúnafelega.

Pensjónsnýskipanin verður bert galdandi fyri nýggjar pensjónistar, og t.v.s., at tað verður eitt høvi at gera broytingar av hesum slag, sum ikki raka pensjónistar, sum frammanundan hava tillagað seg eftir einum ávísu figgjjarligum grundarlagi. Fólkpensjónistar, sum fáa pensjón sbrt. verandi skipan, fáa tó móguleika at velja, hvørt mótroknast skal í inntøku hjá hjúnafelega..

1.1.3. Útsett pensjón

Eitt av endamálunum við pensjónsnýskipanini er í størri mun at eggja fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur, um tey hava hug og móguleika til tað, og ein partur av tí er, at móguleiki skal vera at útseta fólkpensjónina. Tørvur er á, at pensjónsskipanin er meira smidlig, og at pensjónistar í størri mun verða eggjaðir at útseta pensjónina soleiðis, at hetta verður ein vinningur fyri bæði fólkpensjónistin og fyri landið.

Í verandi skipan hava tey, ið fylla 67 ár, ongar figgjjarligar grundgevingar at bíða við at søkja um fólkpensjón. Tað er ikki lógargrundarlag at útseta pensjónina við tí fyri eyga at fáa eina hægri pensjón seinni, og tað hevur við sær, at so at siga øll velja at søkja um pensjón – eisini tey, sum halda fram at arbeiða fulla tíð.

1.1.4. Framskundað pensjón til niðurslitin

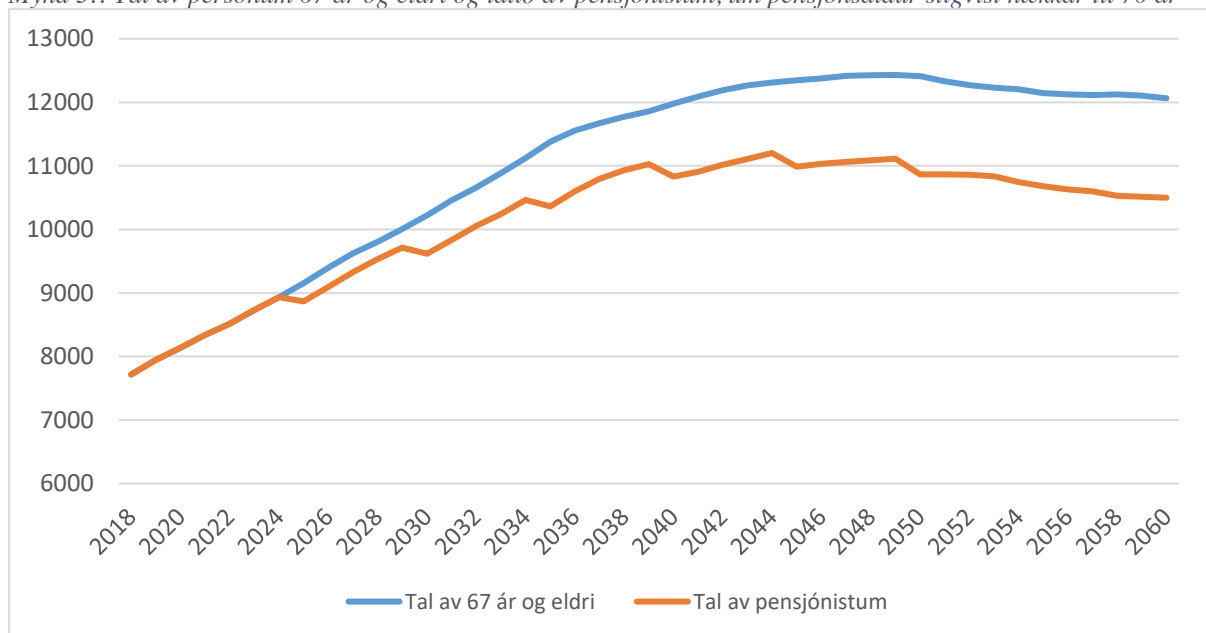
Tað er eitt politískt ynski, at persónar, sum eru kropsliga og sálarliga niðurslitnir, skulu hava móguleika at fara frá fyrri pensjónsaldur við pensjón. Talan skal vera um aðra pensjón enn fyrirtíðarpensjón. Tá persónar í høgum aldri søkja um fyrirtíðarpensjón, er tað í høvuðsheitum orsakað av líkamligum orsökum. Málini eru vanligi ikki eins trupul, sum hjá yngri persónum, og mett verður, at krøvini til viðgerðina kunnu slakast nakað. T.v.s., at málini kunnu viðgerast eitt sindur skjótari, og vil hetta verða til frama fyrri borgaran.

1.1.5. Pensjónsaldur

Støðuga menningin av samfelagnum hevur við sær, at livitíðin hækkar og talið av fólki í pensjónsaldri veksur. Henda jaliga gongd hevur við sær, at tað er neyðugt at leggja upp fyrri, at vit gerast enn fleiri eldri í framtíðini. Harumframt hevur pensjónsnýskipanin øktar útreiðslur við sær, m.a. til javning av almannaveitingum og eftirlønargjaldi omaná lønarlíknandi almannaveitingar. Hetta eru ábøtur, ið eru til gagns fyrri borgaran. Tað er neyðugt at tryggja, at pensjónsnýskipanin hongur saman figgjárliga.

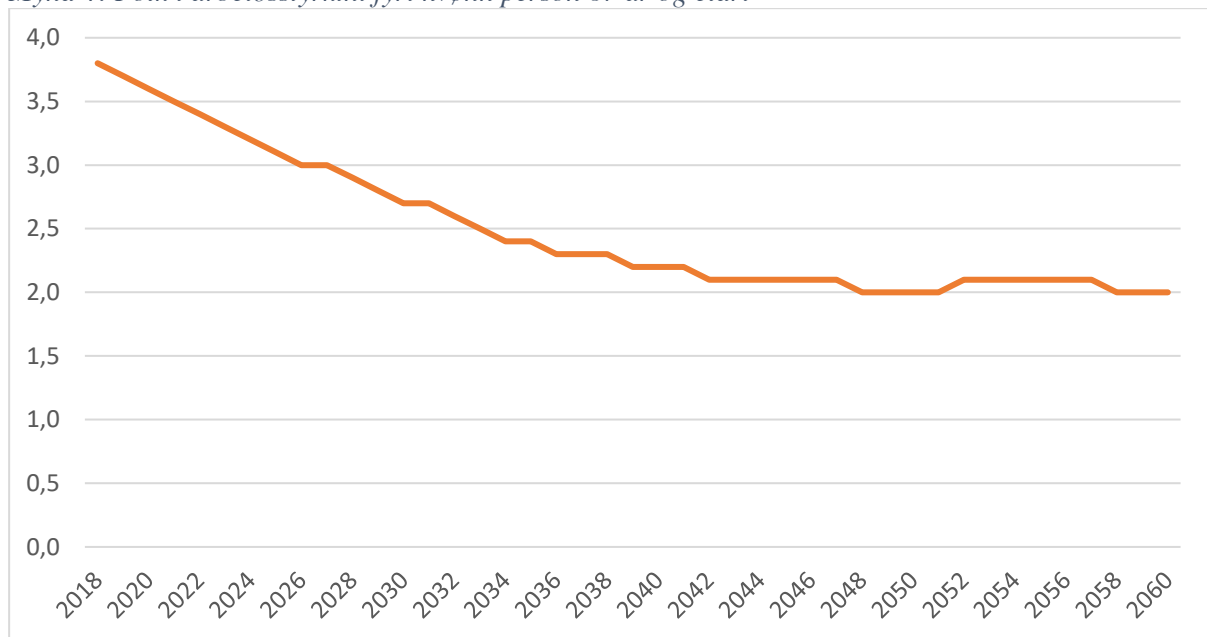
At fremja pensjónsnýskipanina uttan hækkaðan pensjónsaldur, hevði sostatt havt við sær øktar útreiðslur til pensjónsendamál í mun til verandi skipan og hevði eisini minkað um haldfærið í mun til verandi skipan.

Mynd 3.: Tal av persónum 67 ár og eldri og talið av pensjónistum, um pensjónsaldur stigvíst hækkar til 70 ár

At hækka pensjónsaldurin hevur fleiri endamál. Fyrst og fremst er tað fyrri at fáa ein meira smidligan arbeiðsmarknað, ið er lagaður til hugin og orkuna at arbeiða hjá tí einstaka, og har tað ber til at fara líðandi av arbeiðsmarknaðinum. Tað er eisini neyðugt at økja um talið av fólki, ið framhaldandi eru á arbeiðsmarknaðinum fyrri at leggja upp fyrri, at tað verða fleiri fólkapensjónistar. Hetta styrkir figgjárliga grundarlagið undir bæði fólkapensjónini og útgjaldinum úr Samhaldsfasta.

Mynd 4: Fólki í arbeiðsstyrkini fyri hvønn persón 67 ár og eldri

Eisini fyri at varðveita haldfærið í Samhaldsfasta er tørvur á, at aldurin á 67 ár fyri rætt til útgjald hækkar (sí uppskot um broyting í lögtingslóg um Samhaldsfasta).

Talið av fólki 67 ár og eldri er økt øll árin síðani 1985, men lutfalsliga økingin tók ikki dik á seg fyrr enn í 2010.¹ Í 2009 vóru 12,2 prosent av íbúgvunum í Føroyum 67 ár ella eldri (sum er sama lutfall sum í 1996). Síðani 2009 er talið av fólkapensjónistum økt við 1554 og 1. januar 2017 eru 15 prosent av íbúgvunum í Føroyum 67 ár ella eldri. Árin fram eftir fer talið av fólki 67 ár og eldri framhaldandi at økjast, samstundis sum talið av fólki í aldrinum 18-66 ár fer at lækka.

1.2. Galdandi löggáva

Grundupphæddin í søguligum baksýni

Pensjónlöggávan og reglur í Føroyum hevur sín uppruna í donskum lógum og reglum. Fram til 1949 var møguligt hjá teimum yvir 60 ár at fáa ellisrentu. Ellisrentan var ein tørvsmett veiting til tey, sum onga aðra inntøku ella ogn høvdu, og tað var ein treyt, at mann var “værdig trængende”. Ellisrentan fall burtur, um inntøkan og ognarinntøkan fóru uppum eitt ásett mark.

Í 1949 vóru týðandi broytingar gjørdar í lógini, og hesar eru upprunin til pensjónsskipanina, sum vit kenna í dag. Ellis- og avlaminsrentan hækkaði munandi, og reglur um frádrátt fyri inntøkurnar vórðu gjørdar lagaligari. Ellisrentualdurin varð hækkaður úr 60 upp í 65 ár, fyri einsamallar kvinnur tó 62 ár.

Í 1959 varð ellisrentan strikað. Ístaðin varð fólkapensjónin sett í gildi við eini minstuupphædd. Minstuupphæddin (folkepensionens minstebeløb) lýsir prinsippiella umskiftið frá eini “tørvspensjón”, til eina til pensjónsskipan til øll 67 ár og eldri, uttan mun til fíggjarlig viðurskifti – tó

¹ Árin 1990 til 1995 var eisini ein ávisur lutfalsligur vøkstur, men tíðin tá var merkt av stórarí fráflyting – serliga av yngri familjum og tað hevur ávirkað lutfalsliga talið av pensjónistum.

mótroknað í mun til inntøku. Sostatt er talan um ein universellan rætt (t.e. rættur, sum øll hava atgongd til), men tað verður mótroknað heilt upp í 87 % av minstuveitingini.

Talan var um sera stórar og dýrar ábøtur, og útreiðslurnar til rentur og pensjón tvífaldaðust.. Til tess at fíggja hesar útreiðslur varð eins og í Danmark eitt tvungið fólkapensjónsgjald á 1 % av skattskyldugu inntøku álagt fyri lutvist at fíggja meirkostnaðin av nýskipanini. Við øðrum orðum rindaðu fólk á arbeiðsmarknaðinum 1 % av inntøkuni til hesar hækkingar, tí pensjónsveitingarnar og pensjónsútreiðslurnar hækkaðu munandi og komu upp á danskt støði. Av tí partinum av eykaútreiðslum, ið ikki varð goldin av fólkapensjónsgjaldinum, rindaði Danmark helvtina og føroyski landskassin hina helvtina. Broytingarnar vórðu framdar í trimum stigum í tíðarskeiðinum fram til 1. apríl 1961.

Í 1967 vóru aftur fleiri prinsipeljar broytingar gjørdar. Øll 67 ár og eldri, undantikin tey, sum finga almenna tænaðsmannaeftirløn, finga fulla grundupphædd, ið var væl hægri enn minstaupphæddin - uttan mun til fíggjarlig viðurskifti annars – tó so at tað enn var mótroknað í mun til inntøku. Serliga fólkapensjónsgjaldið, sum varð sett í gildi í 1961 hækkaði árinum 1967-1970 úr 1 % upp í 2,5 % av skattskyldugu inntøkuni, til at fíggja øktu pensjónsútreiðslurnar av hesum broytingum.

Grundarlagið undir serliga fólkapensjónsgjaldinum varð broytt í 1970. Útreiðslur til fólkapensjón broytast til at blíva eitt lutfall 1:1 millum Danmark og Føroyar. Heimastýrið fær somuleiðis heimild til sjálvst at gera av, hvussu føroyski parturin av pensjónsútreiðslunum skal fíggjast. Í Føroyum heldur fólkapensjónsgjaldið fram sum sjálvstøðugt gjald í nøkur ár, men steðgar við l.m. 63 frá 1978. Eftir hetta verður føroyski parturin av útreiðslunum til fólkapensjón fíggjaður av vanligu skattainntøkum landskassans.

Ikki fyrr enn við almannapensjónslógin frá 1999 verður grundupphæddin útgoldin uttan mun til fíggjarligu viðurskiftini hjá tí, ið fær pensjón, og reglurnar um mótrokning í grundupphæddini vera strikaðar, soleiðis at tað ikki longur verður mótroknað í mun til inntøku.

Samstundis verður grundupphæddin gjørd skattafrí – og semja verður gjørd um at grundupphæddin verður ikki javnað.

1.2.1. Broytt samanseting av pensjón

Verandi fólkapensjón er sett saman av eini grundupphædd og eini viðbót. Harumframt móttaka fólkapensjónistar eisini útgjald úr Samhaldsfasta og VÁP.

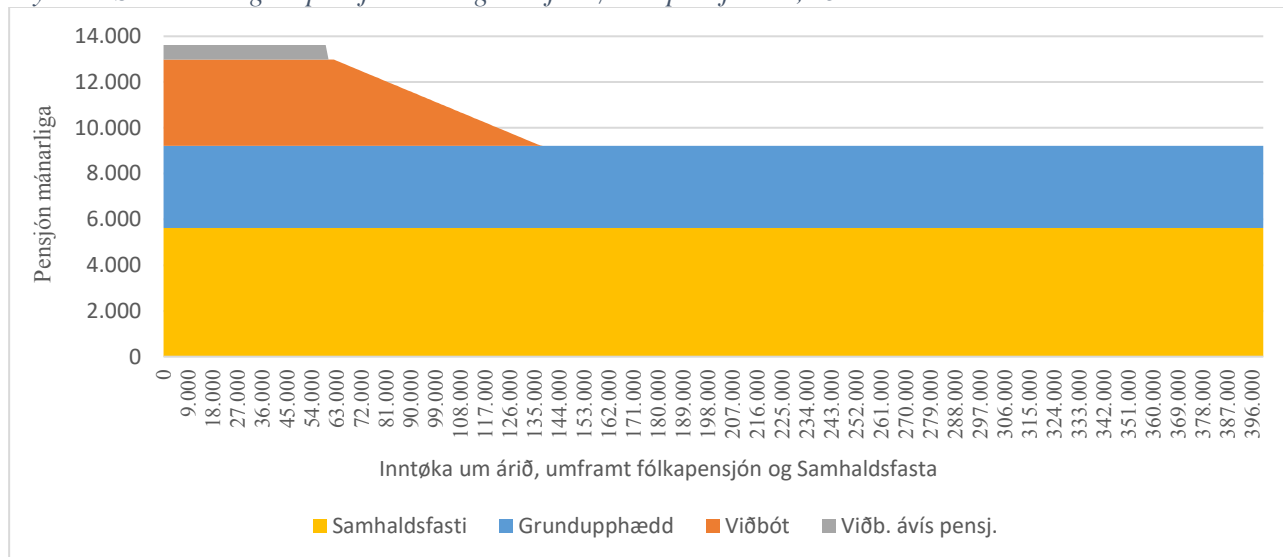
Inntøka í 2017 hjá fólkapensjónistum, sum ikki hava inntøku aftrat pensjónini

	Um árið		Um mánaðin		
	Støk	Gift	Støk	Gift	
Grundupphædd	43.068	32.796	3.589	2.733	Skattafrítt
Viðbót	45.252	36.372	3.771	3.031	Skattskyldugt
Viðbót til ávísar pensjónistar	7.608	3.804	634	317	Skattafrítt
Samhaldsfasti	48.300	48.300	4.025	4.025	Skattskyldugt
Ársinntøka áðrenn skatt	144.228	121.272	12.019	10.106	
Skattur og gjøld í alt	20.852	17.597	1.738	1.466	
Inntøka eftir skatt og gjøld	123.376	103.675	10.281	8.640	

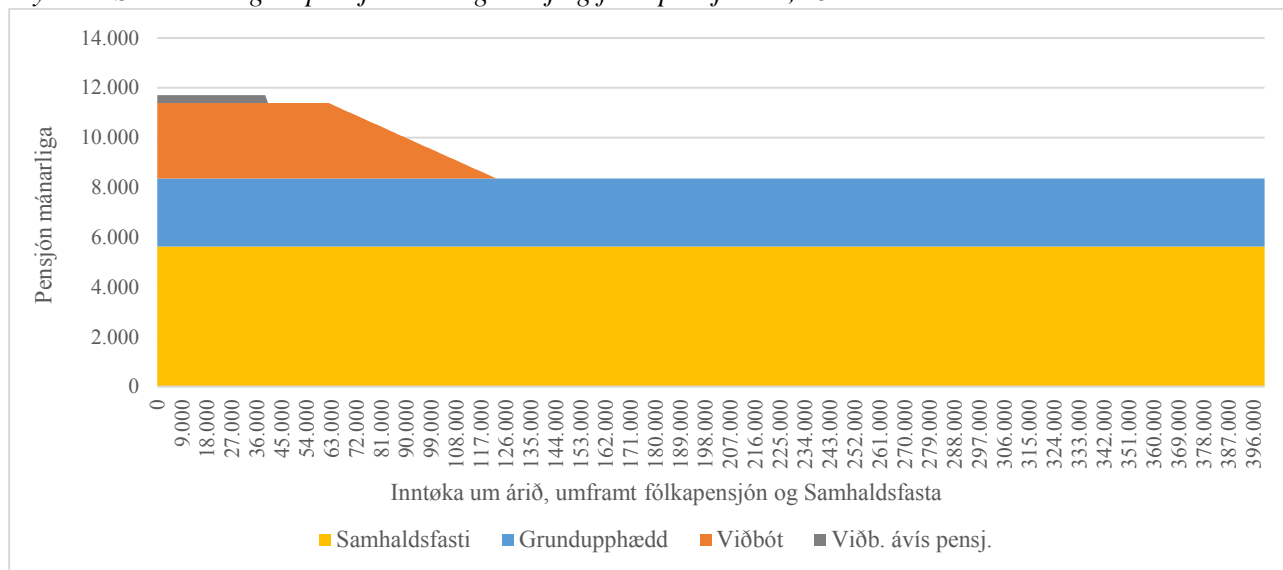
Viðm.: Roknað verður við miðal kommunu- og kirkjuskattaprosenti og eisini er gjald til Heilsutrygd og kringvarpið trekt frá

Grundupphæddin og útgjald úr Samhaldsfasta verða veitt uttan mun til aðra inntöku, meðan viðbót og VÁP er tengt at aðrari inntöku. Umleið 2/3 av øllum fólkapensjónistum móttaka fullu upphæddina omanfyri.

Mynd 5: Samanseting av pensjónsveitingum hjá stökum pensjónisti, áðrenn skatt

Mynd 6: Samanseting av pensjónsveitingum hjá giftum pensjónisti, áðrenn skatt

Viðm.: Í døminum í myndini er fortreytin, at hjúnafelagarnir hava eins inntøku aftrat fólkapensjón og samhaldsfasta

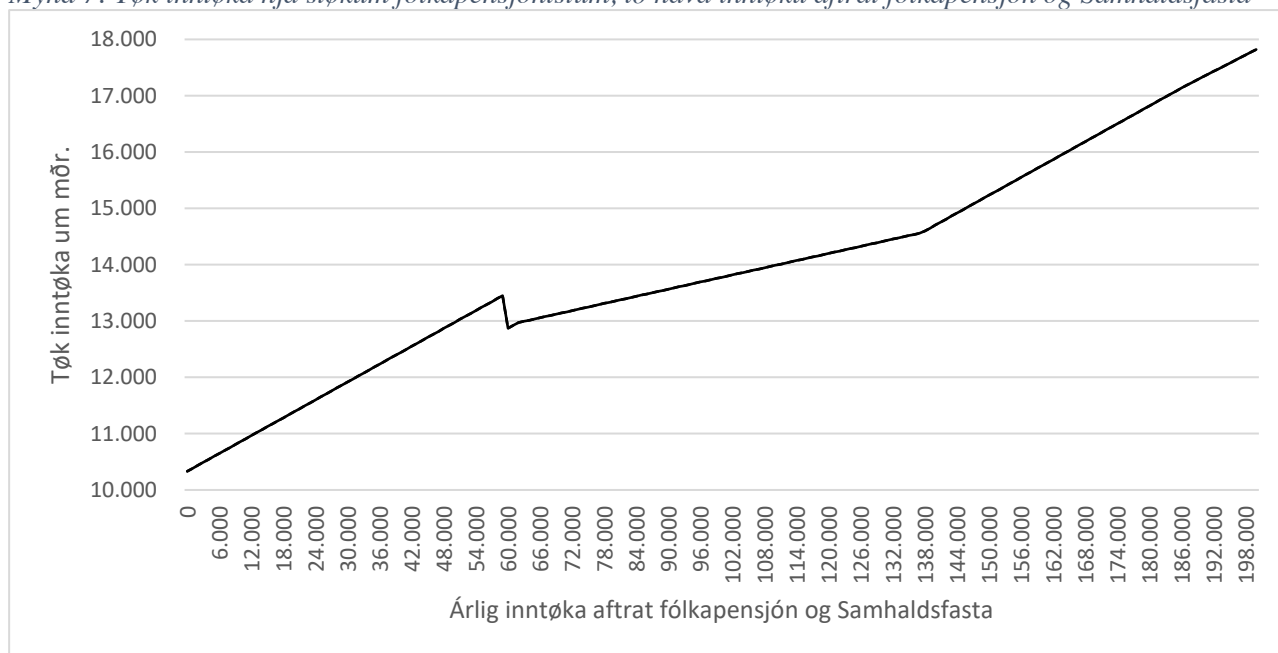
Stakir fólkapensjónistar, sum hava inntøku hægri enn 60.000 kr. um árið, missa rættin til VÁP – t.v.s., tá inntøkan fer upp um hesa upphædd, dettur øll upphæddin burtur í einum. Umframt at 7.608 kr. detta burtur í einum, so byrjar mótrökning á 60 %, tá inntøkan fer upp um 61.900 kr. Tað merkir, at fyri hvørjar 100 kr. onnur inntøka fer upp um 61.900 kr., lækkar viðbótini við 60 kr. Havast skal í huga, at umframt lækkingina í viðbótini, verður skattur rindaður av meirinntøkuni, og tað merkir, at effektivi marginals-katturin hjá fólkapensjónistum, sum hava inntøku hægri enn uml. 60.000 kr. um árið, er ógvuliga høgur.

Ein stakur pensjónistur, ið hevur árliga inntøku á t.d. 65.000 kr. umframt fólkapensjón og Samhaldsfasta, hevur ein effektiv marginalskatt á uml. 75 %. T.v.s., at fyri hvørjar 100 kr. hann tjenar eyka, missir hann 60 kr. av viðbótini umframt at gjalda uml. 15 kr. í skatt. Av teimum 100 kr. hevur hann sostatt uml. 25 kr. eftir. Hetta er galdandi fyri fólkapensjónistar, sum hava inntøkur afturat fólkapensjón og Samhaldsfasta millum 61.900 kr. og uml. 140.000 kr. um árið.

Tað er ikki eins einfalt at lýsa inntøku og pensjón hjá giftum fólkapensjónistum. Í verandi skipan er inntøkan hjá hjúnum altíð roknað saman. T.v.s., at mann kann siga, at tað er líka mikið, hvussu inntøkan hjá tí einstaka er, tí hugt verður bara eftir samlaðu inntøkuni hjá einum hjúnum. Mynd 6 omanfyri vísir pensjónina hjá giftum fólkapensjónisti, har hjúnaafelagarnir hava neyvt somu inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta.

Myndin niðanfyri vísir tøkuna inntøkuna hjá støkum fólkapensjónisti, sum hevur inntøku aftrat pensjónini. T.d. ein, sum hevur inntøku á 60.000 kr. um árið aftrat pensjónini hevur tøkuna inntøku á slakar 13.500 kr. um mánaðin. Ein, sum hevur inntøku á 140.000 kr. um árið aftrat pensjónini hevur 1.200 kr. meira eftir um mánaðin. T.v.s., at út av hesum 80.000 kr., sum hann hevur í meirinntøku um árið, fær hann góðar 14.000 kr. í sín part.

Mynd 7: Tøk inntøka hjá støkum fólkapensjónistum, ið hava inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta

Verandi skipan kann sostatt vera ein forðing hjá nøkrum av teimum, ið velja lutvíst at verða á arbeiðsmarknaðinum, og hjá teimum, sum ynskja stígvísa afturtøku av arbeiðsmarknaðinum.

Hjá giftum pensjónistum er støðan ikki so einföld, at hon kann setast í eina mynd sum omanfyri. Hjá einum giftum pari verður upphæddin, sum tey kunnu forvinna, áðrenn móttrokning, lögð saman. Markið fyri móttrokning er sum nevnt 61.900 kr., áðrenn viðbótin byrjar at lækka, men hjún kunnu forvinna tað tvífalda – t.v.s. 123.800 kr. tilsamans um árið áðrenn móttrokning. Hvussu inntøkan er

býtt millum hjúnafe­lagar­nar he­vur sostatt ik­ki týdning. Hjú­n, ið til­samans ha­va inntøku millum 123.800 kr. og uml. 200.000 kr. um árið ha­va ógvu­liga høgan effek­tivan mar­ginal­skatt.

Føroyska pensjónsskipanin er – í mun til pensjónsskipanir í hinum norðurlondum – serlig á tann hátt, at pensjónistar, sum arbeiða fulla tíð, fáa eina lutfalsliga høga pensjónsupphædd útgoldna aftrat lønarinntøkuni. Tey, sum eru 67 ár og eldri, fáa altíð útgoldið grundupphæddina og gjald úr Samhaldsfasta, uttan mun til inntøku. Hjú stökum er henda upphæddin til­samans 7.608 kr. um mánaðin, harav 3.985 kr. eru skattafríar. Hjú teimum, ið eru gift, er upphæddin til­samans 6.758 kr. um mánaðin, harav 2.733 kr. eru skattafríar. Meginreglan í øðrum londum er, at tey, ið ha­va vanligar arbeiðsinntøkur, ik­ki fáa stórvegis pensjón frá tí almenna.

1.2.2. Mótrokning millum hjún

Hjú teimum fólkapensjónistum, ið eru giftir við øðrum fólkapensjónisti, er rætturin til fólkapensjón treytaður av inntøkuni hjúnafe­laga. T.v.s., at ein pensjónistur, sum ik­ki he­vur inntøku, kann missa rættin til viðbót, tí hjúnafe­lagin he­vur inntøku.

Í § 19, stk. 1 í almannapensjónslógini er ásett at, *viðbótin til giftan fólkapensjónist verður, tá bæði fáa fólkapensjón, lækkað við grundarlagi í helvtini av samlaðu inntøkuni hjúnafe­løgnum til­samans.*

Í praksis merkir hetta, at eini hjún kunnu ha­va inntøku á til­samans 123.800 kr. um árið, áðrenn mótrokningin byrjar. Hvussu inntøkan er býtt millum hjúnafe­lagar­nar he­vur ik­ki týdning, og tað merkir t.d., at ein giftur fólkapensjónistur kann ha­va inntøku upp til 123.800 kr. uttan at blíva mótroknaður, um so er, at hjúnafe­lagin ik­ki he­vur inntøku.

Dømi: Eini hjún, har annar he­vur inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta á 100.000 kr. og hin á he­vur inntøku á 50.000 kr., verða mótroknað soleiðis: Inntøkan verður lögð saman og síðani býtt í helvt. T.v.s., at tey bæði verða mótroknað sum um, at inntøkan er 75.000 kr. (150.000 býtt við 2). Mótroknað verða 60 % í inntøku, sum er hægri enn 61.900 kr., og tað merkir, at viðbótin lækkar við $(75.000 - 61.900 \text{ kr.}) \times 0,6 = \underline{7.860 \text{ kr. í part.}}$

Hjú fólkapensjónisti, ið er giftur við einum persóni, ið ik­ki er fólkapensjónistur, verður bert mótroknað í egnari inntøku. Hjú hesum er vanliga markið á 61.900 kr. galdandi.

Varð mótrokning millum hjún tikin burtur fyri verandi fólkapensjónistar, høvdu tað verið umleið líka nógv, sum høvdu fingið hægri veiting, sum høvdu fingið lægri veiting.

Hjú fyrítíðarpensjónistum verður ik­ki mótroknað millum hjún.

1.2.3. Útsett pensjón

Persónar, ið fylla 67 ár, kunnu við verandi skipan velja at bíða við at søkja fólkapensjón, men tað vil altíð vera ein fíggarligur vinningur at søkja um fólkapensjón beinanvegin. Grundupphæddin og gjald

úr Samhaldsfasta verða sum nevnt omanfyri útgöldin uttan mun til aðra inntöku, og t.v.s. at eisini tey, sum hava fulla arbeiðsinntöku og hava góðar inntøkur fáa fullt útgjald.

At bíða við at søkja um pensjón ávirkar ikki pensjónsupphæddina seinni, og tað er ikki soleiðis, at hesi fáa hægri pensjón seinni. Tó er tað soleiðis, at persónar, sum eru 67 ár og eldri, og sum ikki fáa fólkapensjón, sbt. løgtingslóg um áseting av skatti hava rætt til ein frádrátt í skattinum, sum er 16.200 kr. um árið hjá stökum og 10.500 kr. hjá giftum. Men tað loysir seg betrur fíggjarliga at søkja um pensjón, tí grundupphæddin til fólkapensjónistar er 43.068 kr. um árið til stök og 32.796 hjá giftum.

Útgjald úr Samhaldsfasta fer fram sjálvvirkandi, tá ein fyllir 67 ár, og ikki er neyðugt at søkja um veitingina.

1.2.4. Framskundað pensjón

Fyritíðarpensjón kann sammetast við framskundaða pensjón. Fólkapensjón og fyritíðarpensjón hoyra undir somu lóggávu, men annars er ikki er nakað beinleiðis samband millum fyritíðarpensjón og fólkapensjón. Fyritíðarpensjón er m.a. ætlað teimum, sum eru niðurslitin áðrenn fólkapensjónsaldur, soleiðis at hesi antin kunnu fara heilt av arbeiðsmarknaðinum ella fara partvíst av arbeiðsmarknaðinum. Hægsta fyritíðarpensjón er til tey, sum ongan arbeiðsførleika hava, meðan miðal- og lægsta fyritíðarpensjón er til tey, sum í mesta lagi hava 50 % arbeiðsføri. Persónar, sum fáa miðal- og lægstu fyritíðarpensjón kunnu arbeiða niðursetta tíð og hava eina ávísa inntöku aftrat fyritíðarpensjónini. Fyritíðarpensjón er ein varandi veiting, sum ein persónur vanligar hevur rætt til, inn til viðkomandi fyllir 67 ár. Tá ein fyritíðarpensjónistur fyllir 67 ár, flytur hann av sær sjálvum til fólkapensjón.

Veitingarnar eru ymiskar í upphædd, men fyritíðarpensjónistar fáa alla sína inntöku úr landskassanum, meðan ein týðandi partur av inntökuni hjá fólkapensjónistum stavar frá Samhaldsfasta. Fyritíðarpensjónin er hægri enn fólkapensjónin, og sostatt lækkar inntøkan hjá fyritíðarpensjónistum, sum fylla 67 ár.

Fólka- og fyritíðarpensjón 2017 eftir skatt, arbeiðsmarknaðar-, heilsutrygdar- og kringvarpsgjald (upphædd pr. mðn.)

	Stök	Gift
Fólkapensjón	10.281	8.640
Hægsta fyritíðarpensjón	13.169	10.944
Miðal fyritíðarpensjón	10.689	8.668
Lægsta fyritíðarpensjón	10.651	8.562

Í flestu grannalondunum er fyritíðarpensjónin í høvuðsheitum til tey, sum ongan arbeiðsførleika hava. Hinvegin hava nøkur av londunum aðrar fyriskipanir til tey, sum hava partvísan arbeiðsførleika, men hetta er í høvuðsheitum fyribils veitingar.

Persónar, sum eru niðurslitnir og hava varandi skerdan arbeiðsførleika, kunnu eisini fara í tillagað starv sbt. løgtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk. Talan er um fyriskipan á vanligar arbeiðsmarknaðinum, har arbeiðsgevarin rindar fyri tað, sum viðkomandi leggur eftir seg á arbeiðplássinum, men harumframt verður veitt eitt lønariskoyti frá tí almenna, soleiðis at inntøkan hjá borgaranum vanligar svarar til sáttmálaløn. Persónar í tillagaðum starvi eru tryggjaðir eina

skattskylduga inntøku á uml. 19.500 kr. um mánaðin (undantikið tey, sum altíð hava arbeitt niðursetta tíð – t.v.s. eisini áðrenn tey hava fingið skert arbeidsføri).

Umleið 30% av teimum 65 og 66 ára gomlu eru fyrítíðarpensjónistar ella eru í tillagaðum ella vardum starvi. Hetta eru fólk, sum m.a. eru niðurslitin av arbeidsávum, fólk sum hava varandi sjúku ella brek o.a. Harumframt eru onnur í hesum aldursbólkinum, sum í eini fyríbils støðu ikki eru á arbeidsmarknaðinum, og sum móttaka sjúkradagpening, forsorg ella móguliga arbeidsloysisstuðul.

1.2.5. Fólkapensjónsaldurin

Tá ein persónur fyllir 67 ár, fær viðkomandi rætt til fólkapensjón og rætt til veiting úr Samhaldsfasta. Tað skal søkjast um fólkapensjón, meðan útgjald úr Samhaldsfasta fer fram sjálvvirkandi. Talan er um ein lógartryggjaðan rætt, sum er treytaður av, at umsøkjari hevur:

- danskan heimarætt ella er giftur við ella seinast hevur verið giftur við einum persóni við donskum heimarætti,
- hevur fastan bústað í Føroyum ella hevur hýru við skipi skrásett í Føroyum ella
- havt fastan bústað í danska ríkinum í minsta lagi 3 ár frá 15. árinum til fylta 67. árið.

So at siga øll, sum fylla 67 ár, søkja um fólkapensjón. Tey, sum ikki søkja um fólkapensjón, fáa í staðin rætt til ein frádrátt í skattinum, sum er 16.200 kr. um árið hjá stökum og 10.500 kr. hjá giftum. Men tað er altíð ein fíggjarligur fyrimunur at søkja um fólkapensjón, og tað er sostatt bert í undantaksførum, at móguleikin við frádrátti heldur enn fólkapensjón verður brúktur. Grundupphæddin í fólkapensjónini er 43.068 kr. um árið hjá stökum og 32.796 kr. hjá giftum, t.v.s. ein munandi størri upphædd enn frádrátturin er í skattinum.

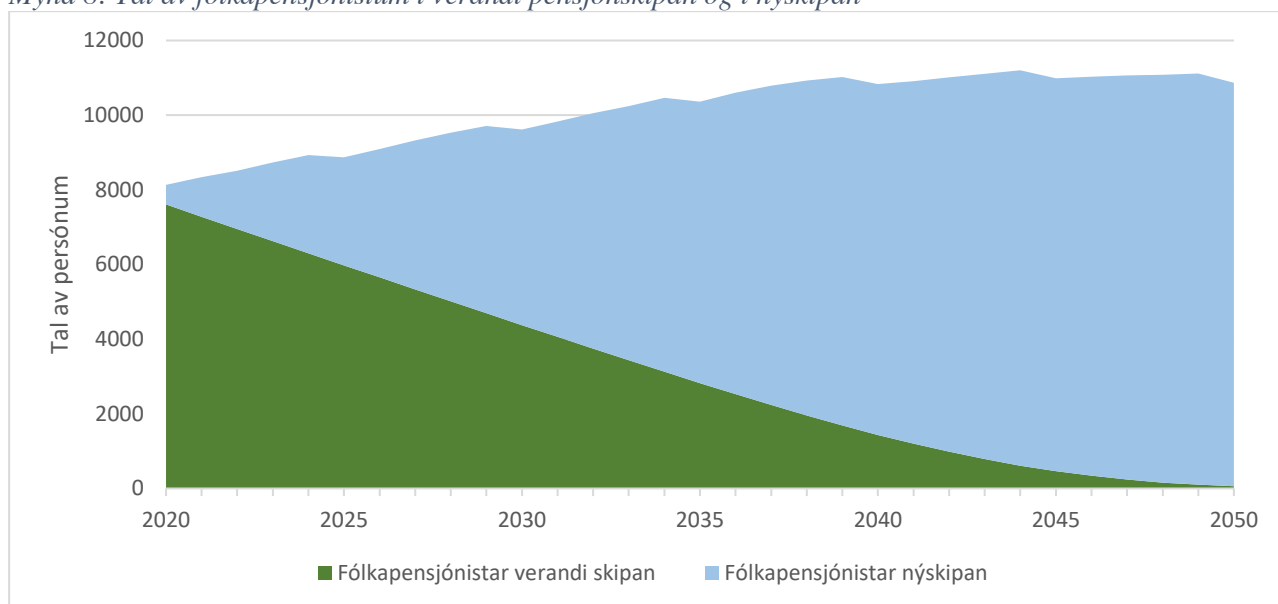
Ein partur av føroyingum eru farnir av arbeidsmarknaðinum, áðrenn teir fylla 67 ár. Í flestu førum er talan um persónar, sum fáa fyrítíðarpensjón, og tað merkir, at hækkaður pensjónsaldur í ein ávísan mun fer at hava við sær, at aðrar útreiðslur fara at hækka. T.d. útreiðslur til fyrítíðarpensjón, men eisini kann væntast ein ávísur vøkstur í útreiðslum til forsorg, sjúkradagpening, tillagað størv, vard størv o.a.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Yvirskipaða endamálið við pensjónsnýskipanini er at tryggja framtíðar fólkapensjónistum eitt virðiligt fíggjarligt grundarlag, sum tekur atlit at framtíðar demografisku broytingunum, og at fáa eina pensjónsskipan, sum kann tillagast umstøðunum hjá tí einstaka fólkapensjónstinum.

Hetta lógaruppskotið, ið er sett saman av ymiskum broytingum, ið ikki beinleiðis hanga saman, hevur til endamáls at røkka yvirskipaðu málunum, ið eru nevnd omanfyri. Pensjónsnýskipanin verður bert galdandi fyri nýggjar pensjónistar – t.v.s. persónar, sum eru føddir eftir 31. des. 1952. Tey, sum eru blivin fólkapensjónistar áðrenn 1. januar 2020, halda fram sbrt. verandi pensjónsskipan. Broyting í móttroking millum hjún verður tó í ein ávísan mun eisini galdandi fyri tey, sum fáa fólkapensjón sbrt. verandi skipan.

Mynd 8: Tal av fólkapensjónistum í verandi pensjónskipan og í nýskipan

1.3.1. Broytt samanseting av pensjón og mótrokning

Broytta samansetingin av pensjón hevur fleiri endamál. Høvuðsendamálið er, at tað betur skal loysa seg hjá fólkapensjónistum at arbeiða, og tað skal kunna loysa seg at taka seg stigvíst aftur av arbeiðsmarknaðinum. Eisini fer at verða mótroknað í grundupphæddini hjá teimum, ið hava lutfalsliga høgar inntøkur aftrat pensjónini. Samansetingin verður eisini eitt sindur einfaldari, tí VÁP dettur burtur.

VÁP hevur í dag sama endamál sum viðbótin í fólkapensjónini. Talan er um upphaldsveiting, sum verður veitt pensjónistum við lágum inntøkum. VÁP er tó, sum nevnt omanfyri, skipað øðrvísi og hevur nakrar óhepnar eginleikar. Tí verður VÁP frameftir ikki partur av fólkapensjónini, og viðbótin í fólkapensjónini hækkar í staðin, soleiðis at tey, ið ikki hava, ella bert hava smávegis av inntøku aftrat pensjónini, varðveita eins høga tøka inntøku, sum tey hava í dag – hetta hóast tey missa rættin til VÁP.

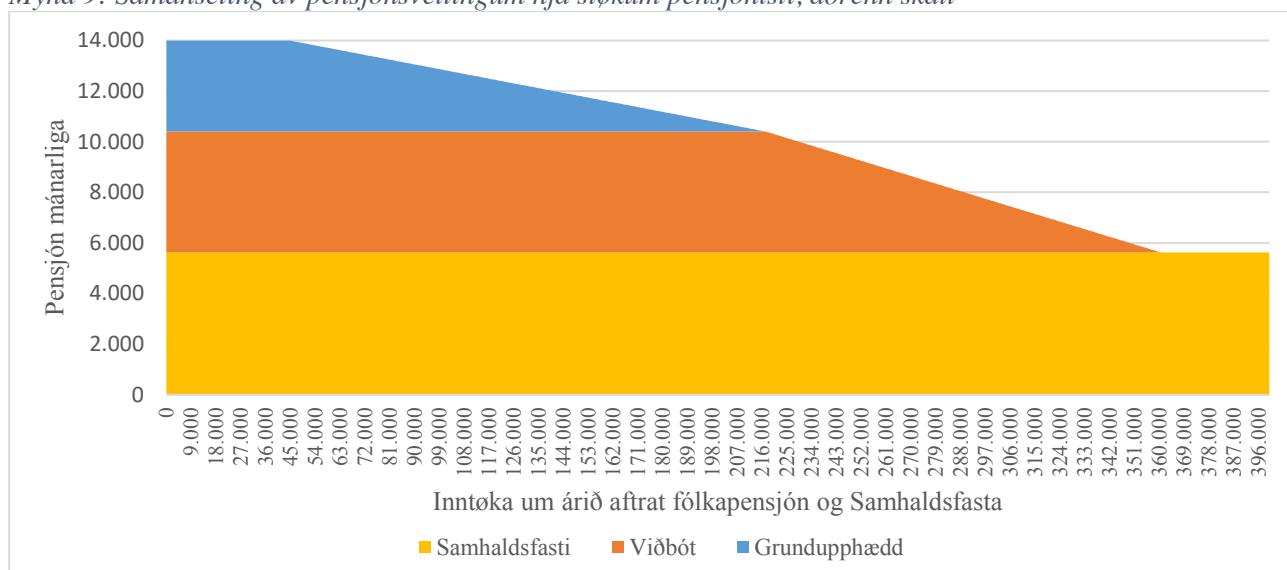
Inntøka hjá fólkapensjónistum uttan aðra inntøku enn fólkapensjón og Samhaldsfasta, áðrenn og eftir skatt

	Støk		Gift	
	Verandi (2017)	Nýskipan (2020)	Verandi (2017)	Nýskipan (2020)
Grundupphædd	43.068	43.068	32.796	32.796
Viðbót	45.252	57.348	36.372	42.444
Viðbót til ávísar pensjónistar	7.608	-	3.804	-
Samhaldsfasti (írokn. mett framskriving)	48.300	67.500	48.300	67.500
Ársinntøka áðrenn skatt	144.228	167.916	121.272	142.740
Skattur og gjöld í alt	20.852	32.299	17.597	26.850
Inntøka um árið eftir skatt og gjöld	123.376	135.617	103.675	115.890
Inntøka um mör. eftir skatt og gjöld	10.281	11.301	8.640	9.658

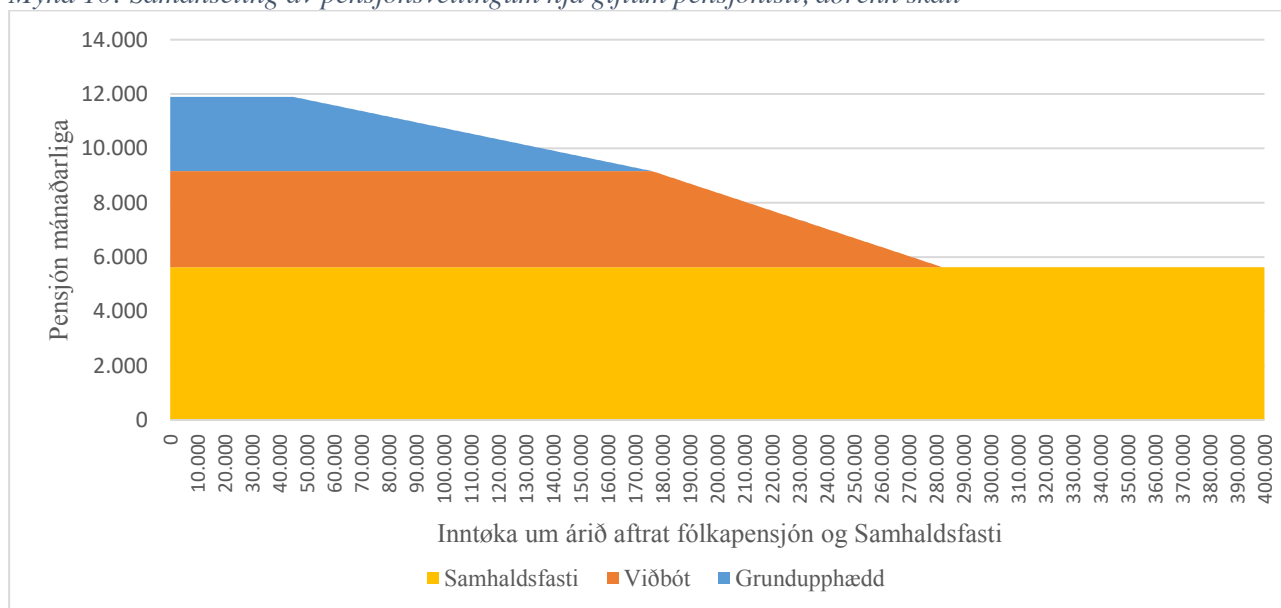
Talvan omanfyri vísir, at fólkapensjónistar, ið ikki hava aðra inntøku enn fólkapensjón og Samhaldsfasta, fara at hava uml. 1.000 kr. meira útgoldið um mánaðin í 2020. Hetta verður galdandi fyri bæði tey, sum fáa pensjón sbrt. nýskipan og fyri verandi fólkapensjónistar. Inntøkan áðrenn og aftaná skatt verður tann sama í báðum pensjónsskipanum. T.v.s. at persónurin, ið fyllir 67 ár 31. des. 2019 og tann, sum fyllur 1. januar 2020, koma at hava áleið somu inntøku eftir skatt (um so er, at teir ikki hava aðra inntøku aftrat pensjón og Samhaldsfasta).

Pensjónsnýskipanin hevur við sær grundleggjandi broytingar viðv. mótrokning, og tí verða figgjarligu viðurskiftini øðrvísi hjá teimum, sum hava inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta. Markið fyri mótrokning lækkar úr 61.900 kr. niður í 45.000 kr., mótrokningin verður linari, og tað fer at verða mótroknað í grundupphæddini.

Mynd 9: Samansetning av pensjónsveitingum hjá stökum pensjónisti, áðrenn skatt

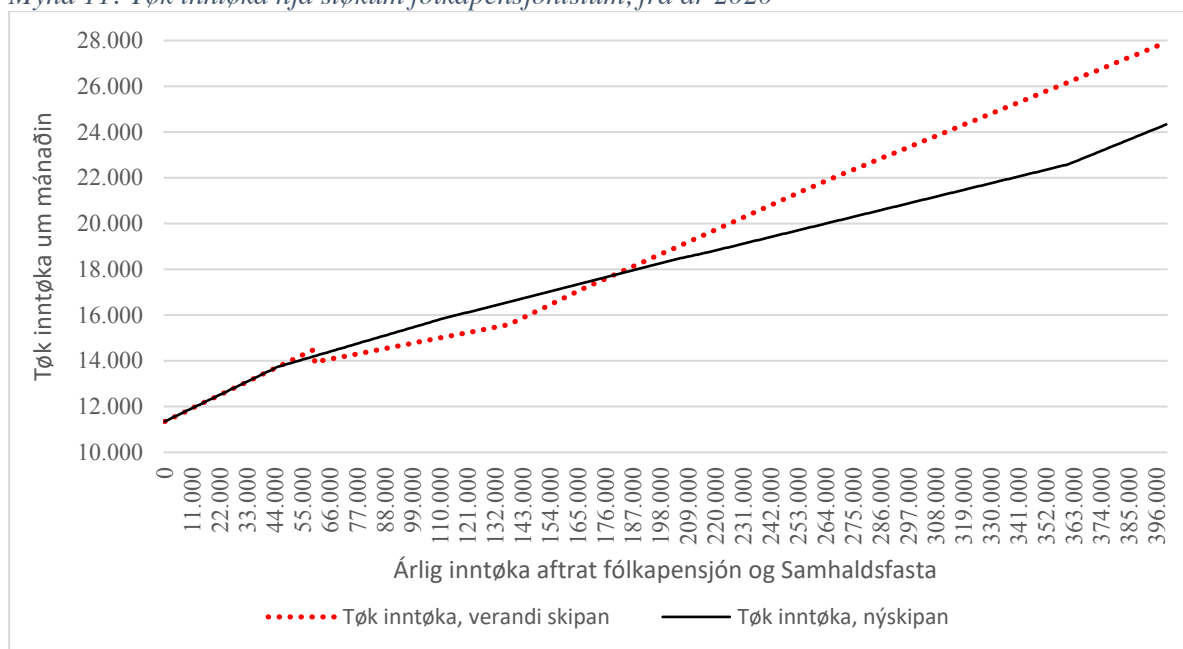

Mynd 10: Samansetning av pensjónsveitingum hjá giftum pensjónisti, áðrenn skatt

Myndirnar vísa, at fyrst verður mótróknað í grundupphæddini við 25 %. T.v.s., at fyrri hvørjar 100 kr. í inntøku lækkar grundupphæddin við 25 kr. Tá ein stakur pensjónistur hevur inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta á uml. 218.000 kr., er grundupphæddin fult mótróknað. Tá heldur mótrókningin fram í viðbótini, men við 40 %. Tá inntøkan hjá einum stökum fólkapensjónisti fer upp um uml. 360.000 kr. er øll fólkapensjónin mótróknað.

Mynd 11: Tøk inntøka hjá stökum fólkapensjónistum, frá ár 2020

Myndin vísir tøku inntøkuna eftir ávikavist verandi skipan og nýskipanini. Tey, sum hava inntøku millum 45.000 og 60.000 kr. um árið, fara at fáa lægri tøka inntøku, tí mótróknað verður frá 45.000 kr. í staðin fyri 61.900 kr. sum í dag.

Tað er ymiskt, hvussu broytta samansetingin og broytta mótrókningin ávirkar ymsar inntøkubólkar. Talvurnar niðanfyri vísa, hvussu pensjónsnýskipanin ávirkar ymskar inntøkubólkar.

Tøk inntøka hjá stökum fólkapensjónistum í ymsum inntøkubólkum

Inntøka aftrat fólkap. og Samhaldsfasta	0 kr.	45 tkr.	70 tkr.	150 tkr.	200 tkr.	370 tkr.
Verandi, 2017	10.281	12.660	13.092	15.183	17.770	25.680
Nýskipan, 2020	11.301	13.680	14.481	16.887	18.270	22.946
Munur	1.020	1.020	1.389	1.382	500	-2.734

Tøk inntøka hjá giftum fólkapensjónisti í ymsum inntøkubólkum (har hjúnafelagarnir hava somu inntøku aftrar fólkapensjón og Samhaldsfasta)

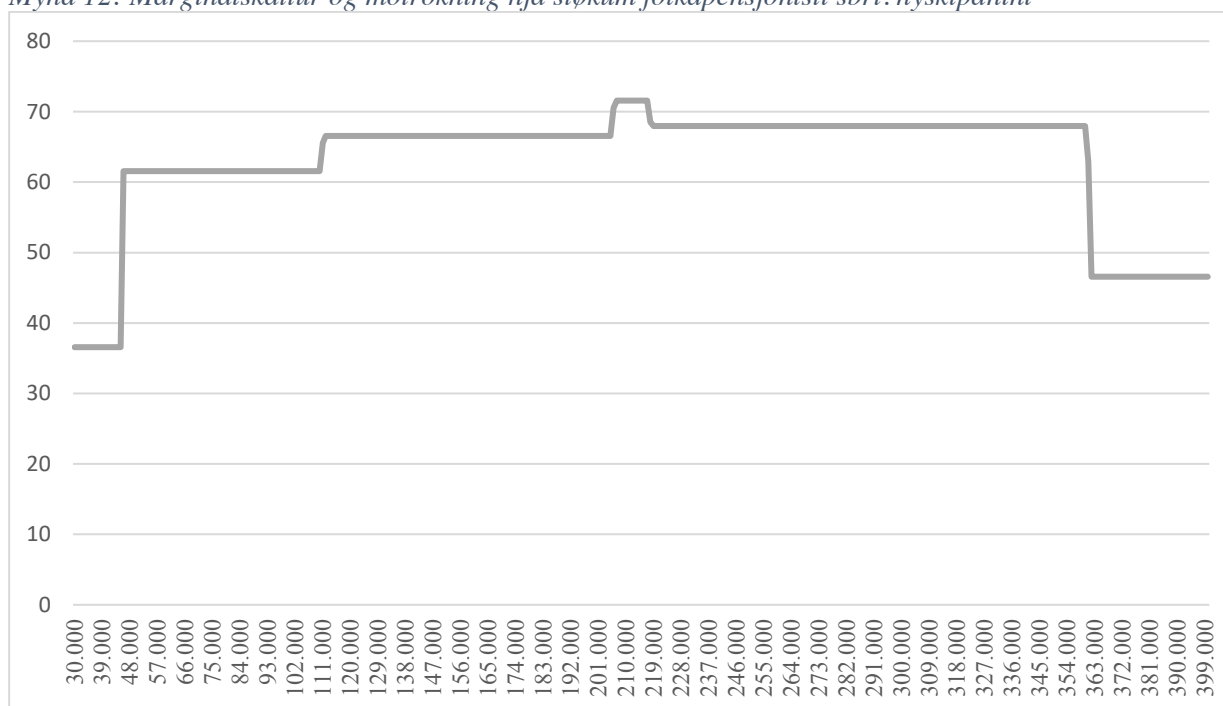
Inntøka aftrat fólkap. og Samhaldsfasta	0 kr.	45 tkr.	70 tkr.	150 tkr.	200 tkr.	370 tkr.
Verandi, 2017	8.640	10.701	11.764	14.327	16.914	24.824
Nýskipan, 2020	9.658	12.036	12.837	15.295	16.719	22.946
Munur	1.018	1.335	1.073	968	-195	-1.878

Pensjónsnýskipanini hevur við sær, at útgjald úr Samhaldsfasta yvir 3 ár hækkar við uml. 1.600 kr., og hetta verður eisini galdandi fyri allar verandi pensjónistar. T.v.s., at allir verandi pensjónistar fara at fáa hægri inntøku. Fyri nýggjar pensjónistar fara tey við inntøkum frá 0 til 45.000 kr. at hava somu tøku inntøku, sum verandi pensjónistar. Fyri tey, sum hava hægri inntøkur fara nøkur at fáa meira og

onnur minni. Tó fara tey, sum hava høgur inntøkur ikki at fáa fólkapensjón, og tað merkir 2.734 kr. minni um mánaðin.

Ein vansi við nýggju samansetingini er, at mótrokningin verður minni gjøgnumskygd. Frameftir verður mótroknað við tveimum ymiskum satsum. Fyrst við 25% í grundupphæddini og síðani við 40% í viðbótini. Fyri at mótrokningin skal vera so jøvn sum gjørligt, er neyðugt at hava ymisk mótrokningarprosent, tí grundupphæddin er skattafrí, meðan viðbótin er skattskyldug. Hóast mótrokningarprosentini eru ymisk, so er reelt talan um áleið somu mótrokning soleiðis at skilja, at tað, sum fólkapensjónisturin hevur eftir aftaná skatt og mótrokning er áleið tað sama uttan mun til, um mótroknað verður við 25% í grundupphæddini, ella um mótroknað verður við 40% í viðbótini.

Mynd 12: Marginalskattur og mótrokning hjá støkum fólkapensjónisti sbrt. nýskipanini

1.3.2. Mótrokning millum hjún

Endamálið við broytingini er, at rætturin til pensjón einans er tengdur at egnum fíggarviðurskiftum og egnari inntøku. Soleiðis er tað í verandi skipan hjá pensjónistum, sum ikki eru giftir - t.v.s. bæði hjá støkum og hjá teimum, sum liva í parlagi uttan at vera gift. Í verandi skipan er tað sostatt ein fyrimumur hjá nøkrum og ein vansi hjá øðrum at vera giftur.

T.d. øll tey hjún, har annar parturin er á arbeiðsmarknaðinum, og hin er farin av arbeiðsmarknaðinum, verða í verandi skipan fult mótroknaði. T.v.s., at hvørgin parturin fær viðbót. Tá mótrokningin millum hjún verður strikað, fer tann, sum er farin av arbeiðsmarknaðinum, at fáa fulla viðbót, tí mótrokningin fer at hava støði í egnari inntøku (meðan tann, sum er á arbeiðsmarknaðinum verður fult mótroknaður).

Tað verður ein vansi hjá teimum, sum tilsamans hava lága inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta, og har inntøkan er ójávnt býtt millum hjúnafelagarnar. Við higartil galdandi meginreglu kunnu eini hjún brúka mótrokningarfríu upphæddina hjá hvørjum øðrum. T.v.s., at við

verandi skipan, har markið fyri mótrokning er 61.900 kr., kunnu hjúnini tilsamans hava inntøku á 2 x 61.900 kr. áðrenn mótroknað verður. Hevur annar parturin inntøku á t.d. 120.000 kr. og hin parturin onga inntøku er ongin mótrokning. Frameftir verður markið fyri mótrokning sum nevnt 45.000 kr., og tað merkir, at tá inntøkan hjá øðrum partinum fer upp um hesa upphædd, verður mótroknað.

Fólkapensjónistar, ið eru giftir við einum, sum ikki er fólkapensjónistur, verða í verandi skipan ikki mótroknaðir í inntøku hjá hjúnafelegum. Ein vanlig støða er, at aldursmunur er á hjúnafelegum, og tí er tað annar parturin, sum fyrst blívur pensjónistur, meðan hin er eftir á arbeiðsmarknaðinum. Hetta hevur verið galdandi síðani 2013 (ll. nr. 53 frá 14 mai 2013). Við hesum lógaruppskoti verður hetta galdandi fyri allar nýggjar pensjónistar.

Persónar, sum fáa pensjón sbrt. galdandi skipan, fara at kunna velja, um mótroknast skal í inntøku hjá hjúnafelegum. Hetta fer væntandi at hava við sær, at tey, sum fáa fyrimun av at strika mótrokningina, fara at brúka hendan móguleika.

1.3.3. Útsett pensjón

Endamálið við útsettari pensjón er at eggja fólki at arbeiða eftir vanligan pensjónsaldur og at gera eina meira fleksibla pensjónsskipan, sum kann tillagast ynskinum hjá tí einstaka – t.v.s. borgarin kann velja at hava eitt longri arbeiðslív og afturfyri fáa hægri pensjón. Við hesum verður pensjónsskipanin ein fíggarligur fyrimunur fyri bæði tann einstaka og fyri samfelagið. Fyrimunurin fyri borgaran er, at pensjónsgjaldið verður hægri, tá farið verður á pensjón, og samfelagið hevur fyrimun av størri arbeiðsútboði og hægri skattainntøkum.

Upphæddin, ið verður lögð aftrat pensjónini, verður nevnd bíðiviðbót. Tað er bara fólkapensjónin, ið kann útsetast. Útgjald frá Samhaldsfasta verður útgoldið, hóast fólkapensjónin ikki verður útgoldin – t.v.s. Samhaldsfasti kann ikki útsetast. Pensjónin kann í mesta lagi útsetast í 120 mánaðir, svarandi til 10 ár. Fyri hvønn mánað pensjónin verður útsett, verður ein bíðiviðbót lögð aftrat pensjónini svarandi til 0,45 av pensjónsupphæddini. Harumframt verða 10 % av tí higartil uppspardu upphæddini lögð aftrat fyri hvørjar 12 samhangandi mánaðir, pensjónin verður útsett.

Roknaða prosentstigið verður so rundað til næsta heila tal.

Dømi

Ein persónur, ið útsetir pensjónina í 12 mánaðir, fær eina bíðiviðbót svarandi til 6% av fólkapensjónini. Bíðiviðbótin í hesum døminum verður roknað soleiðis:

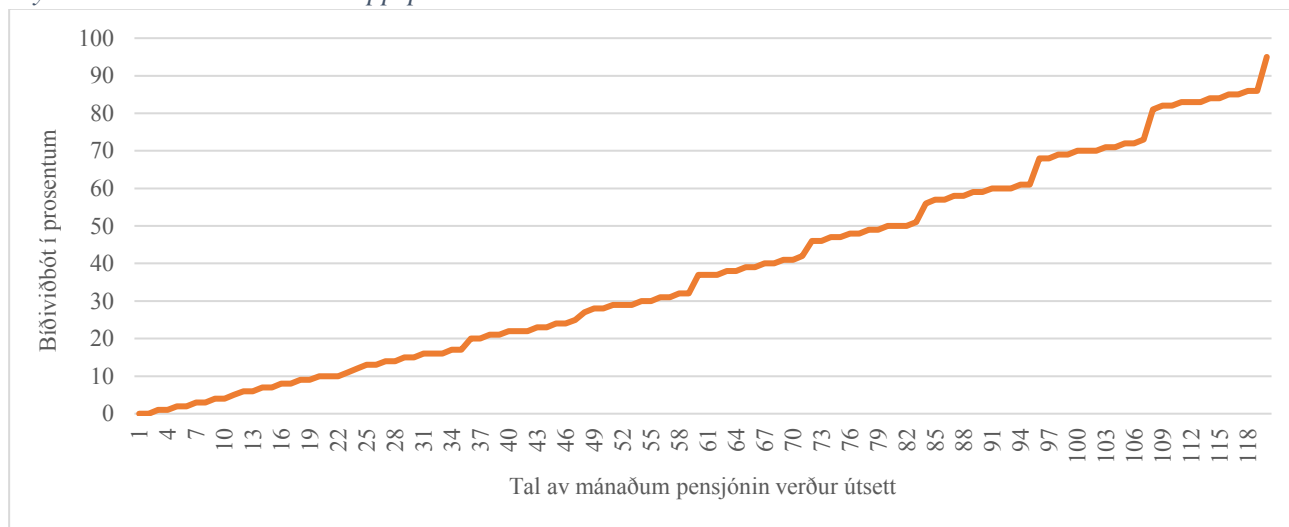
$$(12 \text{ mánaðir} \times 0,45) + 10\% = 5,94 \text{ (ið verður rundað til 6\%)}$$

Um persónurin útsetir pensjónina í 15 mánaðir verður bíðiviðbótin roknað soleiðis:

$$(12 \text{ mánaðir} \times 0,45) + 10\% + (3 \text{ mánaðir} \times 0,45) = 7,29 \text{ (ið verður rundað til 7\%)}$$

Pensjónin kann sum nevnt í mesta lagi útsetast í 120 mánaðir, og tá er bíðiviðbótin komin upp á 95% av fólkapensjónini.

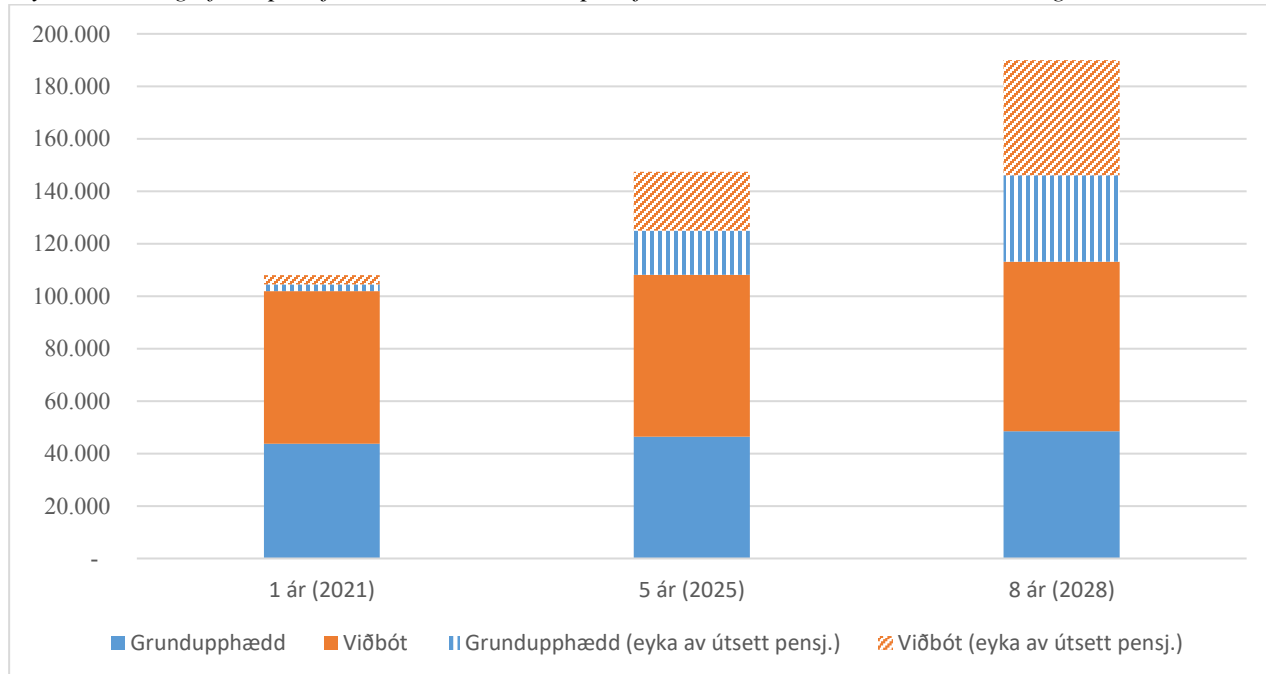
Mynd 13: Virðið av samlaðu uppsparðu bíðiviðbótini

Eins og tað skal søkjast um fólkapensjón, so skal tað eisini søkjast um útsetta pensjón, og tað skal søkjast áðrenn pensjónin ætlast útsett. Útsett pensjón verður ikki játtað afturvirkandi, og t.v.s., bíðiviðbót kann í fyrsta lagi vera galdandi frá umsóknardegnum.

Tá tíðarskeiðið, sum ein persónur hevur søkt um útseting til, er umliðin, verður bíðiviðbótin roknað út og útgoldin saman við fólkapensjónini og eftir somu treytum sum fólkapensjónin.

Mynd 14: Árliga fólkapensjónin áðrenn skatt, tá pensjónin veðrur útsett í ávikavist 1, 5 og 8 ár

Hugsanin handan útsettari pensjón er, at tað skal stuðla undir haldfærið, og tað gerst við, at tað verður ein fyrimunur fyri borgaran og fyri samfelagið. Fyrimunurin fyri samfelagið er serliga, at borgarin í staðin fyri at fáa pensjón, er virkin á arbeiðsmarknaðinum og harvið eisini rindar skatt til land og

kommunur. Tí er tað ein treyt fyri at kunna útseta pensjónina, at viðkomandi hevur lønt arbeiði frá í minsta lagi 1000 tímum í einum ári (svarandi til uml. ½ tíð).

At útseta pensjónina hevur við sær, at spart verður upp til eftirløn í longri tíð, og harvið verður mótrokningskylduga útgjaldið eisini hægri, tá farið verður á pensjón – t.v.s. meira verður eisini at mótrokna í. Men havast skal í huga, at bæði grundupphædd og viðbótin í fólkapensjónini eisini hækkar. T.v.s., at við útsettari pensjón hækkar eisini markið fyri, at fólkapensjónin er fult mótroknað. T.d. hjá einum persóni, sum hevur útsett pensjónina í 5 ár, verður grundupphæddin fult mótroknað, tá árlig inntøka aftrat pensjón og samhaldsfasta er uml. 285.000 kr. (í ár 2025). Hjá einum persóni, sum ikki hevur útsetta pensjón, verður grundupphæddin fult mótroknað, tá inntøkan aftrat pensjón og Samhaldsfasta er uml. 225.000 kr. (í ár 2025).

Ein persónur, ið móttækur útsetta pensjón, men sum heldur fram at hava høga inntøku (eisini eftir, at viðkomandi hevur valt at fáa útsettu pensjónina útgoldna), kann tí eisini koma út fyri, at øll fólkapensjónin verður mótroknað.

Hjá persónum, sum hava rætt til brøkpensjón, verður virðið av bíðipartinum roknað, sum um talan er um fulla pensjón, og síðani verður veitingin javnað sambært brøkinum, sum viðkomandi hevur rætt til.

1.3.4. Framskundað pensjón

Framskundað pensjón hevur til endamáls at geva persónum, sum eru likamliga og sálarliga niðurslitnir, ein møguleika at fáa pensjón áðrenn fólkapensjónsaldur. Søkjast kann um framskundaða pensjón trý ár áðrenn fólkapensjónsaldur. Framskundað pensjón svarar til eina veiting á í minsta lagi miðal fyrítíðarpensjón.

Eins og við fyrítíðarpensjón er treytin fyri at fáa framskundaða pensjón, at arbeiðsførið skal vera skert við í minsta lagi eini helvt. Um umsøkjari onki arbeiðsføri hevur eftir, er veitingin svarandi til hægstu fyrítíðarpensjón. Talan er sostatt ikki um ein nýggjan málbólk, men ætlanin er, at fólk, sum søkja um framskundaða pensjón, skulu fáa skjótari málsviðgerð og skulu hava styttri tíð frá umsókn til játtan.

Ein annar munur millum fyrítíðarpensjón og framskundaða pensjón er, at framskundað pensjón verður veitt frá 1. í mánaðinum eftir, at Almannaverkið hevur móttikið umsóknina (treytað av at umsøkjari lýkur treytirnar). Fyrítíðarpensjón verður veitt frá 1. í mánaðinum eftir, at pensjónin er játtað.

1.3.5. Fólkapensjónsaldur

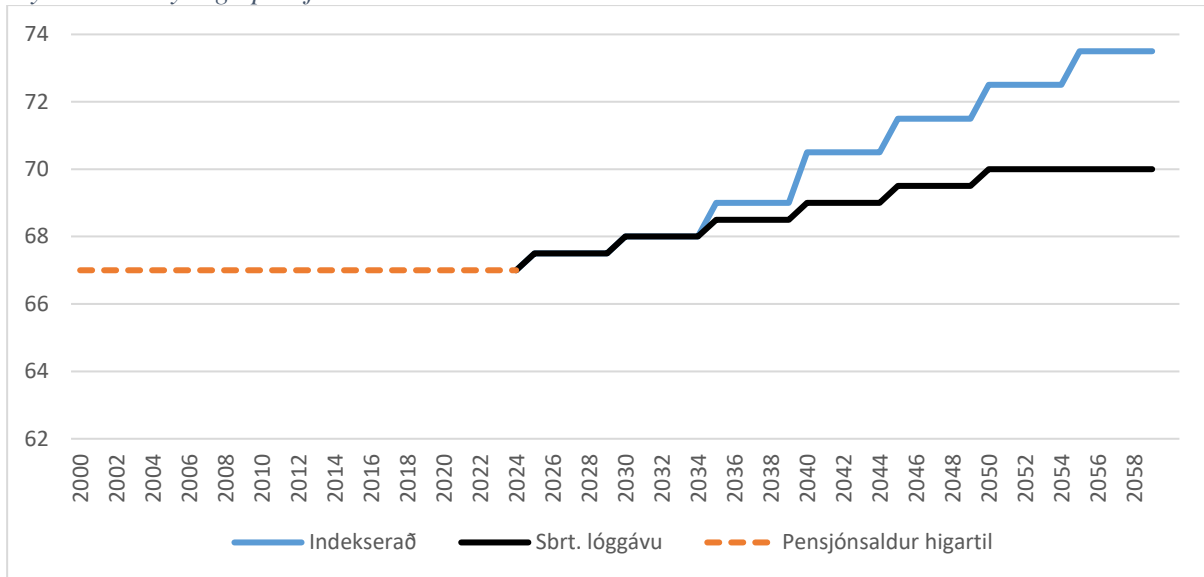
Endamálið við hækkaðum pensjónsaldri er at gera pensjónsskipanina meira figgjarliga haldføra. Fólkapensjónsaldurin fer at hækka stigvíst komandi árini – fyrstu ferð í 2025, tá hann hækkar upp í 67,5 ár, og aðru ferð í 2030, tá fólkapensjónsaldurin verður 68 ár. Eftir hetta verður fólkapensjónsaldurin ásettur eftir einum livitíðarindeksi, soleiðis at pensjónsaldurin hækkar samsvarandi miðal livitíðini hjá føroyingum, tó ongantíð meira enn ½ ár í senn.

Hvørt 5. ár verður miðal livitíð føroyinga kannað, og um liviárini eru longd nóg nógv, hækkar fólkapensjónsaldurin. Pensjónsaldurin kann sum nevnt í mesta lagi hækka við hálvum ári hvørja ferð. T.v.s. at pensjónsaldurin kann í mesta lagi hækka við hálvum ári 5. hvørt ár. Hækkingin verður altíð

framd við 10 ára varningi. Fyrstu ferð livitíðin verður kannað er í 2025. T.v.s., at pensjónsaldurinn kann hækka sambært livitíðarindeksinum í fyrsta lagi í 2035.

Bláa strikan í myndini niðanfyri vísir mettan pensjónsaldur sambært livitíðarindeksinum, men av tí at, pensjónsaldurinn í mesta lagi kann hækka við hálvum ári hvørja fer, hækkar pensjónsaldurinn sbrt. svørtu strikuni.

Mynd 15: Broyting í pensjónsaldri sambært livitíðarindeksi

Gevið gætur, at myndin omanfyri vísir pensjónsaldurinn, um so er, at lívsævin verður, sum framrokningin vísir.

Grundarlagið undir, um pensjónsaldurinn kann hækka, er miðal lívsævið hjá 65 ára gomlum. T.v.s. hvussu nógv ár í miðal væntast tey, sum eru 65 ár at liva. Munur verður ikki gjørdur á kvinnum og monnum. Um miðal lívsævi tey síðstu 10 árin er hækkað, kann pensjónsaldurinn hækka.

Fyrstu ferð tað skal roknast út, um pensjónsaldurinn kann hækka, er í 2025 (við virknaði frá 2035), og tá er tað sostatt hækkingin í lívsævinum tey 10 árin, sum eru frammanundan 2025, sum liggur til grund. Í praksis verður útrokningin gjørd í 2024, og tí verður støðið undir útrokningini miðal lívsævi í 2013/2014. Treytin fyri at pensjónsaldurinn kann hækka er, at miðal lívsævið hjá 65 ára gomlum tvey tey seinastu árin er hægri, enn tað var í 2013/2014. Miðal lívsævið í 2013/2014 var 85,5 ár. T.v.s., um miðal lívsævið í bæði 2022/2023 og 2023/2024 er hægri enn 85,5 ár, er fortreyt fyri at hækka pensjónsaldurinn.

Um tað kann staðfestast, at pensjónsaldurinn kann hækka, verður livitíðarindeksið roknað. Livitíðarindeksið verður roknað eftir hesum frymli:

$$\text{Pensjónsaldur} = 65 \text{ ár} + \text{miðal lívsævið í 2023/2024 hjá 65 ára gomlum} + 0,2 - 18 \text{ ár sum pensjónistur}$$

Framrokningar vísa, at væntandi verður miðal lívsævið í 2023/2024 hjá 65 ára gomlum í Føroyum 87,3, sum er hægri enn indeksárið (2022/2023 væntast eisini at verða hægri). T.v.s. at pensjónsaldurin sambært frymlinum omanfyri skal hækka. Pensjónsaldurin verður roknaður at skula hækka í 2035 soleiðis:

$$\text{Pensjónsaldur} = 65 \text{ ár} + 22,3 \text{ (sum er restlívsævi hjá 65 ára gomlum)} + 0,2 - 18 = 69\frac{1}{2} \text{ ár,} \\ \text{ið verður rundað niður til 69 ár.}$$

Sambært frymlinum skal pensjónsaldurin hækka til 69 ár, men ásett er í lógini, at pensjónsaldurin í mesta lagi kann hækka við $\frac{1}{2}$ ári hvørja ferð, og pensjónsaldurin skal sostatt hækka úr 68 ár upp í 68 $\frac{1}{2}$ ár.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Við hesum uppskotinum vera framdar ymsar broytingar, ið ikki beinleiðis eru tengdar at hvørjum øðrum. Broytingarnar fevna um:

1. *Broytt samanseting av pensjón og og broytt mótrokning*
Viðbótin í fólkapensjónini hækkar, samstundis sum viðbót til ávísar pensjónistar verður strika. Pensjónistar, sum ikki hava inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta, fara at hava umleið somu inntøku í ávikavist nýskipanini og í galdandi skipan. Tað verður mótroknað í grundupphæddini, og tað merkir, at fólkapensjónistar, sum hava høgur inntøkur, ikki fáa fólkapensjón. Hesi fara tó at fáa útgjald úr Samhaldsfasta.
2. *Mótrokning millum hjún*
Mótrokning millum hjún verður strikað. Tað merkir, at fólkapensjónin frameftir ikki verður tengd at inntøku hjá hjúnafelaga.
3. *Útsett pensjón*
Møguleiki verður at útseta pensjónina, soleiðis at ein persónur fær eitt longri arbeiðslív, og afturfyri kann fáa eina hægri fólkapensjón seinni. Fyri hvønn mánað, at pensjónin verður útsett, hækkar pensjónsveitingin við 0,45%, umframt 10 % fyri hvørjar samanhangi mánaðir pensjónin verður útsett.
4. *Framskundað pensjón til niðurslitin*
Persónar, sum eru niðurslitnir, kunnu trý ár áðrenn fólkapensjónsaldur søkja um framskundaða pensjón. Veitingin er í minsta lagi samsvarandi miðal fyrítíðarpensjón.
5. *Pensjónsaldur*
Pensjónsaldurin hækkar við hálvum ári fyrstu ferð í 2025 og aftur við hálvum ári í 2030. Hareftir hækkar pensjónsaldurin frá 2035 sbrt. einum livitíðarindeksi.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Umframt at uppskotið verður lagt til almenna hoyring á heimasíðuni hjá Løgmannsskrivstovuni, verður uppskotið eisini sent beinleiðis til eina røð av hoyringsspørtum. Fyri eitt samlað yvirlit yvir hoyringsspartar verður víst til fylgiskjal 33. Uppskotið varð sent til hoyringar saman við øðrum lógaruppskotum tilhoyrandi pensjónsnýskipanini.

Inn eru komin hoyringssvar frá 31 myndugleikum, áhugafeløgum og einstaklingum. Niðanfyri eru evnini, sum hoyringssvarini í høvuðsheitum hava umrøtt, sett upp (í tilvildarligari raðfylgju).

- Broytt samanseting av pensjón
- Mótrokning millum hjún
- Útsett pensjón
- Framskundað pensjón
- Pensjónsaldur

Broytt samanseting av pensjón

Mótrokningarmarkið ov lágt (30.000 kr.)

Fleiri av hoyringspørtunum hava viðmerkt, at markið í frádráttarfríu inntøkuupphæddini (mótrokningarmarkið) eigur at broytast, tí hetta er ov lágt.

Viðmerking: Í verandi pensjónsskipan er markið 61.900 kr., og í nýggju skipanini varð skotið upp at lækka hetta niður á 30.000 kr. Politisk semja er tó um at hækka mótrokningarmarkið úr kr. 30.000 upp í kr. 45.000, og eru lógaruppskotini tillagaði hesum.

Markið fyri mótrokning skal javnast (mótrokningargrundarlagið verður prístalsregulerað)

Fleiri hoyringspartar hava víst á, at markið fyri mótrokningina eigur at verða javnað.

Viðmerking: Í uppskoti til løgtingslóg um javning verður mótrokningargrundarlagið javnað. Uppskotið er ein partur av pensjónsnýskipanini, og verður lagt fram samtundis av landsstýrismanninum í figgjarmálum.

Mótrokning í egnari inntøku í verandi skipan ov hørð (60%)

Fleiri hoyringspartar hava víst á, at mótrokning í egnari inntøku í verandi skipan er ov hørð.

Viðmerking: at broyta reglurnar fyri mótrokning í verandi skipan er ikki partur av hesi nýskipan, eins og tað hevði verið kostnaðarmikið fyri landskassan at lækka mótrokningarmarkið uttan víðari. Mótrokning í egnari inntøku fyri pensjónistar í verandi skipan verður ikki broytt, sí tó viðmerkingar niðanfyrri um mótrokning millum hjún.

Grundupphæddin skal vera mótrokningarfrí

Fleiri av hoyringspørtunum hava við skiftandi grundgevingum víst á, at grundupphæddin er fyri øll, og tí eigur ikki at verða mótroknað í henni.

Viðmerking: Endamálið við lógini um tvungna uppsparing var í størri mun at tryggja, at fólk sjálvi spara upp til egna pensjón, og at trýstið á almennu útreiðslurnar til pensjón skuldu lækka. Sum liður í hesum er tískil avgjørt at mótrokna bæði í grundarupphæddini og viðbótini. Tó verður hildið fast um, at Samhaldsfasti – umframt at hækka umleið 1000 kr. – framhaldandi verður hildin uttanfyri reglurnar um mótrokning.

Somuleiðis telur Samhaldsfasti heldur ikki við í inntøkugrundarlagnum, tá inntøka hjá pensjónisti verður gjørd upp.

Munur millum stök og gift

Einstakir hoyringspartar hava gjørt vart við, at munur eigur ikki at verða gjørdur á giftum og stökum pensjónistum í pensjónslóggávu.

Viðmerking: At taka burtur skilnaðin á pensjónsveitingini við til gift og ikki gift hevði verið sera kostnaðarmikið fyri landskassan, tí neyðugt hevði verið munandi hækking í veitingini til giftar pensjónistar. Bæði í Føroyum og í londunum rundan um okkum er vanligt í almannalóggávu at gera mun á giftum og ikki giftum persónum, tó at hesi viðurskifti eru ymiskliga skipaðar í ymsu londunum. Samfelagið broytist, og familjumynstur broytast, og tað kann hugsast, at í framtíðini verður tørvur á at eftirhyggja meginreglunum um, hvørja ávirkan hjúnastøða skal hava á pensjónsveitingina. Hesin spurningurin er tó ikki búgvinn at viðgera í hesi pensjónsnýskipanini, tí bæði í politisku skipanini og í samfelagnum annars eru fólk ymisk á máli um hesi viðurskifti.

Mótrokning millum hjún

Fleiri hoyringspartar hava viðmerkt, at mótrokning millum hjún eisini skal strikast fyri pensjónistar í verandi skipan.

Viðmerking: Sambært lógaruppskotinum verður mótrokning millum hjún bert strikað fyri pensjónistar í nýggju skipanini. Ásannandi, at tann fyrimunur, ið kemst av at mótrokning millum hjún verður strikað, eisini kann koma pensjónistum í verandi skipan til góðar, verður mett rættast, at pensjónistar í verandi skipan kunnu velja at verða fevndir av hesi skipan og harvið fáa fyrimun av, at mótrokning millum hjún verður strikað. Lógaruppskotið verður tillagað samsvarandi hesum.

Útsett pensjón – krav um 1000 tímar arbeiði

Einstakir hoyringspartar hava viðmerkt, at kravið um 1000 tímar arbeiði fyri at kunna útseta pensjónina er ov høgt.

Viðmerking: Tað er politisk semja um at halda fast við kravið um 1000 tímar arbeiði fyri at útseta pensjónina grundað á, at neyðugt er at útsett pensjón samsvarar tilknýti til arbeiðsmarknaðin og á hendan hátt tryggja skattainntøkur til land og kommunu, tá pensjón verður útsett, um haldast skal fast við, at tað skal bera til at útseta pensjón, sum eisini gevur tí einstaka pensjónistum fíggjarligan fyrimun. Kravið um 1000 tímar arbeiði tryggjar hetta lutfallið. Eitt lægri krav um arbeiðstímar kann hava við sær, at heimagangandi ella partíðarsett í størri mun velja at útseta pensjónina um so er, at hjúnafelagin hevur høga inntøku. Eitt atlit er sostatt eisini at halda eitt nøkulunda “nakað-fyri-nakað”-lutfall.

Framskundað pensjón - treytir

Fleiri hoyringspartar, herundir Almannaverkið, hava víst á, at ilt er at fáa eyga á munin millum fyrítíðarpensjón og framskundaða pensjón av tí at treytirnar fyri at fáa tillutaða veitingina eru tær somu í báðum førum, og tí verður mælt til at endurskoða reglurnar um fyrítíðarpensjón ístaðin. Eisini verður viðmerkt, at heldur enn at brúka lægstu fyrítíðarpensjón, sum minsta mark fyri at tilluta

framskundaða pensjón, so eigur framskundað pensjón at grundast á eina læknaliga meting frá egnum lækna.

Viðmerking: Tað er Almannaverkið, sum tillutar fyrítíðarpensjón, og tað verður eisini Almannaverkið, sum fer at tilluta framskundaða pensjón. Tá persónar í eldru aldursbólkunum søkja um fyrítíðarpensjón (og frameftir eisini framskundaða pensjón), verður serligur dentur lagdur á læknaligu metingina, tí tað ikki er eitt krav, at eldri umsøkjara skulu royna arbeiðsfremjandi fyriskipan. Tað fer fram yvir eisini í nøkrum førum at vera neyðugt við serlæknavátan, men tað verður serliga tá ivamál er, um umsøkjari skal hava veiting svarandi til miðal ella hægstu fyrítíðarpensjón. T.v.s., at málbólkurin verður ikki víðkaður – tað verður framhaldandi eitt krav, at arbeiðsførið skal vera skert við í minsta lagi 50 % fyri at fáa rætt til fyrítíðar- og framskundaða pensjón. Umleið fjórðingurin av øllum 65 og 66 ára gomlum fáa í dag fyrítíðarpensjón, og fer tað at svara til eina generella lækking í pensjónsaldrinum, verður dokumentatiónskravið minkað ella strikað. Tað skal í hesum sambandi gerast vart við, at persónar, sum ikki lúka kravið um skert arbeiðsføri á 50 %, kunnu søkja um tillagað starv. Treytin fyri at fáa tillutað tillagað starv er, at arbeiðsførið skal vera skert við í minsta lagi 1/3.

Samtak mælir frá at seta í verk framskundaða pensjón fyri heldur at dagføra skipanina við fyrítíðarpensjón og stytta málsviðgerðartíðina. At málsviðgerartíðin til fyrítíðarpensjón kann draga út er í nógvum førum orsakað av, at umsøkjara í yngru aldursbólkunum skulu royna síni arbeiðsevni, og móguleikarnir at seta í verk arbeiðsfremjandi fyriskipanir skulu troytast. Pensjónsnýskipanin fevnir ikki um týðandi broytingar í fyrítíðarpensjónsnýskipanini.

Almennu viðmerkingarnar í lógaruppskotinum eru tillagaðar soleiðis at politisku ætlanirnar um, at framskundað pensjón skal viðgerast øðrvísi enn fyrítíðarpensjón eru týðiligari eins og at staðfest verður, at framskundað pensjón verður veitt frá umsóknardegnum (1. í mánaðinum eftir at Almannaverkið hevur móttikið umsóknina).

Pensjónsaldurin hækkar

Fleiri hoyringspartar hava viðmerkt, at tey – av ymsum orsøkum – eru ónøgd við, at pensjónsaldurin hækkar, og Føroya Arbeiðsgevarafelag hevur viðmerkt, at pensjónsaldurin eigur at hækka skjótari.

Viðmerking: Tað er politisk semja um at pensjónsaldurin hækkar soleiðis sum ásett er í lógaruppskotinum. At pensjónsaldurin hækkar, er týðandi fyri haldførið, eins og restlívitiðin er økt munandi seinastu nógvu árin. Við at pensjónsaldurin hækkar, hækkar arbeiðsútboðið samstundis, eins og landið sparir útreiðslur til pensjón longur. Greitt er tó, at sparingin minskar við tí, sum landið ella grunnur so má halda áfram at rinda út til fólk, ið eru á t.d. fáa dagpening, forsorg, arbeiðsloysistrygging, fyrítíðarpensjón ella, eri í tillagaðum starvi sama tíðarskeið.

Livítíðarindeks

Hagstova Føroya hevur viðmerkt skipanina við livítíðarindeks. Hagstovan ger vart við, at tey gera árliga uppgerð av væntaðum lívsævi fyri 1 ára aldursbólkar, men at tey í lötuni ikki gera framrokningar av væntaðum lívsævi, ella restlívitið, men um tað skuldi verið gjørt, so er ivasamt, um tað er skilagott at brúka háttalag fyri væntaðum lívsævi sum grundarlag. Tað finnast munandi neyvri og betri háttaløg til framrokningar av restlívitið.

Viðmerking: Í sambandi við ásetan av restlívítíð er talan ikki um at nýta framskrivingar, men harafturímóti at gera upp restlívítíð fyri tey 65-ára gomlu tvey ár frammanundan árinum, tá lógarásetingin sigur, at útrokningar um broytingar í restlívítíðini skulu gerast. Eins og Hagstovan viðmerkir í hoyringssvarinum, so stendur stovnurin inni fyri at hava nøktandi neyvleika og góðsku í fyrisitingarligum og fakligum høpi, herundir leypandi kvalitetstrygging av háttaløgum, eisini í sambandi við uppgerð av restlívítíð. Í tann mun Hagstovan árliga framleiðir hagtøl fyri restlívítíð fyri tey 65-ára gomlu, so er gjørligt at nýta ásetta háttalagið til at meta um, hvørt pensjónsaldurin skal hækka.

Tværskipanir

Fleiri hoyringsspartar hava viðmerkt, at tað er óheppið at hava tværskipanir – eina fyri persónar, føddir áðrenn 1. januar 1953 og eina fyri persónar føddir aftaná 31. desember 1952. Tað verður sostatt gjørdur munur á fólki, alt eftir nær tey eru fødd, hóast øll onnur viðurskifti eru sambærilig.

Viðmerking: Tað er politisk semja um at hava tværskipanir eins og ásett er í lógaruppskotinum, grundað á, at verandi pensjónistar longu hava innrættað seg í mun til verandi skipan, eins og tað aloftast ikki er møguligt at broyta stórvegis uppá fíggjar-/inntøkuviðurskifti síni, tá farið er á pensjón.

Møguleikin hjá pensjónistum í verandi skipan at flyta yvir í nýggju skipanina

Einstakir hoyringsspartar hava víst á, at tað skal bera til hjá pensjónistum í verandi skipan at flyta yvir í nýggju skipanina.

Viðmerking: Politisk semja er um at varðveita tær tværskipanirnar, ið eru nevndar í uppskotinum. Sí tó viðmerkingar omanfyri um móttrokning millum hjún.

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Hetta uppskotið er partur av einum samlaðum lógarverki, sum á ymiskan hátt ávirkar útreiðslurnar hjá landskassanum, og sum á ymiskan hátt ávirkar haldføri fyri føroyska búskapin. Tað ber bert í avmarkaðan mun til at meta um fíggjarligu avleiðingarnar av nýskipanini sæð í mun til verandi pensjónsskipan – t.v.s. í mun til, at nýskipanin ikki verður framd. Uppskotið verður bert galdandi fyri tey, sum blíva fólkapensjónistar í 2020 og seinni. T.v.s., at tað verður ongin, sum fer at missa nakað. Nýggju pensjónistarnir fara at hava aðrar móguleikar at seta saman arbeiði og pensjón, og tað ber ikki til at siga, í hvussu stóran mun atburður fer at broytast, og í hvussu stóran mun fólkapensjónistar fara at brúka móguleikarnar í pensjónsnýskipanini. Pensjónin hækkar, og alt annað líka merkir tað øktar útreiðslur, men samstundis verða pensjónistar eggjaðir t.d. til at arbeiða meira ella útseta pensjón o.a., og tað økir um skattainntøkurnar, økir um mótrókningina, og minkar um útreiðslur landskassans.

Niðanfyri verða fíggjarligu avleiðingarnar av ymsu tættunum í hesum lógaruppskoti lýstar. Ymsu broytingarnar eru partur av eini heild, men tær ávirka ymiskt, og tað ber ikki til uttan víðari t.d. at “velja til og frá” og harvið kanska spara eina upphæddina, sum lýsingin niðanfyri visir.

Uppskotið verður bert galdandi fyri tey, sum blíva fólkapensjónistar ársskiftið 2019/20, og tí fer ávirkanin á útreiðslurnar og ávirkanin á búskapin at broytast stigvíst vaksandi. Fyrsta árið verða uml. 530 fólkapensjónistar í nýggju pensjónsskipanini, og veksir talið sostatt fyri hvørt ár. Í 2025 verða slakir 3200 pensjónistar í nýggju skipanini, í 2030 verða tey uml. 5850, í 2040 verða tey uml. 10500 o.s.fr.

2.1.1. Broytt samanseting av pensjón

Landskassin sparir útreiðslurnar til VÁP, men hinvegin so hækkar viðbótin. Fyri fólkapensjónistar uttan aðra inntøku verður samlað sæð talan um eina hækking í útreiðslunum.

Landskassans útreiðslur til ein fólkapensjónist uttan aðra inntøku

	Støk		Gift	
	Verandi	Nýskipan	Verandi	Nýskipan
Grundupphædd	43.068	43.068	32.796	32.796
Viðbót	45.252	57.348	36.372	42.444
Viðbót til ávisar pensjónistar	7.608	-	3.804	-
Útreiðslur tilsamans	95.928	100.416	72.972	75.240
Landsskattur	7.155	8.970	5.820	6.735
Útreiðslur landskassans netto	88.773	91.446	67.152	68.505
Kommunuskattur (miðal)	16.780	19.235	14.974	16.212

Árliga hækkingin í útreiðslum landskassans fyri hvønn pensjónist uttan aðra inntøku er sostatt 2.673 kr. fyri støk og 1.353 kr. fyri gift (landsskattur íroknaður). Tað ber tó ikki til at siga neyvt, hvussu

hetta ávirkar samlaðu útreiðslur landskassans, tí inntøkuupplýsingar hjá teimum, sum blíva pensjónistar frameftir, eru ikki kendar.

Flestu fólkapensjónistar í verandi pensjónsskipan hava bert heilt lítt inntøku aftrat fólkapensjónini og Samhaldsfasta. T.v.s. eisini lægri enn 45.000 kr. um árið, sum er nýggja markið fyri mótrókning, t.v.s., at hesi eisini sbt. nýskipanini fara at fáa fulla pensjón. Tó er tað soleiðis, at yngri fólkapensjónistar – tey 67-69 ára gomlu – í størri mun hava inntøkur aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta.

Meting av útreiðslum landskassans orsakað av broyting í samanseting av pensjónsveitingum

(mió. kr.)	2020	2021	2022	2025	2030
<i>Basis (óbroytt samanseting av pensjónveiting og samhaldsfasti)</i>					
Grundupphædd og viðbøtur	567,2	590,2	611,1	686,2	824,2
Landsskattur frá pensjónistum	126,6	135,1	143,5	173,3	233,4
Útreiðslur hjá landskassanum	440,6	455,1	467,6	512,9	590,8
<i>Nýskipan (samanseting av pensjón undantikið broyting í pensjónsaldri)</i>					
Framhald av verandi skipan					
Grundupphædd og viðbøtur	530,3	514,7	498,2	446,7	349,9
Landsskattur	136,7	136,0	134,9	129,8	113,7
Nýggir pensjónistar					
Grundupphædd og viðbót	35,5	74,0	111,4	236,0	468,1
Landsskattur	10,6	22,4	34,3	77,6	170,8
Útreiðslur landsk. av nýskipan	418,5	430,3	440,4	475,3	533,5
Minniútreiðslur av nýskipanini					
	22,1	24,2	27,2	37,6	57,3

Viðm.: Hækking av samhaldsfasta er íroknað skattainntøkur sambært nýskipanini

Broytingin í samansetingini av pensjón hevur fyrstu fáu árinum við sær bert smávegis broytingar í landskassaútreiðslum til fólkapensjón. Talið av persónum í nýggju pensjónsskipanini fer fyrstu 15 árinum at økjast við 500-550 um árið. Ein lítil helvt av teimum, sum koma inn í skipanina fara at kosta landskassanum millum 1.353-2.673 kr. meira um árið. Fyrsta árið merkir broytingin, at útreiðslan til nýggjar pensjónistar helst verður minni enn talið lýst í talvuni. Hetta orsakað av, at nýggju pensjónistarnar koma inn í skipanina alt árið - umleið 1/12 fer at fáa pensjón í eitt heilt ár sambært nýggju samansetingini.

Teir fólkapensjónistar, sum arbeiða niðursetta tíð, fara í høvuðsheitum at fáa hægri pensjón við pensjónsnýskipanini, men kortini er ikki vist, at talan verður um eina útreiðslu fyri landskassan. Í tann mun fólkapensjónistar við lægri mótrókning fara at arbeiða meira, enn teir annars vildu gjørt, um pensjónsskipanin ikki varð broytt, fara skattainntøkur til land og kommunur eisini at økjast. Tað ber ikki til at meta um, hvørt fólkapensjónistar fara at broyta atburð. Ein avleiðing kann eisini blíva, at nøkur fara at arbeiða minni – t.d. tí tey fara at halda seg á eini inntøku lægri enn 45.000 kr. heldur enn 60.000 kr., sum er markið fyri mótrókning í verandi skipan.

Fylgjurnar av tvungnu uppsparingini fara ikki at vísa seg fyrstu nógvum árinum – t.v.s., at tað er ikki tvungna uppsparingin, ið komandi árinum fer ikki at hava við sær, at fólkapensjónistar fara at verða mótróknaðir.

Kommunuskattainntøkurnar hækka við umleið 2.450 kr. um árið fyri hvønn pensjónist uttan aðra inntøku. Hjá fólkapensjónistum, sum hava somikið høga inntøku aftrat pensjónini, at teir verða mótroknaðir, fara fyrst at verða mótroknaðir í grundupphæddini, sum er skattafrí. Fólkapensjónistar, sum hava høgar inntøkur missa í mun til verandi skipan alla grundupphæddina, men sum nevnt ávirkar tað ikki kommunuskattainntøkurnar. Fólkapensjónistar, sum ikki hava inntøkur aftrat pensjónini, fara sostatt fyrsta árið at gjalda 600-700 tús. kr. meira í kommunuskatti, men eftir 10 árum er hetta talið økt til 8-8,5 mió. kr. Men her skal havast í huga, at roknað verður við skattaviðurskiftum, soleiðis sum tey eru í 2017, og tey kunnu broytast munandi, sum árin ganga.

2.1.2. Mótrokning millum hjún

Broytingin hevur í sjálvum sær ikki við sær fíggarligar avleiðingar av týðningi fyri landið. Ein skipan við mótrokning er ein fyrimunur fyri nøkur og ein vansi fyri onnur – hetta er treytað av, hvussu inntøkan er býtt millum hjúnafelagarnar.

Í 2011 var eitt uppskot viðgjørt um at strika mótrokningina millum hjún hjá øllum táverandi giftum fólkapensjónistum, og vóru fíggarligu avleiðingarnar tá mettar til eina meirútreiðslu fyri landskassan á uml. 2,5 mió. kr. Men við nýskipanini lækkar markið fyri mótrokning umleið niður í eina helvt, og tí fer metingin frá 2011 ikki at halda í mun til nýskipanina. Eisini skal havast í huga, at tað er bert hjá teimum, sum blíva fólkapensjónistar frá 2020 at mótrokningin millum hjún verður strikað, og fyrstu árin verður mótrokningin sostatt galdandi fyri lutfalsliga fáar fólkapensjónistar.

At talan bert er um nýggjar pensjónistar hevur sostatt við sær, at tað er ongin, sum fær broytt fíggarligt grundarlag. Tey, sum blíva fólkapensjónistar sbrt. nýskipan, innrætta sítt arbeiðslív, sum hóskar teimum, og hóskar til galdandi reglur.

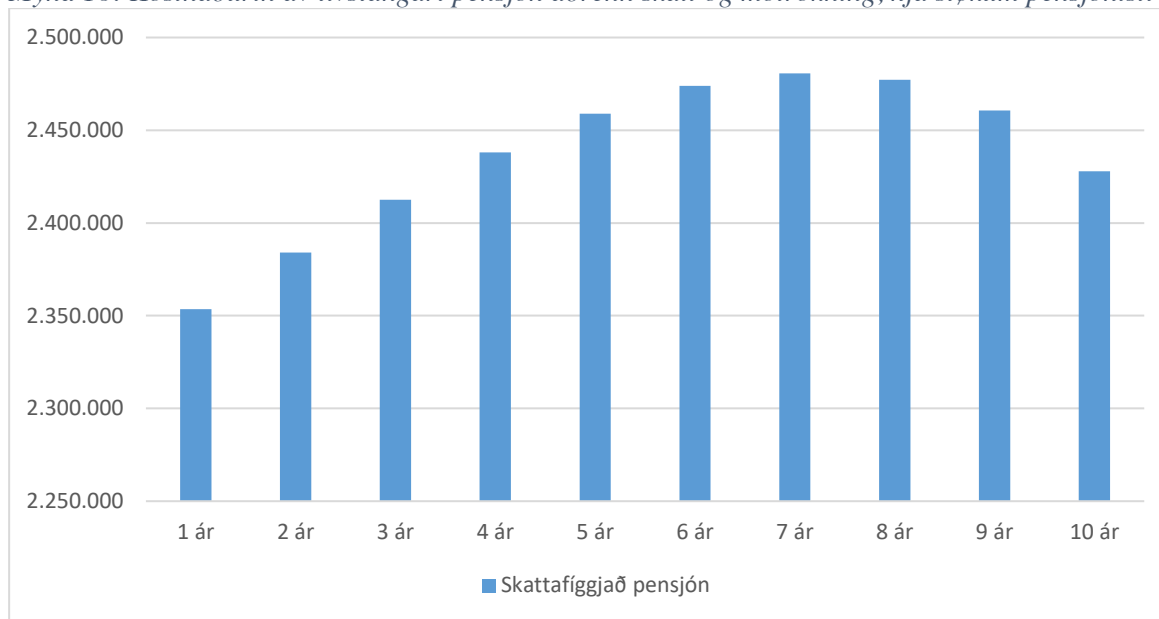
2.1.3. Útsett pensjón

Tað ber ikki til at meta um fíggarligu avleiðingarnar fyri landskassan av útsettari pensjón. Talan er um eina nýggja skipan, og tað er ikki gjørligt at siga, hvussu nógvir persónar fara at brúka móguleikan.

Tað vil vera ein fíggarligur vinningur fyri landskassan (og fyri tann einstaka), men fyrimunurin er treytaður av, hvussu høga inntøku tey hava og harvið, hvussu nógvur skattur verður goldin í tíðini, sum pensjónin verður útsett. Landið sparir útreiðsluna til pensjón, í tíðini pensjónin verður útsett, samstundis sum skattur verður goldin til land og kommunur. Hinvegin verður talan um eina meirútreiðslu tey eftirfylgjandi árin, tá fólkapensjónisturin velur at móttaka fólkapensjónina. Men havast skal tó í huga, at longda tilknýtið til arbeiðsmarknaðin hevur við sær, at persónurin, sum útsetir pensjónina, í longri tíð rindar til tvungnu uppsparingina, sum aftur verður mótroknað í fólkapensjónini.

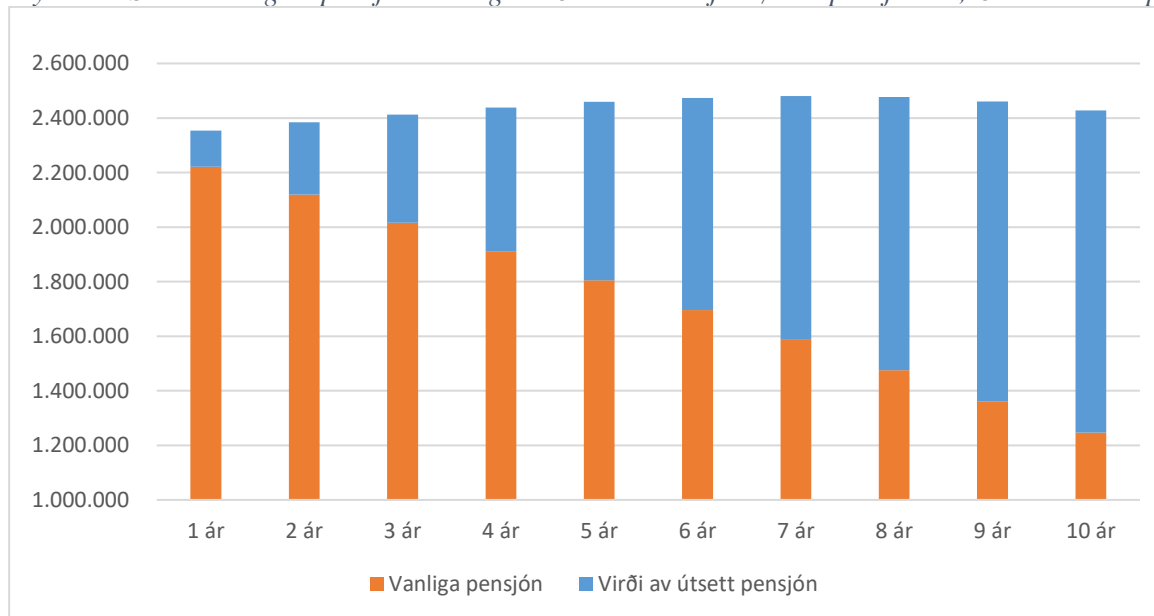
Føroyingar kunnu í miðal vænta at liva í 19 ár sum fólkapensjónistar (við pensjónsaldri á 67 ár). Fólkapensjón í 19 ár kostar landinum uml. 2,3 mió. kr. áðrenn skatt. V.ø.o. lívslong pensjón kostar landinum uml. 2,3 mió. kr. í miðal pr. pensjónisti, um viðkomandi ikki hevur aðra inntøku. Verður skattainntøkan hjá landinum av lívslangari og framroknaði veiting, íroknað skattainntøka frá Samhaldsfasta, verður útreiðslan netto mett at verða umleið 2 mió. kr. í alt.

Mynd 16: Kostnaðurin av lívslangari pensjón áðrenn skatt og mótrokning, hjá stökum pensjónisti

So hvørt sum talið av árum við útsettari pensjón veksur, fer eisini eykaupphæddin í pensjónini at vaksa. Hjá einum stökum pensjónisti, ið væntast at liva í 19 ár sum fólkapensjónistur, verður samansetingin av pensjónsveitingini ymisk, í mun til hvussu nógv ár pensjónin verður útsett. Tess longri pensjónin verður útsett tess størri partur av pensjónini stavar frá útsettari pensjón.

Mynd 17: Samanseting av pensjónsveitingini áðrenn skatt hjá stökum pensjónisti, ið hevur útsett pensjón

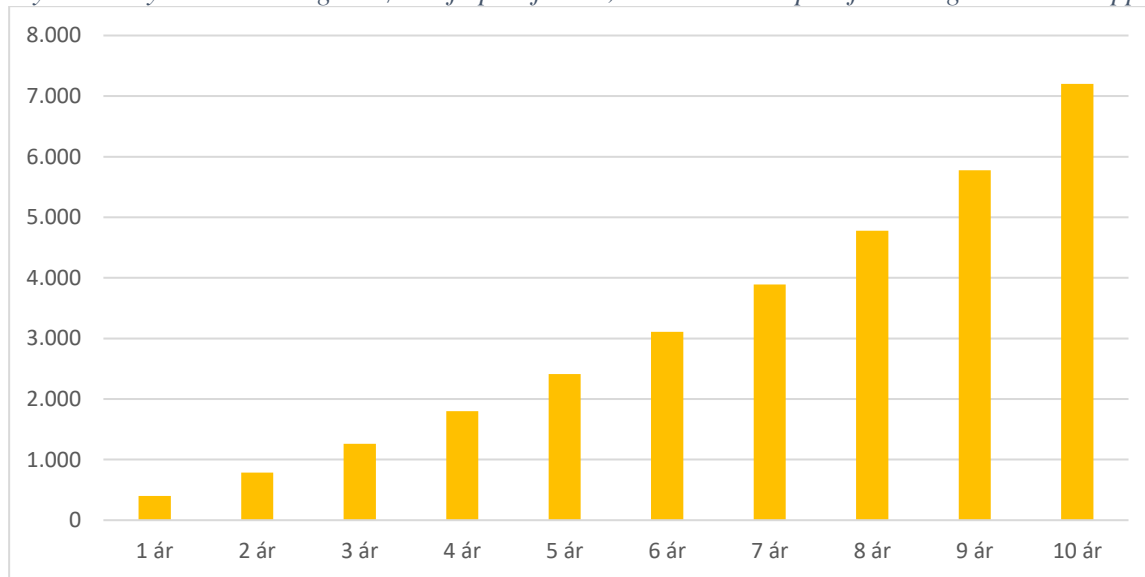

Myndin vísir, at um ein pensjónistur velur at útseta pensjónina í eitt ár, fer viðkomandi at fáa nærum alla pensjónsveitingina í 19 ár útgoldin sum vanliga pensjón. So hvørt sum talið av árum við útsetan av pensjónini veksur, fer parturin av pensjónini, í írestandi lívstíð pensjónistsins, at koma frá útsettari pensjón.

Hjá teimum, sum útseta pensjónina, kostar fólkapensjónin meira enn 2,4 mió. kr., men tey gjalda skatt og supplerandi inntøka verður móttrokn, so nettoútreiðslan verður minni. Vinningurin fyri samfelagið er skatturin sum verður goldin í tíðini pensjónin verður útsett, umframt at persónurin er partur av arbeiðsmarknaðinum við teimum fyrimumum, sum hartil hoyra.

Avgerandi fyri møguleikan at útseta pensjónina er eitt framhaldandi tilknýti til arbeiðsmarknaðin aftaná pensjónsaldurin er náddur. Sum dømi verður lýst virði av eyka mánaðarligari tøkari inntøku hjá einum pensjónisti, ið hevur útsett pensjónina og samstundis hevur eina lítla árliga uppsparing við einum árligum útgjaldi á 25.000 kr. (t.v.s., sum er aftrat fólkapensjón).

Mynd 18: Eyka mánaðarlig inntøka hjá pensjónisti, ið hevur útsett pensjónina og hevur lítla uppsparing

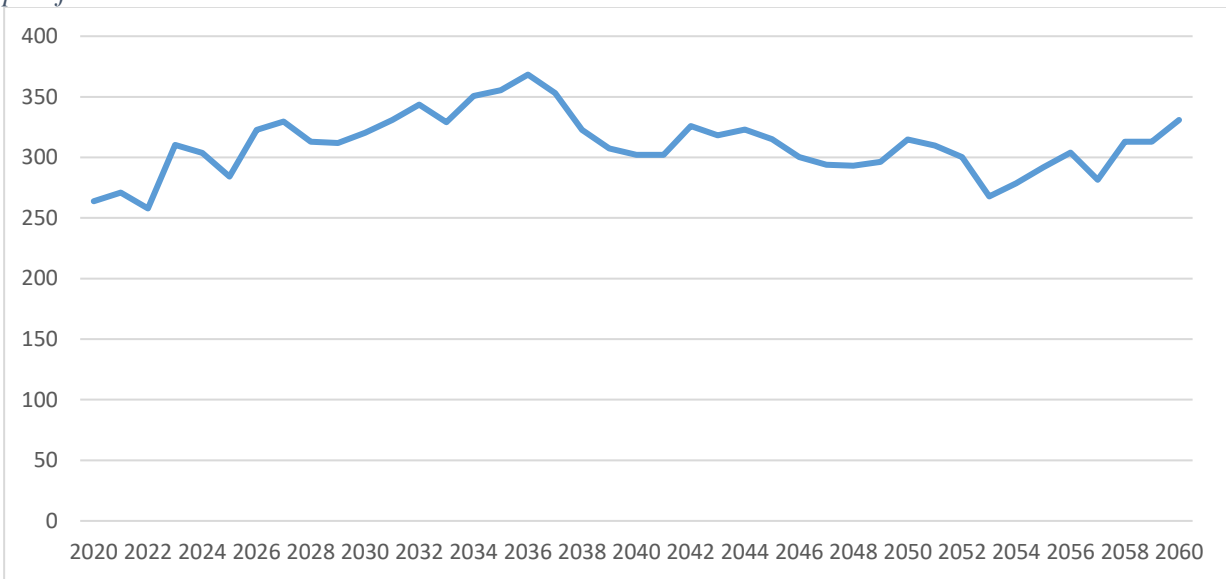

Sum tað sæst í myndini omanfyri gevur útsetan av pensjónini í eitt ár umleið 400 kr. eyka um mánaðin í tøkari inntøku, meðan t.d. 10 ár gevur pensjónistinum 7.200 kr. eyka um mánaðin.

Mett verður, at tað samlað fer at kosta landinum 1,8 mió. kr. um pensjónisturin velur at útseta pensjónina í 10 ár. Hetta skal síggjast í mun til 2 mió. kr. um pensjónisturin ikki heldur fram á arbeiðsmarknaðinum. Hetta dømið gevur sostatt landinum ein sparing upp á 200 tús. kr., íroknað skattainntøkur.

Talið av fólki, ið leypanði velja at útseta pensjónina er avgerandi fyri um skipanin kann bera seg fíggjarliga. Í myndini niðanfyri verður gjørd ein varlig meting av talinum av persónum í arbeiðsstyrkin, ið eru um pensjónsaldur og eldri, sum kunnu velja at útseta pensjónina.

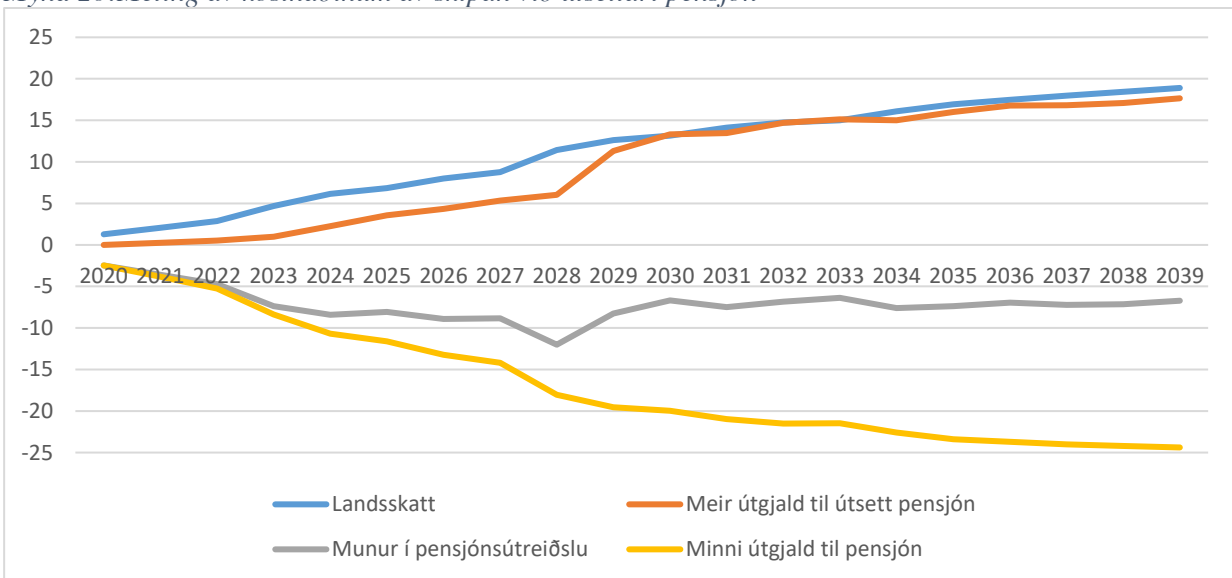
Mynd 19: Meting av árliga talinum av persónum, ið verða fólkapensjónistar, ið kunnu velja at útseta pensjónina

Viðm.: Hædd er tikin fyri broyttum pensjónsaldri.

Meting av kostnaðurin í myndini niðanfyri vísir, at bæði skattainntøkur og pensjónsútreiðslur fara at vaksa. Hetta er eisini orsakað av eini meting av, at lønar- og skattainntøkur umframt pensjónsveiting fer at vaksa í tíðarskeiðinum, ið er lýst í myndini.

Mynd 20: Meting av kostnaðinum av skipan við útsettari pensjón

Skattainntøka hjá teimum, ið velja at útseta pensjónina, er lýst sum hækkandi orsakað av hækkandi inntøkugrundarlagnum í útrokningini, men er ikki roknað upp í metingina av samlaða kostnaðinum hjá landinum.

Útreiðslan hjá landinum er mettt at verða minkandi frá 2 til 10 mió. kr. fyrstu 10 árinum. Aftaná hetta verður útreiðslan mettt at verða stígvíst hækkandi ár um ár orsakað av talinum av fólki, ið velur at útseta pensjónina. Pensjónsútreiðslurnar eru lýstar sum brutto-tøl og uttan mótrökning ella skatt.

Um áhugin at útseta pensjónina í eitt tíðarskeið minkar vegna t.d. vantandi áhuga ella hækkandi arbeiðsloysi, fer hetta helst at merkja, at leypandi kostnaðurin av at útgjalda eyka pensjónsveiting verður hægri enn skattainntøkan hjá teimum, ið velja at verða á arbeiðsmarknaðinum í pensjónsárunum.

Skipanin er gjørd á tann hátt, at rætturin til eyka pensjónsveiting kemur seinni og fer tað at merkja eyka útreiðslur fyri landið í mun til væntaða skattainntøku, um so er, at pensjónistar aftaná at skipanin hevur virka í eitt tíðarskeið, velja ikki at útseta pensjónina. Hetta kann sostatt ikki metast at verða ein fíggarliga sjálvberandi skipan um ikki pensjónistar í framtíðini eisini velja at útseta pensjónina og við hesum eru við til at fígga eyka útreiðslurnar til útsetta pensjón hjá teimum, ið hava vunnið sær rættin til eyka útgjald.

Meting av útreiðslum landskassans orsakað av útsettari pensjón

(mió. kr.)	2020	2021	2022	2025	2030
Árlig minniútreiðsla til fólk, ið velja at útseta pensjónina	-2,5	-3,8	-5,2	-11,6	-20,0
Eyka útgjald til fólk aftaná útsetta pensjón	0,0	0,2	0,5	3,6	13,3
Minniútreiðsla hjá landskassanum	-2,5	-3,6	-4,7	-8,0	-6,7

2.1.4. Framskundað pensjón til niðurslitin

Broytingin hevur ikki við sær fíggarligar avleiðingar fyri landskassan, tí landið frammanundan hevur fyriskipanir, ið lofta persónum, sum fara av arbeiðsmarknaðinum áðrenn fólkapensjónsaldur.

2.1.5. Pensjónsaldur

Tað eru millum 500 og 600 fólk, sum á hvørjum ári fylla 67, ár og sum blíva fólkapensjónistar. T.v.s., at tá fólkapensjónsaldurin hækkar við hálvum ári, sparir landskassin fólkapensjón til umleið helvtina av 500-600 fólki, samstundis sum arbeiðsstyrkin og skattainntøkurnar hjá landskassanum økjast.

At fólkapensjónsaldurin hækkar merkir tó ikki, at øll tey, sum fylla 67 ár, verða longur á arbeiðsmarknaðinum. Ein partur av teimum, sum fylla 67 ár, eru farin av arbeiðsmarknaðinum, áðrenn tey blíva fólkapensjónistar. Umleið 25 % av teimum 65 og 66 ára gomlu eru fyrítíðarpensjónistar, meðan uml. 5 % eru í tillagaðum- ella vardum starvi. Tá pensjónsaldurin hækkar kunnu nøkur væntast at leggjast aftrat hesum skipanum, so lutfalsligi parturin verður eitt sindur størri enn 25 og 5 %. Harumframt kann væntast, at nøkur av teimum, sum høvdu fingið fólkapensjón, í staðin fáa forsorgarhjálp, sjúkradagpening ella arbeiðsloysisstuðul.

Tá fólkapensjónsaldurin hækkar, fara nakrir persónar sostatt at fáa aðra veiting í staðin. Serliga er tað fyrítíðarpensjón, sum hevur týðning í hesum sambandi, tí talan er um eina varandi veiting, sum er munandi dýrari fyri landskassan enn fólkapensjón. Havast skal í huga, at týðandi partur av inntøkuni hjá fólkapensjónistum stavar frá Samhaldsfasta. Landsins útreiðslur í 2017 til ein fólkapensjónist

uttan aðra inntöku er slakar 91.700 kr. um árið, meðan útreiðslan til ein fyrirtíðarpensjónist er ávikavist 190.000 kr. til hægstu og 149.000 kr. til miðal fyrirtíðarpensjónistar (upphæddirnar eru til stök og eru íroknaðar landsskatt).

Umleið helvtin av persónunum í aldrinum 67-69 ár fáa við verandi skipan bert grundupphæddina, sum er ávikavist 43.068 kr. um árið til stök og 32.796 kr. til gift (í 2025 tá pensjónsaldurin hækkar fyrstu ferð verða upphæddirnar tó javnaðar og tí eitt sindur hægri). At tey ikki fáa viðbót og VÁP er í hovuðsheitum orsakað av ov høgari arbeiðsinntöku.

Tá pensjónsaldurin hækkar við einum hálvum ári, sparir landið uml. 19 mió. kr. í útreiðslum til fólkapensjón og fáa eyka 10 mió. kr. í skattainntøkum, men samstundis hækka útreiðslurnar til fyrirtíðarpensjón við uml. 13 mió. kr. Harumframt koma nakrar útreiðslur til sjúkradagpening, forsorgarhjálp og tillagað störv.

Sparing hjá landskassanum orsakað av broyttum pensjónsaldri

(mió. kr.)	2025	2030
<i>Sparing í nýskipan av at broyta pensjónsaldurin</i>		
Grundupphædd og viðbøtur	20,4	46,8
Landsskattur frá pensjónistum	-6,9	-17,5
Eyka landsskattur	16,2	37,9
Minniútreiðsla vegna tal av pensjónistum	29,7	67,3

Viðm.: Landið missir skattainntøkur frá pensjónistum, ið ikki fáa pensjón og samhaldsfasta

Eyka kostnaður hjá landskassanum orsakað av broyttum pensjónsaldri

(mió. kr.)	2025	2030
<i>Eyka kostnaður í nýskipan av at broyta pensjónsaldurin</i>		
Meting av eyka kostnaði til fyrirtíðarpensjón	13,0	26,0
Meting av eyka kostnaði til dagpening v.m.	1,5	3,4
Eyka kostnaðar samlað	14,5	29,4
<i>Samlað minni útreiðsla</i>	<i>14,6</i>	<i>35,6</i>

Viðm.: Virðið av broyttum skattainntøkum er ikki íroknað. Talan er um eina meting av øktum útreiðslum til sjúkradagpening og forsorgarveitingar, ið kemst av øktum tali av eldri fólki í arbeiðsstyrkini.

Ein samlað meting av kostnaðinum hjá landskassanum av broytingunum í hesum lógaruppskoti verður lýst í talvuni niðanfyri. Íroknað er ikki ein meting av øktum skattainntøkum hjá kommununum. Roknað verður við javning av pensjónsveitingum við 1,5% og er útreiðslan hjá landskassanum og øktum skattainntøkum av hesum íroknað samlaða úrslitið.

Meting av samlaðu útreiðslum landskassans orsakað av broytingunum í lógaruppskotinum

(mió. kr.)	2020	2021	2022	2025	2030
<i>Basis (óbroytt samanseting av pensjónveiting og samhaldsfasta)</i>					
Grundupphædd og viðbøtur	567,2	590,2	611,1	686,2	824,2
Landsskattur frá pensjónistum	126,6	135,1	143,5	173,3	233,4
Útreiðslur hjá landskassanum	440,6	455,1	467,6	512,9	590,8
<i>Nýskipananaruppskotini</i>					
<i>Framhald av verandi pensjónsskipan fyri persónar, ið gerast pensjónistar til og við 31.12.2019</i>					

Grundupphædd og viðbætur	530,3	514,7	498,2	446,7	349,9
Landsskattur	136,7	136,0	134,9	129,8	113,7
<i>Nýskipan fyrir persónar, ið verða pensjónistar frá og við 1.1.2020 (íroknað javning og pensjónsaldur)</i>					
Grundupphædd og viðbót	35,5	74,0	111,4	215,6	421,2
Landsskattur	10,6	22,4	34,3	86,9	191,2
Útreiðslur landsk. av nýskipan	418,5	430,4	440,4	445,6	466,2
Eyka útreiðslur orsakað pensjónsaldur	0,0	0,0	0,0	14,5	29,4
Minniútreiðslur orsakað av útsettari pensjón	-2,5	-3,8	-5,2	-11,6	-20,0
<i>Eyka kostnaður av eftirløn av almennum veitingum</i>	<i>8,4</i>	<i>9,6</i>	<i>10,7</i>	<i>14,9</i>	<i>16,1</i>
Minniútreiðslur av nýskipanini íroknað skattainntøkur	-14,2	-18,9	-21,7	-49,5	-99,3
Minniútreiðslur uttan skattainntøkur	4,5	4,3	4,0	-6,1	-27,6

Viðm.: Árliga javningin av samhaldsfasta við 2,98% er íroknað skattainntøkurnar sambært nýskipanini. Eyka kostnaður av eftirløn av almannaveitingum er sambært øðrum lógaruppskoti. Íroknað er 30% afturbering av pensjónsskatti til landið.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyrri land og kommunur

Uppskotið hevur við sær umsitingarligar avleiðingar fyrri landið.

Sambært uppskotinum hækkar pensjónsaldurin stigvíst fyrri tey, ið eru fødd aftan á 1. juli 1957, bæði sum ásett í lóg og sum avleiðing av hækkaðari miðallívstíð (lívitiðarindeksering). Hetta hevur við sær nakað av umsitingarligum avleiðingum fyrri Almannaverkið og Hagstovuna.

Skilt verður í uppskotinum millum “gamlar og nýggjar” fólkapensjónistar, tvs tey, ið eru fødd áðrenn og aftaná ársskiftið 1952-53. Í mun til veitingarnar í viðbót til fólkapensjón og frádráttarfríu inntøkuupphæddina í grundupphædd og viðbót verður talan um tvær ymiskar skipanir í somu lóg, og kemur hetta at hava við sær økta umsiting hjá Almannaverkinum.

Møguleikin hjá fólkapensjónistum at velja at útseta pensjónina er nýggj skipan, ið søkjast skal um hjá Almannaverkinum, og áleggur lógaruppskotið tí Almannaverkinum økta umsiting til at umsita hesa skipan.

Møguleikin hjá fólkapensjónistum at søkja um framskundaða pensjón er somuleiðis nýggj skipan, ið ikki er roynd áður. Ein ávís meting skal gerast av Almannaverkinum, áðrenn umsókn um framskundaða pensjón kann játtast, og viðførir henda nýggja skipanin tí nakað av umsitingarligum avleiðingum fyrri Almannaverkið. Viðmerkjast skal tó, at fleiri av teimum, ið fara at søkja um framskundaða pensjón, eru tey somu, sum annars høvdu søkt um at fáa tillutaða fyriritðarpensjón, og fer broytingin tí ikki at økja stórvegis um umsitingarligu byrðuna hjá Almannaverkinum.

Uppskotið hevur ikki við sær umsitingarligar avleiðingar fyrri kommunurnar.

2.3. Avleiðingar fyrri vinnuna

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyrri vinnuna.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri umhvørvið.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur við sær avleiðingar fyri fólkapensjónistar. Í mun til fólkapensjónsaldur og samanseting av veitingum verður tað ymiskt, alt eftir um viðkomandi er føddur áðrenn ella aftaná ársskiftið 1952-53 eins og at broyting verður gjørd í uppgerðini av inntøkugrundarlagnum soleiðis, at hetta verður víðkað til eisini at fevna um mótrokning í tvungnari uppsparing sambært reglunum í eftirlønarlógini.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Uppskotið hevur ikki ávirkan á millumtjóðasáttmálar á økinum.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar í mun til Evropeiska mannarættindasáttmálan, Sáttmála Sameindu Tjóða um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek ella aðrar tvørgangandi millumtjóða sáttmálar.

2.9. Marknaforðingar

Ongar kendar marknaforðingar eru á økinum.

2.10. Revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv

Uppskotið hevur ikki ásetingar um revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv.

2.11. Skattir og avgjöld

Uppskotið hevur ikki ásetingar um skattir og avgjöld.

2.12. Gjöld

Uppskotið hevur ikki ásetingar um gjöld.

2.13. Áleggur lógaruppskotið fólki skyldur?

Uppskotið áleggur ikki fólki skyldur.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur?

Landsstýrismanninum verður heimilað at áseta nærri reglur um uppgerð um vavið av arbeiðinum, herundir um persónligt arbeiði í sjálvstøðugari fyrirøku og um eftirlit í hesum sambandi eins og um útrokning av einnýtisupphæddum.

Landsstýrismanninum verður heimilað at hækka fólkapensjónsaldurin við støði í livitíðarindeksi, sbrt. broyting nr. 3 í lógaruppskotinum.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Uppskotið gevur ikki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Uppskotið hevur ikki aðrar avleiðingar.

2.17. Yvirlit yvir avleiðingarnar av uppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggjarligar ella búskaparligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Ja	Nei
Umsitingarligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Ja	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

Til § 1

Til § 1, nr. 1, 2, 5, 6, 13, 16, 28, 29, 30, 31 og 32

Talan er um fylgibroytingar orsakað av nýggjari áseting um framskundaða pensjón, sí serligar viðmerkingar til § 1, nr. 8.

Til § 1, nr. 4, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 18, 33 og 34

Talan er um fylgibroytingar orsakað av broyttum pensjónsaldri, sí serligar viðmerkingar til § 1, nr. 7.

Til § 1, nr. 3

Fylgibroyting orsakað av broyting nr. 1

Til § 1, nr. 7 (pensjónsaldur)

Í mun til galdandi lóg hefur broytingin við sær eina hækkan í pensjónsaldrinum fyri tey, ið eru fødd aftaná 30. juni 1957. Pensjónsaldurin hækkar í fyrsta umfari upp í 67½ ár og síðan upp í 68 ár. Samstundis verður sonevnd “lívítíðarindeks-skipan” sett í verk. Ítøkiliga merkir hetta, at pensjónsaldurin hjá teimum, ið eru fødd aftaná 31. desember 1962 hækkar um so er, at útrokningar vísa, at miðallívstíðin hjá 65-ára gomlum føroyingum hækkar.

Hvørt 5. ár verður miðal lívstíðin hjá teimum 65-ára gomlu føroyingunum kannað, og um liviárinu eru longd nóg nógv, hækkar fólkapensjónsaldurin. Pensjónsaldurin kann í mesta lagi hækka við hálvum ári hvørja ferð. Hækkaði fólkapensjónsaldurin verður ásettur í løgtingslóg við virknaði frá 1. januar í álmanakkaárinum 10 ár aftaná árið, tá aldurin varð tillagaður, tvs at fyri borgaran merkir hetta eina vissu um at pensjónsaldurin ikki hækkar í óðum verki, men verður tillagaður við rímligari freist. Ásetingin um at hækkaði pensjónsaldurin verður ásettur í løgtingslóg tryggjar eisini, at eitt so týðandi inntriv sum at hækka fólkapensjónsaldurin, hóast objektivar metingar liggja til grund fyri hesum, verður viðgjørt í Løgtinginum.

Ein hækking av pensjónsaldrinum hefur við sær, at fólk skulu verða longri tíð enn áður á arbeiðsmarknaðinum, áðrenn tey kunnu søkja um og fáa tillutaða fólkapensjón.

Til § 1, nr. 8 (framskundað pensjón)

Sambært uppskotinum skal bera til at søkja um framskundaða pensjón frá degnum, tá 3 ár eru eftir til fólkapensjónsaldur er rokkin. Hetta merkir, at tíðspunktið fyri at søkja um framskundaða pensjón hækkar so hvørt sum pensjónsaldurin hækkar. Treytirnar fyri at kunna søkja um framskundaða pensjón eru harumframt, at viðkomandi skal lúka treytirnar um tillutan av fyrítíðarpensjón sbrt. § 8, tvs lægstu fyrítíðarpensjón. Sum orðingin sigur, so er talan um eina framskundan av fólkapensjónini, og tí eigur upphæddin at samsvara upphæddini til vanliga fólkapensjón. Tað er tí ásett, at framskundað pensjón svarar til í minsta lagi miðal fyrítíðarpensjón, ið er ájavnt upphæddini til vanliga fólkapensjón. Hædd verður samstundis tikin fyri, at møguligt skal vera at søkja um hægstu fyrítíðarpensjón.

Um persónur søkir Almannaverkið um fyrítíðarpensjón fyri síðani at søkja um framskundaða pensjón verður umsóknin um fyrítíðarpensjón at meta sum fallin burtur uttan so at mett verður, at viðkomandi hevur rætt til hægstu fyrítíðarpensjón.

Til § 1, nr. 12 (útsett pensjón)

Ætlanin við uppskotinum um útsetta pensjón er at geva komandi fólkapensjónistum møguleikan at velja at útseta útgjaldið av pensjónini fyri í staðin at fáa útgaldið eina “bíðiviðbót” afturat fólkapensjónini, tá viðkomandi fólkapensjónistur gevst á arbeiðsmarknaðinum og velur at fáa útgaldið fólkapensjónina. Sokallaða “bíðiviðbótin” verður útgoldin saman við fólkapensjónini og eftir somu reglum sum fólkapensjónin annars, so leingi viðkomandi livir.

Ætlanin við uppskotinum um útsetta pensjón er sostatt, at tað skal verða gjørligt hjá fólkapensjónistum at velja at arbeiða longur fyri síðani at fáa hægri pensjónsútgjald.

Treytin fyri at søkja um útsetta pensjón er, at viðkomandi hevur rokkið pensjónsaldur. Umbøn um útsetta pensjón kann tí í fyrsta lagi latast inn samstundis, sum viðkomandi søkir um fólkapensjón. Til ber eisini at lata umbøn inn seinni, men útsett pensjón verður ikki rindað við afturvirkandi kraft. Umbøn um útsetta pensjón hevur virknað frá 1. í mánaðinum eftir, at umbønin er latin inn, tó í fyrsta lagi frá tí degi, tá fólkapensjónin kundi verið útgoldin. Til ber eisini at velja at útseta pensjónina fyri síðani at fara aftur til arbeiðis og síðani velja aftur at útseta pensjónina, tó í mesta lagi tvær ferðir við útgjaldi av fólkapensjón í tíðini ímillum.

Fyri hvønn mánað, pensjónin verður útsett, er bíðiparturin 0,45. Tá bíðiparturin verður uppgjørdur, verður virðið avrundað til næsta heila tal. Talvan niðanfyrir vísir gongdina og hvussu bíðiparturin verður avrundaður:

Mánaðir við útsettari pensjón												
Mánaðir	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Bíðipartur	0,0	0,5	0,9	1,4	1,8	2,3	2,7	3,2	3,6	4,1	4,5	5,9
Avr. bíðipartur	0,0	0,0	1,0	1,0	2,0	2,0	3,0	3,0	4,0	4,0	5,0	6,0
Mánaðir	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Bíðipartur	6,4	6,8	7,3	7,7	8,2	8,6	9,1	9,5	10,0	10,4	10,9	12,5
Avr. bíðipartur	6,0	7,0	7,0	8,0	8,0	9,0	9,0	10,0	10,0	10,0	11,0	12,0
Mánaðir	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
Bíðipartur	12,9	13,4	13,8	14,3	14,7	15,2	15,6	16,1	16,5	17,0	17,4	19,7
Avr. bíðipartur	13,0	13,0	14,0	14,0	15,0	15,0	16,0	16,0	17,0	17,0	17,0	20,0
Mánaðir	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
Bíðipartur	20,1	20,6	21,0	21,5	21,9	22,4	22,8	23,3	23,7	24,2	24,6	27,6
Avr. bíðipartur	20,0	21,0	21,0	21,0	22,0	22,0	23,0	23,0	24,0	24,0	25,0	28,0
Mánaðir	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
Bíðipartur	28,0	28,5	28,9	29,4	29,8	30,3	30,7	31,2	31,6	32,1	32,5	36,3
Avr. bíðipartur	28,0	28,0	29,0	29,0	30,0	30,0	31,0	31,0	32,0	32,0	33,0	36,0
Mánaðir	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
Bíðipartur	36,7	37,2	37,6	38,1	38,5	39,0	39,4	39,9	40,3	40,8	41,2	45,8
Avr. bíðipartur	37,0	37,0	38,0	38,0	39,0	39,0	39,0	40,0	40,0	41,0	41,0	46,0
Mánaðir	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84
Bíðipartur	46,3	46,7	47,2	47,6	48,1	48,5	49,0	49,4	49,9	50,3	50,8	56,4
Avr. bíðipartur	46,0	47,0	47,0	48,0	48,0	49,0	49,0	49,0	50,0	50,0	51,0	56,0
Mánaðir	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96
Bíðipartur	56,8	57,3	57,7	58,2	58,6	59,1	59,5	60,0	60,4	60,9	61,3	67,9
Avr. bíðipartur	57,0	57,0	58,0	58,0	59,0	59,0	60,0	60,0	60,0	61,0	61,0	68,0
Mánaðir	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108
Bíðipartur	68,4	68,8	69,3	69,7	70,2	70,6	71,1	71,5	72,0	72,4	72,9	80,7
Avr. bíðipartur	68,0	69,0	69,0	70,0	70,0	71,0	71,0	72,0	72,0	72,0	73,0	81,0
Mánaðir	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
Bíðipartur	81,1	81,6	82,0	82,5	82,9	83,4	83,8	84,3	84,7	85,2	85,6	94,7
Avr. bíðipartur	81,0	82,0	82,0	82,0	83,0	83,0	84,0	84,0	85,0	85,0	86,0	95,0

Fyri hvørjar 12 samanhangandi mánaðir, ið pensjónin verður útsett, verður bíðiparturin hækkaður við 10% av tí higartil samansparða bíðipartinum.

Til § 1, nr. 14 (striking av § 12 a)

Sambært lögtingslóg nr. 91 frá 3. desember 2002 fór § 12 a úr gildi 1. august 2008. Ásetingin er síðani flutt í § 32 b í forsorgarlógini. Ásetingin er tó av misgáum ongantíð strikað úr almannapensjónslógini, og verður hetta gjørt nú.

Til § 1, nr. 19 (mótrokning grundupphædd – gomul skipan)

Av tí at tað framyvir verða tvær fólkapensjónsskipanir, tvs at skilt verður ímillum tey, ið eru fødd ávikavist áðrenn og aftaná 1. januar 1953 í mun til samanseting av veitingum, so er neyðugt at broyta galdandi § 18, stk. 1, soleiðis at tað greitt framgongur, at galdandi áseting um at grundupphæddin til fólkapensjón verður útgoldin uttan mun til figgjartilugu viðurskiftini bert er galdandi fyri tey, ið eru fødd áðrenn 1. januar 1953.

Til § 1, nr. 20 (mótrokning grundupphædd – nýggj skipan)

Talan er um nýggja áseting. Eins og nevnt omanfyri til pkt. 3 er talan um avleiðing av at tað framyvir verða tvær skipanir. Broytingin hevur við sær, at fyri tey, ið eru fødd eftir 31. desember 1952, verður grundupphæddin til fólkapensjón mótrokningarfrí í aðrari árligari inntøku upp til 45.000 kr. árliga, og síðani verður lækkað í grundupphæddini við 25%.

Til § 1, nr. 21 (mótrokning viðbót – gomul skipan)

Sambært galdandi lóggávu verður viðbótin til fólkapensjón lækkað við 60% av inntøkugrundarlagnum. Hetta skal framvegis vera galdandi fyri tey, ið eru fødd áðrenn 1. januar 1953, og er tí neyðugt við eini nágreining um, at galdandi áseting bert fevnir um tey, ið eru fødd áðrenn 1. januar 1953. Aftur ein avleiðing av, at tað framyvir verða tvær fólkapensjónsskipanir.

Til § 1, nr. 22 (mótrokning viðbót – nýggj skipan og mótrokning millum hjún)

Talan er um nýggja áseting sum avleiðing av, at skilt verður ímillum tey, ið eru fødd áðrenn og frá 1. januar 1953. Fyri tey, ið eru fødd aftaná 31. desember 1952, verður viðbótin til fólkapensjón mótrokningarfrí í aðrari árligari inntøku upp til 217.200 kr. fyri stök og 176.200 kr. fyri gift (í mun til 61.900 kr. í verandi skipan). Lækkað verður síðan í viðbótini við 40% av inntøkugrundarlagnum, um onnur inntøka er. Mótrokningarfría upphæddin fyri grundupphædd verður javnað árliga, og í tí sambandi verður mótrokningarfría upphæddin fyri viðbótina ásett soleiðis, at mótrokning í viðbót altíð tekur við, eftir at grundupphæddin er fult mótroknað.

Eisini verður skipanin við mótrokning millum hjún broytt soleiðis at um annar hjúnafelegin er føddur aftaná 31. desember 1952, tvs er í sokallaðu “nýggju skipanini”, og giftur við hjúnafelega føddur áðrenn 1. januar 1953, so verða inntøkurnar ikki lagdar saman, og lækkað (mótroknað) verður við grundarlagi í inntøkunum hjá hjúnafelegunum hvør sær. Hetta fyri at veitingar til komandi pensjónistar ikki verða ávirkaðar av, hvørji stöðu hjúnafelegin er í. Eru báðir hjúnafelegarnir í ”gomlu skipanini”, so kunnu hesir sækja um at inntøkurnar ikki verða lagdar saman, og at mótroknað verður einans við grundarlagi í egnari inntøku. Hetta merkir, at pensjónistar í ”gomlu skipanini” kunnu sækja um at fáa mótrokningina millum hjún strikaða.

Til § 1, nr. 23 og 24

Fylgibroyting orsaka av broyting nr. 22.

Til § 1, nr. 25 (broyting av inntøkugrundarlagi)

Sambært galdandi lóg verður inntøkugrundarlagið, sum mótrøknast kann í, gjørt upp eftir ásetingunum í § 20, stk. 1 og 2. Broytingin hevur við sær, at uppgerðin av inntøkugrundarlagnum verður broytt soleiðis, at víðkað verður um inntøkugrundarlagið við at tað eisini gerst møguligt at mótrøkna í tvungnari uppsparing sambært reglunum í eftirlønarlógini.

Til § 1, nr. 26 og 27

Fylgibroyting orsaka av broyting nr. 25.

Til § 1, nr. 35 (framskundað pensjón veitt frá umsóknardegnum)

Sambært galdandi lóg verður pensjón (fólka- og fyritiðarpensjón) veitt frá 1. í mánaðinum eftir, at umsóknin er játtað, tó í seinasta lagi frá 1. í fjórða mánaðinum eftir, at umsóknin er móttikin.

Framskundað pensjón er ætlað teimum, sum orsakað av niðurslitni vegna hart fysiskt ella sálarligt arbeiði, ikki longur orka at verða á arbeiðsmarknaðinum. Hesi hava so møguleika at søkja um framskundaða pensjón, tá 3 ár ella minni eru eftir til pensjónsaldurin er náddur. Av tí at talan er um at framskundað vanligu fólkapensjónina, skal veitingin kunna útgjaldast frá umsóknardegnum (1. í mánaðinum eftir at Almannaverkið hevur móttikið umsóknina), tó treytað av, at viðkomandi lýkur treytirnar fyri tillutan av framskundaðari pensjón.

Til § 2

Gildiskoma.

Almannamálaráðið, 12. desember 2017

Eyðgunn Samuelsen
landsstýrismaður

/ Eyðun Mohr Hansen

10. Lóg um áseting og javning av almannaveitingum

Løgtingsmál nr. 65/2017: Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum (Pensjónsnýskipan)

Uppskot til

Lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum (Pensjónsnýskipan)

§ 1

Í lögtingslóg nr. 107 frá 22. desember 1999 um áseting og javning av almannaveitingum, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 164 frá 24. desember 2015, verða gjørdar hesar broytingar:

- § 2 verður orðað soleiðis:
“§ 2. Almannaveitingar sambært lögtingslóg um almannapensjónir o.a., lögtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl. og lögtingslóg um barnagjald til einsamallar upphaldarar v.fl. verða árliga javnaðar sambært lögtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.”

- § 3, nr. 1, 6. rað verður orðað soleiðis:
“

Viðbót til fólkapensjón – stök – fødd áðrenn 1. januar 1953	2016	45.252,00
---	------	-----------

- Í § 3, nr. 1 verður aftan á 6. rað sum nýtt rað sett:

“

Viðbót til fólkapensjón – stök – fødd aftaná 31. desember 1952	2020	57.348,00
--	------	-----------

- § 3, nr. 1, 7. rað verður orðað soleiðis:

“

Viðbót til fólkapensjón – gift hvør – fødd áðrenn 1. januar 1953	2016	36.372,00
--	------	-----------

- Í § 3, nr. 1 verður aftan á 7. rað sum nýtt rað sett:

“

Viðbót til fólkapensjón – gift hvør – fødd aftaná 31. desember 1952	2020	42.444,00
---	------	-----------

- Í § 3, nr. 1 verður aftan á 17. rað sum nýtt rað sett:

“

Frádráttarfrí inntøkuupphædd fyri fólkapensjónistar – grundupphædd – fødd aftaná 31. desember 1952	2020	45.000,00
--	------	-----------

”

7. § 3, nr. 1, 18. rað verður orðað soleiðis:

“

Frádráttarfrí inntøkuupphædd fyri fólkapensjónistar – viðbót – fødd áðrenn 1. januar 1953	2014	61.900,00
---	------	-----------

”

§ 2

Henda lögtingslóg kemur í gildi 1. desember 2019 og er galdandi fyri útgjald av veitingum frá og við januar 2020.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsökir til uppskotið

Um pensjónsnýskipanina

Hövuðsendamálini við pensjónsnýskipanini eru:

1. At tryggja øllum eina góða pensjón

Øll tey, ið hava lítt ella onga inntøku framíhjá, fara at fáa meira at liva av. Eisini verður møguleiki fyri at fáa framskundaða pensjón, soleiðis at tey, ið eru kropsliga ella sálarliga slitin av arbeiðsávum, kunnu fara frá, áðrenn tey náa fólkapensjónsaldur.

2. At eggja fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur

Tey, ið ynskja at arbeiða eftir pensjónsaldur fara at kunna velja at útseta fólkapensjónina, og afturfyri fáa hægri pensjónsútgjald, tá farið verður á pensjón. Eisini lækkar mótrokningarpresentið í viðbótini úr 60% niður í 40%, samstundis sum mótrokning millum hjún verður strikað.

3. At styrkja búskaparliga haldførið

Pensjónsaldurin hækkar ½ ár í 2025 og síðan aftur ½ ár í 2030. Síðan verður sett í verk ein skipan, har pensjónsaldurin verður treytaður av gongdini í miðal lívsævi hjá fólki, ið hava nátt fólkapensjónsaldur. Almappensjónin verður í størri mun lagað til aðra inntøku, og land og kommunur fáa fleiri skattainntøkur so hvørt talið av pensjónistum hækkar við tað at útgjaldið úr Samhaldsfasta, t.e. lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn, hækkar, og fleiri fara at fáa pensjónsviðbót, ið bæði verða skattað við útgjald.

Hetta uppskotið er ein partur av lógarpakkanum um pensjónsnýskipan, sum er sett saman av fleiri øðrum lógarbroytingum, sum verða lagdar fyri Løgtingið saman við hesum uppskoti.

Verandi pensjónsskipan hevur nøkur lýti í mun til, hvussu hon er sett saman av ymiskum veitingum og í mun til mótrokning av aðrari inntøku. Tey, sum blíva fólkapensjónistar frá og við ár 2020, fara ikki at hava rætt til viðbót til ávísar pensjónistar. Fyri at fólkapensjónistar, sum ikki hava, ella sum bert hava, lágur inntøkur aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta, ikki skulu fáa verri figgjartilg kor, er neyðugt at hækka viðbótina í fólkapensjónini.

Pensjónsnýskipanin hevur eisini við sær lagaligari mótrokning. T.v.s., at fólkapensjónistar, sum hava aðra inntøku, verða lagaligari mótroknaðir í fólkapensjónini. Fyri at stuðla undir haldførið í nýskipanini er neyðugt eisini at lækka markið fyri mótrokning.

1.2. Galdandi lóggáva

Verandi fólkapensjón er sett saman av eini grundupphædd og eini viðbót. Harumframt móttaka fólkapensjónistar eisini útgjald úr Samhaldsfasta og viðbót til ávísar pensjónistar.

Inntøka í 2017 hjá fólkapensjónistum, sum ikki hava inntøku aftrat pensjónini

	Um árið		Um mánaðin		
	Støk	Gift	Støk	Gift	
Grundupphædd	43.068	32.796	3.589	2.733	Skattafrítt
Viðbót	45.252	36.372	3.771	3.031	Skattskyldugt
Viðbót til ávísar pensjónistar	7.608	3.804	634	317	Skattafrítt
Samhaldsfasti	48.300	48.300	4.025	4.025	Skattskyldugt
Ársinntøka áðrenn skatt	144.228	121.272	12.019	10.106	
Skattur og gjøld í alt	20.852	17.597	1.738	1.466	
Inntøka eftir skatt og gjøld	123.376	103.675	10.281	8.640	

Viðm.: Roknað verður við miðal kommunu- og kirkjuskattaprosenti og eisini er gjald til Heilsutrygd og kringvarpið trekt frá

Grundupphæddin og útgjald úr samhaldsfasta verða veitt uttan mun til aðra inntøku, meðan viðbót og viðbót til ávísar pensjónistar er tengt at aðrari inntøku. Umleið 2/3 av øllum fólkapensjónistum móttaka fullu upphæddina omanfyri.

Stakir fólkapensjónistar, sum hava inntøku hægri enn 60.000 kr. um árið missa rættin til viðbót til ávísar pensjónistar – t.v.s., tá inntøkan fer upp um hesa upphædd, dettur øll upphæddin burtur í einum. Umframt at 7.608 kr. detta burtur í einum, so byrjar mótrökning á 60 %, tá inntøkan fer upp um 61.900 kr. Tað merkir, at fyri hvørjar 100 kr. onnur inntøka fer upp um 61.900 kr., lækkar viðbótin við 60 kr. Havast skal í huga, at umframt lækkingina í viðbótini, verður skattur rindaður av meirinntøkuni, og tað merkir, at effektivi marginalskatturin hjá fólkapensjónistum, sum hava inntøku hægri enn uml. 60.000 kr. um árið, er ógvuliga høgur.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Við hesum uppskotinum lækkar viðbótin í fólkapensjónini hjá teimum, sum fáa fólkapensjón sbt. pensjónsnýskipanini. Hesir fólkapensjónistar fara ikki at hava rætt til viðbót til ávísar pensjónistar, og fyri at fíggjarligu korini ikki skulu broytast til tað verra, er neyðugt at hækka viðbótina í fólkapensjónini.

Inntøka hjá fólkapensjónistum uttan aðra inntøku enn fólkapensjón og Samhaldsfasta, áðrenn og eftir skatt

	Stök		Gift	
	<i>Verandi (2017)</i>	<i>Nýskipan (2020)</i>	<i>Verandi (2017)</i>	<i>Nýskipan (2020)</i>
Grundupphædd	43.068	43.068	32.796	32.796
Viðbót	45.252	57.348	36.372	42.444
Viðbót til ávísar pensjónistar	7.608	-	3.804	-
Samhaldsfasti (írokn. mett framskriving)	48.300	67.500	48.300	67.500
Ársinntøka áðrenn skatt	144.228	167.916	121.272	142.740
Skattur og gjöld í alt	20.852	31.699	17.597	26.250
Inntøka um árið eftir skatt og gjöld	123.376	136.217	103.675	116.490
Inntøka um mör. eftir skatt og gjöld	10.281	11.351	8.640	9.708

Talvan omanfyri vísir, at fólkapensjónistar, ið ikki hava aðra inntøku enn fólkapensjón og Samhaldsfasta, fara at hava uml. 1.000 kr. meira útgoldið um mánaðin í 2020. Hetta verður galdandi fyri bæði tey, sum fáa pensjón sbrt. nýskipan og fyri verandi fólkapensjónistar. Inntøkan áðrenn og aftaná skatt verður tann sama í báðum pensjónsskipanum. T.v.s. at persónurin, ið fyllir 67 ár 31. des. 2019 og tann, sum fyllir 1. januar 2020, koma at hava áleið somu inntøku eftir skatt (um so er, at teir ikki hava aðra inntøku aftrat pensjón og Samhaldsfasta).

Eitt annað endamál við hesum lógaruppskoti er at lækka markið fyri mótrokning. Pensjónsnýskipanin hevur við sær lagaligari mótrokning. T.v.s., at fólkapensjónistar, sum hava aðra inntøku, verða lagaligari mótroknaðir í fólkapensjónini. Fyri at stuðla undir haldfærið í nýskipanini er neyðugt eisini at lækka markið fyri mótrokning, sum lækkar úr 61.900 niður í 45.000 kr.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Hjá teimum, sum blíva fólkapensjónistar frá og við ár 2020 hækkar, viðbótin við 12.096 kr. um árið hjá stökum og 6.072 kr. um árið hjá giftum. Tey missa rætt til viðbót til ávísar pensjónistar, og tí fara fólkapensjónistar, sum ikki hava inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta, at hava somu inntøku eftir skatt í pensjónsnýskipanini og í higartil galdandi pensjónsskipan.

Eisini lækkar markið fyri mótrokning úr 61.900 kr. niður í 45.000 kr. Hetta hongur saman við, at mótrokningin samstundis verður lagaligari.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Umframt at uppskotið hevur verið lagt til almenna hoyring á heimasíðuni hjá Løgmannsskrivstovuni, hevur uppskotið eisini verið sent beinleiðis til eina røð av hoyringarpørtum.

Uppskotið varð sent til hoyringar saman við øðrum lógaruppskotum hjá Almannamálaráðnum og Fíggjarmálaráðnum sum partur av pensjónsnýskipanini. Hoyringarsvarini til lógaruppskotini hjá Almannamálaráðnum eru viðlögð sum fylgiskjøl og viðmerkingarnar hjá landsstýrismanninum til evnini, sum hoyringarsvarini í høvuðsheitum hava umrøtt, eru somuleiðis viðlagðar í fylgiskjali.

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Hetta uppskotið er partur av lógarpakkanum um pensjónsnýskipan, og skulu fíggjarligu avleiðingarnar av lógarpakkanum síggjast í eini heild.

Tað skal tó upplýsast, at hetta uppskotið hevur ikki við sær fíggjarligar avleiðingar av týðningi fyri landskassan. Frá 2020 fer talið av fólkapensjónistum, sum hava rætt til viðbót til ávísar pensjónistar, at lækka og harvið eisini útreiðslurnar til endamálið. Men samstundis fer talið av fólkapensjónistum, sum hava rætt til hægri viðbót í fólkapensjónini, at hækka.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur við sær umsitingarligar avleiðingar fyri landið. Almannahverkið skal handfara fleiri ymisk gjøld, og tí má telduskipanin tillagast.

Uppskotið hevur ikki umsitingarligar avleiðingar fyri kommunurnar.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri vinnuna.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri umhvørvið.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur við sær fíggjarligar avleiðingar fyri ein ávísan samfelagsbólkar við tað, at viðbót til fólkapensjón og markið fyri mótrokning (frádráttarfría inntøkuupphæddin) í grundupphædd og viðbót til fólkapensjón verður ymisk alt eftir, nær viðkomandi fólkapensjónistur er føddur og hvør inntøkan er.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Uppskotið hevur ikki ávirkan á millumtjóðasáttmálar á økinum.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

Uppskotið hefur ikki avleiðingar í mun til Evropeiska mannarættindasáttmálan, Sáttmála Sameindu Tjóða um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek ella aðrar tvørgangandi millumtjóða sáttmálar.

2.9. Marknaforðingar

Ongar kendar marknaforðingar eru.

2.10. Revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv

Uppskotið hefur ikki ásetingar um revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv.

2.11. Skattir og avgjöld

Uppskotið hefur ikki ásetingar um skattir og avgjöld.

2.12. Gjöld

Uppskotið hefur ikki ásetingar um gjöld.

2.13. Áleggur lógaruppskotið fólki skyldur?

Uppskotið áleggur ikki fólki skyldur.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur?

Uppskotið leggur ikki heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunurnar.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Uppskotið gevur ikki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Uppskotið hefur ikki aðrar avleiðingar.

2.17. Yvirlit yvir avleiðingarnar av uppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggjarligar ella búskaparligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Ja	Nei
Umsitingarligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Ja	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

Til § 1

Til § 1, nr. 1

Sambært uppskoti til lögtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar verður tað landsstýrismaðurin í fíggjarmálum, ið við kunngerð ásetir javningarprosentíð fyri komandi árið. Tað verður tí nágreinað í uppskotinum, at almannaveitingar verða javnaðar sambært lögtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.

Til § 1, nr. 2

Sambært pensjónsnýskipanaruppskotinum verða broytingar framar í vanligu viðbótini til fólkapensjón soleiðis, at upphæddin hækkar fyri pensjónist, føddur aftaná 31. desember 1952, eins og at mótrokningarprosentíð lækkar. Hesar broytingar verða tó ikki galdandi fyri pensjónist, føddur áðrenn 1. januar 1953, og tí er neyðugt við eini nágreining í galdandi § 3, stk. 1, nr. 1, 6. rað, so tað greitt framgongur, at talan er um viðbót til stök, sum eru fødd áðrenn 1. januar 1953.

Til § 1, nr. 3

Talan er um nýggja áseting sum tilskilar, at fyri stakar pensjónistar, føddir aftaná 31. desember 1952, verður viðbótin til fólkapensjón hækka.

Til § 1, nr. 4

Eins og viðmerking til nr. 1 so er talan um eina nágreining av, at § 3, stk. 1, nr. 1, 7. rað, bert er galdandi fyri pensjónistar, føddir áðrenn 1. januar 1953.

Til § 1, nr. 5

Talan er um nýggja áseting sum tilskilar, at fyri giftar pensjónistar, føddir aftaná 31. desember 1952, verður viðbótin til fólkapensjón hækka.

Til § 1, nr. 6

Sambært pensjónsnýskipanaruppskotinum verður grundupphæddin fyri pensjónistar, føddir aftaná 31. desember 1952, mótrokningarfri í aðrari árligari inntøku upp til 45.000 kr. Talan er tí um eina nýggja áseting, ið nágreinar bólkin av pensjónistum, ið ásetingin er galdandi fyri.

Til § 1, nr. 7

Frádráttarfría inntøkuupphæddin í viðbót til fólkapensjón fyri pensjónistar, ið eru føddir áðrenn 1. januar 1953, verður ikki broytt, og tí er neyðugt at nágreina, hvørjir pensjónistar, ið ásetingin fevnir um.

Til § 2

Gildiskoma.

Almannamálaráðið, 12. desember 2017.

Eyðgunn Samuelsen
landsstýrismaður

/ Eyðun Mohr Hansen

11. Lóg um viðbót til ávísar pensjónistar

Løgtingsmál nr. 66/2017: Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl. (Pensjónsnýskipan)

Uppskot til

**Lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
(Pensjónsnýskipan)**

§ 1

Í lögtingslóg nr. 35 frá 16. apríl 1997 um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl., sum broytt við lögtingslóg nr. 28 frá 13. mars 2000, lögtingslóg nr. 58 frá 10. mai 2000, lögtingslóg nr. 10 frá 9. februar 2001, lögtingslóg nr. 104 frá 11. november 2010, lögtingslóg nr. 65 frá 15. mai 2012, lögtingslóg nr. 135 frá 19. desember 2014, lögtingslóg nr. 48 frá 6. mai 2016 og lögtingslóg nr. 115 frá 24. november 2016, verður gjørd hendan broyting:

Í § 1 verður aftan á stk. 1 sum nýtt stk. sett:

“*Stk. 2.* Fólkapensjónistur, ið er føddur aftaná 31. desember 1952, hevur ikki rætt til viðbót sambært stk. 1.”

Stk. 2 verður eftir hetta stk. 3.

§ 2

Henda lögtingslóg kemur í gildi 1. desember 2019 og er galdandi fyri útgjald av veitingum frá og við januar 2020.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsökir til uppskotið

Um pensjónsnýskipanina

Hövuðsendamálini við pensjónsnýskipanini eru:

1. At tryggja øllum eina góða pensjón

Øll tey, ið hava lítt ella onga inntøku framíhjá, fara at fáa meira at liva av. Eisini verður møguleiki fyri at fáa framskundaða pensjón, soleiðis at tey, ið eru kropsliga ella sálarliga slitin av arbeiðsávum, kunnu fara frá, áðrenn tey náa fólkapensjónsaldur.

2. At eggja fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur

Tey, ið ynskja at arbeiða eftir pensjónsaldur fara at kunna velja at útseta fólkapensjónina, og afturfyri fáa hægri pensjónsútgjald, tá farið verður á pensjón. Eisini lækkar mótrokningarpresentið í viðbótini úr 60% niður í 40%, samstundis sum mótrokning millum hjún verður strikað.

3. At styrkja búskaparliga haldførið

Pensjónsaldurin hækkar ½ ár í 2025 og síðan aftur ½ ár í 2030. Síðan verður sett í verk ein skipan, har pensjónsaldurin verður treytaður av gongdini í miðal lívsævi hjá fólki, ið hava nátt fólkapensjónsaldur. Almannapensjónin verður í størri mun lagað til aðra inntøku, og land og kommunur fáa fleiri skattainntøkur so hvørt talið av pensjónistum hækkar, við tað at útgjaldið úr Samhaldsfasta hækkar, og fleiri fara at fáa pensjónsviðbót, ið bæði verða skattað við útgjald.

Hetta uppskotið er ein partur av lógarpakkanum um pensjónsnýskipan, sum er sett saman av fleiri øðrum lógarbroytingum, sum verða lögð fyri Løgtingið saman við hesum uppskoti. Viðbót til ávísar pensjónistar hevur nøkur lýti, og ein pensjónsnýskipan er sostatt eitt høvi at skipa figgjjarligu viðurskiftini hjá fólkapensjónistum øðrvísi.

Viðbót til ávísar pensjónistar er ein partur av upphaldsgrundarlagnum hjá fólkapensjónistum við lágum inntøkum og hevur sostatt sama endamál sum viðbótin í fólkapensjónini. Men viðbót til ávísar pensjónistar hoyrir undir eina aðra lóg, sum er við til at gera inntøkuviðurskiftini hjá fólkapensjónistum meira torgreidd. At viðbót til ávísar pensjónistar dettur burtur í einum, tá árliga inntøkan aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta, t.e. lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn, fer upp um 60.000 kr. (80.000 hjá hjúnum), er eisini óheppið. Ein inntøka á 1 kr. hægri enn markið á 60.000 kr. merkir, at ein fólkapensjónistur missir 7.608 kr.

1.2. Galdandi lóggáva

Viðbót til ávísar pensjónistar verður veitt stökum pensjónistum, sum hava skattskylduga inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta, sum er lægri enn 60.000 kr. Hjún, sum hava skattskylduga inntøku aftrat fólkapensjón og Samhaldsfasta, sum er lægri enn 80.000 kr., hava eisini rætt til viðbót til ávísar pensjónistar. Hjúnini fáa tó bert eina veiting – t.v.s. ikki eina veiting í part.

Viðbót til ávísar pensjónistar er 7.608 kr. um árið og verður útgoldin mánaðarliga. Viðbótin er ikki skattskyldug.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Persónar, sum eru føddir eftir 31. desember 1952, fáa við uppskotinum ikki longur rætt til viðbót til ávísar pensjónistar. T.v.s., at tey, sum blíva fólkapensjónsistar frá og við ár 2020, ikki fara at hava rætt til veitingina – tað eru tey, sum fáa fólkapensjón sbrt. pensjónsnýskipanini. Í staðin hækkar viðbótin í fólkapensjónini, soleiðis at samlaða inntøkan eftir skatt hjá fólkapensjónistum verður áleið tann sama, sum hjá teimum fólkapensjónistum, ið fáa fólkapensjón sbrt. higartil galdandi pensjónsskipan.

Talvan niðanfyri vísir, at fólkapensjónistar, ið ikki hava aðra inntøku enn fólkapensjón og Samhaldsfasta, fara at hava uml. 1.000 kr. meira útgaldið um mánaðin í 2020. Hetta verður galdandi fyri bæði tey, sum fáa pensjón sbrt. nýskipan og fyri verandi fólkapensjónistar. Inntøkan áðrenn og aftaná skatt verður tann sama í báðum pensjónsskipanum. T.v.s. at persónurin, ið fyllur 67 ár 31. des. 2019 og tann, sum fyllur 1. januar 2020, koma at hava áleið somu inntøku eftir skatt (um so er, at teir ikki hava aðra inntøku aftrat pensjón og Samhaldsfasta).

Inntøka hjá fólkapensjónistum uttan aðra inntøku enn fólkapensjón og Samhaldsfasta, áðrenn og eftir skatt

	Støk		Gift	
	Verandi (2017)	Nýskipan (2020)	Verandi (2017)	Nýskipan (2020)
Grundupphædd	43.068	43.068	32.796	32.796
Viðbót	45.252	57.348	36.372	42.444
Viðbót til ávísar pensjónistar	7.608	-	3.804	-
Samhaldsfasti (írokn. mett framskriving)	48.300	67.500	48.300	67.500
Ársinntøka áðrenn skatt	144.228	167.916	121.272	142.740
Skattur og gjøld í alt	20.852	31.699	17.597	26.250
Inntøka um árið eftir skatt og gjøld	123.376	136.217	103.675	116.490
Inntøka um mðr. eftir skatt og gjøld	10.281	11.351	8.640	9.708

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Persónar, sum fáa fólkapensjón sbrt. pensjónsnýskipanini, fara ikki at hava rætt til viðbót til ávísar pensjónistar. Í staðin hækkar viðbótin í fólkapensjónini, soleiðis at inntøkan ikki broytist stórvegis.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Umframt at uppskotið hevur verið lagt til almenna hoyring á heimasíðuni hjá Løgmannsskrivstovuni, hevur uppskotið eisini verið sent beinleiðis til eina røð av hoyringarpørtum.

Uppskotið varð sent til hoyringar saman við øðrum lógaruppskotum hjá Almanamálaráðnum og Fíggjarmálaráðnum sum partur av pensjónsnýskipanini. Hoyringarsvarini til lógaruppskotini hjá Almanamálaráðnum eru viðlögð sum fylgiskjøl og viðmerkingarnar hjá landsstýrismanninum til evnini, sum hoyringarsvarini í høvuðsheitum hava umrøtt, eru somuleiðis viðlagðar í fylgiskjali.

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskötinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur ikki við sær fíggjarligar avleiðingar av týðningi fyri landskassan. Frá 2020 fer talið av fólkapensjónistum, sum hava rætt til viðbót til ávísar pensjónistar, at lækka og harvið eisini útreiðslurnar til endamálið. Men samstundis fer talið av fólkapensjónistum, sum hava rætt til hægri viðbót í fólkapensjónini, at hækka.

Hetta uppskotið er partur av lógarpakkanum um pensjónsnýskipan, og skulu fíggjarligu avleiðingarnar av lógarpakkanum tí siggjast í eini heild.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur ikki við sær umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri vinnuna.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri umhvørvið.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur við sær avleiðingar fyri ein ávísan samfelagsbólkk soleiðis, at fólkapensjónistar, føddir aftaná 31. desember 1952, ikki longur hava rætt til veitingina.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Uppskotið hevur ikki við sær ávirkan á millumtjóðasáttmálar á økinum.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar í mun til Evropeiska mannarættindasáttmálan, Sáttmála Sameindu Tjóða um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek ella aðrar tvørgangandi millumtjóða sáttmálar.

2.9. Marknaforðingar

Ongar kendar marknaforðingar eru á økinum.

2.10. Revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv

Uppskotið hevur ikki ásetingar um revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv.

2.11. Skattir og avgjöld

Uppskotið hefur ekki ásetingar um skattir og avgjöld.

2.12. Gjöld

Uppskotið hefur ekki ásetingar um gjöld.

2.13. Áleggur lógaruppskotið fólki skyldur?

Uppskotið áleggur ekki fólki skyldur.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur?

Uppskotið leggur ekki heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella kommunurnar.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Uppskotið gevur ekki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Lógaruppskotið hefur ekki aðrar avleiðingar.

2.17. Yvirlit yvir avleiðingarnar av uppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggjarligar ella búskaparligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Ja	Nei
Umsitingarligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Ja	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

Til § 1

Ein av høvuðstættunum í pensjónsnýskipanaruppskotinum er at gera pensjónsveitingarnar einfaldari og meira gjøgnumskygdar. Hetta hevur við sær, at almannapensjónin frameftir verður samansett av grundupphædd og viðbót. Hetta merkir, at fólkapensjónistar frá 1. januar 2020 ikki longur hava rætt til viðbót til ávísar pensjónistar. Viðbótin hevur í dag sama endamál sum vanliga viðbótin til fólkapensjón. Talan er um uppihaldsveiting, sum verður veitt pensjónistum við lágum inntøkum. Viðbót til ávísar pensjónistar er tó skipað øðrvísi og hevur nakrar óhepnar avleiðingar. Tí verður viðbót til ávísar pensjónistar frameftir ikki partur av fólkapensjónini, og viðbótin í fólkapensjónini hækkar í staðin, soleiðis at tey, ið ikki hava, ella bert hava smávegis av inntøku afturat pensjónini, varðveita eins høga tøka inntøku, sum tey hava í dag – hetta hóast tey missa rætt til viðbótina.

Tí er neyðugt at broyta galdandi lóg soleiðis, at tað greitt framgongur av lógartekstinum, at fólkapensjónistar, ið eru føddir aftaná 31. desember 1952, ikki hava rætt til hesa veiting.

Til § 2

Gildiskoma.

Almannamálaráðið, 12. desember 2017.

Eyðgunn Samuelson
landsstýrismaður

/ Eyðun Mohr Hansen

12. Lóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)

Løgtingsmál nr. 69/2017: Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)(Pensjónsnýskipan)

Uppskot til

Lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin) (Pensjónsnýskipan)

§ 1

Í lögtingslóg nr. 49 frá 14. mai 2013 um eftirløn, sum broytt við lögtingslóg nr. 152 frá 20. desember 2013, lögtingslóg nr. 133 frá 19. desember 2014, við § 2 í lögtingslóg nr. 134 frá 19. desember 2014, lögtingslóg nr. 44 frá 6. mai 2015 og lögtingslóg nr. 157 frá 24. desember 2015, verða gjørdar hesar broytingar:

1. § 1, stk. 1 verður orðað soleiðis:

“Persónur, sum ikki hevur nátt fólkapensjónsaldur sambært lögtingslóg um almannapensjónir o.a., og sum hevur fulla skattskyldu til Føroyar, hevur skyldu til at spara saman til egna eftirløn sambært hesi lögtingslóg.”

2. § 1, stk. 6 verður strikað.

3. § 2, stk. 1 verður orðað soleiðis:

“Bundna eftirlønargjaldið er frá 1. januar 2014 í minsta lagi 1 prosent av A-inntøkuni og B-inntøkuni, og eftirlønargjaldið hækkar til 12 prosent í 2026 og seinni, soleiðis:

- 1) Frá 1. januar 2014: 1 prosent.
- 2) Frá 1. januar 2015: 2 prosent.
- 3) Frá 1. januar 2016: 2 prosent.
- 4) Frá 1. januar 2017: 3 prosent.

- 5) Frá 1. januar 2018: 4 prosent.
- 6) Frá 1. januar 2019: 5 prosent.
- 7) Frá 1. januar 2020: 6 prosent.
- 8) Frá 1. januar 2021: 7 prosent.
- 9) Frá 1. januar 2022: 8 prosent.
- 10) Frá 1. januar 2023: 9 prosent.
- 11) Frá 1. januar 2024: 10 prosent.
- 12) Frá 1. januar 2025: 11 prosent.
- 13) Frá 1. januar 2026: 12 prosent.”

4. § 3 verður orðað soleiðis:

“§ 3. Tað í § 2, stk. 1 ásetta prosentgjaldið verður ikki rindað av niðanfyrri nevndu peningaupphæddum:

- 1) Vinningi av eydnuspæli, legati, sømdargávu og líknandi.
- 2) Útgjaldi sambært lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn.
- 3) Uppihaldspeningi sambært hjúnabandslóggevuni.
- 4) Útgjaldi sambært lögtingslóg um ættleiðingarstuðul.
- 5) Útgjaldi sambært lögtingslóg um lestrarstuðul.
- 6) Útgjaldi av tryggingarupphædd og líknandi.
- 7) Útgjaldi sambært lögtingslóg um tænaðumannaftirlønir.
- 8) Útgjaldi av lutaftirløn.
- 9) Útgjaldi av lívrentu og líknandi.

- 10) Útgjaldi sambært lögtingslóg um
arbeiðsfremjandi tiltøk, tó undantikið
útgjaldi sambært §§ 12, 14, 22 og 25.
- 11) Útgjaldi sambært lögtingslóg um viðbót
til ávísar pensjónistar v.fl.
- 12) Útgjaldi sambært lögtingslóg um
barnagjald til einsamallar upphaldarar
o.fl.
- 13) Útgjaldi sambært lögtingslóg um
almannapensjónir o.a.
- 14) Útgjaldi sambært forsorgarlógini, tó
undantikið útgjald sambært § 9, stk. 2, §
13 og § 17, stk. 3.
- 15) Útgjaldi sambært lögtingslóg um stuðul
til upphaldspening.
- 16) Útgjaldi sambært kunngerð um
samsýning til fosturforeldur, tó
undantikið útgjald sambært § 1, stk. 1.”

5. § 4, stk. 3 verður orðað soleiðis:

“Stk. 3. Eftirlønarpúppsporing er partur av felagsbúnum, tá hjún verða sundurlisin ella skild. 1. pkt. er ikki galdandi fyri lívrentu, sum ikki kann afturkeypast.”

6. Í § 12, stk. 2 verður 1. pkt. orðað soleiðis:

“Inngjöld til eftirlønarsamansparing og persónstryggingar rinda eftirlønarskatt, sum ásett í skjali 1 til hesa lögtingslóg.”

§ 2

Henda lögtingslóg kemur í gildi 1. januar 2019.

Skjal 1

Er skattskylduga ársinntøkan størri enn:	men minni enn, ella ájavnt við:	er eftirlønarskatturinn í prosent av samlaða inngjaldinum sama árið:
kr. 0	kr. 235.000	30,0
kr. 235.000	kr. 240.000	30,5
kr. 240.000	kr. 245.000	31,0
kr. 245.000	kr. 250.000	31,5
kr. 250.000	kr. 255.000	32,0
kr. 255.000	kr. 260.000	32,5
kr. 260.000	kr. 265.000	33,0
kr. 265.000	kr. 270.000	33,5
kr. 270.000	kr. 275.000	34,0
kr. 275.000	kr. 280.000	34,5
kr. 280.000	kr. 285.000	35,0
kr. 285.000	kr. 290.000	35,5
kr. 290.000	kr. 295.000	36,0
kr. 295.000	kr. 300.000	36,5
kr. 300.000	kr. 305.000	37,0
kr. 305.000	kr. 310.000	37,5
kr. 310.000	kr. 315.000	38,0
kr. 315.000	kr. 320.000	38,5
kr. 320.000	kr. 325.000	39,0
kr. 325.000	kr. 330.000	39,5
kr. 330.000		40,0

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsökir til uppskotið

Uppskotið er partur av pensjónsnýskipanini, sum ætlanin er at seta í verk frá 1. januar 2020. Tó verða partar av nýskipanini settir í gildi áðrenn 2020. Hetta uppskotið kemur í gildi 1. januar 2019.

Mælt verður til fimm ymiskar broytingar í eftirlønarlógini. Mælt verður til at:

1. Aldursmarkið fyri nær ein verður álagdur at rinda til egna eftirløn verður strikað.
2. Lækka bundna gjaldið, soleiðis at tað hækkar upp í 12% - í staðin fyri 15%.
3. Fækka um undantøkini í lógini, soleiðis at spart verður upp til pensjón av flestu almennum veitingum og av útgjaldi úr ALS o.a.
4. Ásetingin um felags búgv verður styrkt.
5. Broyta skattina av inngjöldum, frá flatskatti á 40%, til ein skatt, sum er stigvaksandi í skattskyldugu inntøkuni.

Uppskotið er partur av pensjónsnýskipanini og er sostatt eitt í eini røð av lógaruppskotum, sum fara at broyta og betra um pensjónsskipanina.

Um pensjónsnýskipanina

Høvuðsendamálini við pensjónsnýskipanini eru:

1. At tryggja øllum eina góða pensjón

Øll tey, ið hava lítt ella onga inntøku framíhjá, fara at fáa meira at liva av. Eisini verður møguleiki fyri at fáa framskundaða pensjón, soleiðis at tey, ið eru kropsliga ella sálarliga slitin av arbeiðsávum, kunnu fara frá, áðrenn tey náa fólkapensjónsaldur. Eisini verður sett í verk sjávvirkandi árlig javning av almannapensjónum og øðrum almennum veitingum frameftir.

2. At eggja fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur

Tey, ið ynskja at arbeiða eftir pensjónsaldur fara at kunna velja at útseta fólkapensjónina, og afturfyri fáa hægri pensjónsútgjald, tá farið verður á pensjón. Eisini lækkar mótrokningarpensjónin í viðbótini úr 60% niður í 40%, samstundis sum mótrokning millum hjún verður strikað.

3. At styrkja búskaparliga haldførið

Pensjónsaldurin hækkar ½ ár í 2025 og síðan aftur ½ ár í 2030. Síðan verður sett í verk ein skipan, har pensjónsaldurin verður treytaður av gongdini í miðal lívsævi hjá fólki, ið hava nátt fólkapensjónsaldur. Almannapensjónin verður í størri mun lagað til aðra inntøku. Landið og kommunurnar fáa fleiri skattainntøkur so hvørt talið av pensjónistum hækkar, við tað, at útgjaldið úr Samhaldsfasta, t.e. lógtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn, hækkar, og fleiri fara at fáa pensjónsviðbót, ið bæði verða skattað við útgjald.

Heildarfrágreiðing um pensjónsnýskipan

Fyri nærri kunng um pensjónsnýskipan verður víst til heildarfrágreiðingina “Trygg og Varandi Pensjónsskipan”, sum kann takast niður á heimasíðuni hjá Fíggjarmálaráðnum og hjá Almannamálaráðnum. Eisini fæst ein prentað útgáva av heildarfrágreiðingini, við at venda sær til nevndu aðalráð.

1.2. Galdandi lóggáva

Aldursmarkið

Sambært galdandi lóg skulu øll, sum eru fylt 21 ár, og sum ikki hava nátt fólkapensjónsaldur, rinda til egna eftirløn. Tað vil siga, at persónar undir 21 ár eru ikki beinleiðis álagdir við lóg at rinda til eftirløn. Men tó er tað soleiðis, at fleiri ung undir 21 ár rinda til eftirløn, serliga um tey eru áløgd at rinda sambært tí sáttmála millum arbeiðsgevara og fakfelag, ið tey arbeiða undir.

Bundna gjaldið

Sambært galdandi lóggávu skulu øll, sum hava fylt 21 ár, men ikki hava nátt fólkapensjónsaldur, og sum hava fulla skattskyldu til Føroyar, rinda til egna eftirløn av allari A-inntøku og B-inntøku. Rindast skal í minsta lagi tann prosentpartur av inntøkuni, sum er vístur í talvuni niðanfyri:

<i>Frá 1. januar</i>	<i>Prosent</i>
2014	1
2015	2
2016	2
2017	3
2018	4
2019	5
2020	6
2021	7
2022	8
2023	9
2024	10
2025	11
2026	12
2027	13
2028	14
2029	15

Sum víst omanfyri, so er bundna gjaldið 3% í 2017, og gjaldið hækkar stigvíst við 1 procenti árliga til tað í 2029 er komið upp í 15%.

Undantøk

Tær inntøkur, sum sambært galdandi lóg eru undantiknar fyri at rinda til eftirløn eru:

- Útgjald frá ALS-skipanini.
- Vinningur av eydnuspæli, legati, sømdargávu o.l.
- Útgjald úr Samhaldsfasta (Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunninum)
- Uppihaldspeningur sbrt. hjúnabandslóggávuni.
- Útgjald sbrt. løgtingslóg um ættleiðingarstuðul.
- Útgjald sbrt. løgtingslóg um lestrarstuðul.
- Útgjald av tryggingarupphædd og líknandi.
- Útgjald sbrt. løgtingslóg um tænaðsmannaeftirløn.

- Útgjald av lútaeftirløn, lívrentu og líknandi pensjón.
- Útgjald frá vardum verkstaði.
- Útgjald sbrt. lögtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk.
- Útgjald sbrt. lögtingslóg um dagpening vegna sjúku v.m.
- Útgjald sbrt. lögtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
- Útgjald sbrt. kunngerð um umsiting av samsýning fyri ansing av eldri og óhjálpmum persónum.
- Útgjald sbrt. lögtingslóg um barnagjald til einsamallar upphaldarar v.fl.
- Útgjald sbrt. lögtingslóg um almannapensjónir.
- Útgjald sbrt. forsorgarlógini.
- Útgjald sbrt. lögtingslóg um stuðul til upphaldspening.
- Útgjald sbrt. lögtingslóg um barnavernd.
- Útgjald sambært lögtingslóg um trygdargrunn fiskivinnunnar (minstuløn).
- Útgjald sambært lögtingslóg um sjúkratrygd til fiskimenn.

Felags búgv

Í galdandi lóg er ásett, at lógin ikki er til hindurs fyri, at uppsparing sambært lógini verður partur av felags búgvi í sambandi við hjúnaskilnað.

Eftirlønarskattur

Sambært galdandi lóg verður rindað 40% í skatti av inngjældum til pensjón uttan mun til skattskylduga inntøku. Sami skattur verður rindaður av gjældum til persónstryggingar, sum verða rindað saman við eftirlønini.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Uppskotið er partur av pensjónsnýskipanini og er sostatt partur av eini røð av uppskotum.

Sjálvt høvuðsendamálið við júst hesum uppskotinum er at tryggja eina meiri samhaldsfasta pensjónsskipan frameftir.

Sera umráðandi er í hesum sambandi at gera vart broytingina í lógini um Samhaldsfasta, sum eisini er partur av pensjónsnýskipanini. Har verður mælt til at hækka inngjaldið, úr núverandi 2,25% og upp í 2,5% í 2018 og síðan upp í 3% frá 2019. Hetta fer at hava við sær, at útgjaldið til hvønn pensjónist hækkar við umleið 1.200 kr. um mánaðin. Hartil kemur so árliga javningin. Samanlagt kann væntast, at útgjaldið úr Samhaldsfasta í 2020 verður umleið 1.600 kr. hægri um mánaðin til hvønn pensjónist.

Hækkingin í Samhaldsfasta og lækkingin í bundna gjaldinum í hesum uppskotinum skulu síggjast sum ein heild, har Samhaldsfasti parturin av pensjónsskipanini verður øktur, og tann parturin, sum er eginuppsparing, verður minkaður. Hetta fer serliga at koma teimum til góðar, sum hava lága inntøku gjøgnum arbeiðslívið. Tí við Samhaldsfasta verður rindað inn í mun til inntøku, men øll fáa tað sama útgjaldið sum pensjónistar. Við eginuppsparing rinda hægri inntøkurnar meira inn, men fáa eisini samsvarandi meira útgoldið.

Onnur hövuðsbroytingin er at tryggja, at spart verður upp til eftirløn av flestu almennum veitingum, og av útgjaldi úr ALS og líknandi. Hetta fer at hava við sær, at munurin í eginuppsparing verður minni í pensjónsaldri millum tey, sum hava havt góða inntøku gjøgnum arbeiðslívið, og so tey, sum í þortum av lívinum, t.d. vegna sjúku ella arbeiðsloysi, hava fingið almennar veitingar.

Triðja hövuðsbroytingin er, at tað í uppskotinum verður mælt til, at flatskatturin á pensjónsinngjöld á 40% verður broyttur til ein skatt, sum er stigvaksandi í inntøku. Láglønt og miðallønt fáa munandi pensjónsskattalækking, tí pensjónsskatturin fyri láglønt lækkar niður í 30%. Síðan hækkar hann í stigum upp til 40%. Hetta fer at økja um uppsparingina hjá lágløntum, og harvið minka um ójavnann í eginuppsparing millum hálønt og láglønt.

Nevndu hövuðsbroytingar eru allar ætlaðar til at minka um inntøkuójavnann millum framtíðar pensjónistar, og tær fara at tryggja eina meira samhaldsfasta pensjónsskipan frameftir.

1.3.1. Aldursmark verður strikað

Í uppskotinum verður mælt til at aldursmarkið verður strikað, soleiðis at øllum, sum eru undir fólkapensjónsaldur, verður álagt at rinda inn, óansæð aldur.

Endamálið er at javnseta øll á arbeiðsmarknaðinum. Eisini má havast í huga, at bundna gjaldið í sama viðfangi verður lækkað úr 15% niður í 12%.

1.3.2. Lækking av bundna gjaldinum

Sambært galdandi lóggávu hækkar bundna gjaldið við einum prosentum árliga til tað frá 1. januar 2029 verður 15%. Mælt verður í staðin til, at hækkingin steðgar í 2026, tá ið inngjaldið er komið upp í 12%.

Mælt verður til hetta av tveimum orsøkum.

Fyri tað fyrsta, hevur pensjónsnýskipanin – sum áður nevnt – við sær, at inngjaldið í Samhaldsfasta hækkar við 0,75% á arbeiðsgevara og 0,75% á løntakara. Tað vil siga, 1,5% samanlagt. Hetta ger, at inngjaldið til felags pensjónsskipanina Samhaldsfasta frameftir verður 6% samanlagt, harav 3% eru frá arbeiðsgevara og 3% frá arbeiðstakara. Hetta minkar um tørvin á eginuppsparing. Við nýskipanini fara feroyingar at uppspara í minsta lagi 18% av løn síni til pensjón, harav 6% til Samhaldsfasta og 12% til egna pensjónsuppsparing.

Fyri tað næsta, so hevur pensjónsnýskipanin við sær, at pensjónsaldurin fer at hækka støðugt frameftir, so hvørt sum væntað miðal lívsævi økist. Harumframt verður aldursmarkið á 21 ár, fyri nær rindast skal inn, strikað í hesum uppskotinum. Hetta hevur við sær, at áramálið, sum goldið verður til pensjón, fer at leingjast. Eisini hetta minkar um tørvin á eginuppsparing.

Samanlagt verða fortreytirnar broyttar so mikið, at 15% í lógarkravdari uppsparing umframt 3% í inngjaldi til Samhaldsfasta verður mettt at verða í meira lagi, serliga fyri lágu inntøkurnar. Hinvegin er onki til hindurs fyri, at fólk spara meira upp enn tey lógarkravdu 12%, og roknað verður eisini við, at fleiri fólk fara at spara upp við hægri prosentum, eins og tey longu gera í dag.

Lækking av bundna gjaldinum – ávirkan á einstaklingar

Niðanfyri verður víst, hvussu pensjónsuppsparingin hjá einstaklingum verður ávirkað í sambandi við broytingar vegna pensjónsnýskipan 2020.

Fyri at lýsa munin verður hugt eftir útgjaldinum av pensjónsuppsparing í 2060 fyri ymiskar inntøkubólkar. Hugt verður fyrst at útgjaldinum, um ongin pensjónsnýskipan verður framd, tað vil siga, um hildið verður fram sum higartil. Síðan verður hugt at útgjaldinum, um pensjónsnýskipanin verður framd, tað vil siga, at pensjónsaldurin hækkar við væntaðari lívsævi, og lækkingin í inngjaldinum sambært hesum lógaruppskotinum eisini verður framd.

Viðvíkjandi fyritreytum fyri útrokningunum verður víst til brotið niðanfyri.

Fyritreytir fyri døminum uttan pensjónsnýskipan:

- Uttan pensjónsnýskipan er pensjónsaldurin óbroyttur 67 ár og vil uppspararin byrja útgjald tá hann fyllir 67 ár.
- Hansara væntaða livitíð sum pensjónistur er 22,7 ár.
- Goldið verður inn í 42 ár, frá og við 25 ár til og við 66 ár.

Fyritreytir fyri døminum við pensjónsnýskipan:

- Við hækking av pensjónsaldri upp í 68 ár, og eftir hetta livitíðarindekseraðum pensjónsaldri og framhaldandi støðugt hækkandi livialdri, er pensjónsaldurin í døminum broyttur samsvarandi.
- Hansara væntaða livitíð sum pensjónistur er 18,7 ár.
- Goldið verður inn í 46 ár, frá og við 25 ár til og við 70 ár.

Fyritreytir fyri útrokningunum annars:

- Útgjaldið fylgir tí lestinum, at uppspararin fer at hava mest møguligt útgoldið fyrstu árinum. Tað vil siga 15% sum kapitalútgjald fyrsta árið, 40% sum lutaeftirløn útgoldið stigvíst fyrstu 10 árinum og restin (45%) sum livrenta restina av lívinum.
- Umsitingarkostnaður til eftirlónarveitaran er 5% av samlaðu uppsparingini.
- Tryggingarparturin er 2%. Tað vil siga, at í døminum við 15% inngjaldi fara 13% til uppsparing og 2% til tryggingar; í døminum við 12% fara 10% til uppsparing og 2% til tryggingar.
- Rentan av innistandandi er 2% omanfyri lønarvøksturin. Tað vil siga lønarvøkstur + 2%.

Gjørt verður vart við, at allar upphæddir í talvunum niðanfyri eru í dagsins krónum. Tað vil siga, at prís- og lønarvøkstur er ikki við. Upphæddirnar svara til dagsins virði.

Útgjald uttan pensjónsnýskipan

Sambært galdandi lóg vildi uppsparingin, tá samanspararin náddi pensjónsaldri á 67 ár, verið sum víst í talvuni niðanfyri.

Persónur við inntøku í arbeiðslívinum á í miðal 200.000 kr. árliga vildi havt spart saman 980 tús. kr. í pensjón. Av teimum kundi hann fingið útgoldið 147 tús. kr. í einum við pensjónsaldur. Síðani kundi hann fyrstu 10 árinum fingið útgoldið knappar 4.900 kr. í lutaeftirløn og livrentu. Eftir 10 ár vildi livrentan verið uppi, og restina av lívinum vildi hann fingið útgoldið einans livrentu á góðar 1.600 kr.

Talvan vísir eisini somu upphæddir fyri persónar við miðalinntökum á 300, 400 og 500 tús. kr. Gjørt verður vart við at allar upphæddir eru skattafríar og í dagsins krónum.

<i>Miðalinntøka arbeiðslívið</i>	<i>Uppsparing tilsammans</i>	<i>Kapitalútgjald (15%)</i>	<i>Útgjald/mð Fyrstu 10 árin Lívrenta + lutaeftirløn</i>	<i>Útgjald/mð Frá 11. ári Bara lívrenta</i>
200.000	980.483	147.072	4.888	1.620
300.000	1.470.725	220.609	7.332	2.430
400.000	1.960.967	294.145	9.776	3.239
500.000	2.451.208	367.681	12.220	4.049

Útgjald við lækking av inngjaldi og pensjónsnýskipan

Við lækking í inngjaldið úr 15% niður í 12% verður uppsparingin, tá samanspararin nær pensjónsaldri, sum víst í talvuni niðanfyri.

<i>Miðalinntøka arbeiðslívið</i>	<i>Uppsparing tilsammans</i>	<i>Kapitalútgjald (15%)</i>	<i>Útgjald/mð Fyrstu 10 árin Lívrenta + lutaeftirløn</i>	<i>Útgjald/mð Frá 11. ári Bara lívrenta</i>
200.000	898.888	134.833	4.799	1.803
300.000	1.348.333	202.250	7.198	2.704
400.000	1.797.777	269.667	9.598	3.605
500.000	2.247.221	337.083	11.997	4.506

Talvan niðanfyri vísur munin millum talvurnar báðar omanfyri.

<i>Miðalinntøka arbeiðslívið</i>	<i>Uppsparing tilsammans</i>	<i>Kapitalútgjald (15%)</i>	<i>Útgjald/mð Fyrstu 10 árin Lívrenta + lutaeftirløn</i>	<i>Útgjald/mð Frá 11. ári Bara lívrenta</i>
200.000	-81.595	-12.239	-89	183
300.000	-122.392	-18.359	-134	274
400.000	-163.190	-24.478	-178	366
500.000	-203.987	-30.598	-223	457

Sum víst, so verður samlaða uppsparingin nakað minni vegna lækking í bundna gjaldinum. Men ikki so nógv minni, sum ein beinanvegin skuldi væntað, tí við pensjónsnýskipan verður nú spart upp 4 ár longur. Munurin í uppsparing er góðar 82 tús. kr. fyri persón við inntøku á í miðal 200 tús. kr., og fyri persón við inntøku á 500 tús. kr. er munurin knappar 204 tús. kr.

Munur er eisini á kapitalútgjaldinum, sum er 15% av uppsparingini. Hjá persóni við inntøku í miðal á 200 tús. kr. lækkar kapitalútgjaldið við góðum 12.200 kr. og hjá persóni við miðalinntøku á 500 tús. kr. er talan um lækking á knappar 30.600 kr.

Men verður hinvegin hugt at mánaðarlíga útgjaldinum, so er munurin ikki so greiður. Fyrstu 10 árin, tá persónurin fær útgjaldið bæði lutaeftirløn og lívrentu, er útgjaldið eitt vet minni: úr 89 kr. hjá persóninum við miðalinntøku á 200 tús. kr. og upp í 223 kr. um mánaðin hjá persóni við inntøku á 500 tús. kr.

Men verður hugt at útgjaldinum frá og við 11. árinum, tá bara lívrentan er eftir, so er mánaðarlíga útgjaldið hægrí. Persónur við miðalinntøku á 200 tús. kr. fær nú 183 kr. meira útgoldið um mánaðin, og persónur við inntøku á 500 tús. kr. fær nú 457 kr. meira útgoldið. Orsøkin er tann, at við hækking í pensjónsaldrinum er væntað lívitið sum pensjónist nøkur ár styttri enn uttan hækking, og hetta hevur við sær, at hóast uppsparða virðið er lægrí, so gerst lívrentan størri.

Tað vil siga, at hóast lækkingin av bundna gjaldinum minkar um árliku uppsparingina, so gerst munurin ikki so stórir, um pensjónsaldurin samtíðis verður ásettur sambært gongdini í væntaðari lívsævi.

Eisini kann sigast, at útgjaldið gerst meira hósandi, skilt á tann hátt, at tað verður meira javnt. Útgjaldið lækkar nakað tey fyrstu 10 árinu, tá útgjaldið er stórt, og lækkar frá 11. árinum, tá útgjaldið annars er lítið.

Eisini má havast í huga, sum áður nevnt, at tað samtíðis, sum bundna gjaldið verður lækkað, verður framd ein hækking í gjaldinum til Samhaldsfasta, sum væntandi fer at økja útgjaldið við umleið 1.200 kr. um mánaðin frá 2020.

1.3.3. Undantøk

Sambært uppskotinum verður mælt til, at allar tær almennu veitingarnar, sum eru fyribils og koma í staðin fyri løn, skulu verða eftirlønargevandi. Hetta hevur við sær, at allar tær almannaveitingar, sum verða veittar til fyribils upphald, í sambandi við sjúku ella arbeiðsloysi, verða fevndar.

At talan skal verða um veitingar, sum eru til fyribils upphald, hevur við sær, at pensjónsveitingar, so sum fyrítíðarpensjón, ikki verða fevndar av lógini. Tí fyrítíðarpensjón er ikki fyribils, men ein varandi pensjónsveiting, sum stendur við líka til viðkomandi fær fólkapensjón.

Millum upphæddirnar, sum nú verða fevndar av eftirlønargjaldi, eru til dømis forsorgarhjálp og sjúkradagpeningur. Somuleiðis verður mælt til at útgjald úr ALS og inntøkuflýtingar til fiskimenn, sambært lóg um trygdargrunn fiskivinnunnar, verða fevndar av gjaldsskyldu.

Av veitingum sbrt. lótingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk verður mælt til, at goldið verður til eftirløn av veitingum til upphalds sambært § 12, eins og av stuðulsveitingum sambært § 14, tá talan er um ískoyti til løn, ið eftirløn verður goldin av frammanundan. Sama ger seg galdandi fyri § 22. Tó verður neyðugt hjá Almannamálaráðnum at broyta hesa áseting, tí at veitingin er í lógini undantikin gjald til eftirløn.

Av veitingum sbrt. lótingslóg um dagpening vegna sjúku v.m. verður mælt til, at gjaldast skal til eftirløn av veiting sambært § 9 í lógini. (Dagpeningur orsakað av arbeiðsskaða sambært § 19 í lógini fer fram sambært vanligu reglunum í § 9.)

Av útgjaldi sbrt. kunngerð um umsiting av samsýning fyri ansing av eldri og óhjálpinum persónum verður mælt til, at eftirløn verður rindað av samsýningini í § 4, stk. 2. Talan er um veiting til persón, ið tekur sær av at vera um onnur í eina tíð og samstundis er avskorin frá at luttaka á arbeiðsmarknaðinum í meira enn 20 tímar um vikuna.

Av útgjaldi sbrt. forsorgarlógini verður mælt til, at goldið verður til eftirløn av veitingum sambært § 9, stk. 2, § 13, umframt § 17, stk. 3.

Av útgjaldi sbrt. kunngerð um samsýning til fosturforeldur (sum er heimilað í barnaverndarlógini) verður mælt til, at eftirløn verður rindað av samsýningini, sum er ásett sambært § 1, stk. 1 í kunngerð um samsýning til fosturforeldur .

Gjørt verður vart við, at talan verður ikki um, at veitingar fara at lækka vegna eftirlønargjaldið. Ætlanin er, at eftirlønargjaldið skal verða lagt afturat veitingunum.

1.3.4. Felags búgv

Í galdandi lóg er ásett, at lógin ikki er til hindurs fyri, at uppsparing sambært lógini verður partur av felags búgvi í sambandi við hjúnaskilnað.

Hetta verður nú broytt, ella nágreinað, soleiðis at eftirlønarsuppsparing – sum útgangsstøði – er partur av felagsbúnum, tá hjún verða sundurlisin ella skild.

Ásetingin er tó ikki galdandi fyri serogn, ella um eftirlønarsamanspararin hevur gjørt avtalu um lívrentu ella yvirlivilsisrentu, sum ikki kann afturkeypast.

1.3.5. Stigvaksandi eftirlønarskattur

Undanfarna samgonga broytti skattin av pensjónum grundleggjandi.

Frá 1. januar 2012 varð farið undir at skatta inngjöld til pensjón við flatskatti á 40%.

Frammanundan vóru pensjónsinnngjöld skattafrí, inntil pensjónin varð útgoldin.

Pensjónsskatturinn á kapitalpensjón, ið áður varð skattað við 35% við útgjald, varð broyttur til 40% skatt frá fyrstu krónu við inngjald. Eisini varð pensjónsskatturinn á luta- og ratupensjón broyttur frá, at verða skattað stigvaksandi, eins og løn, við útgjald, til at verða skattað 40% frá fyrstu krónu við inngjald.

Frá 1. januar 2014 kom eftirlønarlógin í gildi, sum hevði við sær tvungið inngjald til eftirløn.

Tvungna inngjaldið fer – sambært galdandi lóg – at vaksa stigvíst upp í 15% av skattskyldugu inntøkuni frá 2029. Við pensjónsnýskipanini verður tó mælt til at lækka hetta til 12%.

Broytingarnar í 2012 og 2014 hava samanlagt havt við sær, at ein munandi og vaksandi partur av samlaðu skattskyldugu inntøkunum í dag ikki verður skattaður sambært stigvísa skattastiganum, men við fløtum skatti á 40%. Hetta minskar um samhaldsfestið í skattaskipanini og økir inntøkuójavnan.

Harumframt hevur høgi pensjónsskatturinn við sær, at uppsparingin hjá teimum við lágari inntøku, sum frammanundan er lítil, verður uppafgur minni. Tey, sum hava eina lága inntøku, rinda inn av einari lágari inntøku, og umsitingargjöld til eftirlønarfeløgini víga ofta lutfalsliga tyngri á lágu uppsparingunum.

Fyri at minka um ójavn, sum broytingin hevur havt við sær, verður mett, at ein loysn má finnast, sum tryggjar, at pensjónsskatturin verður rindaður í mun til figgjjarliga førimunin hjá skattgjaldaranum.

Núverandi skatting av pensjónum

Rindast kann til pensjón á tveir mátar. Tann vanligasti er, at arbeiðsgevarin flytur pensjónspartin í sambandi við lønarflyting – hetta er við *burtursíggingarrætti*. Hin er, at skattgjaldarin sjálvur rindar til pensjón, og TAKS síðan veitir ein frádrátt í skattskyldugu inntøkuni – hetta er við *frádráttarrætti*.

Inngjald við burtursíggingarrætti

Um arbeiðsgevarin rindar løntakara 100 kr. til pensjón við burtursíggingarrætti, hevur tað við sær, at inngjaldið hvørki verður roknað upp í A-inntøkuna ella upp í skattskyldugu inntøkuna. Hetta hevur við sær, at sloppið verður undan skatti, løntakaragjöldum og arbeiðsgevaragjöldum av teimum 100 kr. Rindaður verður einans eftirlønarskattur á 40%.

Skattskyldug inntøka (1000 kr.)	65-235	235-330	330-520	520-800	800+
Inngjald til pensjón	100	100	100	100	100
Eftirlønarskattur	-40	-40	-40	-40	-40
"Útgaldið" á eftirlønarkontu	60	60	60	60	60

Í talvuni niðanfyrir verður hinvegin hugt at, hvussu nógv ein persónur fær útgaldið, um hann forvinnur 100 kr. afturat og fær tær útgoldnar sum vanliga løn. Persónur við inntøku undir 235 tús. kr. fær útgaldið 59,90 kr. tá allir skattir og gjöld eru farin av. Tey í inntøkubólkinum 235 til 330 tús. kr. fáa 54,90 kr. útgaldið. Tey við inntøku millum 330 og 520 tús. kr. fáa 49,90 kr., og tey við inntøku millum 520 og 800 tús. kr. fáa 51,15 kr. Minst útgaldið fáa tey við inntøku omanfyri 800 tús. kr., tey fáa 46,15 kr. útgoldnar.

Skattskyldug inntøka (1.000 kr)	65-235	235-330	330-520	520-800	800+
Eyka inntøka	100	100	100	100	100
Landsskattur	-15	-20	-25	-25	-30
Kommunuskattur	-20,29	-20,29	-20,29	-20,29	-20,29
Samhaldsfasti	-2,25	-2,25	-2,25	-2,25	-2,25
ALS	-1,25	-1,25	-1,25	0	0
Barsilsgrunnur	-0,71	-0,71	-0,71	-0,71	-0,71
Heilsutrygd	-0,60	-0,60	-0,60	-0,60	-0,60
Skattur og gjöld tilsamans	-40,10	-45,10	-50,10	-48,85	-53,85
Útgaldið	59,90	54,90	49,90	51,15	46,15

Munurin millum, hvussu nógv verður útgaldið eftir skatt og gjöld, og hvussu nógv verður útgaldið á eftirlønarkontu, er eitt mát fyri, hvussu væl tað loysir seg at rinda til eftirløn.

Skattskyldug inntøka (1000 kr.)	65-235	235-330	330-520	520-800	800+
Útgaldið sum eftirløn	60	60	60	60	60
Útgaldið sum løn	59,90	54,90	49,90	51,15	46,15
Munur ella "ognarvøkstur"	0,10	5,10	10,10	8,85	13,85

Sum víst omanfyri, so loysir tað seg so dánt at rinda til egna eftirløn hjá teimum við lægstu inntøkunum. Úrslitið hjá teimum við inntøkum niðanfyri 235 tús. kr. verður, at tey frásiga sær 59,90 kr. móti at fáa 60 kr. inn á eftirlønarkontu. Ein ognarvøkstur á 0,10 kr. Verða umsitingargjöld til eftirlønarfelag tikin við, gerst skjótt talan um eina ognarminking hjá lágløntum av at rinda til eftirløn. Harumframt hava láglønt eisini minni “avlop”, eftir at livikostnaðir eru goldnir, og tað ger tað munandi tyngri hjá lágløntum enn hjá hægri inntøkunum at frásiga sær ein part av inntøkuni til eina eftirlønarkontu.

Hjá hægri inntøkunum loysir tað seg munandi betur at rinda til eftirløn. Tey við inntøku omanfyri 800 tús. kr. fáa ein ognarvøkstur á 13,85 kr., tey við inntøku millum 520 og 800 tús. kr. fáa ognarvøkstur á 8,85 og tey við inntøku millum 330 og 520 fáa 10,15. Hjá sonevndu miðalinntøkunum loysir tað seg, men ikki so væl sum hjá hægri inntøkunum; tey fáa ein ognarvøkstur á 5,10 kr.

Inngjald við frádráttarrætti

Um løntakarinn sjálvur flytur 100 kr. av útgöldnu lønini til pensjón, skal somuleiðis rindast eftirlønarskattur á 40 kr. við inngjald. Løntakarinn fær í hesum sambandi frádrátt fyri tær 100 kr. í skattskyldugu inntøkuni og fær soleiðis endurrindað teir skattir og tey gjöld, sum verða roknað av skattskyldugari inntøku. Tað vil siga: landsskatt, kommunuskatt, kirkjuskatt, Samhaldsfasta og prosentgjald til Heilsutrygd. Men gjaldið til ALS og til Barsilsskipan verður roknað av A-inntøkuni, og verður tí ikki endurrindað.

<i>Skattskyldug inntøka (1000 kr.)</i>	<i>65-235</i>	<i>235-330</i>	<i>330-800</i>	<i>800+</i>
Lækking í skattskyldugari inntøku	100	100	100	100
Minni kommunuskattur (miðal)	20,29	20,29	20,29	20,29
Minni landsskattur	15	20	25	30
Minni heilsutrygdargjald	0,60	0,60	0,60	0,60
Minni gjald til Samhaldsfasta	2,25	2,25	2,25	2,25
Virði á skattafrádrátti	38,14	43,14	48,14	53,14

Munurin millum virðið á skattafrádráttinum – ella avlopsskattin – og eftirlønarskattin er eitt mát fyri, hvussu væl tað loysir seg at rinda til egna eftirløn.

<i>Skattskyldug inntøka (1000 kr.)</i>	<i>65-235</i>	<i>235-330</i>	<i>330-800</i>	<i>800+</i>
Avlopsskattur	38,14	43,14	48,14	53,14
Eftirlønarskattur	40	40	40	40
Munur ella ”ognarvøkstur”	-1,86	3,14	8,14	13,14

Sum víst omanfyri, so vil ein persónur við inntøku niðanfyri 235 tús. kr., sum sjálvboðin rindar 100 kr. til sína egnu eftirløn, fáa ein eykaskatt, ella eina ognarminking, á 1,86 kr.

Hjá hinum inntøkubólkunum loysir tað seg tó framvegis, hóast ognarvøksturinn er nakað minni enn við burtursíggjarrætti. Munurin er sum sagt gjaldið til ALS og Barsilsskipanina, sum ikki verða afturrindað.

Talan er sostatt um eina skipan, sum ger tað lítið hugaligt hjá láginntøkunum at rinda til eftirløn og orsökkin er tann, at 40% í skatti av pensjónsinngjøldum er ov nógv fyri tey við lágum inntøkum, um samanborið verður við skattalagið annars.

Mett verður, at frægasta loysnin er at áseta ein serligan skattastiga, har pensjónsinngjøldini verða skattað í mun til skattskyldugu inntøkuna hjá skattgjaldaranum, og har hædd verður tikin fyri, at frádráttarvirðið hjá lágu inntøkunum er væl minni enn hjá hægru inntøkunum. Fyri at tryggja hetta, má talan vera um ein skatt, sum er proportionalur við landsskattin.

Mælt verður til, at pensjónsinngjøldini verða skattað sambært hesum stiga:

Er skattskylduga ársinntøkan størri enn:	men minni enn, ella ájavnt við:	er eftirlønarskatturin í prosent av samlaða inngjaldinum sama árið:
kr. 0	kr. 235.000	30,0
kr. 235.000	kr. 240.000	30,5
kr. 240.000	kr. 245.000	31,0
kr. 245.000	kr. 250.000	31,5
kr. 250.000	kr. 255.000	32,0
kr. 255.000	kr. 260.000	32,5
kr. 260.000	kr. 265.000	33,0
kr. 265.000	kr. 270.000	33,5
kr. 270.000	kr. 275.000	34,0
kr. 275.000	kr. 280.000	34,5
kr. 280.000	kr. 285.000	35,0
kr. 285.000	kr. 290.000	35,5
kr. 290.000	kr. 295.000	36,0
kr. 295.000	kr. 300.000	36,5
kr. 300.000	kr. 305.000	37,0
kr. 305.000	kr. 310.000	37,5
kr. 310.000	kr. 315.000	38,0
kr. 315.000	kr. 320.000	38,5
kr. 320.000	kr. 325.000	39,0
kr. 325.000	kr. 330.000	39,5
kr. 330.000		40,0

Tað vil siga, at er skattskylduga inntøkan 235 tús. kr. ella minni, verða inngjøld til pensjón skattað við 30%. Er inntøkan omanfyri 330 tús. kr. verður rindað 40%. Í millum 235 tús. og 330 tús. kr. hækkar skatturin við 0,5% fyri hvørjar 5 tús. kr. Orsökkin til hetta er at tryggja, at ikki ov stór lop verða millum skattastigini, tí tað kann hava við sær, at skattgjaldarin fær nógvan eykaskatt, um hann bara forvinnur fáar krónur eyka.

Ein slíkur stigi tryggjar eina skatting, sum er stigvaksandi í inntøku, og tryggjar eisini, at tað væl og virðiliga loysir seg hjá øllum inntøkubólkum at rinda til eftirløn.

Inngjald við burtursíggjarrætti eftir nýggjum stiga

Verður galdið inn við burtursíggjarrætti verður, sum víst í talvuni niðanfyri, framvegis talan um ein munandi ognarvøkstur fyri allar inntøkubólkar við nýggja stiganum. Hjá teimum við inntøku á 235 tús. kr. ella lægri verður talan um eina sparing í skatti á 10,10% av inngjaldinum. Hjá teimum sum forvinna 250 tús. kr. verður talan um 13,6%. Hjá teimum við inntøku á 275 tús. kr. verður talan um 11,1% og hjá teimum sum forvinna 300 tús. kr. er talan um 8,6%. Tey sum forvinna millum 330 og 520 tús. kr. fáa 10,1%. Hjá teimum við inntøku omanfyri 520 tús. kr. verður munurin millum 8,85% og 13,85%.

<i>Skattskyldug inntøka (1000 kr.)</i>	<i>65-235</i>	<i>250</i>	<i>275</i>	<i>300</i>	<i>330-520</i>	<i>520-800</i>	<i>800+</i>
Útgaldið sum løn	59,9	54,9	54,9	54,9	49,9	51,15	46,15
Útgaldið sum eftirløn	70	68,5	66	63,5	60	60	60
Munur ella "ognarvøkstur"	10,1	13,6	11,1	8,6	10,1	8,85	13,85

Stigvaksandi skattur økir munandi um uppsparingina hjá lágløntum

Uppskotið hevur við sær, at skatturin á inngjöldini hjá lág- og miðalinntøkum lækkar munandi. Hetta tryggjar eina meira samhaldsfasta skatting, har rindað verður eftir førimumi, og tryggjar eisini, at pensjónsuppsparingin hjá lægru lønunum økist munandi.

<i>Skattur</i>	<i>30%</i>	<i>40%</i>		<i>36,5%</i>	<i>40%</i>	
<i>Inntøka</i>	<i>200.000</i>	<i>200.000</i>	<i>Munur mð</i>	<i>300.000</i>	<i>300.000</i>	<i>Munur mð</i>
Lutaeftirløn	3.496	2.996	499	4.757	4.494	262
Lívrenta	2.103	1.803	300	2.862	2.704	158
Íalt kr. mð	5.599	4.799	800	7.618	7.198	420
Viðm: Útrokning er við 12% inngjaldi, og indekseraðum pensjónsaldri						

Lægri skatturin hevur við sær, at tað nú fara 70 kr. inn á eftirlønarkonto fyri hvørjar 100 kr., ið rindaðar verða til eftirløn í mun til 60 kr. í dag. Ein munur á 1/6, ella 16%. Hetta hevur so aftur við sær, at útgjaldið við pensjónsaldur verður 16% hægri. Sum víst omanfyri vil ein lágløntur við inntøku á 200 tús. kr. árliga fáa útgaldið umleið 800 kr. meira um mánaðin vegna skattalættan. Lutaeftirlønin hækkar við 500 kr. og lívrentan við 300 kr.

Hjá teimum við miðalinntøku fara 63,5 kr. inn á eftirlønarkonto fyri hvørjar 100 kr., ið rindaðar verða til eftirløn, í mun til 60 kr. í dag. Hetta hevur so aftur við sær, at útgjaldið við pensjónsaldur verður 8% hægri. Sum víst omanfyri vil ein miðalløn við inntøku á 300 tús. kr. árliga fáa útgaldið umleið 420 kr. meira um mánaðin vegna skattalættan. Lutaeftirlønin hækkar við 262 kr. og lívrentan við 158 kr.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Samanumtikið hevur uppskotið við sær:

1. at aldursmarkið á 21 ár fyri, nær ein verður álagdur at rinda inn, verður strikað. Øll sum eru undir fólkapensjónsaldur skulu nú rinda inn – óansæð aldur.
2. at bundna gjaldið hækkar stigvíst við 1% árliga upp í 12% í 2026 - í staðin fyri 15% frá 2029. Tað vil siga, at vøksturin steðgar á 12% í 2026.
3. at færri undantøk verða í lógini, soleiðis at spart verður upp til pensjón av flestu almennum veitingum og av útgjaldi úr ALS o.a.
4. at ásetingin um felags búgv verður styrkt.
5. at skattingin av inngjöldum til eftirløn verður broytt frá flatskatti á 40% til ein skatt, sum er stigvaksandi í skattskyldugu inntøkuni.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Umframt at uppskotið varð lagt til almenna hoyring á heimasíðuni hjá Føroya landsstýri, varð uppskotið – saman við hinum uppskotunum í pensjónsnýskipanini – eisini sent beinleiðis til hesar hoyringsspartar:

Akademikarafelag Føroya	Føroya Tekniska Lærarafelag
Akademikarafelag Føroya (AKF)	Gjaldstovuna
Almannaverkið	Hagstovuna
ALS	Havnar Arbeðsmannafelag
Antares	Havnar Arbeðskvinnufelag
Arbeðsmarknaðareftirlønargrunnin	Havnar Handverkarafelag
Arkitektafelag Føroya	Heilsu- og Innlendismálaráðið
Betri Pensjón	Heilsuhjálparafelag Føroya
Bioanalytikarafelagið	Heilsurøktarafelagið
Brúkaraumboðið	Hjálparlæknaráð Føroya
Búskapar- & Løgfrøðingafelag Føroya	Kappingareftirlitið
Eftirlønargrunn Havnar Handverkarafelags	Kommunufelagið
Ergoterapeutfelagið	Kommununala Arbeðsgevarafelag Føroya
Fakfelag Sjómannskúlalærara í Føroyum	Landsbankan
Farmakonomforeningen	Landsfelag Handverkaranna
FAS Serlæknafelag Føroya	Landsfelag Pensjónista
Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar	Lív
Felagið Maskinmeistaralærarar	Ljósmøðrafelag Føroya
Felagið Peningastovnar	Løgmansskrivstovuna
Fiskimálaráðið	Magistarafelag Føroya
Fysioterapeutfelag Føroya	Maskinmeistarafelagið
Føroya Arbeðarafelag	Meginfelag teirra, ið bera brek í Føroyum
Føroya Arbeðsgevarafelag (Vinnuhúsið)	Mentamálaráðið
Føroya Fiskimannafelag	Pedagogfelagið
Føroya Handverkarafelag	Prestafelagið
Føroya Lærarafelag	Ríkisumboðið og stovnarnar undir statinum
Føroya Musikk lærarafelag	Rithøvundafelag Føroya
Føroya Prentarafelag	S & K Felagið
Føroya Reiðarafelag	Samtak
Føroya Skipara- og Navigatørfelag	Sosialráðgevarafelag Føroya

Starvsmannafelagið
TAKS
Trygdargrunnurin
Tryggingareftirlitið

Tænastumannafelagið
Uttanríkis- og Vinnumálaráðið
Yrkisfelag Studentaskúla- og HF-lærara

Samanlagt eru 31 hoyringarsvar innkomin. Hesir hoyringarpartar hava sent hoyringarsvar:

Kappingareftirlitið
Føroya Handverkarafelag
Maskinameistarafelagið
Antares
Heilsuhjálparafelag Føroya
Prestafelagið
Fiskimálaráðið
Anna Suffia Durhuus
MBF
Landsbankin
Almannaverkið
Bioanalytikarafelagið
Ríkisumboðið
AMEG (Samhaldsfasti)
Heilsurøktarafelagið
LÍV-samtakið

Tryggingareftirlitið
Betri Pensjón
Føroya Arbeiðsgevarafelag
ALS
Hagstovan
Samtak
Mentamálaráðið
TAKS
Heilsu- og Innlendismálaráðið
Felagið Peningastovnar
Landsfelag Pensjónista
Kommunufelagið
Fakfelagssamstarvið
AKF, BLF og Yrkisfelagið Miðnám
Skipara og Navigatørfelagið

Niðanfyri verður sagt frá, hvat hoyringarpartar høvdu av viðmerkingum til júst hetta uppskotið. Annars verður víst til fylgisskjal 1, sum er eitt samlað ummælingsskjal fyri øll 3 uppskotini frá Fíggingarmálaráðnum í sambandi við pensjónsnýskipanina.

Føroya Handverkarafelag

Skjýtur upp at øll eftirløn eigur at verða kapitaluppsparing. Tað vil siga, at alt eigur at verða útgaldið við pensjónsaldur.

Antares

Mælir til, at gjaldið hjá teimum undir DIS til donsku ATP-skipanina skal verða trekt frá í gjaldinum til Samhaldsfasta.

FMR metir ikki at ATP og Samhaldsfasti eru eins skipanir. ATP er persónlig skipan, har útgjaldið er tengt at inngjaldinum; í Samhaldsfasta fáa øll sama útgjald.

Vísir á, at eftirlønarlógin tekur ikki atlit til norðurlenska sáttmálan um sosiala trygd á fleiri økjum. Her vil FMR gera vart við, at tað sum verður rindað inn eftir eftirlønarlógini er ein privat uppsparing, og ikki eitt sosialt tryggingargjald.

Antares vísir eisini á, at eftirlønargjaldið eigur at verða roknað av samanlagdari A og B inntøku. Her vil FMR gera vart við, at hetta er longu galdandi.

Eisini verður mælt til kunngerðarbroyting fyri tey, sum rinda til útlenska eftirløn. Her kann FMR vísa á at arbeið verður við lógar- og kunngerðarbroyting soleiðis, at kunngerðin og § 1, stk. 9 verða meira í samsvari við hvønn annan.

Heilsuhjálparafelag Føroya

Tekur undir við, at almennaveitingar verða eftirlønargevandi. Spyrja um teirra limir frameftir skulu fáa 3% útgaldið, tá inngjaldið verður 12%.

Her kann FMR vísa á, at 12% er eitt minsta gjald, onki forðar fyri, at fakfeløg hava sáttmálar á 15% - heldur ikki í framtíðini. Tað er upp til partarnar á arbeiðsmarknaðinum at avgera.

MBF

Metir ikki, tað er rætt at áleggja ungum lesandi, ið arbeiða, at rinda eftirlønargjald til egna pensjón. Somuleiðis við AMEG. Mæla til undantak fyri lesandi.

Spyr um tey sum eru limir í fakfelag har gjaldið er 15% skulu fáa 3% útgaldið frameftir tá inngjaldið verður 12%.

Her kann FMR vísa á, at 12% er eitt minsta gjald, onki forðar fyri at fakfeløg hava sáttmálar á 15% - heldur ikki í framtíðini. Tað er upp til partarnar á arbeiðsmarknaðinum at avgera.

Fegnast um, at flestu almennaveitingar nú verða eftirlønargevandi.

Landsbankin

Vísir á, at lækkingin av lógarbundna gjaldinum førir til verri haldføri, men vísir tó eisini á, at pensjónsnýskipanin samanlagt betrar haldførið.

Her kann FMR vísa á, at pensjónsnýskipanin skal síggjast sum ein heild, og tað eru fleiri lutir í skipanini, ið betra haldførið. Eitt nú vil hækkaður pensjónsaldur og striking av aldursmarki fyri, nær byrjað verður at spara upp, betra haldførið. Hartil kemur, at samstundis, sum lógarkravda minstainngjaldið til eginpensjón lækkar 3% úr 15% niður í 12%, so hækkar inngjaldið til AMEG samanlagt 1,5% úr 2,25% fyri arbeiðsgevara og arbeiðstakara upp í 3,0% fyri báðar partar. Samanlagt koma føroyingar tí í minsta lagi at rinda 18% av lønini til AMEG og eginuppsparing. Hetta verður mettt nøktandi pensjónsuppsparing. Hartil kemur almennapensjónin.

Almannaverkið

Ger vart við, at broytingarnar í eftirlønarlógini, har fleiri veitingar verða eftirlønargevandi, krevur tillagingar í KT-skipanini, og at hetta hevur ein minni eykakostnað við sær.

AV metir, at lønarendurgjald til leiðbeinaraskipan, sbt. § 25 í lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk, eigur at verða eftirlønargevandi.

Henda broyting er tikin til eftirtektar í uppskotinum.

Hinvegin metir AV, at veiting sbt. § 13 í forsorgarlógini eigur ikki at verða fevnd, tí talan er um varandi veiting eins og fyritiðarpensjón.

Hetta er ikki gjørt.

Heilsurøktarafelagið

Fegnast um, at eftirlønargjald verður lagt omaná almennaveitingar, men halda fyritiðarpensjón eigur at verða fevnd. Ynskja eisini eftirlønargjald omaná tímalønina hjá tímaløntum heilsurøktarum.

LÍV-samtakið

Heldur, at bundna gjaldið í staðin fyri at lækka, eigur at hækka. Metir eisini, at lækkingin kann ganga út yvir tryggingarpartin.

Tekur undir við at fleiri veitingar nú verða eftirlønargevandi.

Betri Pensjón

Heldur, at hildið eigur at verða fast við 15% í eftirlønargjaldið. Tekur undir við, at flestu almannaveitingar verða eftirlønargevandi, og at aldurmarkið á 21 ár verður strikað. Fegnast um orðingina um felags búgv. Metir at lækkingin í eftirlønarskattinum er eitt stig á rættari leið. Men mælir til, at lopini millum stigini verða minni.

FMR kann vísa á, at lopini millum stigini í eftirlønarstiganum eru gjørt munandi minni eftir hoyringarnar.

Føroya Arbeidsgevarafelag

Heldur tað ikki verða rætt at seta hækking í Samhaldsfasta og lækking í bundna gjaldinum upp í móti hvørjum øðrum.

Eftirlýsir eini meting av, hvat ALS, Barsilgjaldið og útreiðslurnar hjá arbeidsgevarum til dagpenngar 1. og 2. sjúkradag fara at hækka.

Saknar útrokningar fyri, hvat eftirlønarskattur og mótrokning verða samanlagt.

FMR ger heildarfrágreiðing, ið fer at lýsa samlaðu avleiðingarnar av pensjónsnýskipanini fyri einstaklingar, land, kommunur og vinnu. FMR metir, at hækking í inngjaldi til AMEG og lækking í minstakravi til inngjald til egna pensjón eiga at síggjast og viðgerast sum ein heild.

ALS

Hevur eina meting av útreiðslunum í sambandi við, at eftirlønargjald verður lagt omaná útgjaldið úr ALS. Henda meting er tikin við í uppskotið.

Samtak

Tekur undir við, at fleiri veitingar verða eftirlønargevandi.

Heldur, at 12% í eginuppsparing er ov nógv og heldur, at forskatting av pensjónum eigur ikki at verða varðveitt.

Heldur, tað er jaligt, at eftirlønarskatturin lækkar, men heldur, at lopini eru ov stór.

FMR hevur minkað lopini í eftirlønarskattinum munandi eftir hoyringarnar.

Heldur at øll aldurmørk í eftirlønarlógini eiga at verða strikað.

TAKS

TAKS metir, at tað fer at kosta 1 mió. kr. at menna eina skipan til stigvaksandi pensjónsskatt.

Eisini verður víst á, at skipanin kann hava við sær, at persónar fara at rinda meira enn kravdu 12% um eftirlønarskattur restar í, tá árið er úti. TAKS upplýsir, at hetta verður tó ikki ein trupulleiki, um fólka halda áfram at rinda til eftirløn árið eftir, tí so kann manglandi skatturin takast av tá, ístaðin fyri at kreva eyka skatt inn.

Felagið Peningastovnar

Heldur ikki, at ein hækking í Samhaldsfasta kann setast upp í móti eini lækking í eginuppsparing.

Eftirlýsir avleiðingar fyri ALS og Barsilsgjaldið.

Tekur undir við stigvaksandi pensjónsskatti, men metir ikki hátturin er skynsamur.

Mælir eisini til at ílögureglurnar í eftirlønarlógini verða broyttar, tí tær eru ov avmarkandi, hava við sær minni avkast til uppspararan, og eru kappingaravlagandi fyri peningastovnar.

FMR hevur tillagað háttin fyri stigvaksandi pensjónsskattin, so hann er meira skynsamur. Avleiðingarnar av pensjónsnýskipanini fyri ymsar partar verða lýstar í heildarfrágreiðing. FMR metir, at lækkingin í inngjaldinum til Samhaldsfasta og lækkingin í minstakravinum til inngjald til eginpensjón skal síggjast sum ein heild í sambandi við nýskipanina.

Landsfelag Pensjónista

Tekur undir við, at pensjónsuppsparing verður felags ogn í sambandi við hjúnarskilnað. Eisini tekur felagið undir við, at flestu almannaveitingar verða eftirlønargevandi, men mælir til, at tað eisini verður galdandi fyri fyritiðarpensjón.

Eisini hevur felagið uppskot til ein lægri og meiri stigvísan eftirlønarskatt, men undrast yvir, at forskattingin av pensjónum ikki verður avtíkin.

Kommunufelagið

Vísir á, at lækkingin í bundna gjaldinum og í eftirlønarskattinum hevur við sær minni inntøkur til kommunurnar.

Eisini ger KF vart við at tey meta at útrokningarnar hjá FMR eru ivasamar, og KF fer sjálvst at koma við útrokningum, sum vísa ávirkanina á kommunurnar av pensjónsnýskipanini.

FMR metir seg hava gjørt ein neyva lýsing av, hvørja ávirkan ymsu partarnir av pensjónsnýskipanini fáa á kommunurnar. Mett verður at samanumtikið vilja kommunurnar fáa fleiri inntøkur við samlaðu broytingunum.

Fakfelagssamstarvið

(Sum er Starvsmannafelagið, Pedagogfelagið, Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar, Lærarafelagið, Akademikarafelagið og Havnar Arbeidskvinnufelag)

Mælir til lægri og meiri stigvísan eftirlønarskatt. Mælir eisini til, at tað verður støddin á sjálvum pensjónsgjaldinum og ikki ársinntøkan, sum verður avgerðandi fyri skattin.

AKF, BLF og Yrkisfelagið Miðnám

Mæla frá at samtykkja pensjónsnýskipanina. Tey finnast m.a. at lækkingini í bundna gjaldinum, og tey meta, at uppskotið ikki tryggjar haldføri í skipanini. Eisini siga tey at 40% í eftirlønarskatti er ov nógv.

Skipara og Navigatørfelagið

Mælir til “At løntakarafeløgini skulu gjalda alla upphæddina til TAKS, fyri at TAKS síðan skal trekkja tað %-ið av sum skal takast av, tí annars ávirkar tað yvirtíðina í sáttmálanum/ unum.”

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingarnar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur fíggjarligar avleiðingar fyri landið og kommunurnar. Harumframt hevur uppskotið eisini fíggjarligar avleiðingar fyri ALS-skipanina og Trygdargrunnin.

Fíggjarligar avleiðingar fyri landið

At undantøkini í lógini fækka hevur við sær ein meirkostnað fyri landið við tað, at útreiðslurnar til hesar veitingar hækka. Roknað verður við 7 mió. kr. í 2019. Kostnaðurin hækkar, so hvørt bundna gjaldið hækkar. Roknað verður við 16 mió. kr. frá 2026.

At aldursmarkið verður strikað hevur við sær, at landið missir inntøkur frá landsskatti. Roknað verður við umleið 3 mió. kr. í 2019 og síðan umleið 6 mió. kr. frá 2026.

At bundna gjaldið ikki hækkar árinum 2027, 2028 og 2029 hevur við sær meirinntøkur í landsskatti. Roknað verður við 10 mió. kr. í 2027 vaksandi upp í 31 mió. kr. frá 2029.

Mi. kr.	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Undantøk fækka	-7	-8	-9	-11	-12	-13	-15	-16	-16	-16	-16	-16
Aldursmark verður strikað	-3	-3	-4	-4	-5	-5	-6	-6	-6	-6	-6	-6
Inngjald lækkar til 12%	0	0	0	0	0	0	0	0	10	21	31	31
Landið tilsamans	-9	-11	-13	-15	-17	-19	-21	-22	-12	-1	9	9

Tilsamans verður roknað við vaksandi meirkostnað fyrstu árinum. Men frá 2029 verður talan um meirinntøku á umleið 9 mió. kr.

Fíggjarligar avleiðingar fyri kommunurnar

Kommunurnar fáa fleiri inntøkur av samlaðu broytingunum í pensjónsnýskipanini. Hetta verður lýst í heildarfrágreiðing, ið lýsir samlaðu avleiðingarnar.

Her skal verða lýst, hvør avleiðingin er bert av hesum eina lógaruppskotinum:

Kommunurnar fáa allan skattin av pensjónsinngjöldum. Stigvísur pensjónsskattur kemur væntandi at kosta kommununum umleið 19 mió. kr. í 2019. Roknað verður við, at talið hækkar upp í 26 mió. kr. frá 2026.

At inngjaldið lækkar, minkar um inntøkurnar frá pensjónsskatti við umleið 17 mió. kr. í 2027, og roknað verður við, at talið hækkar upp í 50 mió. kr. frá 2029. Hinvegin hevur minni inngjald til pensjón við sær minni frádrátt í skattskyldugu inntøkuni, og tað økir um inntøkurnar frá kommunuskatti. Roknað verður við 8 mió. kr. í 2027 vaksandi upp í 25 mió. kr. frá 2029. Men her má leggjast afturat, at sera stór óvissa er um hetta talið, tí ongin veit, hvussu nógv fara at rinda meira enn tey álögdu 12% til eftirløn.

At undantøkini fækka økir um pensjónsinngjöldini og tað veksur um inntøkurnar frá pensjónsskatti. Roknað verður við 7 mió. kr. í 2019 vaksandi upp í 14 mió. kr. frá 2026.

At aldursmarkið verður strikað økir um inntøkurnar frá pensjónsskatti, men minkar um inntøkurnar frá kommunuskatti. Roknað verður við, at inntøkurnar frá pensjónsskatti í hesum sambandi hækka við 5 mió. kr. í 2019, vaksandi til 12 mió. kr. frá 2026. Hinvegin minka inntøkurnar frá kommunuskatti við 3 mió. kr. í 2019, og talið veksur upp í 6 mió. kr. frá 2026.

Harumframt koma kommunurnar eftir ætlan at rinda eftirlønargjald av samsýning fyri ansing av eldri og óhjálpmum persónum. Hendan samsýning er millum undantøkini, sum ætlanin er at strika.

<i>Mi. kr.</i>	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stigvísur pensjónsskattur	-19	-20	-21	-22	-23	-24	-25	-26	-26	-26	-26	-26
Inngjald lækkar til 12% pensjónsskattur									-17	-33	-50	-50
inngjald lækkar til 12% kommunuskattur									8	17	25	25
Færri undantøk	7	8	9	10	11	12	13	14	14	14	14	14
Aldursmark verður strikað pensjónsskattur	5	6	7	8	10	10	11	12	12	12	12	12
Aldursmark verður strikað kommunuskattur	-3	-3	-4	-4	-5	-5	-6	-6	-6	-6	-6	-6
Kommunur íalt	-10	-9	-9	-8	-7	-7	-6	-6	-14	-23	-31	-31

Samanlagt verður roknað við, at hetta lógaruppskotið fer at hava við sær minni inntøkur til kommunurnar á umleið 6-10 mió. kr. fyrstu árin, og at talið veksur upp í umleið 31 mió. kr. frá 2029.

Men her má gerast vart við, at kommunurnar fáa meirinntøkur í sambandi við hini lógaruppskotini í Pensjónsnýskipanini. Roknað verður við, at samlaða pensjónsnýskipanin verður til fíggjarligan fyrimumun fyri kommunurnar sum frálíður.

Fíggjarligar avleiðingar fyri ALS og Trygdargrunnin

Umframt at rindast skal av almannaveitingum, hevur uppskotið eisini við sær, at rindast skal til pensjón av arbeiðsloysisstuðli og av minstuløn til fiskimenn. Um ikki veitingarnar skulu lækka, verður neyðugt við broyting í ALS-lógini og í kunngerð um inntøkutrygd soleiðis, at inngjøld til pensjón ikki verða tikin av núverandi veiting, men lögð afturat. Hetta hevur við sær meirútreiðslur fyri ALS og Trygdargrunn Fiskivinnunar.

Roknað verður við meirútreiðslum til ALS á umleið 10 mió. kr. í 2020 og umleið 20 mió. kr. í 2026. Óvissa er tó um talið, sum veldst nógv um, hvussu stórt arbeiðsloysið er. Útrokningin er tí gjørd eftir tølum fyri 2014, tá arbeiðsloysið var umleið miðal (4%), og tá rindaði ALS út 166 mió. kr. samanlagt.

Roknað verður við meirútreiðslum til Trygdargrunnin á umleið 0,8 mió. kr. í 2020, og væntandi veksur meirútreiðslan til umleið 1,6 mió. kr. í 2026, tá ið komið er upp á fult inngjald á 12%.

	2020	2026
Bundna inngjaldið %	6%	12%
ALS	10,0	19,9
Trygdargrunnurin	0,8	1,6

Annars verður eisini víst til hoyringarsvarið frá ALS, har teir hava eina meting av eyka kostnaðinum fyri ALS-skipanina. ALS vísur á, at í miðal kann roknast við 19 mió. kr. árliga tá gjaldið er komið upp á 12%. Men at kostnaðurin annars kann sveiggja millum 5 og 35 mió. kr. árliga, alt eftir arbeiðsloysinum.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur umsitingarligar avleiðingar fyri landið.

Gjaldast skal til eftirløn av fleiri veitingum enn frammanundan. Hetta krevur umsitingarligar broytingar í skipanum hjá TAKS og Almannaverkinum. Eisini stigvísur pensjónsskattur fer at hava við sær umsitingarligar avleiðingar fyri TAKS. TAKS metir í sínum hoyringarskrivi, at tað fer at kosta umleið 1 mió. kr. at menna eina skipan til stigvaksandi pensjónsskatt.

Eisini Almannaverkið ger í sínum hoyringarskrivi vart við, at broytingarnar í eftirlønarlógini, har fleiri veitingar verða eftirlønargevandi krevja tillagingar í KT-skipanini, og at hetta hevur ein minni eykakostnað við sær.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna

Uppskotið hevur avleiðingar fyri eftirlønarfeløgini. Talan er bæði um jaligar og neiligar avleiðingar. Lækking av bundna gjaldinum fer allarhelst at hava við sær, at samlaðu inngjældini til eftirløn verða minni, enn tey vildu verið, um bundna gjaldið hækkaði upp í 15%. Hinvegin fáa eftirlønarfeløgini fyrimun av, at pensjónsskattur lækkar, at undantøkini í lógini fækkast, at aldurmarkið fyri, nær rindast skal til pensjón, verður strikað.

Eisini aðrar broytingar í sambandi við pensjónsnýskipan fara at verða til fyrimun fyri eftirlønarfeløgini. Til dømis fer tað, at pensjónsaldurin hækkar, og at møguleiki verður fyri útsettari pensjón, at økja um inngjældini.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri umhvørvið.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur jaligar sosialar og fíggjarligar avleiðingar fyri tey, sum av eini hvørjari orsök eru uttanfyri arbeiðsmarknaðin. T.d. vegna sjúku, arbeiðsloysi, ella tí tey bera brek. Hesi spara nú upp til

egna eftirløn eins og tey á arbeiðsmarknaðinum. Hetta hevur við sær, at fíggarligi ójavnin millum pensjónistar verður minni.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri millumtjóðasáttmálar á økinum.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri tvørgangandi millumtjóðasáttmálar.

2.9. Marknaforðingar

Uppskotið hevur ikki við sær marknaforðingar.

2.10. Revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv

Uppskotið hevur ikki ásetingar um revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv.

2.11. Skattir og avgjöld

Uppskotið broytir pensjónsskattin, soleiðis at hesin gerst stigvaksandi.

2.12. Gjöld

Uppskotið hevur ikki ásetingar um gjöld.

2.13. Áleggur lógaruppskotið fólki skyldur?

Uppskotið áleggur persónum yngri enn 21 ár skyldu at rinda til egnu eftirløn.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur?

Uppskotið leggur ikki heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Uppskotið gevur ikki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Uppskotið hevur ikki aðrar avleiðingar.

2.17. Yvirlit yvir avleiðingarnar av uppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fígjarligar ella búskaparligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Umsitingarligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Nei	Ja
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Ja	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

3.1. Viðmerkingar til ta einstøku greinina

Til § 1, nr. 1 og 2

Í uppskotinum verður mælt til at aldursmarkið á 21 ár verður strikað, soleiðis at øllum, sum eru undir fólkapensjónsaldur, verður álagt at rinda til eftirløn sambært lógini, óansæð aldur.

Til § 1, nr. 3

Hækkingarnar í bundna gjaldinum árinum 2027, 2028 og 2029 verða strikaðar, soleiðis at árliga hækkingin í bundna gjaldinum á 1% steðgar á 12% í 2026. Í galdandi lóg veksur bundna gjaldið til 15% í 2029.

Til § 1, nr. 4

Listin yvir hvørjar upphæddir eru undantiknar skyldu at rinda til egna eftirløn, verður broyttur.

Til § 1, nr. 5

Í sambandi við sundurlesing ella hjúnaskilnað, er eftirlønarpuppsparingin partur av búnum, um hjúnafelagarnir hava felagsogn.

Sambært § 9, stk. 1 í eftirlønarlógini er alt virði, ið er knýtt at eftirlønarsamansparing, at meta sum kapitaleftirløn við arvarætti, um eftirlønarsamanspararin ikki hevur gjørt aðra avtalu.

Hevur eftirlønarsamanspararin hinvegin gjørt avtalu um, at øll eftirlønin er lívrenta, sum ikki kann afturkeypast, er ásetingin ikki galdandi, sbr. § 15, stk. 2 í lov om ægteskabets retsvirkninger, sum

staðfestir, at felags búgvið ikki fevnir um persónlig rættindi og rættindi, sum ikki kunnu avhendast, um annað ikki er avtalað .

Ásetingin er heldur ikki galdandi fyri serogn.

Til § 1, nr. 6

Skatturin á 40% av inngjöldum til pensjón verður broyttur til ein skatt, sum er stigvaksandi í skattskyldugari inntøku. Skatturin verður ásettur sambært skjali 1.

Til § 2

Áseting um gildiskomu.

Fíggjarmálaráðið, 8. desember 2017

Kristina Háfoss
landstýrismaður

/ Bjarni Askham Bjarnason

Javntekstur

Galdandi orðingar í lögtingslógini samanbornar við broyttu orðingarnar í lögtingslógaruppskotinum

Galdandi orðingar	Lögtingslógaruppskotið
	<p style="text-align: center;">§ 1</p> <p>Í lögtingslóg nr. 49 frá 14. mai 2013 um eftirløn, sum broytt við lögtingslóg nr. 152 frá 20. desember 2013, lögtingslóg nr. 133 frá 19. desember 2014, við § 2 í lögtingslóg nr. 134 frá 19. desember 2014, lögtingslóg nr. 44 frá 6. mai 2015 og lögtingslóg nr. 157 frá 24. desember 2015, verða gjørdar hesar broytingar:</p>
<p>§ 1. Persónur, sum hevur fyllt 21 ár, men ikki hevur nátt fólkapensjónsaldur sbrt. lóg um almannapensjónir, og sum hevur fulla skattskyldu til Føroyar, hevur skyldu til at spara saman til egna eftirløn sambært hesi lögtingslóg.</p> <p><i>Stk. 6.</i> Persónur, ið er yngri enn 21 ár, kann rinda til eftirløn sambært hesi lögtingslóg.</p> <p>§ 2. Bundna eftirlønargjaldið er frá 1. januar 2014 í minsta lagi 1 prosent av A-inntøkuni og B-inntøkuni, og eftirlønargjaldið hækkar til 15 prosent í 2029 og seinni, soleiðis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Frá 1. januar 2014: 1 prosent. 2) Frá 1. januar 2015: 2 prosent. 3) Frá 1. januar 2016: 2 prosent. 4) Frá 1. januar 2017: 3 prosent. 5) Frá 1. januar 2018: 4 prosent. 6) Frá 1. januar 2019: 5 prosent. 7) Frá 1. januar 2020: 6 prosent. 8) Frá 1. januar 2021: 7 prosent. 9) Frá 1. januar 2022: 8 prosent. 10) Frá 1. januar 2023: 9 prosent. 11) Frá 1. januar 2024: 10 prosent. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. § 1, stk. 1 verður orðað soleiðis: <p>“Persónur, sum ikki hevur nátt fólkapensjónsaldur sambært lögtingslóg um almannapensjónir o.a., og sum hevur fulla skattskyldu til Føroyar, hevur skyldu til at spara saman til egna eftirløn sambært hesi lögtingslóg.”</p> 2. § 1, stk. 6 verður strikað. 3. § 2, stk. 1 verður orðað soleiðis: <p>“Bundna eftirlønargjaldið er frá 1. januar 2014 í minsta lagi 1 prosent av A-inntøkuni og B-inntøkuni, og eftirlønargjaldið hækkar til 12 prosent í 2026 og seinni, soleiðis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Frá 1. januar 2014: 1 prosent. 2) Frá 1. januar 2015: 2 prosent. 3) Frá 1. januar 2016: 2 prosent. 4) Frá 1. januar 2017: 3 prosent. 5) Frá 1. januar 2018: 4 prosent. 6) Frá 1. januar 2019: 5 prosent. 7) Frá 1. januar 2020: 6 prosent. 8) Frá 1. januar 2021: 7 prosent. 9) Frá 1. januar 2022: 8 prosent.

<p>12) Frá 1. januar 2025: 11 prosent. 13) Frá 1. januar 2026: 12 prosent. 14) Frá 1. januar 2027: 13 prosent. 15) Frá 1. januar 2028: 14 prosent. 16) Frá 1. januar 2029: 15 prosent.</p> <p>§ 3. Tað í § 2, stk. 1 ásetta prosentgjaldið verður ikki rindað av niðanfyri nevndu peningaupphæddum:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Útgjaldi sbrt. lóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing. 2) (Strikað). 3) Vinningi av eydnuspæli, legati, sømdargávu o.l. 4) Útgjaldi sbrt. lóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn. 5) Uppihaldspeningi sbrt. hjúnabandslóggevuni. 6) Útgjaldi sbrt. lóg um ættleiðingarstuðul. 7) Útgjaldi sbrt. lóg um útbúgvingarstuðul. 8) Útgjaldi av tryggingarupphædd og líknandi. 9) Útgjaldi sbrt. lóg um tænaðsmannaeftirløn. 10) Útgjaldi av lútaeftirløn. 11) Útgjaldi av lívrentu o.l. 12) Útgjaldi frá vardum verkstaði. 13) Útgjaldi sbrt. lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk. 14) Útgjaldi sbrt. lóg um dagpening vegna sjúku v.m. 15) Útgjaldi sbrt. lóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl. 16) Útgjaldi sbrt. kunngerð um umsiting av samsýning fyri ansing av eldri og óhjálpmum persónum. 17) Útgjaldi sbrt. lóg um barnagjald til einsamallar upphaldarar v.fl. 18) Útgjaldi sbrt. lóg um almannapensjónir. 19) Útgjaldi sbrt. forsorgarlógini. 20) Útgjaldi sbrt. lóg um stuðul til upphaldspening. 21) Útgjaldi sbrt. lóg um barnavernd. 22) Útgjald sambært lóg um trygdargrunn fiskivinnunnar. 	<p>10) Frá 1. januar 2023: 9 prosent. 11) Frá 1. januar 2024: 10 prosent. 12) Frá 1. januar 2025: 11 prosent. 13) Frá 1. januar 2026: 12 prosent.”</p> <p>4. § 3 verður orðað soleiðis:</p> <p>“§ 3. Tað í § 2, stk. 1 ásetta prosentgjaldið verður ikki rindað av niðanfyri nevndu peningaupphæddum:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vinningi av eydnuspæli, legati, sømdargávu o.l. 2) Útgjaldi sambært lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn. 3) Uppihaldspeningi sambært hjúnabandslóggevuni. 4) Útgjaldi sambært lögtingslóg um ættleiðingarstuðul. 5) Útgjaldi sambært lögtingslóg um lestrarstuðul. 6) Útgjaldi av tryggingarupphædd og líknandi. 7) Útgjaldi sambært lögtingslóg um tænaðsmannaeftirlønir. 8) Útgjaldi av lútaeftirløn. 9) Útgjaldi av lívrentu og líknandi. 10) Útgjaldi sambært lögtingslóg um arbeiðsfremjandi tiltøk, tó undantikið útgjaldi sambært §§ 12, 14, 22 og 25. 11) Útgjaldi sambært lögtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl. 12) Útgjaldi sambært lögtingslóg um barnagjald til einsamallar upphaldarar o.fl. 13) Útgjaldi sambært lögtingslóg um almannapensjónir o.a. 14) Útgjaldi sambært forsorgarlógini, tó undantikið útgjald sambært § 9, stk. 2, § 13 og § 17, stk. 3. 15) Útgjaldi sambært lögtingslóg um stuðul til upphaldspening. 16) Útgjaldi sambært kunngerð um samsýning til fosturforeldur, tó undantikið útgjald sambært § 1, stk. 1.”
--	--

<p>23) Útgjald sambært lóg um sjúkratrygd til fiskimenn.</p> <p>§ 4. ... <i>Stk. 3.</i> Henda lögtingslóg forðar ikki fyri, at eftirlønarsamansparing, ið er inngoldin eftir 1. januar 2014, kann gerast partur av felags búnum, sum í sambandi við hjúnaskilnað verður býtt og flutt millum eftirlønarsamansparingar og eftirlønarveitararnar hjá hjúnafeløgnum.</p> <p>§ 12. ... <i>Stk. 2.</i> Rindast skulu 40 prosent í eftirlønarskatti til landskassan av inngjaldi til eftirlønarsamansparing og av inngjaldi til persónstryggingar sbrt. hesi lögtingslóg. Hetta er tó ikki galdandi fyri eftirlønargjöld, ið eftirlønarveitari rindar vegna gjaldsundantøku. Tann persónur, sum er skyldugur til at rinda eftirlønargjald í Føroyum av inntøku, vunnin uttanlands undantikin § 1, stk. 9, verður góðskrivaður í eftirlønarskattinum fyri inntøkuskatt, persónur hevur goldið av eftirlønargjaldinum uttanlands. Skattur sbrt. pkt. 1 verður latin kommununum eftir tali av borgarum 67 ár ella eldri, sum eru skrásettir í landsfólkayvirlitinum 1. desember árið fyri, tó so at talið av borgarum 67 ár ella eldri í Sandoyggi verður hækkað við 30%, um heimatænasta, eldrarøkt v.m. í Sandoyggi verður rikið í serstøkum samstarvsøki.</p>	<p>5. § 4, stk. 3 verður orðað soleiðis:</p> <p>“<i>Stk. 3.</i> Eftirlønarsamansparing er partur av felagsbúnum, tá hjún verða sundurlisin ella skild. 1. pkt. er ikki galdandi fyri lívrentu, sum ikki kann afturkeypast.”</p> <p>6. Í § 12, stk. 2 verður 1. pkt. orðað soleiðis:</p> <p>“Inngjöld til eftirlønarsamansparing og persónstryggingar rinda eftirlønarskatt, sum ásett í skjali 1 til hesa lögtingslóg.”</p> <p style="text-align: center;">§ 2</p> <p>Henda lögtingslóg kemur í gildi 1. januar 2019.</p>
---	--

13. Lóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Samhaldsfasti)

Løgtingsmál nr. 70/2017: Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan)

Uppskot til

Lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan)

§ 1

Í lögtingslóg nr. 39 frá 7. mai 1991 um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 103 frá 3. november 2016, verða gjørdar hesar broytingar:

1. Í § 2, stk. 1 verður 2. pkt. orðað soleiðis:

”Fyri persónar og arbeiðsgevarar er ásetti prosentparturin

- 1) 2,50% í 2018 og
- 2) 3,00% í 2019 og fylgjandi ár.”

2. § 2, stk. 2 verður orðað soleiðis:

“*Stk. 2.* Persónur, sum hevur nátt pensjónsaldur sbrt. lögtingslóg um almannapensjónir rindar einki í grunnin. Arbeiðsgevarari, sum hevur nátt pensjónsaldur sbrt. lögtingslóg um almannapensjónir og hevur fólk í vinnu, rindar tó av útgoldnum A-inntøkum. Arbeiðsgevari rindar ikki gjald fyri lön hjá útlendingum undir FAS-skipanini.”

3. § 2, stk. 6 verður orðað soleiðis:

“*Stk. 6.* Persónur, sum er trý ár ella minni frá pensjónsaldri, sbrt. lögtingslóg um almannapensjónir, og sum ikki áður hevur

havt fastan bústað í Føroyum, rindar einki í grunnin.”

4. § 3, stk. 1 verður orðað soleiðis:

“Rætt til arbeiðsmarknaðareftirløn eigur hvør persónur, sum

- 1) hevur fastan bústað í Føroyum
- 2) hevur nátt pensjónsaldur sbrt. lögtingslóg um almannapensjónir, og
- 3) hevur havt fastan bústað í Føroyum í minst trý ár og í sama tíðarskeiði hevur verið skrásettur í Fólkeyvirlitinum við bústaði í Føroyum.

Kravið um skráseting í Fólkeyvirlitinum er ikki galdandi fyri sjómenn, sum av arbeiðsávum hava verið skrásettir í Fólkeyvirlitinum í Grønlandi.”

5. § 3, stk. 2 verður orðað soleiðis:

“*Stk. 2.* Persónur, sum ikki lýkur krøvini í stk. 1, men sum hevur búð í Føroyum í minst trý ár, meðan viðkomandi var millum 15 og 67 ár, hevur rætt til 1/40 av fullari arbeiðsmarknaðareftirløn fyri hvørt árið, viðkomandi búði í Føroyum, tó í mesta lagi 40/40.”

6. Í § 3, stk. 3 verður 1. pkt. orðað soleiðis:

“Rætturinn tekur við hin fyrsta í mánaðinum, ið viðkomandi hefur nátt pensjónsaldur sbrt. lögtingslóg um almannapensjónir.”

7. § 5, stk. 1 verður orðað soleiðis:

“Stýrið fyri grunnin ásetir árliku veitingina til eftirlønartakarar á hvørjum ári galdandi fyri álmanakkaárið eftir. Stýrið kann broyta veitingina, um fyrirtreytirnar fyri ásetingini av veitingini broytast. Ein broyting av veitingini sambært 2. pkt. hefur virknað frá fyrsta í mánaðinum eftir, at stýrið hefur ásett broyttu veitingina.”

8. § 5, stk. 1 verður orðað soleiðis:

“Stýrið fyri grunnin ásetir árliku veitingina til eftirlønartakarar í seinasta lagi 1. oktober á hvørjum ári galdandi fyri álmanakkaárið eftir.”

9. § 10 a verður strikað.

10. Aftaná § 10 a verður sett:

“§ 10 b. Landsstýrismaðurin hefur eftirlit við grunninum. Landsstýrismaðurin kann áseta reglur, sum geva Tryggingareftirlitinum myndugleika at útinna uttanhýsis eftirlitið. Grunnurin hefur skyldu at lata eftirlitinum allar upplýsingar um grunsins viðurskipti, sum eftirlitið ynskir.

§ 10 c. Varnast Almannaverkið, at ein persónur eitt nú vegna sálarsjúku, menningartarn, heilaskaða, sinnisbrek ella misnýtslu ikki megnar at umsita arbeiðsmarknaðareftirlønina, kann Almannaverkið:

- 1) taka avgerð um, hvussu upphæddin skal útgjaldast ella
- 2) taka avgerð um, at avvarðandi ella starvsfólk í Almannaverkinum ella á vardum bústaði skal umsita upphæddina hjá pensjónisti.

Stk. 2. Upphæddin skal umsitat samsvarandi áhuga og vilja borgarans.

Stk. 3. Pensjónisturin og Almannaverkið kunnu avtala, at Almannaverkið umsitur upphæddina.

Stk. 4. Pensjónisturin skal hoyrast í tann mun, viðkomandi er førur fyri hesum, áðrenn Almannaverkið tekur avgerð sambært stk. 1.

Stk. 5. Almannaverkið skal ansa eftir, at pensjónisturin, ið er undir umsiting sambært stk. 1, ikki verður fyri misnýtslu ella sviki.

Stk. 6. Landsstýrismaðurin kann áseta nærri reglur um umsiting av arbeiðsmarknaðareftirløn, eitt nú reglur um eftirlit.

§ 10 d. Avgerðir eftir hesi lögtingslóg kunnu innan 4 vikur kærast til Skatta- og Avgjaldskærunevndina.

Stk. 2. Kæran skal verða skrivlig og styðja seg til grundir og hjáløgd próvskjøl.”

§ 2

Stk. 1. § 1, nr. 1-7 og nr. 9-10 koma í gildi dagin eftir, at lögtingslógin er kunngjørd, men hava virknað frá 1. januar 2018.

Stk. 2. § 1, nr. 8 kemur í gildi 1. mars 2018.

Stk. 3. Kærun um inn- og útgjald, sum ikki eru avgreiddar, verða eisini viðgjørdar av Skatta- og Avgjaldskærunevndini, hóast tær eru innlatnar, áðrenn henda lögtingslóg kom í gildi.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsökir til uppskotið

Uppskotið er ein partur av pensjónsnýskipanini, sum ætlanin er at seta í verk frá 1. januar 2020. Tó er tað soleiðis, at partar av broytingum koma í gildi áðrenn 2020. Hetta uppskotið kemur í gildi 1. januar 2018.

Mælt verður til at hækka inngjaldið til Samhaldsfasta (Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnin) komandi tvey árin við ávikavist 0,25% í 2018 og 0,5% í 2019.

Hartil verður í lógaruppskotinum mælt til at dagføra reglurnar fyri, hvussu rættindi til útgjald verða forvunnin. Mælt verður til at allir pensjónistar, sum búgva í Føroyum, fáa rætt til fullan Samhaldsfasta. Hetta er tó treytað av, at viðkomandi hefur búð í Føroyum í minst trý ár, frá 15 ára aldri og fram til pensjónsaldur.

Eisini verður mælt til at broyta reglurnar um pensjónsaldur, soleiðis at pensjónsaldurin í Samhaldsfasta – eisini frameftir – verður í samsvari við almenna fólkapensjónsaldurin.

Eisini verður mælt til nakrar fyrisitingarligar broytingar. Kærur um inn- og útgjöld verða fluttar til Kærustovnin. Eisini fær Almanverkið heimild til at umsita útgjaldið hjá ávísnum persónum, sum almannverkið í dag longu umsitur fólkapensjónina fyri. Somuleiðis verður mælt til at geva landstýrismanninum í figgjarmálum heimild til at áseta nærri reglur um eftirlit við Samhaldsfasta.

Uppskotið er, sum sagt, partur av pensjónsnýskipanini og er sostatt eitt í eini røð av lógaruppskotum, sum fara at broyta og betra um pensjónsskipanina.

Um pensjónsnýskipanina

Høvuðsendamálini við pensjónsnýskipanini eru:

1. At tryggja øllum eina góða pensjón

Øll tey, ið hava lítt ella onga inntøku framíhjá, fara at fáa meira at liva av. Eisini verður møguleiki fyri at fáa framskundaða pensjón, soleiðis at tey, ið eru kropsliga ella sálarliga slitin av arbeidsávum, kunnu fara frá, áðrenn tey náa fólkapensjónsaldur. Eisini verður sett í verk sjálvvirkandi árlig javning av almannapensjónum og øðrum almennum veitingum frameftir.

2. At eggja fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur

Tey, ið ynskja at arbeiða eftir pensjónsaldur fara at kunna velja at útseta fólkapensjónina, og afturfyri fáa hægri pensjónsútgjald, tá farið verður á pensjón. Eisini lækkar mótrökningarpresentið í viðbótini úr 60% niður í 40%, samstundis sum mótrökning millum hjún verður strikað.

3. At styrkja búskaparliga haldførið

Pensjónsaldurin hækkar ½ ár í 2025 og síðan aftur ½ ár í 2030. Síðan verður sett í verk ein skipan, har pensjónsaldurin verður treytaður av gongdini í miðal lívsævi hjá fólki, ið hava nátt fólkapensjónsaldur. Almannapensjónin verður í størri mun lagað til aðra inntøku, og land og kommunur fáa fleiri skattainntøkur, so hvørt talið av pensjónistum hækkar við tað, at útgjaldið úr Samhaldsfasta hækkar, og fleiri fara at fáa pensjónsviðbót, ið bæði verða skattað við útgjald.

Heildarfrágreiðing um pensjónsnýskipan

Fyri nærri kunnng um pensjónsnýskipan verður víst til heildarfrágreiðingina “Trygg og Varandi Pensjónsskipan”, sum kann takast niður á heimasíðuni hjá Fíggjarmálaráðnum og hjá Almannamálaráðnum. Eisini fæst ein prentað útgáva av heildarfrágreiðingini, við at venda sær til nevndu aðalráð.

1.2. Galdandi lóggáva

Inngjald í Samhaldsfasta

Núverandi inngjald er 2,25%. Gjaldið verður rindað bæði av einstaklingm og arbeiðsgevarum. Persónar rinda árliga 2,25% av skattskyldugu inntøkuni, og arbeiðsgevarar rinda 2,25% av útgoldnum A-inntøkum.

Núverandi inngjald hevur við sær, at grunnurin rindar eitt útgjald á 4.025 kr. um mánaðin til hvønn pensjónist. Útgjaldið verður javnað árliga, og stýrið fyri grunnin hevur kunngjørt, at útgjaldið í 2018 verður 4.145 kr. um mánaðin.

Pensjónsaldur í Samhaldsfasta

Sambært galdandi lóg skal persónur verða fylltur 67 ár fyri at fáa útgjald úr grunninum. Tað vil siga, at pensjónsaldurin í Samhaldsfasta er tann sami sum fyri fólkapensjón.

Rættur til útgjald úr Samhaldsfasta

Rætturin til útgjald er tengdur at, hvussu longi ein hevur búð í Føroyum. Rætt til útgjald eigur hvør persónur, ið hevur fyllt 67 ár, og sum í minst trý ár, meðan hann var millum 15 og 67 ára gamal, hevur havt fastan bústað í Føroyum.

Persónur, sum hevur búð í Føroyum í minst trý ár, hevur rætt til 1/40 av fullari arbeiðsmarknaðareftirløn fyri hvørt árið, hann hevur havt fastan bústað í Føroyum, meðan hann var millum 15 og 67 ára gamal, tó í mesta lagi 40 ár.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Uppskotið er sum sagt partur av pensjónsnýskipanini og inngongur sostatt í eina røð av uppskotum.

Endamálini við júst hesum uppskotinum eru:

- At tryggja at serliga pensjónistar, við lítlari ella ongari inntøku umframt fólkapensjónina og Samhaldsfasta, skulu fáa meira at liva av.
- At tryggja, at allir fólkapensjónistar, sum búgva í Føroyum, hava rætt til fult útgjald úr Samhaldsfasta.
- At tryggja, at pensjónsaldurin í Samhaldsfasta altíð er í samsvari við fólkapensjónsaldurin.

Spara meira upp í felag

Sjálvt høvuðsendamálið við hesum uppskotinum er at tryggja eina meira samhaldsfasta pensjónsskipan frameftir, har meira verður spart upp í felags pensjónsskipanini Samhaldsfasta.

Sera umráðandi er í hesum sambandi at gera vart við samsvarandi broytingina í Eftirlønarlógini, sum eisini er partur av pensjónsnýskipanini. Har verður mælt til at lækka bundna inngjaldið til egna pensjón úr 15% niður í 12%. Harvið minskar lógartvungna inngjaldið við 3% til eginuppsparing, samstundis sum lógartvungna inngjaldið til felags uppsparingina hækkar við 0,75% (fyri bæði arbeiðstakara og arbeiðsgevara).

Hækkingin í Samhaldsfasta og lækkingin í bundna gjaldinum í Eftirlønarlógini skulu sostatt síggjast sum ein heild, har samhaldsfasti partur av pensjónsskipanini verður øktur, og tann parturin, sum er eginuppsparing, verður minkaður. Hetta fer serliga at koma teimum til góðar, sum hava lága inntøku gjøgnum arbeiðslívið. Tí við Samhaldsfasta verður rindað inn í mun til inntøku, men øll fáa tað sama útgaldið sum pensjónistar. Við eginuppsparing rinda hægri inntøkurnar meira inn, men fáa eisini samsvarandi meira útgaldið, og hjá teimum, sum hava lága inntøku gjøgnum arbeiðslívið – ella eru uttanfyri arbeiðsmarknaðin stóran part av lívinum – munar eginuppsparing ikki stórvegis.

Uppskotið fer sostatt at minka um inntøkuójavnan millum framtíðar pensjónistar.

1.3.1. Hækking av inngjaldi og útgjaldi

Mælt verður til, at inngjaldið í Samhaldsfasta hækkar soleiðis:

- Frá 1. januar 2018: úr 2,25% og upp í 2,5%.
- Frá 1. januar 2019: úr 2,5% og upp í 3,0%.

Mett verður, at mánaðarliga útgjaldið hækkar við samanlagt 1.200 kr. um mánaðin til og við 2019. Harumframt kemur so tann árliga javningin á umleið 3%, sum vanliga er í útgjaldinum úr Samhaldsfasta. Roknað verður við, at mánaðarliga útgjaldið úr Samhaldsfasta fer at verða sum víst niðanfyri.

	2017	2018	2019	2020
Inngjald	2,25%	2,5%	3%	3%
Hækking í útgjaldi pr. mð. vegna javning (3%)		120	130	160
Hækking í útgjaldi pr. mð. vegna økt inngjald		400	800	0
Útgjald pr. mð	4.025	4.545	5.475	5.635

Viðm: Tølini fyri 2018, 2019 og 2020 eru metingar.

Mett verður, at mánaðarliga útgjaldið fer at hækka úr núverandi 4.025 kr. um mánaðin upp í 5.635 kr. um mánaðin í 2020. Tað vil siga, at útgjaldið væntandi fer at økjast við góðum 1.600 kr. um mánaðin, harav 1.200 kr. stava frá hækkingini í inngjaldsprosentinum og góðar 400 kr. stava frá árligari javning.

1.3.2. Pensjónsaldur

Pensjónsaldurin í Samhaldsfasta er í dag 67 ár og sostatt tann sami sum fyri fólkapensjón. Mælt verður til, at hesir eisini verða eins frameftir. Skotið verður tí upp, at lógin verður broytt og orðað soleiðis, at pensjónsaldurin í Samhaldsfasta av sær sjálvum verður tann sami sum fyri fólkapensjón. Tað vil siga, at tað frameftir verður soleiðis, at tá fólkapensjónsaldurin broytist, so broytist

pensjónsaldurin í Samhaldsfasta eisini, uttan at tað verður neyðugt at broyta lógina um Samhaldsfasta.

1.3.3. Rættur til útgjald

Viðvíkjandi rætti til útgjald verður mælt til 2 skipanir. Eina fyri persónar, sum búgva í Føroyum og eina fyri fólk sum búgva uttanlands.

Mælt verður til, at allir persónar, sum búgva í Føroyum, og sum hava nátt fólkapensjónsaldur, fara at fáa fult útgjald úr Samhaldsfasta. Fyri tey sum búgva í Føroyum verður sostatt farið aftur til gomlu skipanina frá áðrenn 2009, har Samhaldsfasti var fyri allar pensjónistar, sum búgva í Føroyum.

Hinvegin verður mælt til, at verandi brotskipanin framvegis verður galdandi fyri tey, sum búgva uttanlands. Tað vil siga, at tann sum býr uttanlands, tá hann nær pensjónsaldur fær rætt til Samhaldsfasta í mun til tað áramál hann hevur búð í Føroyum. Sama verður galdandi fyri persónar omanfyri pensjónsaldur, sum flyta av landinum. Tá tey flyta fáa tey einans útgjald úr Samhaldsfasta í mun til tað áramál, tey hava búð í Føroyum frá tí tey vóru 15 ár til tey náddu pensjónsaldur.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Samanumtikið hevur uppskotið við sær:

- At inngjaldið hækkar úr núverandi 2,25% upp í 3% frá 2019.
- At mánaðarlíga útgjaldið til hvønn pensjónist verður umleið 1.600 kr. størri í 2020 enn í 2017.
- At pensjónsaldurin í Samhaldsfasta av sær sjálvum fer at verða samsvarandi við fólkapensjónsaldurin.
- At øll sum búgva í Føroyum í pensjónsaldri, og sum hava búð trý ár í Føroyum, fáa rætt til fult útgjald úr Samhaldsfasta.
- At brotskipanin einans verður galdandi fyri pensjónistar, sum ikki búgva í Føroyum.
- At kærur um inn- og útgjöld verða fluttar til Kærustovnin.
- At Almánverkið fær heimild til at umsita útgjaldið hjá ávísnum persónum, sum almánverkið í dag longu umsitur fólkapensjónina fyri.
- At landstýrismaðurin í fígurarmálum fær heimild til at áseta nærri reglur um eftirlit við Samhaldsfasta.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Umframt at uppskotið varð lagt til almenna hoyring á heimasíðuni hjá Føroya landsstýri, varð uppskotið – saman við hinum uppskotunum í pensjónsnýskipanini – eisini sent beinleiðis til hesar hoyringarpartar:

Akademikarafelag Føroya	Havnar Arbeðskvinnufelag
Akademikarafelag Føroya (AKF)	Havnar Handverkarafelag
Almannaverkið	Heilsu- og Innlendismálaráðið
ALS	Heilsuhjálparafelag Føroya
Antares	Heilsurøktarafelagið
Arbeðsmarknaðareftirlønargrunnin	Hjálparlæknaráð Føroya
Arkitektafelag Føroya	Kappingareftirlitið
Betri Pensjón	Kommunufelagið
Bioanalytikarafelagið	Kommununala Arbeðsgevarafelag Føroya
Brúkarumboðið	Landsbankan
Búskapar- & Løgfrøðingafelag Føroya	Landsfelag Handverkaranna
Eftirlønargrunn Havnar Handverkarafelags	Landsfelag Pensjónista
Ergoterapeutfelagið	Lív
Fakfelag Sjómannskúlalærara í Føroyum	Ljósmøðrafelag Føroya
Farmakonomforeningen	Løgmansskrivstovuna
FAS Serlæknafelag Føroya	Magistarafelag Føroya
Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar	Maskinmeistarafelagið
Felagið Maskinmeistaralærarar	Meginfelag teirra, ið bera brek í Føroyum
Felagið Peningastovnar	Mentamálaráðið
Fiskimálaráðið	Pedagogfelagið
Fysioterapeutfelag Føroya	Prestafelagið
Føroya Arbeðarafelag	Ríkisumboðið og stovnarnar undir statinum
Føroya Arbeðsgevarafelag (Vinnuhúsið)	Rithøvundafelag Føroya
Føroya Fiskimannafelag	S & K Felagið
Føroya Handverkarafelag	Samtak
Føroya Lærarafelag	Sosialráðgevarafelag Føroya
Føroya Musikk lærarafelag	Starvsmannafelagið
Føroya Prentarafelag	TAKS
Føroya Reiðarafelag	Trygdargrunnin
Føroya Skipara- og Navigatørfelag	Tryggingareftirlitið
Føroya Tekniska Lærafelag	Tænastumannafelagið
Gjaldstovuna	Uttanríkis- og Vinnumálaráðið
Hagstovuna	Yrkisfelag Studentaskúla- og HF-lærara
Havnar Arbeðmannafelag	

Samanlagt eru 31 hoyringarsvar innkomin. Hesir hoyringarpartar hava sent hoyringarsvar:

Kappingareftirlitið	Landsbankin
Føroya Handverkarafelag	Almannaverkið
Maskinameistarafelagið	Bioanalytikarafelagið
Antares	Ríkisumboðið
Heilsuhjálparafelag Føroya	AMEG (Samhaldsfasti)
Prestafelagið	Heilsurøktarafelagið
Fiskimálaráðið	LÍV-samtakið
Anna Suffia Durhuus	Tryggingareftirlitið
MBF	Betri Pensjón

Føroya Arbeiðsgevarafelag
ALS
Hagstovan
Samtak
Mentamálaráðið
TAKS
Heilsu- og Innlendismálaráðið

Felagið Peningastovnar
Landsfelag Pensjónista
Kommunufelagið
Fakfelagssamstarvið
AKF, BLF og Yrkisfelagið Miðnám
Skipara og Navigatørfelagið

Niðanfyri verður sagt frá, hvat hoyringarpartar høvdu av viðmerkingum til júst hetta uppskotið. Annars verður víst til fylgiskjal 2, sum er eitt samlað ummælisskjal fyri øll 3 uppskotini frá Fíggjarmálaráðnum í sambandi við pensjónsnýskipanina.

Viðvíkjandi norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygd

Uppskotið, sum fór í hoyring, hevði ásetingar viðvíkjandi frítøku fyri persónar fevndir av norðulensku konventiónini um sosiala trygd. Fleiri hoyringarpartar hava viðmerkingar hesum viðvíkjandi. Hesin parturin er tikin úr uppskotinum, og verður tikin við í einum seinni broytingaruppskoti, tá Fíggjarmálaráðið hevur fingið kannað viðurskiftini viðvíkjandi konventiónini nærri. Viðmerkingarnar viðvíkjandi teirri ásetingini eru tí ikki tiknar við niðanfyri, tí tær ikki longur eru relevantar fyri uppskotið.

Viðvíkjandi eftirliti við Samhaldsfasta

Fleiri hoyringarpartar hava víst á, at tað manglar ásetingar í lógini um eftirlit við Samhaldsfasta. Hetta hevur FMR tikið til eftirtektar og í endaliga uppskotinum er innsett kunngerðarheimild, soleiðis at landstýrismaðurin í fíggjarmálum fær heimild til at áseta nærri reglur um eftirlit við Samhaldsfasta, og at Tryggingareftirlitið útinnir uttanhýsis eftirlitið.

Samandráttur av hoyring

Maskinmeistarafelagið

Mælir til, at Samhaldsfasti kemur undir reglur og eftirlit eins og pensjónsfeløgini. Hetta fyri at tryggja at grunnurin til eina og hvørja tíð megnar at veita pensjónistum ásettu gjøldini.

Hetta hevur FMR tikið til eftirtektar og í endaliga uppskotinum er innsett kunngerðarheimild, soleiðis at landstýrismaðurin í fíggjarmálum fær heimild til at áseta nærri reglur um eftirlit við Samhaldsfasta

Heilsuhjálparafelag Føroya

Góðtekur ikki, at Samhaldsfasti hækkar, tí tey hava longu 15% í eftirlønargjaldi og tey meta 18% er ov nógv.

Antares

Vísir á, at gjaldið til arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin verður skattað bæði við inngjald og útgjald. Mælt verður til, at gjaldið til arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin verður umskipað til ein frádrátt í skattinum.

Eisini verður mælt til, at gjaldið hjá teimum undir DIS til donsku ATP-skipanina skal verða trekt frá í gjaldinum til Samhaldsfasta.

FMR metir ikki, at ATP og Samhaldsfasti eru eins skipanir. ATP er persónlig skipan, har útgjaldið er tengt at inngjaldinum; í Samhaldsfasta fáa øll sama útgjald. FMR metir, at skattliga kunnu

fólkapensjón og AMEG í ávísan mun samanberast. Báðar skipanir eru fíggaðar við %-parti av skattskyldugu inntøkuni hjá løntakara, og verða heilt ella partvíst skattaðar við útgjald.

MBF

Tekur ikki undir við at hækka inngjaldið í Samhaldsfasta. Metir ikki tað er rætt at áleggja ungum lesandi, ið arbeiða, at rinda eftirlønargjald til egna pensjón. Somuleiðis við AMEG. Mæla til undantak fyri lesandi.

Landsbankin

Vísir á, at ein hækking í samhaldsfasta er ein hækking av pensjónsútreiðslunum og førir tí til eitt verri haldføri.

FMR er ikki samt í hesum, tí talan er um eina fult skattafíggaða hækking, har eisini verður sett av í mun til framtíðar broytingar í fólkasamansetingini, og skuldi tí verið neutral fyri haldførið sum frálíður.

Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnurin (Samhaldsfasti)

Vísir á, at samanlagt er talan um fleiri broytingar, har av summar hava jaligar fíggarligar avleiðingar fyri grunnin og aðrar hava neiliga ávirkan. Arbeitt verður við eini samlaðari útrokning, men tey verða ikki klár innan hoyringarfreistina.

Eisini verður víst á, at tað ikki rætt tá sagt verður í Kap. 2 í viðmerkingunum til uppskotið, at útgjaldið altíð hækkar nakað meira enn prísøksturin. Arbeitt verður fram í móti at útgjaldið ikki lækkar, og helst hækkar ájavnt við prívøksturin.

FMR hevur rættað viðmerkingarnar samsvarandi.

LÍV-samtakið

Metir, tað er óheppið at so stórir partur av “fólkapensjónini” verður flutt yvir í Samhaldsfasta, sum ikki er undir nøkrum formligum eftirlitið, samanbórið við privatu eftirlønarfeløgini og t.d. danska ATP.

Hetta hevur FMR tikið til eftirtektar og í endaliga uppskotinum er innsett kunngerðarheimild, soleiðis at landsstýrismaðurin í fíggjarmálum fær heimild til at áseta nærri reglur um eftirlit við Samhaldsfasta.

Føroya Arbeidsgevarafelag

Vísir á, at hækkingin í Samhaldsfasta er ein eyka útreiðsla fyri arbeidsgevarar. Halda tað ikki vera rætt at seta hækking í Samhaldsfasta og lækking í bundna gjaldinum upp móti hvørjum øðrum.

Samtak

Tekur undir við hækkingini í Samhaldsfasta, men heldur hon er ov lítil. Mælir til 5% í staðin fyri 3%.

TAKS

Vísir á, at tað ber illa til, at gjaldið til Samhaldsfasta hækkar frá 1 juli. Hetta hevur við sær tvær uppgerðir og tað er so krevjandi umsitingarliga, at kostnaðurin verður størri enn inntøkan av hækkaða gjaldinum.

FMR hevur tikið hetta til eftirtektar og broytingin er flutt til 1. januar 2018.

Heilsu- og Innlendismálaráðið

Hevur ongar beinleiðis viðmerkingar, men vísir á, at økta gjaldið til Samhaldsfasta økir um lønarútreiðslurnar á stovnum, ið ráðið varðar av.

Felagið Peningastovnar

Tekur ikki undir við hækkingini í inngjaldinum til Samhaldsfasta, tí hetta økir um lønarskattin. Mælir til, at Samhaldsfasti kemur undir eftirlit, og at størri krøv verða sett til grunnin. Eisini viðvíkjandi førleikum og avkasti. Felagið vísir á, at grunnurin hevur ein íløguprofil, sum er ov varin í mun til fyrirteytirnar hjá grunninum.

Heldur ikki, at ein hækking í Samhaldsfasta kann setast upp móti eini lækking í eginuppsparing.

Landsfelag Pensjónista

Tekur undir við, at Samhaldsfasti hækkar, og at tey, sum mistu rættin til Samhaldsfasta í 2009, nú fáa rættin aftur.

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingarnar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur fíggjarligar avleiðingar bæði fyri landið og kommunurnar. Talan er um bæði jaligar og neiligar avleiðingar.

Hækkingin í inngjaldinum hevur við sær, at landið og kommunurnar sum arbeiðsgevarar fara at rinda eitt hægri gjald til Samhaldsfasta. Talan verður um eina eykaútreiðslu á 0,75% av samlaðu lønargjaldingunum frá 2019.

Hinvegin hevur økta inngjaldið við sær størri útgjald til pensjónistarnar. Útgjald úr Samhaldsfasta er skattskyldug inntøka, og tað hevur við sær meira inntøkur í landsskatti og kommunuskatti.

Fíggjarlig ávirkan á landskassan

Roknað verður við meirinntøkum til landskassan á 1 mió. kr. í 2018. Arbeiðsgevaragjaldið økist 5 mió. kr., men hinvegin vaksa skattainntøkurnar við 6 mió. kr.

MiÓ. kr.	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Landsskattur	6	18	18	18	19	19	20	20	20	21	21	22	21
Arbeiðsgevaragjald	-5	-14	-14	-14	-14	-14	-14	-14	-14	-14	-14	-14	-14
Tilsamans	1	4	4	4	5	5	6	6	6	7	7	8	7

Sum frálíður verður talan um størri upphædd. Bæði tí at inngjaldið hækkar, og tí at talið av pensjónistum økist. Roknað verður við 4-7 mió. kr. árinum frá 2019 til 2030.

Fíggarlig ávirkan á kommunurnar

Roknað verður við meirinntöku á 5 mió. kr. í 2018 í inntökum. Arbeidsgevaragjaldið økist 3 mió. kr., men hinvegin vaksa skattainntøkurnar við 7 mió. kr.

Mið. kr.	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kommunuskattur	7	22	23	23	24	25	25	25	26	26	27	27	27
Arbeidsgevaragjald	-3	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8
Tilsamans	5	14	15	15	16	17	17	17	18	18	19	19	19

Sum frálíður verður talan um størri upphædd. Bæði tí at inngjaldið hækkar og tí at talið av pensjónistum økist. Roknað verður við 14-19 mió. kr. árin frá 2020 til 2030.

Fíggarligar avleiðingar fyri skattgjaldarar

Persónar undir 67 ár rinda til Samhaldsfasta eftir skattskyldugu inntøkuni. Tað vil siga, at persónar rinda til Samhaldsfasta eftir sama skattgrundarlagi, sum teir rinda landsskatt og kommunuskatt. Tó er ongin botnfrádráttur í skattskyldugu inntøkuni fyri gjaldinum til Samhaldsfasta. Gjaldið er 2,25% í 2017. Eftir hesum uppskotinum hækkar gjaldið til 2,5% í 2018 og 3% frá og við 2019.

Tað hevur við sær, at persónar koma at rinda 0,75% meira av skattskyldugu inntøkuni frá og við 2019. Tað vil siga, at persónur við inntöku á 50 tús. kr. fer at rinda 31 kr. meira um mánaðin. Persónur við inntöku á 300 tús. kr. fer at rinda 188 kr. meira um mánaðin. Fyri mánaðarligu ávirkanina á aðrar inntøkubólkar verður víst til talvuna niðanfyri

Hækking í inngjaldið til Samhaldsfasta. Mánaðarlig ávirkan á ymiskar inntøkubólkar.							
Ársinntøka	50.000	100.000	200.000	300.000	500.000	750.000	1.000.000
Ávirkan pr. mð í 2018	10	21	42	63	104	156	208
Ávirkan pr. mð í 2019	21	42	83	125	208	313	417
Tilsamans pr. mð	31	63	125	188	313	469	625

Sera umráðandi er í hesum sambandi at gera vart við, at tað í sambandi við pensjónsnýskipanina eisini verður skotið upp at lækka bundna inngjaldið til egna pensjón úr 15% og niður í 12%. Tað vil siga, at hóast uppskotið – isolerað sæð – hækkar skattin á allar inntøkur, so vilja broytingarnar – í síni heild – verða til fyrimun fyri lægru inntøkurnar.

Fíggjarligar avleiðingar fyri Samhaldsfasta

Hækking í inngjaldinum

Roknað verður við, at hækkingin í inngjaldinum frá 2,25% í 2017 til 3% í 2019 hevur við sær, at samlaðu inngjöldini í Samhaldsfasta hækka við umleið 130 mió. kr. árliga. Núverandi inngjöld eru nakað omanfyri 400 mió. kr. árliga.

Samhaldsfasti ásetir útgjaldið til hvønn pensjónist út frá hesum báðum fyrirtreytum:

1. At langtíðarhaldføri í grunninum verður tryggjað, og
2. útgjaldið til hvønn pensjónist má ikki lækka, men helst kunna javnast árliga við einum prosent, samsvarandi við prísavøkstur.

Havandi í huga, at talið av pensjónistum er vaksandi og fer at vaksa munandi komandi 30 árin, hevur tað við sær, at grunnurin ikki kann rinda allar sínar árligu inntøkur útaftur um báðar fyrirteytirnar omanfyri skulu halda. Arbeitt verður eftir eini langtíðarætlan, har yvirskot skal verða í grunninum fram til umleið 2030. Síðani verður roknað við, at undirskot verður til umleið 2050, tá vøksurin í talinum av pensjónistum er hasaður av, og tað aftur verður yvirskot í grunninum. Fyri at kunna hava undirskot árinum 2030-2050 má grunninum uppbyggja eina munandi eginogn fyri at tryggja gjaldførið hesi árin. Eginognin er í dag umleið 1,4 mia. kr.

So hóast hækkingin, sum sagt, hevur við sær eykainntøkur til Samhaldsfasta á 130 mió. kr., so verður roknað við, at útgjöldini bara kunnu hækka við umleið 116 mió. kr. Hækkingin økir sostatt um yvirskotið í Samhaldsfasta við umleið 14 mió. kr. fyrstu árin, og grunnurin kann sostatt uppbyggja sær eina uppáftur størri eginogn enn ætlað fram til 2030, og síðani hava størri undirskot árinum 2030 til 2050.

Samanlagt kann tí sigast, at hækkingin ikki ávirkar fíggjarliga haldførið í Samhaldsfasta sum frálíður: yvirskotið verður størri fyrstu árin, men undirskotið samsvarandi størri seinni.

Rættur til útgjald

Uppskotið hevur við sær, at allir pensjónistar, sum búgva í Føroyum, nú fáa fullan Samhaldsfasta um tey bert hava búð her í trý ár, meðan tey vóru millum 15 og 67 ár. (Sí s. 17)

Hetta økir nakað um útreiðslurnar hjá Samhaldsfasta. Mett verður at kostnaðurin verður umleið 4 mió. kr. árliga.

Men havandi í huga, at samlaðu útgjöldini úr Samhaldsfasta verða mettilig 380 mió. kr. í 2017, so er talan um ein vøkstur í útgjaldinum, sum er minni enn 1%. Talan er sostatt um ein lutfalsliga lítlan útreiðsluvøkstur vegna broytingina.

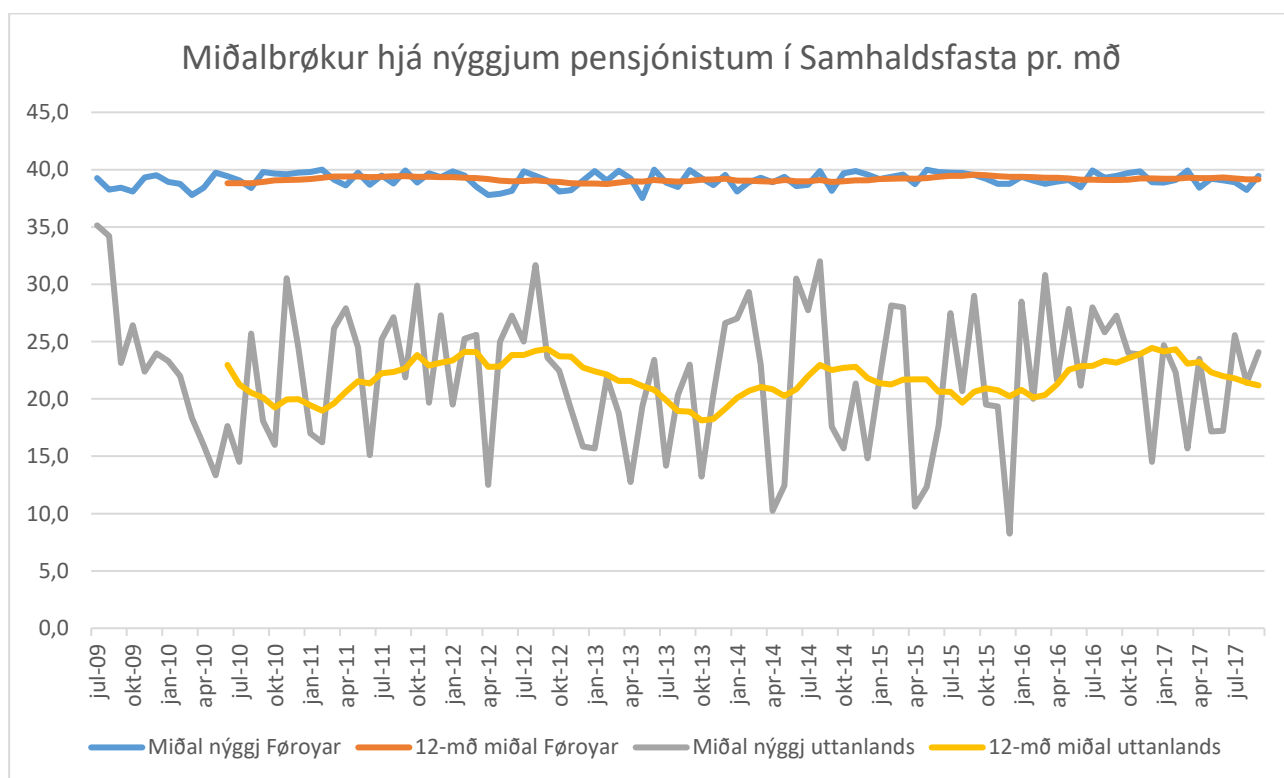
Orsøkin er tann, at nógvar flestu pensjónistarnir, sum búgva í Føroyum, fáa fullan Samhaldsfasta. Harumframt er tað soleiðis, at teir, sum búgva í Føroyum og fáa brotpensjón, fáa ein rættiliga stóran brotpart. Økingin í útreiðslum verður tí lutfalsliga lítil.

Brotpartur til persónar búsitandi í Føroyum fyri útgjald 27. oktober 2017					
<i>Brotpartur</i>	<i>Minni enn 20/40</i>	<i>20/40 - 34/40</i>	<i>35/40 - 39/40</i>	<i>40/40</i>	<i>Tilsamans</i>
Tal av pers.	44	144	184	7.340	7.712
Prosent av pers.	1%	2%	2%	95%	100%

Sum víst omanfyri, so fáa í lötuni 7.712 persónar búsitandi í Føroyum útgjald úr Samhaldsfasta. Av hesum fáa 7.340 persónar, ella 95%, fult útgjald. Einans 44 persónar fáa minni enn hálvtt útgjald. Av teimum sum fáa niðursett gjald fáa 184, ella helvtin, 35/40 ella meira. Tey, sum fáa ein brotpart millum 20/40 og 34/40, eru 144 í tali.

Eisini sær tað út til at vera rættiliga støðugt, hvussu stóran brotpart persónar búsitandi í Føroyum fáa sum pensjónistar. Hóast størri flyting er millum lond, sær tað ikki út til at talan hevur verið um nakra minking í miðalbrotpartinum, sum persónar búsitandi í Føroyum fáa úr Samhaldsfasta.

Á myndini niðanfyri verður víst, hvussu stórus brotparturin er í miðal fyri nýggjar pensjónistar, ið koma inn í skipanina hvønn mánað. Tølini ganga aftur til 2009, tá skipanin við brotpensjón varð innførd.

Sum víst er miðalbrotparturin fyri persónar, sum búgva í Føroyum, rættiliga støðugur. Talan er um, at nýggjar pensjónistar fáa í miðal 39/40 av fullum útgjaldi.

Hjá teimum sum búgva uttanlands er brotparturin í miðal meira ymiskur. Men talan er sum heild um gott 20/40, ella nakað omanfyri hálvtt útgjald.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur umsitingarligar avleiðingar fyri landið, men ikki fyri kommunurnar. At nærum allir pensjónstar, sum búgva í Føroyum, nú fáa fullan Samhaldsfasta lættir um umsitingina fyri Samhaldsfasta og fyri TAKS, sum umsitur skipanina.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna

Uppskotið hevur fíggjarligar avleiðingar fyri allar arbeiðsgevarar, sum rinda út løn. Mett verður, at hækkingin í arbeiðsgevaragjaldinum verður 60 mió. kr. árliga frá 2019. Av hesum fara landið og kommunurnar at rinda 22 mió. kr. Restin, 38 mió. kr., verður sostatt rindað av øðrum arbeiðsgevarum, sum fyri tað mesta eru vinnuligir.

Fyri hvønn einstakan vinnuligan arbeiðsgevara verður talan um, at gjaldið hækkar við ávikavist 0,50% og 0,25% av samlaðu lønargjaldinum komandi tvey árin. Tað vil siga samanlagt 0,75% frá og við 2019. Arbeiðsgevari við lønargjaldinum á 1 mió. kr. kemur sostatt at rinda 7.500 kr. meira árliga frá 2019. Arbeiðsgevari við lønargjaldinum á 10 mió. kr. kemur at rinda 75.000 kr. meira, o.s.fr.

Vart skal verða gjørt við, at tá pensjónsnýskipanin samstundis sum inngjaldið í AMEG hækkar, lækkar lógarkravið um 15% av lønini til egna pensjónsuppsparing niður í 12%, vil henda lækking kunna minka framtíðar útreiðslur hjá arbeiðsgevarum til pensjónsútreiðslur til starvsfólk samsvarandi lækkaða lógarkravinum. Hetta ger seg serliga galdandi fyri teir starvsbólkar, ið hava lágt pensjónsgjald.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri umhvørvið.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur fíggjarligar avleiðingar fyri øll sum eru, ella koma í fólkapensjónaldur. Hesi fáa hægri útgjald úr Samhaldsfasta.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri millumtjóðasáttmálar á økinum.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri tvørgangandi millumtjóðasáttmálar á økinum.

2.9. Marknaforðingar

Uppskotið hevur ikki við sær marknaforðingar.

2.10. Revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv

Uppskotið hevur ikki ásetingar um revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv.

2.11. Skattir og avgjöld

Sum greitt frá omanfyri, so verður skotið upp at hækka gjaldið, sum persónar og arbeiðsgevarar rinda til Samhaldsfasta.

2.12. Gjöld

Uppskotið hevur ikki ásetingar um gjöld.

2.13. Áleggur lógaruppskotið fólki skyldur?

Uppskotið áleggur ikki fólki nýggjar skyldur.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur?

Uppskotið leggur ikki heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Uppskotið gevur ikki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Uppskotið hevur ikki aðrar avleiðingar.

2.17. Yvirlit yvir avleiðingarnar av uppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fígjarligar ella búskaparligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Umsitingarligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Ja	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

3.1. Viðmerkingar til ta einstøku greinina

Til § 1, nr. 1

Ásett verður, hvat inngjaldsprosentíð skal verða komandi árin. Inngjaldið í 2017 er 2,25%. Gjaldið verður rindað bæði av einstaklingum og arbeiðsgevarum. Persónar rinda árliga 2,25% av skattskyldugu inntøkuni og arbeiðsgevarar rinda 2,25% av útgoldnum A-inntøkum.

Skotið verður upp, at inngjaldið hækkar soleiðis, at tað frá 1. januar 2018 verður 2,5% og frá 1. januar 2019 verður 3%.

Til § 1, nr. 2

Ásett verður at persónar, sum hava nátt pensjónsaldur sambært løgtingslóg um almannapensjónir, rinda einki í grunnin. Í galdandi lóg stendur persónar 67 ár ella eldri.

Hetta er fyri at tryggja, at vanliga aldursmarkið fyri at fáa úr grunninum er tað sama sum aldursmarkið fyri at sleppa frá at rinda inn í grunnin.

Til § 1, nr. 3

Ásetingin er ein nágreining og dagføring av verandi áseting, sum sigur, at persónur, sum ikki kemur at lúka bústaðarkravið í § 1, nr. 4 og tí heldur ikki kemur at fáa útgjald úr grunninum, einki rindar í grunnin.

Til § 1, nr. 4

Ásett verður, at fult útgjald úr grunninum verður veitt persóni, sum býr í Føroyum, um hesin persónur hevur nátt pensjónsaldur sambært løgtingslóg um almannapensjónir, og hevur havt bústað í Føroyum í minst trý ár, meðan viðkomandi var millum 15 og 67 ár. (Sí s. 13) Í sama tíðarskeiði skal viðkomandi hava verið skrásettur í Fólkeyvirlitinum í Føroyum. Kravið um skráseting í Fólkeyvirlitinum er ikki galdandi fyri sjómenn, sum av arbeiðsávum hava verið skrásettir í fólkeyvirlitinum í Grønlandi.

Ásetingin svarar í stóran mun til ásetingina, sum var galdandi fram til 1. juli 2009.

Til § 1, nr. 5

Ásett verður, at persónur, sum ikki lýkur krøvini í § 1, nr. 3, eitt nú tí viðkomandi er fluttur av landinum, fær útgaldið ein brotpart av fullum útgjaldi úr grunninum. Brotparturin er millum 3/40 og 40/40.

Eitt fyritleygt fyri at fáa útgjald eftir hesi áseting er tó, at viðkomandi hevur búð í Føroyum í minst trý ár, meðan viðkomandi var millum 15 og 67 ár.

Til § 1, nr. 6

Aldursmarkið fyri at fáa úr grunninum verður sett at vera ájavnt við fólkapensjónsaldurin sambært løgtingslóg um almannapensjónir.

Til § 1, nr. 7

Skotið verður upp at gera broytingina í nr. 3, fyri at eftirlønartakarar skulu fáa fyrimum av hækkaða inngjaldinum longu í 2018.

Í sambandi við, at inngjaldið í arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin verður hækkað, eru fyrirteytirnar fyri ásetingini av árligu veitingini til eftirlønarmóttakarar munandi broyttar, galdandi frá 1. januar 2018. Sum § 5 í lógini um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn er orðað, var freistin fyri at áseta árligu veitingina fyri 2018 farin tann 1. oktober 2017. Stýrið hevur ásett veitingina fyri 2018 út frá teimum fyrirteytum, sum vóru galdandi 1. oktober 2017.

Av tí at freistin er farin fyri at broyta ásettu veitingina í 2018, verður skotið upp, at stýrið fær møguleika fyri at broyta veitingina fyri 2018 fram til 1. mars 2018. Broyting av veitingini kann tó ikki fremjast, fyrr enn lógaruppskotið er samtykt í Løgtinginum og kunngjørt í Kunngerðablaðnum. Skotið verður upp, at stýrið fær heimild til at broyta veitingina við virknaði frá 1. í mánaðinum eftir, at stýrið hevur ásett nýggja veiting.

Til § 1, nr. 8

Neyðug áseting í sambandi við, at broytingin í § 1, nr. 7 fer úr gildi aftur 1. mars 2018. Talan er um somu áseting, sum í dag er í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn, § 5, stk. 1 og sum ætlanin er kemur í gildi aftur 1. mars 2018.

Til § 1, nr. 9

Ásetingin um, at avgerðir um útgjald úr grunninum innan 4 vikur kunnu kærast til landsstýrismannin verður strikað, tí at mælt verður til, at kærur frameftir skulu viðgerðast av Skatta- og Avgjaldskærunevndini. Sí broyting nr. 10.

Til § 1, nr. 10

Greinin ásetir, at landsstýrismaðurin hevur yvirskipaða eftirlitið við grunninum, men at uttanhýsis eftirlitið er hjá Tryggingareftirlitinum og verður útint sambært reglum, sum landsstýrismaðurin ásetir.

Harnæst ásetir greinin reglur um umsiting av arbeiðsmarknaðareftirlønini hjá persónum, sum av ymiskum orsøkum ikki megna at umsita upphæddina. Ásetingin svarar til § 35 í løgtingslóg um almannapensjónir.

Loksins ásetir greinin, at kærur um inn- og útgjald frameftir verða viðgjørðar av Skatta- og Avgjaldskærunevndini.

Til § 2

Áseting um gildiskomu.

Sambært stk. 1 hava allar broytingarnar – undantikin broyting nr. 8 – gildi dagin eftir, at løgtingslógin er kunngjørd, men hava virknað frá 1. januar 2018.

Sambært stk. 2 fer broytingin í § 1, nr. 8 úr gildi 1. mars 2018. Hetta merkir, at broytingin av veitingini fyri 2018 skal verða framd áðrenn 1. mars 2018. Áseting av veitingini fyri álmanakkaárið 2019 og frameftir skal vera framd í seinasta lagi 1. oktober árið frammanundan.

Sambært stk. 3 verður ásett, at kærur um inn- og útgjald, sum ikki eru avgreiddar, eisini verða viðgjørðar av Skatta- og Avgjaldskærunevndini, hóast tær eru innlatnar, áðrenn henda løgtingslóg kom í gildi.

Fíggjarmálaráðið, 8. desember 2017

Kristina Háfoss
landstýrismaður

/ Bjarni Askham Bjarnason

Javntekstur

Galdandi orðingar í løgtingslógini samanbornar við broyttu orðingarnar í løgtingslógaruppskotinum

Galdandi orðingar	Løgtingslógaruppskotið
	<p style="text-align: center;">§ 1</p> <p>Í løgtingslóg nr. 39 frá 7. mai 1991 um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn, sum seinast við løgtingslóg nr. 103 frá 3. november 2016, verða gjørdar hesar broytingar:</p>
<p>§ 2. Fæ grunsins verður fingið til vega við, at allir persónar árliga rinda grunninum ein prosentpart av teirri inntøkuni, sum myndar grundarlagið undir skattaútrokningini, og allir arbeiðsgevarar árliga rinda grunninum ein prosentpart av útgoldnum A-inntøkum. Fyri persónar og arbeiðsgevarar er ásetti prosentparturin 2,25%.</p>	<p>1. Í § 2, stk. 1 verður 2. pkt. orðað soleiðis: ”Fyri persónar og arbeiðsgevarar er ásetti prosentparturin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 2,50% í 2018 og 2) 3% í 2019 og fylgjandi ár.”
<p><i>Stk. 2.</i> Persónar, sum eru 67 ár ella eldri, og persónar, sum ikki arbeiða í Føroyum og sum búgva uttanlands, rinda einki í grunnin. Arbeiðsgevarar, sum eru 67 ár ella eldri og hava fólk í vinnu, rinda tó árliga ein prosentpart av útgoldnum A-inntøkum. Arbeiðsgevarar rinda ikki gjald fyri lön hjá útlendingum undir FAS skipanini, ella fyri lön hjá útlendingum umborð á skipum, sum eftir § 2, stk. 1, litra j, 2. pkt. í løgtingslóg nr. 86 frá 1. september 1983 um landsskatt og kommunuskatt, við seinni broytingum, verða javnmett við skip, ið eru skrásett við heimstaði í Føroyum, og sum, um tey vóru føroysk, lúka treytirnar í § 1, stk. 1 í løgtingslóg um Føroyska Altjóða Skipaskrá. Ásetti prosentparturin er 2,25%.</p>	<p>2. § 2, stk. 2 verður orðað soleiðis:</p> <p>“<i>Stk. 2.</i> Persónur, sum hevur nátt pensjónsaldur sbrt. løgtingslóg um almannapensjónir rindar einki í grunnin. Arbeiðsgevarari, sum hevur nátt pensjónsaldur sbrt. løgtingslóg um almannapensjónir og hevur fólk í vinnu, rindar tó av útgoldnum A-inntøkum. Arbeiðsgevari rindar ikki gjald fyri lön hjá útlendingum undir FAS-skipanini.”</p>

<p><i>Stk. 6.</i> Persónar, ið fylla 64 ár 1. juli 2009 ella seinni, sum ikki áður hava havt fastan bústað í Føroyum, og sum við tilflyting fáa fastan bústað í Føroyum, rinda einki í grunnin.</p>	<p>3. § 2, stk. 6 verður orðað soleiðis:</p> <p>“<i>Stk. 6.</i> Persónur, sum er trý ár ella minni frá pensjónsaldri, sbrt. løgtingslóg um almannapensjónir, og sum ikki áður hefur havt fastan bústað í Føroyum, rindar einki í grunnin.”</p>
<p>§ 3. Rætt til arbeiðsmarknaðareftirløn eigur hvør persónur, ið hefur fyllt 67 ár, og sum í minst trý ár, meðan hann var millum 15 og 67 ára gamal, tá hevði fastan bústað í Føroyum og var skrásettur í fólkeyvirlitinum í Føroyum. Kravið um skráseting í fólkeyvirlitinum í Føroyum er ikki galdandi fyri sjómenn, sum búgva í Føroyum, men av arbeiðsávum eru skrásettir í fólkeyvirlitinum í Grønlandi.</p>	<p>4. § 3, stk. 1 verður orðað soleiðis:</p> <p>“Rætt til arbeiðsmarknaðareftirløn eigur hvør persónur, sum</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hefur fastan bústað í Føroyum 2) hefur nátt pensjónsaldur sbrt. løgtingslóg um almannapensjónir, og 3) hefur havt fastan bústað í Føroyum í minst trý og í sama tíðarskeiði hefur verið skrásettur í Fólkeyvirlitinum við bústaði í Føroyum. <p>Kravið um skráseting í Fólkeyvirlitinum er ikki galdandi fyri sjómenn, sum av arbeiðsávum hava verið skrásettir í Fólkeyvirlitinum í Grønlandi.”</p>
<p><i>Stk. 2.</i> Persónur, sum lýkur krøvini í stk. 1, hefur rætt til 1/40 av fullari arbeiðsmarknaðareftirløn fyri hvørt árið, tó í mesta lagi 40 ár, hann hefur havt fastan bústað í Føroyum og verið skrásettur í fólkeyvirlitinum í Føroyum, meðan hann var millum 15 og 67 ára gamal.</p>	<p>5. § 3, stk. 2 verður orðað soleiðis:</p> <p>“<i>Stk. 2.</i> Persónur, sum ikki lýkur krøvini í stk. 1, men sum hefur búð í Føroyum í minst trý ár, meðan viðkomandi var millum 15 og 67 ár, hefur rætt til 1/40 av fullari arbeiðsmarknaðareftirløn fyri hvørt árið, viðkomandi búði í Føroyum, tó í mesta lagi 40/40.”</p>
<p><i>Stk. 3.</i> Rætturin tekur við hin fyrsta í mánaðinum, ið viðkomandi hefur fyllt 67 ár. Rætturin heldur uppá við endan av mánaðinum, tá treytirnar eru burtur.</p>	<p>6. Í § 3, stk. 3 verður 1. pkt. orðað soleiðis:</p> <p>“Rætturin tekur við hin fyrsta í mánaðinum, ið viðkomandi hefur nátt pensjónsaldur sbrt. løgtingslóg um almannapensjónir.”</p>

<p>§ 5. Stýrið fyri grunnin ásetir árligu veitingina til eftirlønartakarar í seinasta lagi 1. oktober á hvørjum ári galdandi fyri álmanakkaárið eftir.</p>	<p>7. § 5, stk. 1 verður orðað soleiðis:</p> <p>“Stýrið fyri grunnin ásetir árligu veitingina til eftirlønartakarar á hvørjum ári galdandi fyri álmanakkaárið eftir. Stýrið kann broyta veitingina, um fyritleytingar fyri ásetingini av veitingini broytast. Ein broyting av veitingini sambært 2. pkt. hevur virknað frá fyrsta í mánaðinum eftir, at stýrið hevur ásett broyttu veitingina.”</p>
<p>§ 5. Stýrið fyri grunnin ásetir árligu veitingina til eftirlønartakarar í seinasta lagi 1. oktober á hvørjum ári galdandi fyri álmanakkaárið eftir.</p>	<p>8. § 5, stk. 1 verður orðað soleiðis:</p> <p>“Stýrið fyri grunnin ásetir árligu veitingina til eftirlønartakarar í seinasta lagi 1. oktober á hvørjum ári galdandi fyri álmanakkaárið eftir.”</p>
<p>§ 10 a. Avgerðir um útgjald úr grunninum kunnu innan 4 vikur kærast til landsstýrismannin.</p>	<p>9. § 10 a verður strikað.</p>
	<p>10. Aftaná § 10 a verður sett:</p> <p>“§ 10 b. Landsstýrismaðurin hevur eftirlit við grunninum. Landsstýrismaðurin kann áseta reglur, sum geva Tryggingareftirlitinum myndugleika at útanna uttanhýsis eftirlitið. Grunnurin hevur skyldu at lata eftirlitinum allar upplýsingar um grunsins viðurskifti, sum eftirlitið ynskir.</p> <p>Stk. 2. Landsstýrismaðurin kann gera avtalu við Tryggingareftirlitið um eftirlit sambært reglum, sum landsstýrismaðurin ásetir.</p> <p>§ 10 c. Varnast Almanaverkið, at ein persónur eitt nú vegna sálarsjúku, menningartarn, heilaskaða, sinnisbrek ella misnýtslu ikki megnar at umsita arbeiðsmarknaðareftirlønina, kann Almanaverkið:</p> <p>3) taka avgerð um, hvussu upphæddin skal útgjaldast ella</p> <p>4) taka avgerð um, at avvarðandi ella starvsfólk í Almanaverkinum ella á</p>

	<p>vardum bústaði skal umsita upphæddina hjá pensjónisti.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Upphæddin skal umsitast samsvarandi áhuga og vilja borgarans.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Pensjónisturinn og Almanna-verkið kunnu avtala, at Almanna-verkið umsitur upphæddina.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Pensjónisturinn skal hoyrast í tann mun, viðkomandi er færur fyri hesum, áðrenn Almanna-verkið tekur avgerð sambært stk. 1.</p> <p><i>Stk. 5.</i> Almanna-verkið skal ansa eftir, at pensjónisturinn, ið er undir umsiting sambært stk. 1, ikki verður fyri misnýtslu ella sviki.</p> <p><i>Stk. 6.</i> Landsstýrisráðið kann áseta nærri reglur um umsiting av arbeiðsmarknaðareftirløn, eitt nú reglur um eftirlit.</p> <p>§ 10 d. Avgerðir eftir hesi lögtingslóg kunnu innan 4 vikur kærast til Skatta- og Avgjaldskærunevndina.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Kæran skal verða skrivlig og styðja seg til grundir og hjáløgd próvskjøl.”</p>
	<p style="text-align: center;">§ 2</p> <p><i>Stk. 1.</i> § 1, nr. 1-7 og nr. 9-10 koma í gildi dagin eftir, at lögtingslógin er kunngjørd, men hava virknað frá 1. januar 2018.</p> <p><i>Stk. 2.</i> § 1, nr. 8 kemur í gildi 1. mars 2018.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Kærun um inn- og útgjald, sum ikki eru avgreiddar, verða eisini viðgjørdar av Skatta- og Avgjaldskærunevndini, hóast tær eru innlatnar, áðrenn henda lögtingslóg kom í gildi.</p>

14. Lóg um javningarprosent til almannaveitingar

Løgtingsmál nr. 71/2017: Uppskot til lögtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar

Uppskot til Lögtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar

§ 1. Fyri hvørt ár verður roknað eitt javningarprosent, sum verður nýtt til at javna ymiskar upphæddir í almannalóggávuni.

§ 2. Javningarprosentin fyri komandi árið verður útroknað sum miðtalið av

- 1) prosentvísu broytingini í lønarkarminum hjá Fíggjarmálaráðnum í tólv mánaða skeiðnum, sum endaði 1. oktober í inniverandi ári, og
- 2) prosentvísu broytingini í brúkaraprístalinum 3. ársfjórðing í inniverandi ári, í mun til 3. ársfjórðing árið fyri.

Stk. 2. Er roknaða javningarprosentin hægri enn prosentvísa broytingin í lønarkarminum hjá Fíggjarmálaráðnum,

verður javningarprosentin sett til prosentvísu broytingina í lønarkarminum. *Stk. 3.* Er roknaða javningarprosentin minni enn null, verður javningarprosentin sett til null.

§ 3. Landsstýrismaðurin ásetir í kunngerð javningarprosentin fyri komandi árið í seinasta lagi 1. november.

§ 4. Landsstýrismaðurin kann áseta nærri reglur fyri útrokningina av javningarprosentinum, harundir reglur, sum taka atlit til broytingar í hagtalsgrundarlagnum fyri útrokningina av javningarprosentinum.

§ 5. Henda lögtingslóg kemur í gildi 1. januar 2020.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsökir til uppskotið

Uppskotið er partur av pensjónsnýskipanini, sum ætlanin er at seta í verk frá 1. januar 2020.

Hetta er eitt uppskot til eina nýggja lóg, sum skal áseta eitt árligt prosent, sum flest allar almennar veitingar og almennar pensjónir árliga skulu javnast eftir. Hetta uppskotið fevnir sostatt um væl meira enn bara fólkapensjónina.

Uppskotið er, sum sagt, partur av pensjónsnýskipanini og er so statt eitt í eini røð av lógaruppskotum, sum fara at broyta og betra um pensjónsskipanina.

Um pensjónsnýskipanina

Høvuðsendamálini við pensjónsnýskipanini eru:

1. At tryggja øllum eina góða pensjón

Øll tey, ið hava lítla ella onga inntøku framíhjá, fara at fáa meira at liva av. Eisini verður møguleiki fyri at fáa framskundaða pensjón, soleiðis at tey, ið eru kropsliga ella sálarliga slitin av arbeiðsávum, kunnu fara frá, áðrenn tey náa fólkapensjónsaldur.

2. At eggja fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur

Tey, ið ynskja at arbeiða eftir pensjónsaldur fara at kunna velja at útseta fólkapensjónina, og afturfyri fáa hægri pensjónsútgjald, tá farið verður á pensjón. Eisini lækkar mótrokningarprosentíð í viðbótini úr 60% niður í 40%, samstundis sum mótrokning millum hjún verður strikað.

3. At styrkja búskaparliga haldførið

Pensjónsaldurin hækkar ½ ár í 2025 og síðan aftur ½ ár í 2030. Síðan verður sett í verk ein skipan, har pensjónsaldurin verður treytaður av gongdini í miðal lívsævi hjá fólki, ið hava nátt fólkapensjónsaldur. Almannapensjónin verður í størri mun lagað til aðra inntøku, og land og kommunur fáa fleiri skattainntøkur, so hvørt talið av pensjónistum hækkar, við tað at útgjaldið úr Samhaldsfasta hækkar, og fleiri fara at fáa pensjónsviðbót, ið bæði verða skattað við útgjald.

1.2. Galdandi löggáva

Tær veitingar, sum ætlanin er at javna eftir hesari lógini, verða í dag javnaðar eftir løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum. Seinastu árin hefur ikki verið javnað eftir nøkrum føstum leisti. Heldur hefur tað verið soleiðis, at skiftandi landsstýri hava ásett javning árliga. Javnað hefur verið summi ár, og onnur ár hefur ongin javning verið. Viðhvørt hefur javningin av einstökum veitingum verið stór, meðan aðrar veitingar ikki hava verið javnaðar. Talan hefur sostatt verið um árligar raðfestingar.

Tær upphæddir, ið eru fevndar av lóg um áseting og javning av almannaveitingum eru:

Løgtingslóg um almannapensjónir o.a.:

- Grundupphædd av fólkapensjón
- Grundupphædd av fyritiðarpensjón
- Viðbót av fólkapensjón
- Viðbót av hægstu fyritiðarpensjón
- Viðbót av miðal fyritiðarpensjón
- Viðbót av lægstu fyritiðarpensjón
- Eyka viðbót til lægstu fyritiðarpensjón
- Hjálparviðbót
- Røktarviðbót
- Avlamisviðbót/avlamisveiting
- Frádráttarfrí inntøkuupphædd til fólkapensjónistar
- Frádráttarfrí inntøkuupphædd til fyritiðarpensjónistar

Løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.:

- Viðbót til ávísar pensjónistar (brennistuðul)

Løgtingslóg um barnagjald til einsamallar upphaldarar v.fl.:

- Barnagjald sbrt. § 5
- Gjald í sambandi við føðing eftir § 6, stk. 1
- Gjald til upphald tveir mánaðir áðrenn og ein mánað aftaná føðing eftir § 6, stk. 1
- Barnagjald sbrt. § 15, stk. 1 og 2
- Økt barnagjald sbrt. § 15, stk. 3
- Barnáskoyti sbrt. § 19a

1.3. Endamálið við uppskotinum

Endamálið við uppskotinum er at gera skipanina við javning meira tíðarhóskandi, og at fáa javningina av almennum veitingum í eina fasta legu.

Sambært uppskotinum skulu almennu veitingarnar javnast við miðal av lönargongdini og prísgongdini. Hetta hevur við sær, at upphæddirnar fara at fylgja betur við gongdini í prísstøðinum og lönarstöðinum enn nú. Eisini gerst javningin stöðug og gjøgnumskygd í mun til seinnu árinum, har javningin hevur verið heldur tilvildarlig.

Ætlanin við uppskotinum er, at allar almennar veitingar verða javnaðar á hvørjum ári við einum og sama javningarprosentum, sum fylgir vøkstrinum í prístalinum og lönarlagnum í føroyska samfelagnum. Hetta hevur við sær, at borgari, sum fær almenna veiting, fær part í vøkstrinum, tá ið vøkstur er í prístalinum og lönarlagnum.

Uppskotið hevur eisini við sær, at tað ikki so ofta fer at verða neyðugt hjá politisku myndugleikunum at taka stöðu til upphæddirnar. Roknast kann við, at longri áramál kunnu ganga, áðrenn tað verður neyðugt hjá politisku myndugleikunum at endurskoða stöddina á almennu veitingunum.

Skotið verður upp at javnað verður árliga við miðal av lönarvøkstri og prísvøkstri.

Sum lönarvøkstur verður brúktur vøkstrinum í almennu lönunum, tað vil siga, árligi prosentvøksturinum í almenna lönarkarminum sambært avtalum millum Fíggjarmálaráðið og fakfeløgini á almenna arbeiðsmarknaðinum. Hetta er tað talið, sum almenna lönin veksur við í miðal.

Sum prísvøkstur verður brúktur árligi vøkstrinum í brúkaraprístalinum hjá Hagstovu Føroya. Hetta er prísvøksturinum á teimum vörum, sum vanlig húsarhald keypa. Tað vil siga, at árligi vøksturinum í brúkaraprístalinum vísir, hvussu nógv prosent meiri eitt vanligt húsarhald skal rinda fyri sínar vörur. Fyri at keypiorkan skal verða varðveitt, má ein veiting sostatt í minsta lagi vaksa við brúkaraprístalinum.

Lönarvøksturinum er vanlig – í hvussu er sæð yvir longri áramál – hægri enn prísvøksturinum. Hetta hevur við sær, at almennu veitingarnar sum frálíður fara at vaksa við prísvøkstrinum og eitt sindur afturat. Sostatt verður keypiorkan varðveitt hjá teimum, sum fáa almenna veiting. Harumframt fáa tey eisini lut í sjálvum búskaparvøkstrinum.

Veitingarnar fara tó ikki at minka í teimum förungum, tá miðalvøksturinum í prístalinum og lönarlagnum er negativur. Hetta kann millum annað koma fyri um stórt fall er í oljuprísinum ella rentuni á húsalánum. Í hesum förungum verður javningin sett til null. Uppskotið hevur sostatt ongantíð við sær lækking í almennu veitingunum.

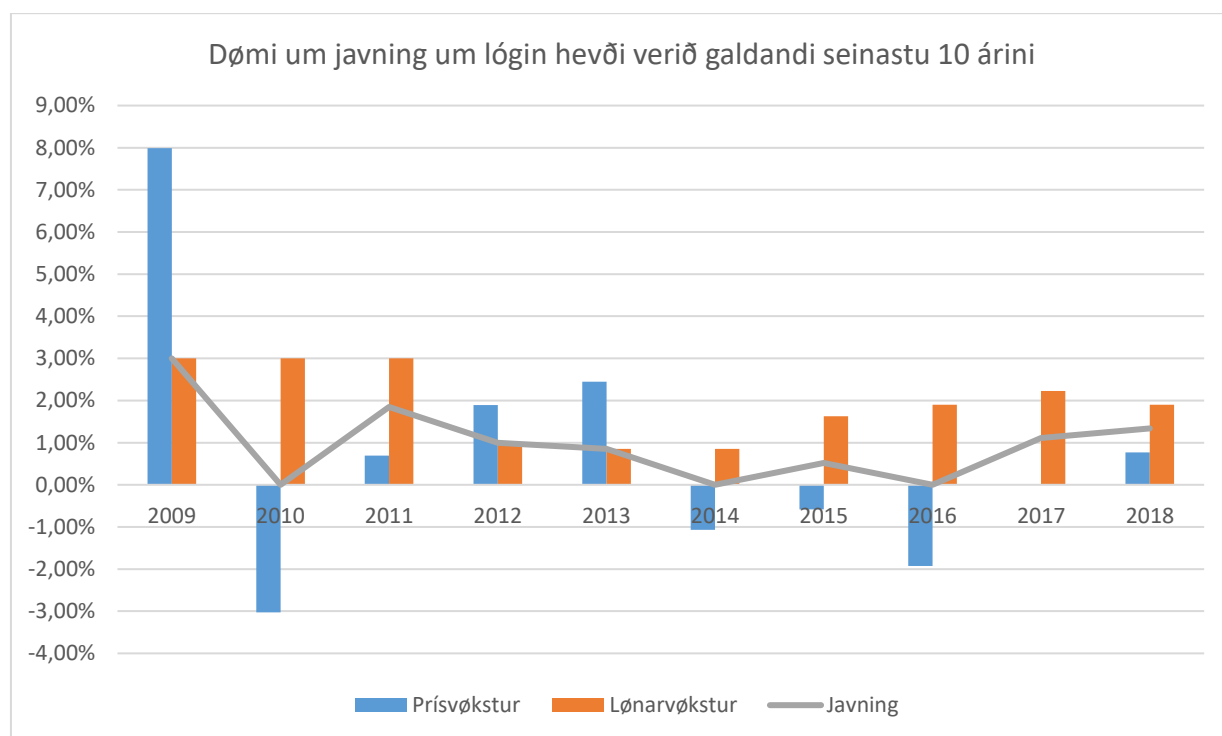
Í teimum förungum har prístalið veksur skjótari enn almennu lönirnar, verður javningin ásett til lönarvøksturinum. Uppskotið hevur sostatt ongantíð við sær, at veitingarnar vaksa skjótari enn lönirnar.

Dømi um javning

Fyri at lýsa, hvussu uppskotið verður í verki, verður niðanfyrir hugt at, hvat javningin hevði verið, um lógin hevði verið galdandi seinastu 10 árin.

Frá: 3. ársfj.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Til: 3. ársfj.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Prísvøkstur	7,99%	-3,03%	0,69%	1,89%	2,45%	-1,07%	-0,58%	-1,93%	0,00%	0,77%
Frá: 1. okt.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Til: 1. okt.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Lønurvøkstur	3,00%	3,00%	3,00%	1,00%	0,85%	0,85%	1,63%	1,90%	2,23%	1,90%
Miðalvøkstur	5,49%	-0,01%	1,85%	1,45%	1,65%	-0,11%	0,52%	-0,01%	1,11%	1,33%
Frá: 1. jan.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Javning	3,00%	0,00%	1,85%	1%	0,85%	0,00%	0,52%	0,00%	1,11%	1,33%

Til dømis vildi javningin frá 1. januar 2018 verið 1,33%. Hetta er tí, at prísvøksturinn frá 3. ársfjórðingi í 2016 til 3. ársfjórðing í 2017 var 0,77%, og almennu lønirnar vuku við 1,9% frá 1. okt. 2016 til 1. okt. 2017. Miðal av 0,77% og 1,9% er 1,33%.

Í 2016 vildi javningin verið 0%. Hetta er tí, at prísfallið á 1,93% er størri enn lønurvøksturinn á 1,90%. Miðal er sostatt -0,01%. Men lógaruppskotið sigur, at er roknaða javningarprosentíð minni enn null, verður javningarprosentíð sett til null. Sama hevði gjørt seg galdandi fyrri javningarprosentíð í 2014 og 2010.

Árin 2009, 2012 og 2013 vildi javningarprosentíð verði tað sama sum lønurvøksturinn. Hetta er tí, at prísvøksturinn var størri enn lønurvøksturinn tey árin. Lógaruppskotið sigur, at er roknaða javningarprosentíð hægri enn prosentvísa broytingin í lønarkarminum hjá

figgjarmálaráðnum, verður javningarprosentíð sett til prosentvísu broytingina í lönarkarminum.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Samanlagt hevur uppskotið við sær, at farið verður undir at javna allar almennar veitingar árliga eftir einum føstum leisti. Javnað verður árliga við miðal av prís- og lønarvøkstri undanfarna árið.

Talan er á ein hátt um eitt nýbrot í føroyskari almennalóggevu. Tí higartil hevur ongin skipan verið, sum tryggjar eina støðuga javning av almennum veitingum sambært búskapargongdini í samfelagnum.

Higartil hevur í staðin verið talan um eina meira tilvildarliga javning, sum hevur verið merkt av árligum figgjarpolitiskum raðfestingum. Javnað hevur verið summi ár, og onnur ár hevur ongin javning verið. Viðhvørt hevur javningin av einstøkum veitingum verið stór, meðan aðrar veitingar ikki hava verið javnaðar. Hetta hevur eisini verið við til at skeikla tann natúrliga munin, sum eigur at vera millum ymisku veitingarnar.

Uppskotið fer at hava við sær størri tryggleika fyri tey, sum móttaka almennar veitingar. Tey fáa nú størri vissu fyri, hvussu teirra veiting fer at verða frameftir.

Uppskotið hevur tó ikki við sær, at tað nú ikki longur skulu fremjast broytingar í støddini á einstøku almennu veitingunum frameftir. Men tað fer nú at verða meira greitt fyri móttakaran, og eisini skattgjaldaran, nær talan er um veruligar hækkingar, og nær talan einans er um eina vanliga javning.

1.5. Ummæli og ummælistskjal

Umframt at uppskotið varð lagt til almenna hoyring á heimasíðuni hjá Føroya landsstýri, varð uppskotið – saman við hinum uppskotunum í pensjónsnýskipanini – eisini sent beinleiðis til hesar hoyringartar:

Akademikarafelag Føroya	Fiskimálaráðið
Akademikarafelag Føroya (AKF)	Fysioterapeutfelag Føroya
Almannaverkið	Føroya Arbeðarafelag
ALS	Føroya Arbeðsgevarafelag (Vinnuhúsið)
Antares	Føroya Fiskimannafelag
Arbeðsmarknaðareftirlønargrunnurin	Føroya Handverkarafelag
Arkitektafelag Føroya	Føroya Lærafelag
Betri Pensjón	Føroya Musikkærafelag
Bioanalytikarafelagið	Føroya Prentarafelag
Brúkaraumboðið	Føroya Reiðarafelag
Búskapar- & Løgfrøðingafelag Føroya	Føroya Skipara- og Navigatørfelag
Eftirlønargrunnur Havnar Handverkarafelags	Føroya Tekniska Lærafelag
Ergoterapeutfelagið	Gjaldstovan
Fakfelag Sjómannskúlalærara í Føroyum	Hagstovan
Farmakonomforeningen	Havnar Arbeðmannafelag
FAS Serlæknaafelag Føroya	Havnar Arbeðskvinnufelag
Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar	Havnar Handverkarafelag
Felagið Maskinmeistaralærarar	Heilsu- og Innlendismálaráðið
Felagið Peningastovnar	Heilsuhjálparafelag Føroya

Heilsurøktarafelagið
Heilsurøktarfelag Føroya
Hjálparlæknaráð Føroya
Kappingareftirlitið
Kommunufelagið
Kommununala Arbeiðsgevarafelag Føroya
Landsbankin
Landsfelag Handverkaranna
Landsfelag Pensjónista
Lív
Ljósmøðrafelag Føroya
Løgmannsskrivstovan
Magistarafelag Føroya
Maskinmeistarafelagið
Meginfelag teirra, ið bera brek í Føroyum

Mentamálaráðið
Pedagogfelagið
Prestafelagið
Ríkisumboðið og stovnarnir undir statinum
Rithøvundafelag Føroya
S & K Felagið
Samtak
Sosialráðgevarafelag Føroya
Starvsmannafelagið
TAKS
Trygdargrunnurin
Tryggingareftirlitið
Tænastumannafelagið
Uttanríkis- og Vinnumálaráðið
Yrkisfelag Studentaskúla- og HF-lærara

Samanlagt eru 31 hoyringarsvar innkomin. Hesir hoyringarpartar hava sent hoyringarsvar:

Kappingareftirlitið
Føroya Handverkarafelag
Maskinameistarafelagið
Antares
Heilsuhjálparafelag Føroya
Prestafelagið
Fiskimálaráðið
Anna Suffía Durhuus
MBF
Landsbankin
Almannaverkið
Bioanalytikarafelagið
Ríkisumboðið
AMEG (Samhaldsfasti)
Heilsurøktarafelagið
LÍV-samtakið

Tryggingareftirlitið
Betri Pensjón
Føroya Arbeiðsgevarafelag
ALS
Hagstovan
Samtak
Mentamálaráðið
TAKS
Heilsu- og Innlendismálaráðið
Felagið Peningastovnar
Landsfelag Pensjónista
Kommunufelagið
Fakfelagssamstarvið
AKF, BLF og Yrkisfelagið Miðnám
Skipara og Navigatørfelagið

Niðanfyri verður sagt frá, hvat hoyringarpartar høvdu av viðmerkingum til júst hetta uppskotið. Annars verður víst til fylgisskjal 1, sum er eitt samlað ummællisskjal fyri øll 3 uppskotini frá Fíggingarmálaráðnum í sambandi við pensjónsnýskipanina.

Samandráttur av hoyring

Í høvuðsheitum verður tikið undir við uppskotinum uttan stórvegis viðmerkingar, men niðanfyri nevndu hoyringarpartar hava tó viðmerkingar til partar av uppskotinum.

Áhugafelagið Antares

Mælir til, at ikki einans almenni lønarvøxsturin eigur at verða brúktur, men eisini tann privati. *FMR metir, at tað er ikki neyðugt, tí almenni og privati lønarvøxsturin er nakað tann sami – í hvussu er, sum frálíður.*

Føroya Arbeiðsgevarafelag

Vísir á, at almannaveitingarnar eftir uppskotinum kunnu hækka meira enn miðalprístalið og lønarkarmurin. Mælir tí til, at ein indexjavning verður sett inn yvir ár, heldur enn at javna ár fyri ár.

FMR ásannar at t.d. munandi prísfall og eftirfylgjandi prisvøkstur, kann hava við sær, at vøksturin kann gerast hægri enn miðal. Men hinvegin so hevur uppskotið eisini eitt loft, sum er lønarvøksturin. So hækkingin eftir eitt stórt prísfall verður eisini avmarkað. Fyri at tryggja at pensjónirnar ikki sveiggja ov nógv báðar vegir, og fyri at halda uppskotið einfalt er valt at halda fast í tí leisti, ið skotin er upp.

Felagið Peningastovnar

Heldur, at tað er positivt, at veitingar verða prístalsjavnaðar. Men mælir til at eisini inntøkumørkini fyri mótrokning verða javnað.

Her kann Fíggjarmálaráðið upplýsa, at hesar upphæddir verða fevndar av javningini, eins og inntøkumørkini í dag eru fevnd av lógini um áseting og javning av almannaveitingum.

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur fíggjarligar avleiðingar fyri land og kommunur. At veitingarnar hækka økir um almennu útreiðslurnar, og økir eisini um skattainntøkurnar hjá landinum og kommununum í teimum førum, tá talan er um skattskyldugar veitingar.

Við verandi lønarvøkstri og prís-vøkstri vildi verið javnað við 1,33% frá 1. januar 2018. Samlaðu veitingarnar, ið verða javnaðar sambært uppskotinum, vóru sum víst niðanfyri, 793 mió. kr. í 2016. Um lógin var galdandi, og javnast skuldi komandi ár, vildi samlaði kostnaðurin fyri landskassan at javna veitingarnar sostatt verið 10,5 mió. kr.

<i>Mi. kr.</i>	<i>Roknskapur 2016</i>	<i>Javning á 1,33%</i>
Fólkapensjón	486	6,5
Fyritíðarpensjón	260	3,5
Viðbót til ávísar pensjónistar	31	0,4
Aðrar veitingar	16	0,2
Tilsamans	793	10,5

Gjørt verður tó vart við, at sum frálíður hevur javningin ikki við sær nakran veruligan meirvøkstur í útreiðslunum í mun til í dag. Tí talan er um upphæddir, sum ikki kunnu standa í stað sum frálíður. Tær mugu onkursvegna fylgja við prís- og lønargongdini. Talan verður tí heldur um, at útreiðsluvøksturin verður meira støðugur og meira skipaður enn nú.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur umsitingarligar avleiðingar fyri Fíggjarmálaráðið, sum hvørt ár skal gera upp og kunngerá javningarprosentíð, og fyri Almannamálaráðið, sum hvørt ár skal javna almennu veitingarnar við javningarprosentinum.

Talan verður tó ikki um umsitingarligan meirkostnað.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna

Uppskotið hevur ikki umsitingarligar avleiðingar fyri vinnuna.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri umhvørvið.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur fíggarligar og sosialar avleiðingar fyri tey, sum móttaka almennar veitingar. Uppskotið tryggjar, at hesi frameftir fara at hava størri vissu fyri, hvussu teirra inntøkugrundarlag broytist frameftir. Eisini fáa tey størri trygd fyri, at keypiorkan verður varðveitt, og at tey fáa lut í búskaparvøkstrinum.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri millumtjóðasáttmálar á økinum.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

Uppskotið hevur ikki avleiðingar fyri tvørgangandi millumtjóðasáttmálar.

2.9. Marknaforðingar

Uppskotið hevur ikki við sær marknaforðingar.

2.10. Revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv

Uppskotið hevur ikki ásetingar um revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv.

2.11. Skattir og avgjöld

Uppskotið hevur ikki ásetingar um skattir ella avgjöld.

2.12. Gjöld

Uppskotið hevur ikki ásetingar um gjöld.

2.13. Áleggur lógaruppskotið fólki skyldur?

Uppskotið áleggur ikki fólkið skyldur.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur?

Uppskotið leggur ikki heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Uppskotið gevur ikki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Uppskotið hevur ikki aðrar avleiðingar.

2.17. Yvirlit yvir avleiðingarnar av uppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggjarligar ella búskaparligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Ja	Nei
Umsitingarligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Ja	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

3.1. Viðmerkingar til ta einstøku greinina

Til § 1

Í greinini verður lýst, at endamálið við lógini er, at hon skal vera eitt amboð til at útrokna eitt árligt javningarprosent, sum skal nýtast til at javna upphæddir í almannalóggávuni. Her verður ikki bara hugsað um veitingar og pensjónir, men eisini um aðrar upphæddir, ið kunnu verða avgerandi fyri almannaveitingar. Til dømis mørkini fyri, hvussu nógv ein kann forvinna, áðrenn mótroknað verður í almannaveitinum.

Til § 2

Greinin snýr seg um útrokning av javningarprosentinum.

Mælt verður til at brúka miðal av: 1) prosentvísu broytingini í lønarsáttmálanum hjá Fíggjarmálaráðnum (karmurin), og: 2) prosentvísu broytingini av brúkaraprístalinum hjá Hagstovuni.

Lønarbroytingin verður roknað sum vigað miðal av lønini í tólv mánaða skeiðnum fram til 1. oktober samanbórið við lønina í undanfarna tólv mánaða skeið.

Tann prosentvísa broytingin av prístalinum, sum verður nýtt í javningini, tekur støði í prístalinum fyri 3. ársfjórðing, sum verður kunngjørt av Hagstovuni í oktober á hvørjum ári, samanbórið við prístalið fyri 3. ársfjórðing árið fyri.

Stk. 2. er ein áseting um hámark fyri javningarprosentíð. Ásett verður, at javningarprosentíð kann ikki verða hægri enn vøksturin í almennu lønunum. Er roknaða javningarprosentíð hægri enn almenni lønarvøksturin, verður javningin sett ájavnt við almenna lønarvøksturin.

Stk. 3. er ein áseting um minnstamark á javningarprosentinum. Ásett verður, at javningarprosentíð kann ikki vera negativt. Er roknaða javningarprosentíð negativt, verður javningin sett til null.

Til § 3

Landsstýrismaðurin í fíggjarmálum ásetir í seinasta lagi 1. november á hvørjum ári javningarprosentíð í kunngerð.

Til § 4

Henda grein gevur landsstýrismanninum heimild at áseta nærri reglur fyri útrokningina av javningarprosentinum. Hetta kann vera neyðugt, um uppgerðin av hagtølunum, sum eru grundarlag undir útrokningini av javningarprosentinum, verður broytt. Um hagtalsliga uppgerðin av til dømis lønunum ella prísunum verður broytt, kann landsstýrismaðurin gera samsvarandi broytingar í útrokningini av javningarprosentinum.

Til § 5

Lógin kemur í gildi 1. januar 2020. Sostatt verður fyrsta útrokningin av javningarprosentinum kunngjørd í seinasta lagi 1. november 2020. Hetta javningarprosentíð verður brúkt til javning av fólkapensjónini fyri 2021.

Fíggjarmálaráðið, 8. desember 2017.

Kristina Háfoss
landsstýrismaður

/ Bjarni Askham Bjarnason

15. Hoyring og ummæli

Umframt, at uppskotini vóru lögð til almenna hoyring á heimasíðuni hjá Føroya landsstýri, vóru uppskotinini eisini sent beinleiðis til hesar hoyringartar:

Akademikarafelag Føroya	Havnar Arbeiðskvinnufelag
Akademikarafelag Føroya (AKF)	Havnar Handverkarafelag
Almannaverkið	Heilsu- og Innlendismálaráðið
ALS	Heilsuhjálparafelag Føroya
Antares	Heilsurøktarafelagið
Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnurin	Heilsurøktarafelag Føroya
Arkitektafelag Føroya	Hjálparlæknaráð Føroya
Betri Pensjón	Kappingareftirlitið
Bioanalytikarafelagið	Kommunufelagið
Brúkarumboðið	Kommununala Arbeiðsgevarafelag Føroya
Búskapar- & Løgfrøðingafelag Føroya	Landsbankin
Eftirlønargrunnur Havnar Handverkarafelags	Landsfelag Handverkaranna
Ergoterapeutfelagið	Landsfelag Pensjónista
Fakfelag Sjómannsskúlalærara í Føroyum	Lív
Farmakonomforeningen	Ljósmøðrafelag Føroya
FAS Serlæknaafelag Føroya	Løgmansskrivstovan
Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar	Magistarafelag Føroya
Felagið Maskinmeistaralærarar	Maskinmeistarafelagið
Felagið Peningastovnar	Meginfelag teirra, ið bera brek í Føroyum
Fiskimálaráðið	Mentamálaráðið
Fysioterapeutfelag Føroya	Pedagogfelagið
Føroya Arbeiðarafelag	Prestafelagið
Føroya Arbeiðsgevarafelag (Vinnuhúsið)	Ríkisumboðið og stovnarnir undir statinum
Føroya Fiskimannafelag	Rithøvundafelag Føroya
Føroya Handverkarafelag	S & K Felagið
Føroya Lærarafelag	Samtak
Føroya Musikk lærarafelag	Sosialráðgevarafelag Føroya
Føroya Prentarafelag	Starvsmannafelagið
Føroya Reiðarafelag	TAKS
Føroya Skipara- og Navigatørfelag	Trygdargrunnurin
Føroya Tekniska Lærafelag	Tryggingareftirlitið
Gjaldstovan	Tænastumannafelagið
Hagstovan	Uttanríkis- og Vinnuáráðið
Havnar Arbeiðsmannafelag	Yrkisfelag Studentaskúla- og HF-lærara

Samanlagt eru 31 hoyringssvar komu inn.

Innkomin hoyringssvar eru hjáløgd sum fylgiskjøl. Eisini eru hjáløgd ummælisskjølini frá Almanamálaráðnum og Fíggjarmálaráðnum í sambandi við hoyring.

Fylgiskjøl:

- Fylgiskjal 1: Ummælisskjal - Almanamálaráðið
- Fylgiskjal 2: Ummælisskjal - Fíggjarmálaráðið
- Fylgiskjal 3: Kappingareftirlitið
- Fylgiskjal 4: Føroya Handverkarafelag
- Fylgiskjal 5: Maskinameistarafelagið
- Fylgiskjal 6: Antares
- Fylgiskjal 7: Heilsuhjálparafelag Føroya
- Fylgiskjal 8: Prestafelagið
- Fylgiskjal 9: Fiskimálaráðið
- Fylgiskjal 10: Anna Suffia Durhuus
- Fylgiskjal 11: MBF
- Fylgiskjal 12: Almannaverkið
- Fylgiskjal 13: Landsbankin
- Fylgiskjal 14: Bioanalytikarafelagið
- Fylgiskjal 15: Ríkisumboðið
- Fylgiskjal 16: Heilsurøktarafelagið
- Fylgiskjal 17: LÍV-samtakið
- Fylgiskjal 18: Tryggingareftirlitið
- Fylgiskjal 19: Betri Pensjón
- Fylgiskjal 20: Føroya Arbeiðsgevarafelag
- Fylgiskjal 21: ALS
- Fylgiskjal 22: Hagstovan
- Fylgiskjal 23: Samtak
- Fylgiskjal 24: Mentamálaráðið
- Fylgiskjal 25: TAKS
- Fylgiskjal 26: Heilsu- og Innlendismálaráðið
- Fylgiskjal 27: Felagið Peningastovnar
- Fylgiskjal 28: Landsfelag Pensjónista
- Fylgiskjal 29: Kommunufelagið
- Fylgiskjal 30: Fakfelagssamstarvið
- Fylgiskjal 31: AKF, BLF og Yrkisfelagið Miðnám
- Fylgiskjal 32: AMEG (Samhaldsfasti)
- Fylgiskjal 33: Skipara og Navigatørfelagið

Hoyringssvar til lógaruppskotini hjá Almannamálaráðnum viðgjörd í evnum (ummælisskjal)

- Broytt samanseting av pensjón
- Mótrokning millum hjún
- Útsett pensjón
- Framskundað pensjón
- Pensjónsaldur

Broytt samanseting av pensjón

Mótrokningarmarkið ov lágt (30.000 kr.)

Fleiri av hoyringsspørtunum hava viðmerkt, at markið í frádráttarfríu inntøkuupphæddini (mótrokningarmarkið) eigur at broytast, tí hetta er ov lágt.

Viðmerking: Í verandi pensjónsskipan er markið 61.900 kr., og í nýggju skipanini var skotið upp at lækka hetta niður á 30.000 kr. Politisk semja er tó um at hækka mótrokningarmarkið úr kr. 30.000 upp í kr. 45.000, og eru lógaruppskotini tillagaði hesum.

Markið fyri mótrokning skal javnast (mótrokningargrundarlagið verður prístalsregulerað)

Fleiri hoyringsspartar hava víst á, at markið fyri mótrokningini eigur at verða javnað.

Viðmerking: Í uppskoti til lógtingslóg um javning verður mótrokningargrundarlagið javnað. Uppskotið er ein partur av pensjónsnýskipanini, og verður lagt fram samtundis av landsstýrismanninum í fígjarmálum.

Mótrokning í egnari inntøku í verandi skipan ov hørð (60%)

Fleiri hoyringsspartar hava víst á, at mótrokning í egnari inntøku í verandi skipan er ov hørð.

Viðmerking: at broyta reglurnar fyri mótrokning í verandi skipan er ikki partur av hesi nýskipan, eins og tað hevði verið kostnaðarmikið fyri landskassan at lækka mótrokningarmarkið uttan víðari. Mótrokning í egnari inntøku fyri pensjónistar í verandi skipan verður ikki broytt, sí tó viðmerkingar niðanfyri um mótrokning millum hjún.

Grundupphæddin skal vera mótrokningsfrí

Fleiri av hoyringsspørtunum hava við skiftandi grundgevingum víst á, at grundupphæddin er fyri øll, og tí eigur ikki at verða mótroknað í henni.

Viðmerking: Endamálið við lógini um tvungna uppsparing var í størri mun at tryggja, at fólk sjálvi spara upp til egna pensjón, og at trýstið á almennu útreiðslurnar til pensjón skuldu lækka. Sum liður í hesum er tískil avgjørt at mótrokna bæði í grundarupphæddini og viðbótini. Tó verður hildið fast um, at Samhaldsfasti – umframt at hækka áleið 1000 kr. – framhaldandi verður hildin uttanfyri reglurnar um mótrokning.

Somuleiðis telur Samhaldsfasti heldur ekki við í inntøkugrundarlagnum, tá inntøka hjá pensjónisti verður gjørd upp.

Munur millum stök og gift

Einstakir hoyringspartar hava gjørt vart við, at munur eigur ekki at verða gjørdur á giftum og stökum pensjónistum í pensjónslóggávu.

Viðmerking: At taka burtur skilnaðin á pensjónsveitingini til gift og ikki gift hevði verið sera kostnaðarmikið fyri landskassan, tí neyðugt hevði verið munandi hækking í veitingini til giftar pensjónistar. Bæði í Føroyum og í londunum rundan um okkum er vanligt í almannalóggávu at gera mun á giftum og ikki giftum persónum, tó at hesi viðurskifti eru ymiskliga skipaðar í ymsu londunum. Samfelagið broytist, og familjumynstur broytast, og tað kann hugsast, at í framtíðini verður tørvur á at eftirhyggja meginreglunum um, hvørja ávirkan hjúnastøða skal hava á pensjónsveitingina. Hesin spurningurin er tó ikki búgvín at viðgera í hesi pensjónsnýskipanini, tí bæði í politisku skipanini og í samfelagnum annars eru fólk ymisk á máli um hesi viðurskifti.

Mótrokning millum hjún

Fleiri hoyringspartar hava viðmerkt, at mótrokning millum hjún eisini skal strikast fyri pensjónistar í verandi skipan.

Viðmerking: Sambært lógaruppskotinum verður mótrokning millum hjún bert strikað fyri pensjónistar í nýggju skipanini. Ásannandi, at tann fyrimunur, ið kemst av at mótrokning millum hjún verður strikað, eisini kann koma pensjónistum í verandi skipan til góðar, verður mett rættast, at pensjónistar í verandi skipan kunnu velja at verða fevndir av hesi skipan og harvið fáa fyrimun av, at mótrokning millum hjún verður strikað. Lógaruppskotið verður tillagað samsvarandi hesum.

Útsett pensjón – krav um 1000 tímar arbeiði

Einstakir hoyringspartar hava viðmerkt, at kravið um 1000 tímar arbeiði fyri at kunna útseta pensjónina er ov høgt.

Viðmerking: Tað er politisk semja um at halda fast við kravið um 1000 tímar arbeiði fyri at útseta pensjónina grundað á, at neyðugt er at útsett pensjón samsvarar tilknýti til arbeiðsmarknaðin og á hendan hátt tryggja skattainntøkur til land og kommunu, tá pensjón verður útsett, um haldast skal fast við, at tað skal bera til at útseta pensjón, sum eisini gevur tí einstaka pensjónistum fíggjarligan fyrimun. Kravið um 1000 tímar arbeiði tryggjar hetta lutfallið. Eitt lægri krav um arbeiðstímar kann hava við sær, at heimagangandi ella partíðarsett í stórri mun velja at útseta pensjónina um so er, at hjúnafelagin hevur høgga inntøku. Eitt atlit er sostatt eisini at halda eitt nøkulunda “nakað-fyri-nakað”-lutfall.

Framskundað pensjón - treytir

Fleiri hoyringspartar, herundir Almannaverkið, hava víst á, at ilt er at fáa eyga á munin millum fyritiðarpensjón og framskundaða pensjón av tí at treytirnar fyri at fáa tillutaða veitingina eru tær somu í báðum førum, og tí verður mælt til at endurskoða reglurnar um fyritiðarpensjón ístaðin. Eisini verður

viðmerkt, at heldur enn at brúka lægstu fyrítíðarpensjón, sum minsta mark fyri at tillutað framskundaða pensjón, so eigur framskundað pensjón at grundast á eina læknaliga meting frá egnum lækna.

Viðmerking: Tað er Almannaverkið, sum tillutar fyrítíðarpensjón, og tað verður eisini Almannaverkið, sum fer at tillutað framskundaða pensjón. Tá persónar í eldru aldursbólkunum søkja um fyrítíðarpensjón (og frameftir eisini framskundaða pensjón), verður serligur dentur lagdur á læknaligu metingina, tí tað ikki er eitt krav, at eldri umsøkjara skulu royna arbeiðsfremjandi fyriskipan. Tað fer fram yvir eisini í nøkrum førum at vera neyðugt við serlæknaváttan, men tað verður serliga tá ivamál, um umsøkjari skal hava veiting svarandi til miðal ella hægstu fyrítíðarpensjón. T.v.s., at málbólkurin verður ikki víðkaður – tað verður framhaldandi eitt krav, at arbeiðsføri skal vera skert við í minsta lagi 50 % fyri at fáa rætt til fyrítíðar- og framskundaða pensjón. Umleið fjórðingurin av øllum 65 og 66 ára gomlum fáa í dag fyrítíðarpensjón, og fer tað at svara til eina generella lækking í pensjónsaldrinum, verður dokumentatiónskravið minkað ella strikað. Tað skal í hesum sambandi gerast vart við, at persónar, sum ikki lúka kravið um skert arbeiðsføri á 50 %, kunnu søkja um tillagað starv. Treytin fyri at fáa tillutað tillagað starv er, at arbeiðsføri skal vera skert við í minsta lagi 1/3.

Samtak mælir frá at seta í verk framskundaða pensjón fyri heldur at dagføra skipanina við fyrítíðarpensjón og stytta málsviðgerðartíðina. At málsviðgerðartíðin til fyrítíðarpensjón kann draga út er í nógvum førum orsakað av, at umsøkjara í yngri aldursbólkunum skulu royna síni arbeiðsevni, og móguleikarnir at seta í verk arbeiðsfremjandi fyriskipanir skulu troytast. Pensjónsnýskipanin fevnir ikki um týðandi broytingar í fyrítíðarpensjónsnýskipanini.

Almennu viðmerkingarnar í lógaruppskotinum eru tillagaðar soleiðis at politisku ætlanirnar um, at framskundað pensjón skal viðgerast øðrvísi enn fyrítíðarpensjón eru týðiligari eins og at staðfest verður, at framskundað pensjón verður veitt frá umsóknardegnum (1. í mánaðinum eftir at Almannaverkið hevur móttikið umsóknina).

Pensjónsaldrin hækkar

Fleiri hoyringspartar hava viðmerkt, at tey – av ymsum orsøkum – eru ónøgd við, at pensjónsaldrin hækkar, og Føroya Arbeiðsgevarafelag hevur viðmerkt, at pensjónsaldrin eigur at hækka skjótari.

Viðmerking: Tað er politisk semja um at pensjónsaldrin hækkar soleiðis sum ásett er í lógaruppskotinum. At pensjónsaldrin hækkar, er týðandi fyri haldføri, eins og restlívítíðin er økt munandi seinastu nógvu árin. Við at pensjónsaldrin hækkar, hækkar arbeiðsútboðið samstundis, eins og landið sparir útreiðslur til pensjón hetta longri. Greitt er tó, at sparingin minkar við tí, sum landið ella grunnur so má halda áfram at rinda út til fólk, ið eru á t.d. dagpengum, fororg, arbeiðsloysistrygging, fyrítíðarpensjón ella tillagaðum starvi sama tíðarskeið.

Lívítíðarindeks

Hagstova Føroya hevur viðmerkt skipanina við lívítíðarindeks. Hagstovan ger vart við, at tey gera árliga uppgerð av væntaðum lívsævi fyri 1 ára aldursbólkar, men at tey í løtuni ikki gera framrokningar av væntaðum lívsævi, ella restlívítíð, men um tað skuldi verið gjørt, so er ivasamt, um tað er skilagott at brúka háttalag fyri væntaðum lívsævi sum grundarlag. Tað finnast munandi neyvari og betri háttaløg til framrokningar av restlívítíð.

Viðmerking: Í sambandi við ásetan av restlívítíð er talan ikki um at nýta framskrivingar, men harafturímóti at gera upp restlívítíð fyri tey 65-ára gomlu tvey ár frammanundan árinum, tá lógarásetingin sigur, at útrokningar um broytingar í restlívítíðini skulu gerast. Eins og Hagstovan viðmerkir í hoyringssvarinum, so stendur stovnurin inni fyri at hava nøktandi neyvleika og góðsku í fyrisingarligum og fakligum høpi, herundir leypandi kvalitetstrygging av háttaløgum, eisini í sambandi við uppgerð av restlívítíð. Í tann mun Hagstovan árliga framleiðir hagtøl fyri restlívítíð fyri tey 65-ára gomlu, so er gjørligt at nýta ásetta háttalagið til at meta um, hvørt pensjónsaldurin skal hækka.

Tvæ skipanir

Fleiri hoyringsspartar hava viðmerkt, at tað er óheppið at hava tvæ skipanir – eina fyri persónar, fødd áðrenn 1. januar 1953 og eina fyri persónar føddir aftaná 31. desember 1952. Tað verður sostatt gjørdur munur á fólki, alt eftir nær tey eru fødd, hóast øll onnur viðurskifti eru sambærilig.

Viðmerking: Tað er politisk semja um at hava tvæ skipanir eins og ásett er í lógaruppskotinum, grundað á, at verandi pensjónistar longu hava innrættað seg í mun til verandi skipan, eins og tað aloftast ikki er møguligt at broyta stórvegis uppá fíggar-/inntøkuvíðurskifti síni, tá farið er á pensjón.

Møguleikin hjá pensjónistum í verandi skipan at flyta yvir í nýggju skipanina

Einstakir hoyringsspartar hava víst á, at tað skal bera til hjá pensjónistum í verandi skipan at flyta yvir í nýggju skipanina.

Viðmerking: Politisk semja er um at varðveita tær tvæ skipanirnar, ið eru nevndar í uppskotinum. Sí tó viðmerkingar omanfyri um mótrokning millum hjún.

Ummællisskjal - uppskot úr Fíggjarmálaráðnum

Umframt at uppskotið varð lagt til almenna hoyring á heimasíðuni hjá Føroya landsstýri, varð uppskotið – saman við hinum uppskotunum í pensjónsnýskipanini – eisini sent beinleiðis til hesar hoyringsspartar:

Akademikarafelag Føroya	Havnar Arbeiðskvinnufelag
Akademikarafelag Føroya (AKF)	Havnar Handverkarafelag
Almannaverkið	Heilsu- og Innlendismálaráðið
ALS	Heilsuhjálparafelag Føroya
Antares	Heilsurøktarafelagið
Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnurin	Heilsurøktarafelag Føroya
Arkitektafelag Føroya	Hjálparlæknaráð Føroya
Betri Pensjón	Kappingareftirlitið
Bioanalytikarafelagið	Kommunufelagið
Brúkaraumboðið	Kommununala Arbeiðsgevarafelag Føroya
Búskapar- & Løgfrøðingafelag Føroya	Landsbankin
Eftirlønargrunnur Havnar Handverkarafelags	Landsfelag Handverkaranna
Ergoterapeutfelagið	Landsfelag Pensjónista
Fakfelag Sjómansskúlalærara í Føroyum	Lív
Farmakonomforeningen	Ljósmøðrafelag Føroya
FAS Serlæknafeleg Føroya	Løgmannsskrivstovan
Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar	Magistarafelag Føroya
Felagið Maskinmeistaralærarar	Maskinmeistarafelagið
Felagið Peningastovnar	Meginfelag teirra, ið bera brek í Føroyum
Fiskimálaráðið	Mentamálaráðið
Fysioterapeutfelag Føroya	Pedagogfelagið
Føroya Arbeiðarafelag	Prestafelagið
Føroya Arbeiðsgevarafelag (Vinnuhúsið)	Ríkisumboðið og stovnarnir undir statinum
Føroya Fiskimannafelag	Rithøvundafelag Føroya
Føroya Handverkarafelag	S & K Felagið
Føroya Lærarafelag	Samtak
Føroya Musikkklærafelag	Sosialráðgevarafelag Føroya
Føroya Prentarafelag	Starvsmannafelagið
Føroya Reiðarafelag	TAKS
Føroya Skipara- og Navigatørfelag	Trygdargrunnurin
Føroya Tekniska Lærafelag	Tryggingareftirlitið
Gjaldstovan	Tænastumannafelagið
Hagstovan	Uttanríkis- og Vinnumálaráðið
Havnar Arbeiðsmannafelag	Yrkisfelag Studentaskúla- og HF-lærara

Samanlagt eru 31 hoyringssvar innkomin. Hesir hoyringsspartar hava sent hoyringssvar:

Kappingareftirlitið	Tryggingareftirlitið
Føroya Handverkarafelag	Betri Pensjón
Maskinameistarafelagið	Føroya Arbeidsgevarafelag
Antares	ALS
Heilsuhjálparafelag Føroya	Hagstovan
Prestafelagið	Samtak
Fiskimálaráðið	Mentamálaráðið
Anna Suffía Durhuus	TAKS
MBF	Heilsu- og Innlendismálaráðið
Landsbankin	Felagið Peningastovnar
Almannaverkið	Landsfelag Pensjónista
Bioanalytikarafelagið	Kommunufelagið
Ríkisumboðið	Fakfelagssamstarvið
AMEG (Samhaldsfasti)	AKF, BLF og Yrkisfelagið Miðnám
Heilsurøktarafelagið	Skipara og Navigatørfelagið
LÍV-samtakið	

Samandráttur av hoyring

Niðanfyri verður sagt frá hvat hoyringsspartar hava sagt viðvíkjandi uppskotum úr Fíggjarmálaráðnum. Men fyrst verður sagt frá týðningarmestu broytingunum, sum hoyringin hevur havt við sær.

Viðvíkjandi norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygd

Uppskotið um Samhaldsfasta, sum fór í hoyring, hevði ásetingar viðvíkjandi frítøku fyri persónar fevndir av norðulensku konventiónini um sosiala trygd. Fleiri hoyringsspartar hava viðmerkingar hesum viðvíkjandi. Hesin parturin er tikin úr uppskotinum um Samhaldsfasta, og verður tikin við í einum seinni broytingaruppskoti, tá Fíggjarmálaráðið hevur fingið kannað viðurskiptini viðvíkjandi konventiónini nærri. Viðmerkingarnir viðvíkjandi teirri ásetingini eru tí ikki tiknar við niðanfyri, tí teir ikki longur eru týðandi fyri uppskotið.

Viðvíkjandi eftirliti við Samhaldsfasta

Fleiri hoyringsspartar hava víst á, at tað manglar ásetingar í lógini um eftirlit við Samhaldsfasta. Hetta hevur FMR tikið til eftirtektar og í endaliga uppskotinum um Samhaldsfasta er innsett kunngerðarheimild, soleiðis at landsstýrismaðurin í fíggjarmálum fær heimild til at áseta nærri reglur um eftirlit við Samhaldsfasta, og at Tryggingareftirlitið útinnir uttanhýsis eftirlitið.

Viðvíkjandi skatti av pensjónsinngjöldum

Fleiri hoyringsspartar hava víst á, at uppskotið til eftirlønaskatt var ikki serliga skynsam. Har vóru ov stór lop (5%) millum skattastigini. Hetta kundi hava við sær, at skattgjaldari sum bara forvann fáar krónur eyka, fekk ein stóran eykaskatt á øll síni pensjónsinngjöld. Hetta er nú broytt. Í nýggja uppskotinum til broyting í eftirlønarlógini hevur stigin væl minni lop. Í staðin fyri 5% er nú talan um 0,5%.

Kappingareftirlitið

Hevur ongar viðmerkingar.

Føroya Handverkarafelag

Skjýttur upp at øll eftirløn eigur at vera kapitaluppsparing. Tað vil siga, at alt eigur at verða útgoldið við pensjónsaldur.

Maskinameistarafelagið

Mælir til at Samhaldsfasti kemur undir reglur og eftirlit eins og pensjónsfeløgini. Hetta fyri at tryggja at grunnurin til eina og hvørja tíð megnar at veita pensjónistum ásettu gjøldini.

Hetta hevur FMR tikið til eftirtektar og í endaliga uppskotinum er innsett kunngerðarheimild, soleiðis at landsstýrismaðurin í fíggingarmálum fær heimild til at áseta nærri reglur um eftirlit við Samhaldsfasta

Antares

Vísir á, at gjaldið til arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin verður skattað bæði við inngjald og útgjald. Mælt verður til, at gjaldið til arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin verður umskipað til ein frádrátt í skattinum.

Eisini verður mælt til, at gjaldið hjá teimum undir DIS til donsku ATP-skipanina skal verða trekt frá í gjaldinum til Samhaldsfasta.

FMR metir ikki at ATP og Samhaldsfasti eru eins skipanir. ATP er persónlig skipan, har útgjaldið er tengt at inngjaldinum; í Samhaldsfasta fáa øll sama útgjald.

Vísir á, at eftirlønarlógin tekur ikki atlit til norðurlenska sáttmálan um sosiala trygd á fleiri økum. Her vil FMR gera vart við, at tað sum verður rindað inn eftir Eftirlønarlógini, er ein privat uppsparing, og ikki eitt sosialt tryggingargjald.

Antares vísir eisini á, at eftirlønargjaldið eigur at verða roknað av samanlagdari A og B inntøku. Her vil FMR gera vart við, at hetta er longu galdandi.

Eisini verður mælt til kunngerðarbroyting fyri tey, sum rinda til útlenska eftirløn.

Her kann FMR vísa á at arbeið verður við lógar- og kunngerðarbroyting soleiðis, at kunngerðin og §1, stk. 9 verða meira í samsvar við hvønn annan.

Viðvíkjandi javning mælir Antares til at ikki einans almenni lønarvøksturin eigur at verða brúktur, men eisini tann privati.

Men her kann FMR vísa á, at almenni og privati lønarvøksturin er nakað tann sami – í hvussu er, sum frálíður.

Heilsuhjálparafelag Føroya

Góðtekur ikki, at Samhaldsfasti hækkar, tí tey hava longu 15% í eftirlønargjaldið, og tey meta 18% er ov nógv.

Spyr um teirra limir frameftir skulu fáa 3% útgoldið tá inngjaldið verður 12%.

Her kann FMR vísa á, at 12% er eitt minsta gjald, onki forðar fyri at fakfeløg hava sáttmálar á 15% - heldur ikki í framtíðini. Tað er upp til partarnar á arbeiðsmarknaðinum at avgera.

Tekur undir við, at almannaveitingar verða eftirlønargevandi.

Taka undir við javning.

Prestafelagið

Ongar viðmerkingar til uppskot úr FMR.

Fiskimálaráðið

Ongar viðmerkingar.

Anna Suffía Durhuus

Ongar viðmerkingar til uppskot úr FMR.

MBF

Tekur ekki undir við at hækka inngjaldið í Samhaldsfasta.

Metir ekki, tað er rætt at áleggja ungum lesandi, ið arbeiða, at rinda eftirlønargjald til egna pensjón. Somuleiðis við AMEG. Mæla til undantak fyri lesandi.

Spyr um tey sum eru limir í fakfelag har gjaldið er 15% skulu fáa 3% útgoldið frameftir tá inngjaldið verður 12%.

Her kann FMR vísa á, at 12% er eitt minsta gjald, onki forðar fyri at fakfeløg hava sáttmálar á 15% - heldur ekki í framtíðini. Tað er upp til partarnar á arbeiðsmarknaðinum at avgera.

Fegnast um, at flestu almennaveitingar nú verða eftirlønargevandi.

MBF metir tað verða umráðandi, at allar pensjónir og almannaveitingar verða prístalsreguleraðar.

Landsbankin

Vísir á, at ein hækking í Samhaldsfasta er ein hækking av pensjónsútreiðslunum og førir tí til eitt verri haldføri.

Hetta metir FMR ekki verða rætt, tí talan er um eina fult skattafíggjaða hækking, og skuldi tí verði neutral fyri haldføri, sum frálíður.

Vísir eisini á, at lækkingin av lógarbundna gjaldinum førir til verri haldføri.

Eisini hevur Landsbankin eina meting av samlaðu haldførisavbjóðingini. Samanumtikið metir LB, at pensjónsnýskipanin bætir um haldføri, men meta tó, at neyðugt verður við fleiri tiltøkum í framtíðini.

Almannaverkið

Ger vart við, at broytingarnar í eftirlønarlógini, har fleiri veitingar verða eftirlønargevandi krevur tillagingar í KT-skipanini, og at hetta hevur ein minni eykakostnað við sær.

Viðmerkingin er tikin við í lógaruppskotið.

AV metir at lönarendurgjald til leiðbeinaraskipan sbrt. § 25 í lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk eigur at verða eftirlønargevandi.

Henda broyting er tikin til eftirtektar í uppskotinum.

Hinvegin metir AV at veiting sbrt. § 13 í forsorgarlógini eigur ekki at verða fevnd, tí talan er um varandi veiting eins og fyritiðarpensjón.

Hetta er ekki tikið til eftirtektar, so forsorg verður eftir ætlan fevnd av eftirlønargjaldi.

AV vísir eisini á ymisk ivamál viðvíkjandi norðurlendska sáttmálanum um sosiala trygging.

Eisini verður víst á, at lógarteksturin ikki er greiður viðvíkjandi persónum, sum flyta úr Føroyum eftir at hava fingið játtað fullan Samhaldsfasta vegna bústað her. Fáa tey rættin við sær, ella verður brotskipanin galdandi tá tey flyta?

Her vil FMR gera vart við, at brotskipanin verður galdandi um tey flyta úr Føroyum.

Bioanalytikarafelagið

Ongar viðmerkingar til uppskot úr FMR.

Ríkisumboðið

Ongar viðmerkingar.

Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnurin (Samhaldsfasti)

Vísir á, at samanlagt er talan um fleiri broytingar, har av summar hava jaligar figgjarligar avleiðingar fyri grunnin og aðrar hava neiligar ávirkan. Arbeitt verður við eini samlaðari útrokning, men tey verða ikki klár innan hoyringsfreistina.

Eisini verður víst á, at tað ikki er rætt tá sagt verður, at útgjaldið altíð hækkar nakað meira enn prísvøksturin. Arbeitt verður fram ímóti, at útgjaldið ikki lækkar, og helst hækkar ájavnt við prísvøksturin.

FMR hevur rættað viðmerkingarnar samsvarandi.

Heilsurøktarafelagið

Fegnast um, at eftirløngjald verður lagt omaná almennaveitingar, men halda fyrítíðarpensjón eigur at verða fevnd. Ynskja eisini eftirløngjald omaná tímalønina hjá tímaløntum heilsurøktarum.

LÍV-samtakið

Metir tað er óheppið, at so stórir partur av “fólkapensjónini” verður flutt yvir í Samhaldsfasta, sum ikki er undir nøkrum formligum eftirliti, samanborið við privatú eftirlønarsfeløgini og t.d. danska ATP.

Hetta hevur FMR tikið til eftirtektar, og í endaliga uppskotinum er innsett kunngerðarheimild, soleiðis at landsstýrismaðurin í figgjarmálum fær heimild til at áseta nærri reglur um eftirlit við Samhaldsfasta.

Heldur, at bundna gjaldið í staðin fyri at lækka, eigur at hækka. Metir eisini, at lækkingin kann ganga út yvir tryggingarpartin.

Tekur undir við, at fleiri veitingar nú verða eftirlønargevandi.

Tryggingareftirlitið

Hevur ongur viðmerkingar.

Betri Pensjón

Heldur, at hildið eigur at verða fast við 15% í eftirløngjaldið.

Tekur undir við, at flestu almannaveitingar verða eftirlønargevandi, og at aldurmarkið á 21 ár verður strikað.

Fegnast um orðingina um felags búgv.

Metir at lækkingin í eftirlønarskattinum er eitt stig á rættari leið. Men mælir til, at lopini millum stigini verða minni.

FMR hefur tillagað háttin fyri stigvaksandi pensjónsskattin, so hann er meira skynsamur.

Føroya Arbeiðsgevarafelag

Vísir á, at hækkingin í Samhaldsfasta er ein eyka útreiðsla fyri arbeiðsgevarar. Heldur tað ikki vera rætt at seta hækking í Samhaldsfasta og lækking í bundna gjaldinum upp ímóti hvørjum øðrum.

Eftirlýsir eina meting av hvat ALS, Barsilgjaldið og útreiðslurnar hjá arbeiðsgevarum til dagpengar 1. og 2. sjúkradag fara at hækka.

Saknar útrokningar fyri hvat eftirlønarskattur og mótrokning verða samanlagt.

Eisini verður víst á, at almannaveitingarnar eftir uppskotinum hækka meira enn miðalprístalið og lönarkarmurin. Mælira tí til, at ein indexjavning verður sett inn yvir ár.

FMR ásannar, at t.d. munandi prísfall og eftirfylgjandi prísavøkstur, kann hava við sær, at vøksturin kann gerast hægri enn miðal. Men hinvegin so hefur uppskotið eisini eitt loft, sum er lønarvøksturin. So hækkingin eftir eitt stórt prísfall verður eisini avmarkað. Fyri at tryggja at pensjónirnar ikki sveiggja ov nógv báðar vegir, og fyri at halda uppskotið einfalt er valt at halda fast í tí leisti, ið skotin er upp.

ALS

Hevur eina meting av útreiðslunum í sambandi við, at eftirlønargjald verður lagt omaná útgjaldið úr ALS.

Henda meting er tikin við í uppskotið.

Hagstovan

Vísir á, at brúkaraprístalið ikki kann skiftast á húsarhaldsbólkar ella serstakar lønar- og ella aldursbólkar so sum pensjónistar.

Samtak

Tekur undir við hækkingini í Samhaldsfasta, men heldur hon er ov lítil. Mæla til 5% í staðin fyri 3%.

Tekur eisini undir við javning, og at fleiri veitingar verða eftirlønargevandi.

Heldur at 12% í eginuppsparing er ov nógv, og heldur, at forskatting av pensjónum eigur ikki at verða varðveitt.

Heldur tað er jaligt, at eftirlønarskatturin lækkar, men heldur at lópinu eru ov stór.

FMR hefur tillagað háttin fyri stigvaksandi pensjónsskattin, so hann er meira skynsamur.

Heldur at øll aldurmørk í eftirlønarlógini eiga at verða strikað.

Samtak hefur eisini sent inn egið uppskot til pensjónsbroytingar,

Mentamálaráðið

Hevur ongar viðmerkingar

TAKS

Vísir á, at tað ber illa til at gjaldið til Samhaldsfasta hækkar frá 1 juli. Hetta hefur við sær tvær uppgerðir og tað er so krevjandi umsitingarliga, at kostnaðurin verður størri enn inntøkan av hækkaða gjaldinum.

FMR hefur tikið hetta til eftirtektar og broytingin er flutt til 1. januar 2018.

TAKS metir at tað fer at kosta 1 mió. kr. at menna eina skipan til stigvaksandi pensjónsskatt. Eisini verður víst á, at skipanin kann hava við sær at persónar koma at rinda meira enn kravdu 12% um eftirlønarskattur restar í tá árið er úti.

TAKS upplýsir, at hetta verður tó ikki ein trupulleiki um fólk halda áfram at rinda til eftirløn árið eftir, tí so kann manglandi skatturin takast av tá, ístaðin fyri at kreva eyka skatt inn.

HIMR

Hevur ongar beinleiðis viðmerkingar, men vísir á, at økta gjaldið til Samhaldsfasta økir um lønarútreiðslurnar á stovnum, ið ráðið varðar av. Hædd má tí takast fyri hesum í játtanini.

Felagið Peningastovnar

Tekur ikki undir við hækkingini í inngjaldinum til Samhaldsfasta, tí hetta økir um lønarskattin.

Mælir til, at Samhaldsfasti kemur undir eftirlit og at størri krøv verða sett til grunnin. Eisini viðvíkjandi førleikum og avkast. Felagið vísir á, at grunnurin hevur ein íløguprofil, sum er ov varin í mun til fyrirteytirnar hjá grunninum.

Hetta hevur FMR tikið til eftirtektar og í endaliga uppskotinum er innsett kunngerðarheimild, soleiðis at landsstýrismaðurin í figgjarmálum fær heimild til at áseta nærri reglur um eftirlit við Samhaldsfasta

Heldur ikki, at ein hækking í Samhaldsfasta kann setast upp ímóti eini lækking í eginuppsparing.

Felagið sigur, at tað at útgjald frá eftirlønarlógini verður tikið við í mótrokning er ein dupultskatting. Metir, at skattur og mótrokning samanlagt verða ov høg.

Metir tað er jaligt, at veitingar verða prístalsjavnaðar. Mælir til, at eisini inntøkumørkini fyri mótrokning verða javnað. FMR ger vart við, at hesar upphæddir verða fevndar av javningini.

Her kann Fíggjarmálaráðið upplýsa, at hesar upphæddir verða fevndar av javningini, eins og inntøkumørkini í dag eru fevnd av lógini um áseting og javning av almannaveitingum.

Eftirlýsiravleiðingar fyri ALS og Barsilsgjaldið.

Tekur undir við stigvaksandi pensjónsskatti, men meta ikki hátturin er skynsamur.

FMR hevur tillagað háttin fyri stigvaksandi pensjónsskattin, so hann er meira skynsamur.

Mælir eisini til, at ílögureglurnar í Eftirlønarlógini verða broyttar, tí tær eru ov avmarkandi, hava við sær minni avkast til uppspararan, og eru kappingaravlagandi fyri peningastovnar.

Landsfelag Pensjónista

Tekur undir við, at Samhaldsfasti hækkar, og at tey, sum mistu rættin til Samhaldsfasta í 2009, nú fáa rættin aftur.

Tekur eisini undir við, at pensjónsuppsparing verður felags ogn í sambandi við hjúnarskilnað.

Eisini tekur felagið undir við at flestu almannaveitingar verða eftirlønargevandi, men mælir til, at tað eisini verður galdandi fyri fyrítíðarpensjón.

Eisini hevur felagið uppskot til ein lægri og meiri stigvísan eftirlønarskatt, men undrast yvir, at forskattingin av pensjónum ikki verður avtikin.

Felagið saknar eisini lóggávu, ið tryggjar, at fólk ikki verða uppsøgd vegna aldur.

Kommunufelagið

Vísir á, at lækkingin í bundna gjaldinum og í eftirlønarskattinum, hevur við sær minni inntøkur til kommunurnar.

Eisini ger KF vart við at tey meta at útrokningarnar hjá FMR eru ivasamar, og KF fer sjálvt at koma við útrokningum, sum vísa ávirkanina á kommunurnar av pensjónsnýskipanini.

FMR metur seg hava gjørt ein neyva lýsing av, hvørja ávirkan ymsu partarnir av pensjónsnýskipanini fáa á kommunurnar. Mett verður, at samanumtikið vilja kommunurnar fáa fleiri inntøkur við samlaðu broytingunum.

Fakfelagssamstarvið

(Sum er Starvsmannafelagið, Pedagogfelagið, Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar, Lærarafelagið, Akademikarafelagið og Havnar Arbeidskvinnufelag)

Mælir til lægri og meiri stigvísan eftirlønarskatt. Mælir eisini til, at tað verður støddin á sjálvum pensjónsgjaldinum og ikki ársinntøkan, sum verður avgerðandi fyri skattin.

AKF, BLF og Yrkisfelagið Miðnám

Mæla frá at samtykkja pensjónsnýskipanina. Tey finnast at lækkingini í bundna gjaldinum, og tey meta, at uppskotið ikki tryggjar haldføri í skipanini. Eisini siga tey, at 40% í eftirlønarskatti er ov nógv.

Skipara og Navigatorfelagið

Mælir til, “At løntakarafeløgini skulu gjalda alla upphæddina til TAKS, fyri at TAKS síðan skal trekkja tað %- ið av, sum skal takast av, tí annars ávirkar tað yvirtíðina í sáttmálanum/ unum.”

Fra: Sigurd Rasmussen
Sendt: 8. november 2017 08:55
Til: Almannamálaráðið
Emne: Viðmerkingar til lógaruppskot

Til Almannamálaráðið,

Tann 3 november 2017 sendi almannamálaráðið okkum fylgjandi lógaruppskot til hoyringar:

1. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av

Kappingareftirlitið hevur ongar viðmerkingar.

Vegna Kappingareftirlitið

Sigurd Rasmussen
Fulltrúi

Kappingareftirlitið

Skálatrøð 20
FO-110 Tórshavn
Faroe Islands
Web: www.kapping.fo

Tel: +298 35 60 40
Direct: +298 35 60 44
Mob.: +298 55 60 44

Fra: Føroya Handverkarafelag <fhf@fhf.fo>
Sendt: 19. november 2017 18:40
Til: Almannamálaráðið
Cc: Føroya Handverkarafelag
Emne: VS: Pensjónsnýskipanin til hoyringar
Vedhæftede filer: image002.wmz

Hey Kristjan

Uppskot frá FHF.

At alt omanfyri bundna uppsparing skal vera kapitaluppsparing, t.v.s. 100% ut við pensjónsaldur.

Vh
FHF
Suni Simonsen
Formaður

Fra: Kristjan Árnason [<mailto:kristjan.arnason@amr.fo>]
Sendt: fríggjadagur 03 november 2017 13:10
Emne: Pensjónsnýskipanin til hoyringar

Góðan dagin,

Við hesum verður sent til hoyringar

1. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.
4. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan).
5. Uppskot til løgtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)(Pensjónsnýskipan).
6. Uppskot til løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.

Hoyringsfreistin er ásett til 24. november 2017 kl. 12.00 og verður at senda til amr@amr.fo.

Eru spurningar ella er eitthvørt ivamál, ber til at venda sær til

- Fíggjarmálaráðið, Hans Kári Vang, tlf. 552009 ella teldupost: hansk@fmr.fo
- Almannamálaráðið, Heri Petersen, tlf. 734042 ella teldupost: heri.petersen@amr.fo

Vinarliga/Sincerely

Kristjan Árnason
Fulltrúi/Head of Section

Almannamálaráðið/Ministry of Social Affairs
Eirargarður 2 • 100 Tórshavn • Faroe Islands
Tel. +298 304000 • Mobile +298 734035
kristjan.arnason@amr.fo • www.amr.fo

Sólgerð Hjørleifsdóttir

Fra: Kristjan Árnason
Sendt: 22. november 2017 12:13
Til: Almannamálaráðið
Emne: VS: Pensjónsnýskipanin til hoyringar
Vedhæftede filer: image003.wmz

Hoyringssvar frá Maskinmeistarafelagnum.

ká-

Fra: Maskinmeistarafelagið [mailto:mf@mf.fo]
Sendt: 22. november 2017 11:20
Til: Kristjan Árnason <kristjan.arnason@amr.fo>
Emne: SV: Pensjónsnýskipanin til hoyringar

Góðan dag

Nevndin hefur viðgjørt málið
Semja var um, at móttroking av møguligari arbeiðsinntøku byrjar ov skjótt.
Mælt var eisini til, at SAMEG skal vera undir reglum og eftirlitið eins og pensjónsfeløgini. Hetta m. a. fyri at tryggja, at grunnurin til eina og hvørja tíð megnar at veita pensionistum tey ásettu gjøldini.

Vinarlig heilsan

MASKINMEISTARAFELAGIÐ

Sjúrdur Heinesen, skrivstovuleiðari

Tel. +298 314718 - Mob. +298 214718

www.mf.fo

Fra: Kristjan Árnason [mailto:kristjan.arnason@amr.fo]
Sendt: 3. november 2017 13:10
Emne: Pensjónsnýskipanin til hoyringar

Góðan dagin,

Við hesum verður sent til hoyringar

1. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.
4. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan).
5. Uppskot til løgtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)(Pensjónsnýskipan).
6. Uppskot til løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.

Hoyringstíðin er ásett til 24. november 2017 kl. 12.00 og verður at senda til amr@amr.fo.

Eru spurningar ella er eitthvørt ivamál, ber til at venda sær til

- Fíggjarmálaráðið, Hans Kári Vang, tlf. 552009 ella teldupost: hansk@fmr.fo
- Almannamálaráðið, Heri Petersen, tlf. 734042 ella teldupost: heri.petersen@amr.fo

Vinarliga/Sincerely

Kristjan Árnason
Fulltrúi/Head of Section

Almannamálaráðið/Ministry of Social Affairs
Eirargarður 2 • 100 Tórshavn • Faroe Islands
Tel. +298 304000 • Mobile +298 734035
kristjan.arnason@amr.fo • www.amr.fo

Áhugafelagið Antares
- vit sum starvast uttanlands

Uppskot til Løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum

Markið fyri móttroknaðan eigur at verði sett til botnfrádráttin hjá landinum.

Markið fyri móttrokning eigur, um tað ikki fylgir botnfrádráttinum hjá landinum at vera javna hvørt ár, eins og veitingarnar. Gott er at almannaveitingar vera javnaðar hvørt ár, so tær fylgja vanligu prísvøkstrinum.

Áhugafelagið Antares
- vit sum starvast uttanlands

Uppskot til Løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.

Ongin viðmerking

Áhugafelagið Antares
- vit sum starvast uttanlands

Uppskot til Løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a.

Tað er at fegnast um at møguleiki er at fáa framskundað pensjón, og tey sum ynskja kunnu útseta pensjónina. Hetta fer heilt víst at gagna liminum hjá Antares.

Eisini er tað at fegnast um at móttrokingin millum hjún verður tikin burtur. Hetta fer at javnstilla gift og sambúgvandi.

Ætlaða hækkingin av pensjónsaldrinum er í lagi. Tað er einans møguligt at hækka aldurin ½ ár hvørji 5 ár við 10 ára freist. Hetta gera at fólk hava møguleika at venja seg við at pensjónsaldurin hækkar.

Grundupphæddin eigur at verði til øll, líkamikið inntøku.

Eins og AMEG ikki verður móttroknað, tald við í inntøkugrundarlagið, so skal ei heldur móttroknast fyri sosialar pensjónir goldnar úr øðrum londum, t.d. ATP úr Danmark. Hesar pensjónir skulu javnsetast við útgjald úr AMEG.

Áhugafelagið Antares
- vit sum starvast uttanlands

Uppskot til Løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn

Tá lógarsmið viðvíkur millumtjóða avtalum Føroya, standast flestu trupulleikarnir, ið borgarar koma út fyri, av umsitingini, ið ofta verður fløkt, í mun til torgreiðar reglur. Vit hava sæð í slíkum málum at rættartryggin hjá borgarum hevur verið fyri álvarsligum avbjóðingum. Tí er umráðandi at umsitingin, tað veri seg Taks ella onnur umsiting, fær greiðar reglur at arbeiða eftir.

Gjaldið til AMEG er av skattaðum pengum. Eisini verður útgjaldið úr AMEG skattað. Hetta ger at tað bæði er skatta við inngjald og útgjald. Hetta eigur at vera broytt. Serliga tá AMEG skal vera ein enn størri partur av pensjónsskipanin.

Hækkanin av AMEG gjaldinum ein varandi skattahækking til tey sum arbeiða undir FAS og DIS. Hesir bólkar fáa ongan ágóða av einari móguligari skattalækking, sum ein sparing í pensjónum kann viðføra.

Tey í FAS gjalda ein flatan skatt á 35% frá fyrstu krónu umframt ALS, Barsil, AMEG og kringvarpsgjald. Samlað nærkast skatturin hjá teimum 40%. Tað skal viðmerkjast at flat skatturin á 35% ikki kemur í landskassan men verður fluttur aftur til reiðaran.

Tey í DIS gjalda ikki skatt í Føroyum, sambært avtalu millum Danmark og Føroyar. Tó gjald tey AMEG gjald og kringvarpsgjald. Eisini gjalda tey í DIS inn til ATP í Danmark. ATP kann samanberast við AMEG. Gjaldið til ATP er ikki eins høgt og til AMEG, og tí er útgjaldi lægri úr ATP samanborið við AMEG. Tó so verður goldið til tvær ymiskar, men eins, skipanir.

Skotið verður upp at inngjaldið til AMEG verður gjørt til ein frádrátt í skattinum fyri vanligar løntakara og tey sum arbeiða uttanlands, men gjalda skatt í Føroyum.

Fyri tey í FAS eigur hækkingin til AMEG at verður trekt av tí flata skattinum. Antin við at reiðarin fær minni afturborið ella landskassin kompensera løntakaran.

Fyri tey í DIS eigur inngjaldið til ATP at kunna dragast frá inngjaldinum til AMEG. Inngjaldið til ATP er lágt samanborið við AMEG og tí vilja tey undir DIS altíð koma at gjalda AMEG. Tó umganga tey at skula gjalda dupult gjald.

Áhugafelagið Antares

- vit sum starvast uttanlands

Viðvíkjandi §1, nr. 2: í uppskotinum til broyting av § 2, stk. 2 verður sagt at arbeiðsgevara ikki skulu gjalda AMEG fyri útlendingar undir FAS. Hetta er ikki í trá við Norðurlendsku Konventiónina um Sosiala Trygd.

Allir norðurlendingar hava rætt til AMEG útgjald, um so er, at teir hava goldið inn til AMEG. Teir skulu sambært konventiónini velja um teir vilja vera sosialt tryggjaðir í Føroyum ella bústaðarlandinum. Eisini eiga teir rætt til føroyska fólkapensjón um teir ynskja at vera tryggjaðir í Føroyum.

Tí eiga arbeiðsgevara einans at sleppa undan at gjalda fyri løntakarar, ið ikki eru norðurlenskir ríkisborgara, ella hava valt at vera sosialt tryggjaðir í bústaðarlandinum.

Viðvíkjandi §1, nr. 3: Í nýggja nr. 7 í §2, stendur: "Umsóknin, sum skal latast TAKS, er galdandi frá móttøkudegnum at rokna."

Vísandi til avgerð nr. 16/00324 hjá kærunevndini í Almanna- og heilsumálum, ið ikki tekur undir við eini slíkari umsiting av umsóknum viðvíkjandi Heilsutrygd.

Áðrenn henda lóg kemur í gildi, hevur Norðurlendsku Konventiónina um Sosiala Trygd verið galdandi í nógv ár og sama er við §55 í stýrisskipanarlógini.

Føroyar hava tvískattasáttmálar við nógv ymisk lond og teir sáttmálarnir hava verið umsitnir uttan serliga áseting í skattalógini um frítøku.

Tískil kann ikki sigast við nakrari vissu at broytingin í uppskoti verður lögfrøðiliga haldbar, fyrr enn roynd í rættarskipanini.

Viðvíkjandi §1, nr. 5: Í § 3, stk. 2, síðsta punktum stendur at "Ár við frítøku eftir § 2, stk. 7 verða ikki tald við." Tað er jú sera rímligt. Men hvat so um ein hevur arbeitt í 43 ár og havt 3 ár við frítøku? Hvussu verður tað rokna? Viðmerkingarnar áttu at lagt upp til at greiðar leiðreglur verða gjørdar.

Í 1.2 í viðmerkingunum stendur soleiðis: "Tó er tað soleiðis, at hesir persónar í dag hava rætt til at verða frítíknir um teir kunnu ávísa, at teir eru sosialt tryggjaðir í øðrum norðurlandi." Hetta halda vit er rætt, men tað heldur umsitingin ikki og øll, ið hava søkt um frítøku við nevndu grundgeving, hava fingið sýting.

Felagið Antares hevur ofta sóknast eftir einari greining av hvat hendir um ein rindar í øðrum norðurlandi og ikki søkir frítøku í Føroyum. Kann man so fáa eftirløn, bæði úr Føroyum og úr t.d. Noregi? Vildi tað verið í samsvarið við Norðurlendsku Konventiónina um Sosiala Trygd?

Helst fara fleiri slík frábregði at vísa seg og vit sakna í viðmerkingunum eina tilsiping til tað og hvussu slíkir ivasurningar skulu loysast.

Áhugafelagið Antares
- vit sum starvast uttanlands

Uppskot til Løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um Eftirløn (Eftirlønarlógin)

Tað er sera umráðandi at øll pensjónsnýskipanin tekur atlit til, at 2000 froyingar arbeiða uttanfyri Froyar. Hesir Froyingar gjalda ofta bæði skatt í arbeiðslandinum og Froyum. Men arbeiðsgevararnir virka ikki eftir Froyiskum lógum. Hesin trupulleikin má vera partur av pensjónsnýskipanini og lýsast væl og virðiliga.

Tað er sera umráðandi at rætturin til frítøku fyri løntakara við útlenskum arbeiðsgevara og pensjónsuppsparing uttanlands verður varðveittur og víðkaður.

Í øðrum lógaruppskotum í hesi ætlaðu pensjónsnýskipan, eru atlit tikin fyri norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygging. Men ikki í hesari lógini.

Ein persónur, ið er sosialt tryggjaður í øðrum norðurlandi og harvið partur av almennum pensjónsskipanum har, skal eisini rinda til froyiska pensjónsuppsparing.

Upphæddin av inngjaldið av sosialum gjøldum til onnur norðurlond er skattafrí í Froyum, men øll útgjöld haðani verða skattað sum A-inntøka í Froyum, sambært norðurlenska tvískattasáttmálanum.

Men eftir stendur at sum er, gjalda persónar búsitandi í Froyum, ið starvast í øðrum norðurlandi, eftirløn til bæði londini.

Í norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygging er ásett at ein ikki kann fáa sama útgjald úr tveimum londum samstundis.

Hesir persónar eru, umframt at gjalda til tvær skipanir, í vanda fyri at missa aðra eftirlønina.

Ongin greining er gjørd um hetta og ikki ber til at fáa nakað svar frá umsitingini, um hetta veruliga er so.

Tí heita vit á løgtingið um at taka atlit til norðurlenska samstarvið í pensjónsnýskipanini.

Almannaveitingar t.d. barsil útgjald, barnatjekkur og arbeiðsloysisstuðul úr øðrum londum, eiga at vera undantikin kravda pensjónsgjaldinum. Hetta fyri at umganga at hesar veitingar lækka so hvørt sum pensjónsgjaldið hækkar. Myndugleikar í øðrum londum leggja ikki kravda froyiska pensjónsgjaldið afturat veitingini.

T.d. er barsil veitingin fyri teir sum sigla undir DIS/DAS 4245 kr. um vikuna. Hetta er skattskyldugt í Froyum, sambært tvískattasáttmálanum. Men um tað kravda pensjónsgjaldið skal rindast av hesari veiting, so minkar veitingin meira enn ein mógulig regulering, gjørd av donskum myndugleikum, av hesari veiting. Hetta ger tað uppáttur truplari hjá teimum undir DIS/DAS at fara í barsil. Tí er neyðugt at útlenskar almannaveitingar vera undantiknar pensjónsgjaldinum.

Áhugafelagið Antares

- vit sum starvast uttanlands

Kravið um nær byrja eigur at vera goldið til eftirløn eigur at vera sett til 40 ár áðrenn pensjónsaldur. Hesi 40 árini eru tey somu sum er krav fyri at fáa fult útgjald út AMEG. Hetta fyri at lesandi og ung, ið hava eitt arbeiði nakrar fáa tímar um vikuna, fáa sum mest av lónini útgoldna. Tey gjalda til AMEG og tað eigur at vera nokk at byrja við.

Pensjónsgjaldið eigur at vera rokna av einari samanlagdari A og B inntøku og ikki hvør sær sum nú. Tá gjaldi nú verður lækka niður í 12 %, og flestu løntakara hava eina avtalum um pensjónsgjald á 15-18%, kann tað gerast óheppið um mann t.d. hevir goldið 15% í eftirløn av síni A-inntøku og so skal gjalda 12% av einari lítari B-inntøku.

Dømi.

A-Inntøka 300.000.

Lógarkravið er 12% = 36.000 kr.,

men løntakarin hevir eina avtalu um 18% = 45.000 kr.

Her eru goldnar 9000 kr. meira enn lógarkravið.

Hesin sami løntakarin hevir eina B-inntøku á 30.000 kr., men her er ongin avtala um eftirløn.

Lógarkravið er 12% av 30.000 = 3600 kr.

Hetta kravið eigur at falla burtur tí viðkomandi hevir í A-inntøkuni longu goldið lógarkravda gjaldið á 12%.

Til tey sum hava útlenskan arbeiðsgevara og eru umfata av pensjónsskipan uttanlanda, og hava søkt um frítøku sambært §1 stk. 9 í Eftirlønarlógini, skulu spara upp sambært kunngerð nr. 165/2013 sum broytt við kunngerð nr. 31/2017. Her er § 1 stk. 6 broytt stk. 7 strika við broytingini í kunngerð 31/2017. Henda broyting gera at einans varandi pensjónsveitingar, lívrenta og lutapensjón, uppfylla kravið um gjald til pensjón. Samstundis er greinin sum linkaði kravið um hvussu nógv % skulu gjaldast strika. Hetta ger at kunngerðin er meira víðgongd enn lógin leggur upp til. Í lógini er møguligt at fá upp til 15% sum kapitalpensjón Hesin møguleiki er tikin frá teimum sum hava útlenskan arbeiðsgevara og útlenska pensjónsuppsparing. Kunngerðin eigur at vera broytt soleiðis at møguleiki er at spara upp til kapitalpensjón eins og aðrir føyroyingar.

Áhugafelagið Antares
- vit sum starvast uttanlands

Uppskot til Løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar

Uppskoti leggur upptil at javna við almenna lønarvøkstrinum og prístalinum, tó ongantíð meira enn lønarvøksturin. Javna eigur eisini at vera í mun til privata lønarvøksturin. Tí eigur at vera sett í lógina at javna verður av miðal lønarvøkstrinum hjá bæði tí almenna og privata. Um tann privati lønarvøksturin er 2% og tann almenni 1% so skal javnast við 1.5 %. Hetta tí at almannaveitingar eisini vera veittar til privatar løntakara, og tí eiga teirra lønir eisini at vera við til at javna almannaveitingarnar.

FYLGISKJAL 7

Heilsuhjálparafelag Føroya
Fr. Petersensgøta 7
FO-100 Tórshavn
Telefon 317725
Fax 319117
email: hhff@hhff.fo
heimasíða.: www.hhff.fo

Tórshavn, tann 22. november 2017

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Hoyringssvar til uppskot til nýggja pensjónsskipan.

Heilsuhjálparafelag Føroya takkar fyri møguleikan, at gera viðmerkingar til málið, og hava vit hesar viðmerkingar:

1. **Framskundað pensjón**, hetta kunnu nógvir av okkara limum at fáa ágóðan av, tó ynskja vit at møguleikin fyri at fáa framskundaða pensjón verður tengdur at einari læknaligari meting frá egnum lækna.
2. **Hækka pensjónsaldur**, hetta kunnu vit ikki taka undir við, hetta tí at okkara limir eru rættiliga nógv útsettir fyri slit í teirra arbeiði.
3. **Mótrokning í grundupphædd til fólkpensjón**, hetta taka vit ikki undir við. Vit vilja heita á landsstýrið um, at gera mótrokning og skatt lagaligari fyri at tryggja okkara limum, at tá teir náða pensjónsaldur, og um teir tá taka nakrar vaktir á einum ellis- ella røktarheimið, at tað lønar seg at taka nakrar vaktir.
4. **Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnur**, hetta kunnu vit ikki góðtaka, tí at okkara limir hava 15% í eftirløn, og skal inngjaldið til samhaldsfasta hækkast, gjalda vit 18% av allari A og B inntøku til eftirløn.
5. **Eftirlønin 12% ímóti 15% nú**. Hvat hendir við teimum 3 %, ið eru vunnin ígjøgnum sáttmálasamráðingar, har vit hava valt at fáa eftirløn í staðin fyri lønarhækking. Fella tey 3% burtur, ella koma vit at fáa tey útgoldin saman við lønini?
6. **Eftirløn av ymskum veitingum**, ið ikki vóru eftirlønargevandi. Felagið tekur undir við, at fólk, ið eru í ymskum skipanum í Almannaverkinum nú fáa eftirløn av hesum upphæddum, vit meta tó, at tað er neyðugt, at trygd verður veitt fyri, at eftirlønin verður lögð afturat útgoldnu veitingini.
7. **Viðvíkjandi javning**, felagið metir, at tað er umráðandi, at allar veitingar verða prístalsviðgjørðar, og taka vit undir við hesum.

Vinarligar heilsanir

Heilsuhjálparafelag Føroya

Mary Antonsdóttir, forkvinna

Sólgerð Hjørleifsdóttir

Fra: Theodor Eli Dam Olsen <theol@hotmail.com>
Sendt: 22. november 2017 23:45
Til: Kristjan Árnason; Almannamálaráðið
Emne: Sv: Pensjónsnýskipanin til hoyringar

Til Almannamálaráðið!

Takk fyri teldubrævið og møguleikan at verða hoyrd um nýggja pensjónsnýskipanaruppskotið.

Vit meta, at grundupphæddin í fólkapensjónini prinsipielt eigur at vera fyri øll.

Blíðar heilsanir

Prestafelag Føroya
vegna nevndina
Theodor Eli Dam Olsen, formaður

Fra: Kristjan Árnason <kristjan.arnason@amr.fo>
Sendt: 3. november 2017 13:10
Emne: Pensjónsnýskipanin til hoyringar

Góðan dagin,

Við hesum verður sent til hoyringar

1. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.
4. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan).
5. Uppskot til lógtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)(Pensjónsnýskipan).
6. Uppskot til lógtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.

Hoyringsfreistin er ásett til 24. november 2017 kl. 12.00 og verður at senda til amr@amr.fo.

Eru spurningar ella er eitthvørt ivamál, ber til at venda sær til

- Fíggjarmálaráðið, Hans Kári Vang, tlf. 552009 ella teldupost: hansk@fmr.fo
- Almannamálaráðið, Heri Petersen, tlf. 734042 ella teldupost: heri.petersen@amr.fo

Vinarliga/Sincerely
Kristjan Árnason
Fulltrúi/Head of Section

Almannamálaráðið/Ministry of Social Affairs
Eirargarður 2 • 100 Tórshavn • Faroe Islands
Tel. +298 304000 • Mobile +298 734035
kristjan.arnason@amr.fo • www.amr.fo

Sólgerð Hjørleifsdóttir

Fra: Halla Djurhuus
Sendt: 23. november 2017 09:09
Til: Almannamálaráðið
Emne: SV: Pensjónsnýskipanin til hoyringar

Fiskimálaráðið hevur ikki viðmerkingar til uppskotini men skal vísa á, at Trygdargrunnur Fiskivinnunnar sendir inn viðmerkingar til uppskot til broyting í løgtingslóg um eftirløn.

Vinarliga / Kind regards

Halla Djurhuus
 Løgfrøðingur

Fiskimálaráðið / Ministry of Fisheries
 Yviri við Strond 15 • P.O. Box 347 • FO-110 Tórshavn • Faroe Islands
 Tel. (+298) 55 32 61 • Fax (+298) 35 30 35 • Halla.Djurhuus@fisk.fo • www.fisk.fo

Fra: Kristjan Árnason
Sendt: 3. november 2017 13:10
Emne: Pensjónsnýskipanin til hoyringar

Góðan dagin,

Við hesum verður sent til hoyringar

1. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.
4. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan).
5. Uppskot til løgtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)(Pensjónsnýskipan).
6. Uppskot til løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.

Hoyringsfreistin er ásett til 24. november 2017 kl. 12.00 og verður at senda til amr@amr.fo.

Eru spurningar ella er eitthvørt ivamál, ber til at venda sær til

- Fíggjarmálaráðið, Hans Kári Vang, tlf. 552009 ella teldupost: hansk@fmr.fo
- Almannamálaráðið, Heri Petersen, tlf. 734042 ella teldupost: heri.petersen@amr.fo

Vinarliga/Sincerely

Kristjan Árnason
 Fulltrúi/Head of Section

Almannamálaráðið/Ministry of Social Affairs
 Eirargarður 2 • 100 Tórshavn • Faroe Islands
 Tel. +298 304000 • Mobile +298 734035
kristjan.arnason@amr.fo • www.amr.fo

Eyðgunn Samuelson
Landsstýrskvinna í almannamálum
Eirargarður
100 Tórshavn

Góða Eyðgunn

Eg loyvi mær hervið at gera nakrar viðmerkingar til pensiónsnýskipanina viðvíkjandi mótrokning millum hjún.

Glað gjørdust vit nú uppskotið til pensiónsskipanina loksins varð lagt fram, tí vónirnar vóru stórar til, at nýggja skipanin fór at bøta um figgjarviðurskiftini hjá okkum, nú vit eru pensionistar.

Tað er so, at eg altíð havi arbeitt fulla tíð, havi havt eina miðalinntøku og goldið skatt av hvørjari krónu. Harumframt havi eg goldið til egnu pensión í 44 ár og havi soleiðis spart upp til eina hampuliga góða pensión. Hjúnafelegin hjá mær hevur tó ikki havt móguleikan at spara upp til egna pensión og fær tí bert fólkapensión og samhaldsfasta útgoldna.

Hettar kundi verið í lagi, men orsaka míni uppsparðu pensión verður hansara fólkapensión nógv skerd. Fyrst verður mótrókna í egnu fólkapensión, men síðani verður mótrókna eina ferð afturat í fólkapensiónini hjá hjúnafeleginum. Tískil verður okkara pensión skerd við umleið 6000 kr. um mánaðin og hettar merkist týðiliga í gerandisdegnum.

Í 2011 varð lóg samtykt um, at mótrokningin millum hjún skuldi fella burtur og tað kom okkum sjálvandi sera væl við. Men tað var eitt stórt vónbrot tá ígildiskoman av lógini fyrst var útsett, fyri síðani at verða avtikin. Grundgevingin var, at ávísir pensionistar kundu hava fyrimunir av mótrokningini og vildu missa um lógaruppskotið varð sett í verk. Hesa grundgeving haldi eg als ikki kann góðtakast, tá tað so eru aðrir pensionistar, ið missa, - í okkara føri áleið 36000 kr. árliga. Tað má finnast ein útrokningaráttur har ongin partur missur. Tað er eisini átaluvernt at seta tveir bólkar av pensionistum upp í móti hvørjum øðrum á handa hátt.

Í pensiónsnýskipanaruppskotinum verður mótrokningin millum hjún tikin burtur, men hettar er tó bert galdandi fyri pensionistar aftaná 2020. Tað er tí eitt stórt vónbrot, at mótrokningin framvegis skal vera galdandi fyri núverandi pensionistar.

So við og við vera vit jú bara nøkur fá, sum skulu liva við hesum missi. Í svari til Alis á Facebook sigur Kristina Háfoss, at um tað verður eitt breitt ynski, vildi hon umhugsa at strika mótrokningina hjá verandi pensionistum. Mín vón er tí at hetta mál verður tikið upp til nýggja stóðutakan.

Eg fari tí at heita á teg, og politiska myndugleikan annars, um at bera so í bandi, at skipanin við, at mótrokning millum hjún skal burtur eisini skal umfata verandi pensionistar.

Vinaliga

Anna Suffía Durhuus
Eystan Heyg 3
100 Tórshavn

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Tórshavn tann 23.11.2017
J. nr.
Viðgjørt Ása Olsen
Tykkara j. nr.

Hoyringssvar til uppskot til løgtingslóg um:

1. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.
4. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan).
5. Uppskot til løgtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)(Pensjónsnýskipan).
6. Uppskot til løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.

MBF hevur hesar viðmerkingar:

Viðvíkjandi 1. broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a

§1 nýtt nr. 2. **framskundað pensjón:** MBF fegnast um at uppskotið leggur upp til at tað kemur at bera til at søkja um framskundaða pensjón frá degnum, tá 3 ár eru eftir til fólkapensjónsaldur er rokkin. At treytin er, at ein skal lúka treytirnar fyri tillutan av lægstu fyrítíðarpensjón meta vit ikki er í lagi, heldur meta vit, at ein læknaelig meting frá egnum lækna eigur at verða nóg mikið í hvørjum einstøkum føri.

§4. pensjónsaldur: uppskot um at hækka pensjónsaldurin. Her meta vit, at tað má verða eitt val hvussu leingi ein ynskir at verða á arbeiðsmarknaðinum. Um tað verður ásett við lóg, hevur persónurin onki val. Her meta vit, at ein smidligari loysn eigur at verða gjørd soleiðis, at um ein persónur ynskir at arbeiða eftir at hann fyllur 67 ár, skal hetta verða møguligt. Vit meta ikki at tað er rætt, at hækka pensjónsaldurin við lóg.

Viðvíkjandi 2. Viðbót til ávísar pensjónistar:

MBF tekur undir við, at pensjónsveitingar verða einfaldari og meiri gjøgnumskygdar. MBF hevur ikki aðrar viðmerkingar til hetta.

Viðvíkjandi 3. áseting og javning av almannaveitingum.

MBF tekur als ikki undir við og vil staðiliga mótmæla alt slag av mótrokning í grundupphæddini í fólkapensjónini. Hetta skal síggjast í ljósinum av, at tað er alt feroya fólk, ið hevur goldið sín skatt, ið hevur verið við til at gjalda til fólkapensjónina.

Fyri persónar, ið hava eina góða eftirlønarskipan, er møguligt at frásiga sær grundupphæddina í fólkapensjónini, men er hetta ikki nakað ein við lóg skal tvingast til.

MBF væntar somuleiðis, at grundupphæddin framhaldandi verður skattafri.

Viðvíkjandi mótrokning í vanligu viðbótini til fólkapensjón, eigur mótrokningin at gerðast meiri líðandi bæði fyri tey, ið eru fólkapensjónistar, og fyri tey, ið gerðast fólkapensjónistar eftir nýggju skipanini. Tað skal altíð betala seg at arbeiða, eisini eftir at ein er blivin fólkapensjónistur.

Viðvíkjandi 4. Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn.

MBF tekur ikki undir við ætlanini at hækka inngjaldi í Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin við 0,75% yvir tey næstu 3 árin. Her skulu vit vísa á, at flestu løntakarar hava eftirlønarskipan, sum part av ásetingum í sáttmálum á arbeiðsmarknaðinum, og tí kunnu vit ikki siggja hesa hækking sum annað enn ein eyka skatt, tá hetta verður tikið inn gjøgnum skattin.

Viðvíkjandi 5. Eftirlønarlógin:

§ 1, stk 1 áleggur øllum, ið ikki hava nátt pensjónsaldur, og sum hava fulla skattskyldu til Føroyar, at spara saman til egna eftirløn. Sum útgangsstøði tekur MBF undir við hesum, tó eru tað nógv ung, ið meðan tey lesa arbeiða fyri at fáa endarnar at rækka saman, og tí ivast vit í, um ein skal áleggja ungum, ið eru undir útbúgving at gjalda inn í skipanina. Hesi somu sleppa ikki undan at gjalda til arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin.

Tað kann hugsast, at ein møguleiki verður, at søkja um undantak soleiðis at ein byrjar at gjalda inn í skipanina, tá ein er liðugur at lesa.

§ 2. Stk. 2 at eftirlønin hækkar við einum % um árið til 12% í 2026, hetta meta vit er í lagi. Flestu persónar á almenna arbeiðsmarknaðinum, ið í dag eru limir í fakfeløgum, hava longu nú eina eftirløn á 15%. Er ætlanin at broyta hetta soleiðis, at tey 3% millum 12% og 15% verða útgoldin saman við lønini hvønn mána? Ella ætlar ein at hesi 3% detta burtur?

MBF fegnast um, at tað nú sambært nýggju ásetingunum til §3 nr. 10, 14 og 16 í eftirlønarlógini verður veitt eftirløn av útgjaldi sambært §§ 12, 14 og 22 í lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk, §§ 9, stk. 2, 13, 17, stk. 3 í forsorgarlógini, og útgjald sambært kunngerð um samsýning til fosturforeldur, útgjald sambært §1, stk. 1.

Hesi undantøk koma at geva teimum, ið í dag eru í hesum skipanum ein møguleika fyri at spara saman til egna eftirlønarskipan. Tó er tað umráðandi, at eftirlønin verður goldin afturat veitingunum sambært kapitil 2. avleiðingar av uppskotinum.

Meginfelag teirra, ið bera brek í Føroyum
Faroe Islands' Union for the Handicapped

Viðvíkjandi punkt 6, javningarprosent til almannaveitingar.

Fyri MBF er tað umráðandi, at allar pensjónir og almannaveitingar verða
prístalsreguleraðar.

Vinarliga v/ MBF

Ása Olsen, aðalskrivari

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Tórshavn, tann: 23. november 2017
J.nr.: 611.K04-0024/17-2
(at tilskila í svári)

Tygara skriv.: 16/00052

Viðgjørt: Janus Hentze í Stórustovu

Viðv. uppskoti til broyting í almannapensjónslógini

Almannaverkið hevur tann 3. november 2017 móttikið uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a. til hoyringar. Ætlaðu broytingarnar eru liður í pensjónsnýskipanini.

Ein av ætlaðu broytingunum í pensjónslógini er útsett pensjón, har móguleiki verður at útseta pensjónina, afturfyri at fáa hægri pensjónsgjald, tá farið verður á pensjón. Almannaverkið vil viðmerkja, í teimum førum, har talan er um persónar við høgari inntøku, kann útsetta pensjónin móguliga føra við sær, at viðkomandi missir fólkapensjónina heilt. Um t.d. ein giftur persónur útsetir pensjónina í 5 ár, og inntøkan hesi árin ger, at viðkomandi fer uppum 268.000 kr. í árligari inntøku frá eftirlønini, hevur viðkomandi mist rættin til bæði grundupphæddina og viðbótina orsakað av høgari inntøku. Fyrimunirnir við útsettari pensjón kunnu sostatt verða tengdir at inntøkuni, ið pensjónisturin hevur, eftir at hann er farin á pensjón.

Viðvíkjandi framskundaðari pensjón framgongur, at henda pensjón kann tillutast persóni, sum lýkur treytirnar fyri fyrítíðarpensjón, og sum verður fólkapensjónistur innanfyri 3 ár. Framskundað pensjón svarar í minsta lagi til miðal fyrítíðarpensjón. Tá framskundað pensjón er treytað av, at umsøkjari lýkur treytirnar til fyrítíðarpensjón, er ikki talan um stórvegis mun á fyrítíðarpensjón og framskundaðari pensjón. Broytingin førir við sær, at ein t.d. 65 ára gamal borgari, sum í dag lýkur treytirnar fyri lægstu fyrítíðarpensjón, við framskundaðu pensjónini fær miðal fyrítíðarpensjón. Av tí at stórt sæð ongin munur longur er á lægstu og miðal fyrítíðarpensjón er fyrimunurin av framskundaðari pensjón torførur at fáa eyga á.

Almannaverkið hevur áður víst á, at munurin á lægstu og miðal fyrítíðarpensjón er nógv tódnaður. Ein mógulig loysn kann verða at strika lægstu fyrítíðarpensjón, so talan einans verður um tvey pensjónsstig fyri fyrítíðarpensjónistar, har arbeidsfærleikin er niðurstettur við í minsta lagi 50% ella at viðkomandi er fult út óarbeiðsførur. Fyri at framskundaða pensjónin kann tæna sínum endamáli um, at kropsliga og sálarliga niðurslitin fólk kunnu sleppa á pensjón 3 ár áðrenn pensjónsaldur, kann setast inn í viðmerkingarnar til lógina, at umsóknir um framskundaða pensjón skulu málsviðgerast øðrvísi og skjótari enn umsóknir um fyrítíðarpensjón, við at linka krøvini í mun til vanliga fyrítíðarpensjón.

Almannaverkið mælir til at broyta orðingina í umsóknarfreistini til framskundaða pensjón, so tað einans framgongur, at framskundað pensjón verður veitt frá 1. í mánaðinum aftaná

dagfestingina fyri móttøku av umsóknini, treytað av at umsøkjari lýkur treytirnar fyri framskundaðari pensjón.

Mett verður ikki, at tað framgongur av lógaruppskotinum hvussu støðurnar skulu handfarast, har persónur hevur søkt um fyrítíðarpensjón, og síðan søkir um framskundaða pensjón, áðrenn umsóknin um fyrítíðarpensjón er liðugt viðgjørð. Almannaverkið mælir til, at umsóknin um framskundaða pensjón førir við sær, at umsóknin um fyrítíðarpensjón er at meta sum fallin burtur.

Almannaverkið vil somuleiðis viðmerkja, at støða má takast til hvussu framskundaða pensjónin ávirkar rættin til sjúkradagpening sambært dagpeningalógini. Sambært § 4 í dagpeningalógini fellur rætturin til dagpening burtur frá tí 1. í mánaðinum eftir, at viðkomandi hevur fingið tillutað hægstu fyrítíðarpensjón ella fólkapensjón. Ein loysn kann verða at leggja orðingina “framskundaða pensjón” aftrat ásetingini í § 4 dagpeningalógini.

Ætlaðu broytingarnar føra við sær, at ymiskar tillagingar skulu gerast í kt-skipanini hjá Almannaverkinum. Mett verður, at kostnaðurin av hesum tillagingum er umleið kr. 150.000.

Almannaverkið hevur ikki aðrar viðmerkingar til lógaruppskotið.

Vegna Almannaverkið

Janus H. í Stórustovu
fulltrúi

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Tórshavn, tann: 23. november 2017
J.nr.: 002.K04-0059/17-3
(at tilskila í svari)

Tygara skriv.: 16/00008

Viðgjørt: Janus Hentze í Stórustovu

Viðv. broyting í lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn

Almannaverkið hevur tann 3. november 2017 móttikið uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn til hoyringar. Ætlaðu broytingarnar eru liður í pensjónsnýskipanini.

Ein av broytingunum leggur upp til at tryggja, at lógin um Samhaldsfasta verður í samsvari við Norðurlenska Sáttmálan um Sosiala Trygging. Almannaverkið tekur undir við broytingum, ið taka hædd fyri norðurlenska sáttmálanum. Almannaverkið vil tó viðmerkja, at norðurlenski sáttmálin, ið byggir á meginreglurnar í ES-fyriskipan 883/04, hevur sum eina av sínum meginreglum, at persónar eru fevndir av lóggávuni í einum landi. Útgangsstøðið er, at persónar eru tryggjaðir í arbeiðslandinum. Hvussu verður støðan hjá einum feroyingi, ið t.d. fer til Noregs at arbeiða, sum innlimar seg í norsku sosialu tryggingarskipanina, og sum ikki søkir TAKS um frítøku frá at rinda arbeiðsmarknaðareftirlønargjald? Verður hesin persónur sostatt sosialt tryggjaður í Noregi samstundis sum hann rindar til grunnin og vinnur sær rætt til arbeiðsmarknaðareftirlønargjald? Í einum slíkum føri er ikki greitt samsvar við norðurlenska sáttmálan um, at tað antin er lóggávan í bústaðarlandinum ella í arbeiðslandinum, ið er galdandi.

Av tí at broytingarnar leggja upp til at tryggja, at lógin verður í samsvari við norðurlenska sáttmálan, mælir Almannaverkið til, at kravið um umsókn verður broytt til fráboðan. Tá persónar eru sosialt tryggjaðir í arbeiðslandinum heldur enn bústaðarlandinum er hetta sambært meginregluni. Tá eigur ikki at verða tørvur á at søkja um frítøku. Umsóknir um frítøku verða vanligar nýttar til mál, har persónar ynskja at varðveita sosialu tryggingina í bústaðarlandinum, heldur enn at verða tryggjaðir í arbeiðslandinum.

Lagt verður upp til í broytingaruppskotinum, at umsókn um frítøku frá at rinda til arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin skal latast TAKS. Almannaverkið er sonevnt føroyskt ‘forbindelsesorgan’ í sambandi við norðurlenska sáttmálan. Í teimum førum, har norðurlendingar koma til Føroya at arbeiða, verða hesir sum útgangsstøði innlimaðir í føroysku sosialu tryggingina. Ofta er tað tó so, at hesir persónar søkja um frítøku frá at verða sosialt tryggjaðir í Føroyum, og ynskja at varðveita sína sosialu tryggingarskipan heima í bústaðarlandinum. Í slíkum førum kemur ein umsókn um frítøku til Almannaverkið, og Almannaverkið kann síðan játta viðkomandi frítøku frá at skula rinda til føroysku sosialu skipanirnar. Eftirsum henda málsviðgerð longu liggur hjá Almannaverkinum, kundi tað verið

skynsamtt um ein játtað frítøka somuleiðis er galdandi fyri arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin. Hetta kann gerast við, at Almannaverkið boðar TAKS frá, at viðkomandi persónur hevur fingið játtað frítøku frá at rinda til føroysku skipanirnar. Á henda hátt slepst undan, at t.d. ein norskur arbeiðstakari, ið er útsendur til Føroya í eitt tíðarskeið, fyrst skal søkja um frítøku, ið Almannaverkið játtar, og síðan til TAKS, fyri at verða frítikin fyri inngjaldi til arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin.

Viðvíkjandi upptjeningini av rættinum til útgjald úr Samhaldsfasta verður skotið upp, at fyri pensjónistar, ið búgva í Føroyum við pensjónsaldur verður galdandi, at ár við bústaði í Danmark og Grønlandi telja við í upptjeningini. Almannaverkið metir ikki, at tað framgongur neyvt hvør støðan er, tá pensjónistur við drúgvvari bústaðartíð í Danmark/Grønlandi, ið býr í Føroyum við pensjónsaldur, flytir til Danmarkar ella Grønlands eftir, at hava fingið tillutað fult útgjald. Varðveitir hesin rættin til fult útgjald, um hann flytir til Danmarkar/Grønlands, hóast einans 3 ára bústaðartíð í Føroyum, ella er fulla útgjaldið treytað av, at pensjónisturin framhaldandi býr í Føroyum?

Almannaverkið hevur ikki aðrar viðmerkingar.

Vegna Almannaverkið

Janus H. í Stórustovu
fulltrúi

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Tórshavn, tann: 23. november 2017
J.nr.: 002.K04-0058/17-2
(at tilskila í svari)

Tygara skriv.: 16/00286

Viðgjørt: Janus Hentze í Stórustovu

Viðv. uppskoti til broyting í eftirlønarlógini

Almannaverkið hevur tann 3. november 2017 móttikið uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um eftirløn (eftirlønarlógin) til hoyringar. Uppskotið er liður í pensjónsnýskipanini.

Sambært uppskotinum skulu allar almennar fyribilsveitingar framyvir verða eftirlønargevandi. Varandi veitingar skulu hinvegin ikki verða eftirlønargevandi. Almannaverkið vil gera vart við, at § 13 í forsorgarlógini er ein varandi veiting, sum í hesum høpi er at sammeta við eina fyritiðarpensjón. Sambært lógaruppskotinum skulu varandi veitingar eftir § 13 í forsorgarlógini verða eftirlønargevandi meðan fyritiðarpensjón ikki er eftirlønargevandi.

Harafrat metir Almannaverkið, at lønarendurgjald til leiðbeinaraskipanina sambært § 25 í lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk helst somuleiðis eigur at verða eftirlønargevandi sambært eftirlønarlógini.

Ætlaðu broytingarnar krevja smærri tillagingar av kt-skipanini hjá Almannaverkinum. Tillagingin hevur ein minni eykakostnað við sær.

Almannaverkið hevur ikki aðrar viðmerkingar.

Vegna Almannaverkið

Janus H. í Stórustovu
fulltrúi

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Tórshavn, tann: 23. november 2017
J.nr.: 002.K04-0060/17-2
(at tilskila í svari)

Tygara skriv.: 15/00276

Viðgjørt: Janus Hentze í Stórustovu

Viðv. uppskoti til løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar

Almannaverkið hevur tann 3. november 2017 móttikið uppskot til løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar til hoyringar. Uppskotið er liður í pensjónsnýskipanini.

Almannaverkið hevur ongar viðmerkingar til lógaruppskotið.

Vegna Almannaverkið

Janus H. í Stórustovu
fulltrúi

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Tórshavn, tann: 23. november 2017
J.nr.: 600.K04-0012/17-2
(at tilskila í svari)

Tygara skriv.:

Viðgjørt: Janus Hentze í Stórustovu

Viðv. uppskoti til broyting í lóg um áseting og javning av almannaveitingum

Almannaverkið hevur tann 3. november 2017 móttikið uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum til hoyringar. Uppskotið er liður í pensjónsnýskipanini.

Almannaverkið hevur ongar viðmerkingar til ætlaðu broytingarnar.

Vegna Almannaverkið

Janus H. í Stórustovu
fulltrúi

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Tórshavn, tann: 23. november 2017
J.nr.: 617.K04-0010/17-2
(at tilskila í svari)

Tygara skriv.: 16/00052

Viðgjørt: Janus Hentze í Stórustovu

Viðv. uppskoti til broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.

Almannaverkið hevur tann 3. november 2017 móttikið uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl. til hoyringar. Uppskotið er liður í pensjónsnýskipanini.

Almannaverkið hevur ongar viðmerkingar til ætlaðu broytingarnar.

Vegna Almannaverkið

Janus H. í Stórustovu
fulltrúi

Tórshavn 23 november 2017

Hoyringssvar um uppkot til pensjónsnýskipan

Landsbankin hevur gjørt hoyringssvar við stóði í, hvussu uppskotið ávirkar fíggjarliga haldførið og harvið framtíðar kredittvirði landskassans.

1.Mótrokningsprosent lækkar.

Mótrokningsprosentin í skattskyldugum veitingum lækkar úr 60 % niður í 40 %. Ein lægri mótrokning ger at tað loysir seg betri at arbeiða. Roknast má tí við, at heldur fleiri pensjónistar velja at vera longri á arbeiðsmarknaðinum. Hetta bætir um fíggjarliga haldførið.

2.Mótrokning millum hjún verður avtikin.

Avtøka av mótrokning millum hjún ger at um ein hjúnafelagi arbeiðir, so ávirkar tað ikki pensjónina hjá hjúnafelaganum. Roknast má við, at hetta førir til at nakað fleiri pensjónistar velja at vera longri á arbeiðsmarknaðinum. Hetta bætir um fíggjarliga haldførið.

3.Pensjónsaldur.

Hækking av pensjónsaldurinum økir um arbeiðsstyrkina, og minkar um talið av pensjónistum. Hetta styrkir munandi um fíggjarliga haldførið.

4.Útsett pensjón.

Í uppskotinum kunnu borgarar fáa hægri fólkapensjón, (men ikki hægri AMPensjón), við at arbeiða minst hálva tíð, eftir at vera farin um pensjónsaldur. Leysliga mett førir útsetta pensjónin ikki til nakra broyting í samlaðu pensjónsútreiðslunum, tí at hækkaða pensjónin verður umleið uppvigað av at borgarin fær pensjón í færri ár. Hinvegin førir útsett pensjón til, at fólk arbeiða í fleiri ár, og at landskassin fær skattainntøkur frá teimum í fleiri ár. Haldførið batnar tí nakað, um fólk velja at útseta fólkapensjónina.

5.Hækking av AMPensjón.

Hækking av AMPensjónini er ein hækking av pensjónsútreiðslunum og førir tí til eitt verri haldføri.

6.Lækking av lógarbundna eftirlønarinngjaldinum úr 15 % og niður í 12 %.

Tað er sannlíkt, at lækking av lógarbundna eftirlønargjaldinum førir til versnandi haldføri. Tað er sannlíkt, at teir starvsbólkar, sum enn ikki eru komnir uppá 15 %, ikki fara at fara at hækka inngjaldið uppum 12 %. Tað er somuleiðis vandi fyri, at okkurt fakfelag ynskir at lækka eftirlønarinngjaldsprosentin.

Uppspard eftirløn bætir munandi um haldførið, tí uppsparing verður flutt til framtíðina, og harvið kunnu uppspardu eftirlønirnar mótroknast í fólkapensjónini í framtíðini. Útreiðslurnar til fólkapensjón vera tí minni, enn tær annars høvdu verið. At minka um lógarbundnu uppsparingina ger sostatt, at haldførið versnar.

7.Viðbót til ávísar pensjónistar (brennioljustudningurin) verður avtíkin og verður flutt inn í vanligu viðbótina.

Mótrokningin í viðbótini hevur verið skipað á ein sera óhepnan hátt, soleiðis, at ein pensjónistur, sum hevur eina egininntøku á 61.800 hevur fingið fulla upphædd á 7.608 kr. meðan ein sum hevur eina inntøku á 62.000 kr., missir alla upphæddina í einum, bert tí hann hevur fingið 200 kr. í inntøku.

Fyri ein pensjónist, sum hevur vunnið sær eina inntøku á umleið 60.000 kr. loysir tað seg sera illa at arbeiða eitt sindur aftrat. Hesin persónur missir beinleiðis pening av at arbeiða.

Tað er tí ein fyrimunur at viðbótin til ávísar pensjónistar verður partur av vanligu viðbótini og verður mótroknað á sama hátt sum vanligu viðbótin, nevnliga við 40 %.

Tað er sannlíkt at nøkur, sum áður eru givin at arbeiða, tá tey eru komin upp ímóti 60.000 kr., nú fara at velja at arbeiða eitt sindur meira.

Sannlíkt er, at henda broyting førir til eitt nakað betri haldføri.

8.Samanumtikið um haldførið.

Landsstýrið hevur gjørt eina meting av, hvussu nógv pensjónsnýskipanin bætir um haldførið.

Landsbankin hevur niðanfyrir sammett batan í fíggjarliga haldførinum, við metingina hjá Búskaparráðnum frá 2015, sum vísir hvussu stór haldførisavbjóðingin er.

	2015	2030	2040	2050	2060
Búskaparráðið, hall í % av BTÚ	-3,2	-5,8	-8,5	-9,0	
Øking av halli		-2,6	-5,3	-5,8	
Pensjónsnýskipan, bati í % av BTÚ		1,1	2,1	3,0	4,0
Øking av halli, eftir nýskipan		-1,5	-3,2	-2,8	

Fíggjarmálaráðið hevur mettt, at konjunkturneutrala hallið í 2015 var umleið 0.

Várfrágreiðingin 2015 hjá Búskaparráðnum vísir, at uttan tiltøk hevði hallið hjá almennu kassunum versnað við 6 % av BTÚ fram ímóti 2050. 6 % av verandi BTÚ á 19.000 er 1.140 m. kr.

Leysliga mettt so vísa hesar framrokningar, at við pensjónsnýskipanini so batnar hallið, so tað ikki verður 6 % av BTÚ í 2050, men 3 % av BTÚ.

Landsbankin heldur, at pensjónsnýskipanin er eitt munandi framstig í mun til verandi skipan. Tað er tó ein týðandi veikleiki við nýskipanini, at tiltøkini fáa so seint virknað. Hetta sæst í talvuni við, at sjálvt við tiltøkunum fer almenni sektorurin at hava stór hall, 2,5-3 % av BTÚ, frá fyrst í 30unum og út í 2050ini. 3% av BTÚ er umleið 570 m. kr. við verandi BTÚ. Hetta merkir at við verandi útreiðslustrukturi verður hallið hjá almenna sektorinum um 550 m. kr. árliga frá fyrst í 2030 inntil fyrst í 2050unum.

Niðurstøða.

Samanumtikið metir landsbankin, at tiltøkini bæta um fíggjarliga haldførið. Landsbankin metir tó, at neyðugt verður at fremja fleiri tiltøk í framtíðini.

Viðmerkingar frá Bioanalytikarafelagnum um nýggja pensiónsskipan.

Tað er at fegnast um, at uppskotið um nýggja pensiónsskipan er komið. Sum heild eru vit nøgd við uppskotið. Tó eru nøkur ting vit kundu hugsað okkum vóru øðrvísi:

§ 3 í fylgiskjalið 2 Trygg og varandi pensiónsskipan:

Mótrokningin í grundupphæddini og viðbótini, átti ikki at verið lækkað so nógv sum tit ætla. Her verða tey sum hava verið umhugsin, og av síni egnu løn spart upp til ellisár, straffaði við, at tað á hendan hátt verður tikið rættuliga nógv av uppsparingini. Tað skal helst vera so, at tað loysir seg at spara upp.

§ 12 í fylgiskjalið 2 Trygg og varandi pensiónsskipan:

Tað er gleðiligt, at mótrokning, millum hjún, endiliga verður strikað. Men hetta átti eisini at veri gjørt í verandi skipan. Tað er ikki rætt, at annar hjúnafeagin skal straffast fyri, at hin hjúnafeagin sjálvur, ella gjøgnum sítt fakfelag, hevur inngoldið í egna eftirløn. Hetta kann meira enn so síggjast, sum eitt inntriv í egna uppsparing hjá fólki. Og her átti ikki at verið munur á skipanunum.

Ein stakur, hvat er tað?

Vit halda, at stök og gift áttu at veri javnstillaði, um tey hava felags húsarhald.

Sólgerð Hjørleifsdóttir

Fra: Lene Moyell Johansen <lmj@fo.stm.dk>
Sendt: 23. november 2017 16:41
Til: Almannamálaráðið
Emne: Sv: Pensjónsnýskipanin til hoyringar (RIGS-FO Sagsnr.: 2017 - 582)

Til Almannamálaráðið

Rigsombuddet, som har sendt nedenstående udkast til høring hos de øvrige danske myndigheder på Færøerne, kan oplyse, at høringen ikke har givet anledning til, at vi vil fremkomme med bemærkninger til det fremsendte.

 Rigsombudsmanden
 på Færøerne

Med venlig hilsen
 Lene Moyell Johansen
 Rigsombudsmand på Færøerne
 Postboks 12
 FO-110 Tórshavn
 Tlf. (mobil) +298 731201
 Fax: +298 201220
 E-mail (journal): ro@fo.stm.dk
www.rigsombudsmanden.fo

Til:
Fra: Kristjan Árnason (kristjan.arnason@amr.fo)
Titel: Pensjónsnýskipanin til hoyringar
Sendt: 03-11-2017 14:10:18

Góðan dagin,

Við hesum verður sent til hoyringar

1. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.
4. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan).
5. Uppskot til løgtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)(Pensjónsnýskipan).
6. Uppskot til løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.

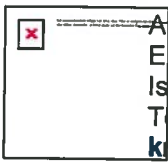
Hoyringsfreistin er ásett til 24. november 2017 kl. 12.00 og verður at senda til amr@amr.fo.

Eru spurningar ella er eitthvørt ivamál, ber til at venda sær til

- Fíggjarmálaráðið, Hans Kári Vang, tlf. 552009 ella teldupost: hansk@fmr.fo
- Almannamálaráðið, Heri Petersen, tlf. 734042 ella teldupost: heri.petersen@amr.fo

Vinarliga/Sincerely

Kristjan Árnason
 Fulltrúi/Head of Section

 Almannamálaráðið/Ministry of Social Affairs
 Erargarður 2 • 100 Tórshavn • Faroe
 Islands
 Tel. +298 304000 • Mobile +298 734035
kristjan.arnason@amr.fo • www.amr.fo

Almannamálaráðið

Tórshavn 24.11.2017

Hoyringssvar frá Heilsurøktarafelagnum, um pensjónsnýskipanina, sum ætlanin er at seta í verk frá 1. januar 2020

Fyrst er at siga, at vit fegnast um, at tað nú av álvara verður farið undir at endurnýggja pensjónslóggávuna. Verðandi skipan er ikki tíðarhóskandi og krevur at vera uppraðfest í mun til dagsins samfelag. Nógv góð átøk eru í pensjónsnýskipanin, men tað er sjálvsagt tað, sum kundi verið betri, ið vit her fara at svara til.

Grundupphæddin

Heilsurøktarafelagið er av teirri áskoðan, at almenna pensjónin eigur at vera so høg, sum gjørligt, tí tað er sera ójavnt, hvussu nógv tað er møguligt hjá fólki at spara upp til egna pensjón hóast tað verður gjørt gjøgnum yrkisfeløgini. Í okkara yrki er grundlønin lág, og nógvir av limum okkara arbeiða niðurstetta tíð, orsakað av, at arbeiðið, sum oftast er sálarliga og likamliga slítandi. Hetta ger móguleikan hjá teimum at spara upp til eina góða pensjón, sera avmarkaðan.

Okkum dámar sostatt lítið, at grundupphæddin, sum er skattafrí, verður minkað, og rættast hevði sjálvsagt eisini verið at prístalsregulerað hana.

Í mun til samhaldsfasta, sum verður skattaður tvær ferðir, hevur tað lítið og einki at siga fyri fíggjarstøðuna hjá okkara limum, hvørt hann minskar ella veksur.

Mótrokning

Í stiganum, sum eftirlønarinngjaldið verður skattað eftir, síggja vit ein ávísan skeivleika, og meta, at hetta kann gerast betri.

Frá markinum, har skattað verður við 30% og víðari uppeftir, má tað vera ein stigvísari prosenthækking eftir tað. Annars verður hetta ein trupulleiki um tað skal loysa seg at arbeiða. Tað er ikki gott, um vit skulu rinda 35% av tí inntøkuni, sum kemur eftir 30% markið í einum høggi.

Okkara tilmæli er, rætt og slætt at skattingin av eftirlønarinngjaldinum gerðst meira líðandi, enn tey nevndu 40, 35 og 30 prosentini.

Munurin millum støk og gift

Strikið munin millum støk og gift. Tað eigur eingin munur at vera í pensjónsútgjaldinum eftir hjúnastøðu, tí tað er ikki galdandi tá fólk eru í vinnu; eingin munur er í inntøkuni hjá hjúnafelegum í arbeiðslívinum, tí eigur heldur eingin munur at vera í eftirlønini. Fleiri og fleiri eru heldur ikki gift hóast tey liva saman og vit meta tað ikki vera rætt, at summu skulu revsast fyri at hava pappír upp á hvønn annan eftir ein ávísan aldur.

Longri á arbeiðsmarknaðinum ella á eftirløn beinanvegin?

Vit kundu hugsað okum at sæð nakrar útrokningar, sum vísa munin millum tað, at heva pensjónina við 67 ára aldur, men halda fram at arbeiða í eitt áramál, og so tað, at útseta pensjónina og fáa eina hægri eftirløn við 70 ára aldur. Eru útrokningar, sum útgreina, hvørjir fyrimumirnir eru fyri løntakaran/pensjonistin í hesum báðum førðunum?

Fólk eiga ekki at verða revsað fyri at arbeiða eftir loknan pensjónsaldur. Heldur ekki eigur tað at vera neyðugt hjá teimum at arbeiða eftir eftirlønaráldur, tí at pensjónin er ov lág til eitt vanligt livistøði.

Eftirlønargjald lagt afturat veitingum

Vit fegnast um, at eftirlønargjald verður lagt afturat almennum veitingum, men vónandi verður tað sama galdandi fyri fyrítíðarpensjonistar, tímalønt og øll onnur útgjöld. Nógvir av okkara limum arbeiða tímalønt, og skulu hesi rinda eftirlønargjald av tímalønina, tá tað er komið upp á 12%, verður ikki nógv løn útgoldin til ein heilsurøktara, sum hevur eina lága tímaløn og eina óstøðuga, oftast lága, inntøku.

Vegna Heilsurøktarafelagið

Rakul í Gerðinum, forkvinna

Tórshavn, hin 24. november 2017

Til Almannamálaráðið
 Stílað til Kristjan Árnason

Hoyringsskriv í sambandi við Pensjónsnýskipanina

Almannamálaráðið hevur í telduposti dagfestum 3.11.2017 sent rúgvismiklan lógarpakka á pensjónsøkinum til hoyringar. Talan er sum nevnt um rúgvismikið tilfar, sum ávirkar nógv ymisk økir, sum hava markamót imóti pensjónsøkinum.

Hoyringsfreistin er úti 24. november 2017 kl. 12:00.

Niðanfyrir hevur LÍV samtakið gjørt viðmerkingar til fyriliggjandi pensjónsnýskipanina.

Viðmerkingarnar taka útgangsstøði í fylgjandi viðurskiftum, sum flest øll eru samd um, at ein pensjónsskipan í einum vælferðarsamfelagið eigur at taka atlit til:

1. Skipanin eigur at byrgja upp fyri fátækragánum á ellisárum.
2. Skipanin eigur at taka hædd fyri at býta lívsinntøkuna javnari.
3. Skipanin eigur at tryggja eitt fíggjarligt haldføri.
4. Skipanin eigur at eggja til, at fólk eru á arbeiðsmarknaðinum longst møguligt.
5. Skipanin eigur at eggja til, at fólk spara upp til eftirløn.
6. Skipanin eigur at byrgja á tryggjar politiskar karmar.

Ítøkuligu viðmerkingarnar eru skipaðar í fylgjandi økir:

1. Av fíggjarlógini yvir á Samhaldsfasta
2. Lækking av inngjaldi til privatu eftirlønarskipanirnar
3. Mótrokningar í fólkapensjónini
4. Politiska semjan

Niðanfyrir eru ítøkiligar viðmerkingar gjørdar til omanfyrir nevndu økir.

1. Av fíggjarlógini yvir á Samhaldsfasta

Uppskotið leggur upp til, at inngjaldið til Samhaldsfasta skal økjast frá verandi 4,50% (2,25% frá lønmóttakara og 2,25% frá arbeiðsgevarunum) til 6,0% í 2020. Samstundis er ætlanin at útgjaldi frá Samhaldsfasta skal hækka. Í tilfarinum verður met, at útgjaldið frá Samhaldsfasta fer at hækka við uml. 1.200 kr. um mánaðin.

Samstundis sum Samhaldsfasti veksur verður mótrokningin av fólkapensjónini víðka, soleiðis at eftir uppskotinum verða bæði grundupphæddin og viðbótin mótroknað eftir nærri ásetingum.

Felagið heldur tað kann verða óheppið at flyta so stóran part av "Fólkapensjónini" av fíggjarlógini yvir í eina skipan (her Samhaldsfasti), sum í løtuni ikki er undir nøkrum formligum eftirliti.

Privatu eftirlønarfeløgini eru sum kunnugt undir eftirliti av Tryggingareftirlitinum. Felagið metir tað verða óheppið og kann skapa ein ótryggleika, um ein so stórir partur av inntøkugrundarlagnum hjá eftirlønarmóttakarunum liggur hjá einum grunni, sum ikki er undir nøkrum eftirliti. Tað kann nevast, at danski ATP stovnurin, er undir eftirliti av danska Fíggjareftirlitinum.

Útgjaldið frá Samhaldsfasta skal taka atlit til inngjald, samlaðu uppsparingina og væntað útgjald. Um hesi viðurskipti broytast munandi, kann tað hugsast at útgjaldið frá Samhaldsfasta skal lækka. Samhaldsfasti hevur í dag í stóran mun ongar formligar ásetingar um avsetingar, kapitalkrøv, aktuar osv. sum privatu eftirlønarfeløgini hava. Privatu eftirlønarfeløguni hava eitt umfatandi lógarverk/kunngerðir, sum skal verða við til at tryggja at felagið er ført fyri at halda sínar skyldur móttvegis viðskiftafólkunum. Samhaldsfasti er ikki umfataður av hesum regluverkinum.

Framskrivningar benda á, at tað gerast alt fleiri eftirlønarmóttakarar (og lutfaldsliga færri lønmóttakarar). Tað kann benda á tað borðið, at tað verður truplari at fígga samhaldsfasta (uttan so, at inngjaldsprosentíð hækkar). Við at flyta útgjald av fíggarlógini og yvir til Samhaldsfasta, batnar haldføri hjá landskassanum. Spurnartekin kann setast við um haldføri fyri samlaða búskapin broytist nakað við at flyta útgjald av fíggarlógini til Samhaldsfasta.

2. Lækking av inngjaldi til privatu eftirlønarskipanirnar

Í 2014 bleiv verandi eftirlønarlóg sett í verk. Her er ásett, at øll A-inntøka skal í einum 15-ára skeiði koma uppá 15% í privatum eftirlønargjaldið. Verandi uppskot leggur upp til, at hetta gjald skal lækka niður í 12%.

Seinastu mongu árin er livitíðin hjá fýroyingum hækkað og útlit eru til at henda gongdin kemur at halda fram. Eisini kann staðfestast, at rentustøðið seinastu mongu árin stóðugt hevur verið lækkandi. Hetta merkir, at avkastið av uppsparingini er lækkandi (alt annað líka). Hækkandi livitíð og lækkandi rentustøði tala bæði fyri, at eftirlønarpensjónin eigur at hækka – og ikki lækka. Tí kann tað tykjast undrunarvert, at mælt verður til at lækka hetta inngjaldið. Hetta kann koma at gera búskaparliga haldføri hjá eftirlønarmóttakarunum veikari. Tí mæla vit staðiliga frá, at lækka hetta hámark. Vandur er fyri, at hetta kann koma at økja um fátækkraváðan hjá eftirlønarmóttakaranum.

Ein lækking av inngjaldinum til privatu eftirlønarfeløgini er sera óheppin. Partarnir á arbeiðsmarknaðinum hava seinastu 20-30 árin bygt upp eina góða og sterka eftirlønarskipan, sum tekur atlit til tryggingarpartin undir arbeiðslívinum og til eftirlønarpartin (eftir at arbeiðslívið endar). Í pensjónsnýskipanaruppskotinum verður m.a. sagt:

Lítur dugur er í eini pensjónsskipan, ið er fíggarliga haldfør, men hevur við sær, at fólk hava fíggarligar stúranir av at gerast eldri ella óarbeiðsfør. Heldur ikki er nógur dugur í eini pensjónsskipan, sum skapar tryggileika fyribils, men ikki er fíggarliga haldfør sum frá líður.

Privatu eftirlønartyggingarnar eru undirlagdar ásetingunum í eftirlønarlógini. Her er m.a. ásett hámark fyri hvussu nógur kann fara til tryggingar. Við at lækka inngjaldsloftið er vandi fyri at hetta kemur at ganga útyvir tryggingarnar í arbeiðslívinum. Hetta er í beinleiðis andsókn við omanfyri nevnda atlit.

Tað er gleðiligt at uppskotið leggur upp til, at fleiri av verandi inngjaldsundantøkum í eftirlønarlógini verða strikað. Hetta kemur at føra til, at fleiri av teimum, sum eru burtur av arbeiðsmarknaðinum í styttri ella longri tíðarskeið, koma at fáa eina betri og meira haldføra eftirlønarskipan (her verður m.a. hugsað um at eftirløn skal gjaldast av arbeiðsloysisstuðli og barsilspeningi).

3. Mótrokningar í fólkapensjónini

Uppskotið leggur upp til stórar broytingar í sambandi við mótrokningar av fólkapensjónini. Her er lagt upp til, at øll verandi fólkapensjón verður mótroknað. Hetta eru grundleggjandi broytingar í mun til verandi skipanir.

Um politiski myndugleikin ynskir at atlit 4 og 5 í innganginum skulu fylgjast, so er tað av stórum týðningi at mótrokningin verður soleiðis sett saman, at fólk hava eitt búskaparligt incitament til at arbeiða (eisini eftir at eftirlønarløgn er náddur). Ein ov hørð mótrokning av eftirlønarpásparringini, hevur við sær, at hugurin at spara upp til egna eftirløn minskar.

Í verandi uppskotið er lagt upp til, at eftirlønin sum longu er skattað við inngjaldi (hetta hendi við broytingunum í 2012) eisini skal verða brúkt í inntøkugrundarlagnum fyri mótrokning. Eftir uppskotinum verður eftirlønin skattað við millum 30-40% (er tengt at inntøkuni). Tá ið so mótroknað verður, verður henda uppsparing aftur brúkt í mótrokningini. Talan er sostatt um eina dupultskatting.

Við verandi uppskotið tykist skattaprosentið at koma væl uppum 50% (fyri ávísar bólkar). Hetta er eftir felagsins tykki ov høgt og stimbrar ikki hugin at spara upp. Út frá verandi upplýsingum tykist tað, sum at eftirlønarpásparring (sum er skatta við inngjaldi) verður harðari skatta enn onnur inntøka. Tí verður mælt til at lækka mótrokningina niður á eitt meira hósíligi støði, sum stimbrar fólk at spara upp til egna eftirløn og at arbeiða so leingi sum tilber.

4. Politisk semja

Sum kunnugt hevur verið arbeitt við einari pensjónsskipan tey seinastu 20-30 árin. Hetta hevur ikki eydnast, og tí eru bert partar av einari heildarloysn samtyktar gjøgnum tíðirnar. Hesar loysnir byggja í nógvum førum ikki á breiðar semjur.

Verandi uppskot er lagt fram av einum lítlum meiriluta av Føroya Løgtingi. Tað er okkara vón at ein pensjónsskipan byggir á breiðar politiskar semjur, soleiðis at ein framtíðar pensjónsskipan er støðug og haldfør og ikki verður broytt frá tíð til aðra.

Ein pensjónsskipan krevur støðufesti fyri at vinna álit millum fólk. Pensjónsskipanin verður búskaparligi hornasteinur hjá alt fleiri fólki í alt longri tíð av samlaða lívinum.

5. Aðrar viðmerkingar

Uppskotið leggur upp til at møguligt verður at útseta eftirlønarløgn. Eisini gevur uppskotið møguleika (undir givnum umstøðum), at fólk kunnu fáa framskundaða fólkapensjón. Felagið tekur undir við hesum prinsippinum. Í sambandi við at útseta eftirlønarløgn (ella útgjaldið) er tað av týðningi at tann einstaki hevur búskaparligt incitament til at taka av hesum møguleikanum.

Heitt verður á Føroya Løgting um at taka støðu til um pensjónsaldurin í eftirlønarløgnini er tengdur at omanfyri nevndu møguleikum at stytta/leingja eftirlønarløgn.

P/F Tryggingarfelagið LÍV og P/F Lív lívs –og Pensjónstryggingarfelag vónar at fáa høvi til at greiða nærri frá felagsins hugsan um fyriliggiandi pensjónsnýskipan.

Vegna P/F LÍV samtakið

Jan Jakobsen, stjóri

Sólgerð Hjørleifsdóttir

Fra: Katrina Maria Johannesen
Sendt: 24. november 2017 11:57
Til: Almannamálaráðið
Emne: Viðvíkjandi hoyring av Pensjónsnýskipanini

AppServer: fak-vs-app.fak.far.local
AppServerName: fak-vs-app.fak.far.local
DocumentID: 17/00303-2
DocumentIsArchived: 0
FileUpdateStatus: 1

Til Almannamálaráðið,

Víst verður til teldupost frá Almannamálaráðnum, dagfestur 3. november 2017, viðvíkjandi hoyring av *Pensjónsnýskipanini*.

Tryggingareftirlitið hevur ongar viðmerkingar til uppskotini.

Vinarliga / Best regards

Katrina Maria Johannesen
Ráðgevi/Adviser

Tryggingareftirlitið

Insurance Authority
Skálatrøð 20
P.O. Box 73
FO-110 Tórshavn
Faroe Islands

Tel. +298 35 60 27
Mob. +298 55 60 27
Fax +298 35 60 35
www.tryggingareftirlitid.fo

Tórshavn, 24. november 2017

Hoyringssvar frá Betri Pensjón um Pensjónsnýskipanina 2020

Betri Pensjón takkar fyri at hava fingið pensjónsnýskipanina til hoyringar og vilja vit hervið koma við okkara viðmerkingum.

Yvirskipað eru vit av teirri fatan, at tað er óheppið at deila okkara fólkapensjónistar í tvær skipanir. Hetta skapar ein ójavna ímillum tey, sum eru fødd ávíkavist áðrenn og aftaná 1953, sum kann tykjast óheppin og órættvísur fyri tann einstaka.

Ein uppdeiling av pensjónistum í tvær skipanir fer at krevja, at Betri Pensjón skal víðka sína KT-skipan við hesum nýggja varianti. Hetta arbeiði førir øktar útreiðslur við sær fyri Betri Pensjón.

Tað er greitt, at miðal livialdurin hjá føroyingum støðugt økist. Betri Pensjón metir tað vera eina natúrliga fylgju av hesum, at pensjónsaldurin verður broyttur, og skal tískil viðmæla hesa broyting.

Betri Pensjón vil eisini viðmæla møguleikan at framskunda og útseta pensjónstilveruna, soleiðis at pensjónsaldurin gerst meira smidligur enn í dag.

Betri Pensjón er av teirri fatan, at tað er ógvuliga týðandi, at føroyingar spara upp til egna eftirløn. Vit eru tískil fegin um, at kravda minsta inngjaldið til egna pensjón økist hvørt ár. Vit eru tó ikki samd í, at kravda inngjaldið eigur at steðga við 12%. Heldur halda vit, at tað eigur at vera hildið fast við verandi skipan, sum steðgar við 15%. Tá livialdurin økist, er brúk fyri hægri persónligari uppsparing. Okkara fatan er harafturat, at best hevði verið, um kravda inngjaldið hækkar meira enn 1% árliga.

Betri Pensjón metir tað vera eitt stórt framstig, at fleiri lønarlíknandi veitingar (t.d. veitingar frá ALS, Barsilsskipanini og minstuløn úr Trygdargrunninum) gerast eftirlønargevandi.

Vit fegnast um, at aldursmarkið, sum í dag er 21 ár, fyri, nær ein er fevndur av kravinum um at rinda til egna eftirløn, verður strikað.

Viðvíkjandi støðuni í sambandi við hjúnarskilnað fegnast vit um, at verandi orðing í lógini verður styrkt. Betri Pensjón tekur ikki dagar ímillum, hvørt eftirlønarsparing eigur at gerast partur av felags búgvi ella ikki, men fegnast um, at greiðar reglur koma hesum viðvíkjandi.

Uppskotið leggur upp til, at láglønt fáa ein skattalætta, tá tað kemur til inngjald til egna eftirløn. Hetta er eitt stig á rættari leið. Betri Pensjón vil tó gera ta viðmerking, at nýggja skipanin er skeivt skipað.

Her hugsa vit um, at ein, ið forvinnur kr. 235.000 árliga, rindar 30% í skatti av sínum eftirlønarinngjaldi, meðan ein, ið forvinnur kr. 235.001 árliga, rindar 35% í skatti av sínum eftirlønarinngjaldi. Vit mæla til, at henda skipan verður eftirhugd við tí fyri eyga at rætta henda skeivleika.

Teir føroyingar, sum í góðari tíð hava fingið sær egna eftirlønarskipan og harvið hava eina rímuliga upphædd uppsparða, tá komið verður til pensjónsaldur, verða ov hart mótroknaðir í almennu pensjónini í nýggju skipanini. Mælt verður til, at ætlaðu broytingarnar viðvíkjandi mótrokning av eignari eftirløn, verða broyttar soleiðis, at mótrokningin gerst minni. Tað tykiskt skeivt, at teir einstaklingar, fakfeløg og onnur, sum tóku hetta mál í álvara tíðliga, verða rakt av eini so umfatandi mótrokning.

Ásannandi, at vit her tosa um sera týðandi viðurskifti fyri einstaka føroyingin og samfelagið sum heild, heita vit á politisku skipanina um at bera so í bandi, at tað fæst ein breið politiska semju um hetta mál. Hetta fyri at hava størst møguliga vissu fyri, at høvuðstættirnir í skipanini ikki vera broyttir óneyðuga ofta. Okkara royndir vísa, at kundar okkara gerast ørkymlaðir, tá týðandi broytingar henda ov ofta, og sæst hetta aftur í huganum hjá kundunum at spara upp til egna eftirløn.

Vinarliga

Vegna Betri Pensjón

Helgi L. Petersen

Stjóri

FØROYA ARBEIDSGEVARAFELAG

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
FO-100 TÓRSHAVN

Att.: Eyðgunn Samuelson, landsstýriskvinna

Tórshavn 24. november 2017

Okkara tilv./Our ref.:
3391-3375/Esthe/Almann-FAG-B-H
Tykkara tilv./Your ref.:

Hoyringssvar til eftirlønarnýskipan

Víst verður til lógaruppskotini

1. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.
4. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn.
5. Uppskot til lógtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)(Pensjónsnýskipan).
6. Uppskot til lógtingslóg um javningarpersent til almannaveitingar.

umframt fylgiskjalið “Trygg og varandi pensjónsskipan”, sum eru send okkum til hoyringar hin 2. november í ár.

Yvirskipað er at siga, at Føroya Arbeiðsgevarafelag metir tað vera neyðugt at tillaga okkara eftirløn- og pensjónsviðurskifti soleiðis, at tey í framtíðini verða meiri haldfør. Tí kann felagið taka undir við tankanum aftanfyri eftirlønarnýskipanina.

Vit meta tó, at soleiðis sum samlaða uppskotið til pensjónsnýskipan er sett saman, eru viðurskifti, sum eru ivasom, og sum felagið er ímóti, sum ikki liva upp til endamálið at gera eina haldføra skipan, og sum eiga at vera broytt, fyri at Føroya Arbeiðsgevarafelag skal kunna taka undir við uppskotinum.

Føroya Arbeiðsgevarafelag ger einamest viðmerkingar til broytingarnar í framtíðar pensjónsviðurskiftunum, tað vil siga hjá teimum, sum eru fødd eftir 1953.

Tó fer Føroya Arbeiðsgevarafelag at vísa á, at undir verandi skipan er mótrokningin í viðbótini á 60% fyri árliga inntøku yvir 61.900 kr. sera høg, og hetta hevur stóra ávirkan á hugin hjá pensjónistum at arbeiða. Sum dømi fær ein stakur pensjónistur, ið hevur eina inntøku á 65.000 kr um árið, ein effektiv marginalskatt á uml. 74%. Um tað er eitt politiskt ynski, at pensjónistar fáa møguleikan at arbeiða longri, so mælir Føroya Arbeiðsgevarafelag til, at mótrokningin í viðbótini verður lækkað munandi, soleiðis at tað fer at loysa seg betur at arbeiða hjá teimum, sum eru fødd áðrenn 1953.

Pensjónsaldurin

Landsstýrið er ov lítið ambitiøst í mun til at hækka pensjónsaldurin. At hækka pensjónsaldurin við tilsamans 1 árið inntil 2030, og síðan við møguliga ½ árið 5 hvørt ár alt eftir miðal lívsævi, meta vit vera ov lítið.

Hækking av pensjónsaldurinum er tann broytingin, sum í sjálvum sær helst gevur mest í mun til at spara uppá pensjónsútreiðslurnar. Tí undrar tað, at landsstýrið ikki hækkar aldurin nakað skjótari. At dagføra pensjónsaldurin við miðal lívsævini hevur gaman í eina framtíðartrygging við sær, men fyrstu hækkingarnar eiga at ganga skjótari.

Tankin um útskotnað pensjón er sum útgangsstøði góður. Tó mæla vit til, at landsstýrið endurskoðar treytirnar fyri hesum, soleiðis at tær gerast meiri liðiligar í mun til kravið um 1.000 arbeiðdar tímar um árið. Her kundi møguliga kundi møguliga verið sett eitt lutfall inn ístaðin.

Tvungna eftirlønin

Víst verður í uppskotinum á, at nú inngjaldið til Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin hækkar við tilsamans 3 %, er ikki neyðugt, at tvungna eftirlønarparsparingin verður meira enn 12 % í mun til 15 %, sum lógin nú sigur. Lagt verður líkasum upp til, at hesi 3 % ganga út móti hvørjum øðrum.

Hetta er ikki rætt. Flestu sáttmálarnir á privata arbeiðsmarknaðinum liggja omanfyri 12 % í eftirløn, og tað vildi verið góðtrúgvíð at sagt, at tað ber til at lækka hetta prosent, uttan at tað verður umroknað til løn. Eyka arbeiðsmarknaðargjöldini verða sostatt lögð beint omaná hvørja lønarkrónu, sum ein eyka útreiðsla fyri arbeiðsgevaran.

Arbeiðsmarknaðargjöld

Í uppskotinum verður skotið upp, at gjaldið til Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin fer at hækka við 0,75 % til arbeiðsgevaran og 0,75 % til løntakaran.

Tað verður tó ikki lýst, hvussu nógv gjöldini til Barsilsskipanina og til ALS fara at hækka. Við ætlanini um, at eftirløn upp til 12 % skal leggjast omaná hesi gjöld, er púra vist, at gjöldini fara at hækka. Harafturat fara eisini útreiðslurnar hjá arbeiðsgevarum fyri dagpening 1. og 2. sjúkradagin at hækka. Heldur ikki hetta er lýst í uppskotinum.

Við undantaki fyri teimum 0,75 % hevur uppskotið tí við sær ókendar og ólýstar útreiðslur fyri arbeiðsgevaran, og vinnan er ikki í eini stöðu, har hon toli fleiri útreiðslur á hvørja lønarkrónu. Lønarskatturin í Føroyum er frammanundan høgur samanborið við útlenskar skipanir, og tað legst steinur omaná byrðu hjá føroyskum fyrirkøpum, ið kappast við útlenskar fyrirkøpur um skikkaða arbeiðsmegi. Sostatt mælir Føroya Arbeiðsgevarafelag avgjørt frá, at fleiri gjöld verða lögð á lønarútgjaldingarnar.

Mótrokning í grundupphædd

Fólkapensjónin varð upprunaliga fíggjað við einum serligum gjaldi uttanum skattaskipanina. Síðan gjørdist hetta gjald eins og útreiðslurnar til fólkapensjónina partur av skattaskipanini og sást ikki aftur sum serligt eftirlønargjald. Í mun til nýggju eftirlønarskipanina, sum skotin verður upp, ynskir landsstýrið nú at taka stigið víðari frá hesum eisini, og heldur lata fólkapensjónina verða fevnda av útgjaldi úr Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunninum, sum fult og heilt verður fíggjaður av arbeiðsmarknaðinum. Føroya Arbeiðsgevarafelag metir hetta vera eina ógvuliga óhepna gongd, og mælir frá at mótroknað í grundupphæddini.

Mótrokning annars

Sum nevnt er ein trupulleiki við verandi pensjónsskipan, at mótrokningin í viðbótini er ov høg. Uppskotið til nýggja pensjónsskipan roynir at loysa hesa avbjóðing við at mótrokna yvir eitt longri inntøkustreki, og at lata bæði grundupphæddina og viðbótina verða fevnda av reglunum um mótrokning. Men Føroya Arbeiðsgevarafelag metir ikki, at hesin leistur er rætta loysnin, tí effektivi skatturin á pensjónistar verður framhaldandi ov høgur. Marginalskattaprosentið hjá einum pensionisti fer eftir broytingarnar framhaldandi at liggja høgt - millum 60 og 70 %. Sostatt verður hugurin at arbeiða framhaldandi hildin aftur av, at pensjónistar verða revsaðir ov hart fyri at arbeiða, tá ið mótrokningin er so høg.

Skotið verður upp, at inngjald til eftirløn skal verða skattað stigvíst úr 30 % til 40 %, soleiðis at tað betur skal loysa seg hjá lágløntum at spara upp. Av tí at útgjald av forskattaðari lútaeftirløn og lívrentu undir nýggju skipanini verður tald við í inntøkugrundarlagið fyri mótrokning, merkir tað tó, at effektiva skattaprosentið av pensjónini verður munandi hægri enn bara forskattingin. Hetta tí at uppsparingin í sær sjálvum førir til mótrokning. Føroya Arbeiðsgevarafelag sóknast eftir ítøkiligum útgreiningum, sum vísa virknaðin av hesum.

Føroya Arbeiðsgevarafelag mælir tí til, at viðbótin verður mótroknað nógv linari, soleiðis at málið um at fáa fólk at arbeiða longri verður rokkið. Uppsparing til aldurdómin ella arbeiði eftir pensjónsaldur eigur

ikki at verða so ógvusliga skattað og mótroknað, at tað hvørki loysir seg at spara upp til ella at arbeiða eftir pensiónsaldur.

Javning av almannaveitingum

Skotið verður upp, at almannaveitingar frameftir verða javnaðar við miðaltal av broyting í prístali og broyting í almenna lønarkarminum, tó kunnu veitingarnar ongantið lækka. Hetta merkir, at á henda hátt fara almannaveitingarnar við tíðini at hækka við meira enn miðalhækkingini av prístali og lønarkarmi. Her má tí setast inn ein indexjavning yvir ár.

Haldfærið

Ført verður fram í uppskotinum, at uppskotið til eftirlønarnýskipan fremur haldfærið hjá føroyska búskapinum. Millum annað tí, at vanliga fólkapensiónin nú lutvíst skal verða avloyst av útgjaldi úr Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunninum, sum nú ikki er eitt ískoyti til pensión, men partur av grundarlagnum. Tí skal meira gjaldast inn í grunnin, heldur enn at tað verður spart upp til eftirløn. Tað er tó ein greiður munur á, um goldið verður inn til eftirløn, ella um goldið verður inn í Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin. So at siga ongin uppsparing er í Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunninum, og tað ger hann sárbaran í mun til sveiggj í búskapinum. Eru útrokningar t.d. gjørdar í mun til, hvat hendur, tá arbeiðsstyrkin ella lønarsummurin í samfelagnum lækkar?

Samanumtikið

Sum nevnt tekur Føroya Arbeiðsgevarafelag undir við tankanum aftanfyri nýskipanina, men her eru fleiri viðurskifti, sum vit meta vera ógvuliga óheppin.

Samanumtikið vísir Føroya Arbeiðsgevarafelag á,

- at landsstýrið er ov lítið ambitiøst í mun til at hækka pensjónsaldurin;
- at eyka arbeiðsmarknaðargjældini verða lögð sum ein eyka útreiðsla beint omaná hvørja lønarkrónu, og Føroya Arbeiðsgevarafelag mælir avgjørt frá, at fleiri gjøld verða lögð á lønarútgjaldingar;
- at neyðugt er, at verandi mótrokning í viðbótini verður lækkað munandi, soleiðis at tað fer at loysa seg betur at arbeiða hjá teimum, sum eru fødd áðrenn 1953;
- at tað ikki eigur at verða mótroknað í grundupphæddini;
- at tørvur er á ítøkiligum útgreiningum, sum vísa virknaðin av forskatting av og mótrokning í uppspærdari eftirløn;
- at viðbótin eigur at verða mótroknað nógv linari, soleiðis at málið um at fáa fólk at arbeiða longri verður rokkið;
- at landsstýrið endurskoðar treytirnar fyri útskotnari pensjón, soleiðis at gerast meiri liðiligar í mun til kravið um 1.000 arbeiddar tímar;
- at almannaveitingarnar mugu indexjavnast;
- at vit sakna útrokningar av langtíðarhaldfærinum í mun til broytingar í arbeiðsstyrki og lønarsummi.

Føroya Arbeiðsgevarafelag tekur tí ikki undir við uppskotinum, sum tað nú liggur.

Vinarliga

Føroya Arbeiðsgevarafelag

Bogi Jacobsen
formaður

Arbeðsloysisskipanin
Tinghúsvegur 14 • Postsmoga 3022 • FO-110 Tórshavn
Tel +298 349 550 • Faks +298 349 551 • T-postur als@als.fo

Almannamálaráðið
Att.: Kristjan Árnason, fulltrúi
Eirargarður 2
100 Tórshavn
amr@amr.fo

Tórshavn, tann 24. november 2017

Hoyringssvar í sambandi við pensjónsnýskipanina

Arbeðsloysisskipanin hevur fingið ymisk lógaruppskot í sambandi við pensjónsnýskipanina til hoyringar, og skal í hesum sambandi gera hesar viðmerkingar.

Sambært lógaruppskotinum verður undantakið frá at rinda eftirløn av útgjaldi úr ALS – av arbeðsloysisstuðli – strikað soleiðis, at galdandi frá 1. januar 2019 verður ALS at rinda eftirløn av arbeðsloysisstuðli.

Eftirlønargjaldið verður 5% fyrsta árið í 2019 vaksandi við einum prosentstigi um árið fram til 2026, tá eftirlønargjaldið er komið upp á 12%.

Fyri Arbeðsloysisskipanina fer hetta at merkja, at samlaðu útgjældini av arbeðsloysisstuðli verða hesi 5% til 12% hægri, enn tey annars høvdu verið.

Tað er eyðsæð ein avbjóðing at meta um, hvussu stórt arbeðsloysið verður komandi árinum, hvussu nógv verður galdið í arbeðsloysisstuðli og harvið, hvussu stórt samlaða eftirlønargjaldið av arbeðsloysisstuðli verður.

Verður støði tikið í samlaða árliga miðalútgjaldinum seinastu 10 árinum, so verður ALS at rinda millum slakar 8 mió. krónur og slakar 19 mió. krónur í eftirløn árliga, alt eftir um eftirlønin er 5% ella 12% av arbeðsloysisstuðlinum.

Talvan niðanfyri vísir, hvussu nógv hevði verið galdið í eftirlønnum av samlaða árliga arbeðsloysisstuðlinum árinum frá 2008 til 2017 – alt eftir, um eftirlønin hevði verið 5% ella 12%.

	<u>5%</u>	<u>12%</u>
Miðal þoll árin	7.850.920 kr.	18.842.208 kr.
2017 (m)	3.830.000 kr.	9.192.000 kr.
2016	4.635.000 kr.	11.124.000 kr.
2015	5.873.200 kr.	14.095.680 kr.
2014	7.186.350 kr.	17.247.240 kr.
2013	8.808.650 kr.	21.140.760 kr.
2012	11.019.900 kr.	26.447.760 kr.
2011	14.593.700 kr.	35.024.880 kr.
2010	12.627.850 kr.	30.306.840 kr.
2009	7.655.250 kr.	18.372.600 kr.
2008	2.279.300 kr.	5.470.320 kr.

Alt eftir hvussu stórt arbeiðsloysið fer at verða, so er hugsandi, at avleiðingarnar av at strika undantakið frá at rinda eftirløn av arbeiðsloysisstuðli fara at verða, at ALS fer at rinda úr einum 3 – 4 mió. krónum upp til einar 35 - 40 mió. krónur í eftirlønargjaldi av arbeiðsloysisstuðli á hvørjum ári.

Vinarliga

Magni á Deild Olsen, stjóri

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

Argir, 24.11.2017
jjo, hv, jj, gw

Hoyringssvar til pensjónsnýskipanina

Hagstova Føroya hevur í telduposti 6. november 2017 fingið uppskot til pensjónsnýskipan til ummælis.

Uppskotið ger í stóran mun nýtslu av serliga tveimum hagtølum sum Hagstova Føroya ger upp og gevur út regluliga, hesi eru brúkaraprístalið og vænta lívsævi.

Brúkaraprístalið

Endamálið við einum brúkaraprístali er at máta prísbroytingar. Brúkaraprístalið er eitt útroknað tal, sum sýnir gomdina í príslegu ávíst tíðarskeið. Brúkaraprístal er ein samanfating av, hvussu prísirnir á einari ávísari nýtslusamanseting av vørum og tænastrum, sum húsarhaldið keypir, eru broyttir frá einum tíðarskeiði til annað. Brúkaraprístalið vísir prísgongdina fyri miðalnýtsluna hjá øllum húsarhaldum í Føroyum. Brúkaraprístalið kann skiftast á ymsar vøru- og tænastrubólkar, og tí vísa prísgongdina fyri hesar hvønn fyri seg.

Verandi brúkaraprístal kann ikki skiftast á húsarhaldsbólkar ella serstakar lønar- og ella aldursbólkar so sum pensjónistar. Til hetta krevst serstøk kanning sum ikki er gjørd í samband við verandi brúkaraprístal.

Vænta lívsævi

Hagstovan ger árliga uppgerð av væntaðum lívsævi fyri 1 ára aldursbólkar. Háttalagið til uppgerðina er fleiri ferðir broytt, hetta tí at møguleikin fyri betri góðsku er alsamt betradur. Talið fyri vænta lívsævi merkir tað sama sum eftirverandi livitíð, tað vil siga tal av árum fólk í ávísam aldri í miðal hava eftir at liva, um aldursbýtið av andlátunum hevði hildið fram óbroytt.

Vænta lívsævið er ikki ein framrokning av restlívitið, men heldur ein staðfesting av miðalheilsustøðuni hjá ávísam aldursbólkom ávíst tíðarskeið. Til dømis er væntaða lívsævi hjá 65 ára gomlum kvinnum í 1985/86 17,7 ár og í 2015/16 er tað 21,8 ár. Tað vil siga at 65 ára gamlar kvinnur kundu í 1985/86 roknað við eini miðal-restlívitið á 17,7 ár um deyðstítleikin hjá kvinnum 65 ár og eldri altíð fór at verða sum hann var í 1985/86. Í 2015/16 kundu kvinnur í 65 ára aldri rokna við eini miðal-restlívitið á 21,8 ár um deyðstítleikin fyri kvinnur 65 ár og eldri altíð fór at verða sum í 2015/16. Hetta er ein øking í restlívitið á 4,1 ár. Men deyðstítleikin fyri kvinnur 65 ár og eldri hesi 31 árin hevur ongantíð verið tann sami, og tað vil hann í praksis ongantíð verða heilt nevt. Broyingin á 4,1 ár í restlívitið er mál fyri hvussu deyðstítleikin er broyttur hesi 31 árin. Uppgerðin av vænta lívsævi sigur onki um hvørja broying vit frammyvir kunnu vænta, og heldur onki um hvør orsøkin er til at vit hava staðfest eina broying. Uppgerðin er deterministisk og inniheldur ongan stokastik yvirhøvur.

Hagstovan ger í lötuni ikki framrokningar av væntaðum lívsævi, ella restlívitið, men um tað skuldi verið gjørt, so er ivasamt um tað er skilagott at brúka háttalag fyri væntaðum lívsævi sum grundarlag. Tað finnst munandi neyvri og betri háttaløg til framrokningar av restlívitið. Men til hetta krevst øðrvísi raðfesting av tíð og orku til slíkt arbeiðið.

Hagstovan virkar smb. Løgtingslóg nr. 33. frá 7. mai 1991, ið ásetir, at stovnurin velur, raðfestir og fyriskipar arbeiðsuppgávurnar sum sjálvstøðugur stovnur. Hagstovan framleiðir hagtøl, sum stovnurin stendur inni fyri at hava nøktandi neyvleika og góðsku í fyrisingarligum og fakligum høpi.

Góðskukravið merkir millum annað, at tørvur er á broytingum av søguligum hagtalsuppgerðum. Dømi um hetta er broytingarnar, sum gjørdar eru í samband við uppgerðina av væntaðum lívsævi.

Í lógaruppskotinum "Løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a. § 6 Stk. 3" er áseting orðað um nýtsluna av væntaðum lívsævi í sambandi við broyting av fólkapensjónnsaldrinum, herundir metingar sum Hagstovan skal gera. Ásetingin tykist fløkt og kann lesast skeivt. Lóggevari átti at umhugsa, hvussu skilagott tað er at nýta hagtøl sum beinleiðis ásetingar í lógarteksti.

Vinaliga

Gilli Wardum, stjóri
Hagstova Føroya

Sólgerð Hjørleifsdóttir

Fra: Samtak <samtak@samtak.fo>
Sendt: 24. november 2017 12:48
Til: Almannamálaráðið
Emne: Hoyringssvar til pensjónir
Vedhæftede filer: Hoyringssvar skjal 1.pdf; hoyringssvar skjal 2.pdf

Sí hjálagda hoyringssvar frá feløgnum í Samtak –

Vinarliga váttað móttøku,

Vegna Samtak,

Georg F. Hansen

Tórshavn 24. November 2017

Viðmerkingar til pensjónsnýskipanina

Pensjónsuppskotið livir ikki upp til tvey av trimum endamálum, sum ásett er fyri pensjónsnýskipanini, og ilt er at síggja, at talan er um eina nýskipan.

Um hugt verður burtur frá móguleikanum at útseta pensjón, so er í stóran mun talan um tekniskar tillagingar av eini skipan, ið fyri stóran mun var knæsett fyri 5-6 árum síðani, og sum fakfeløgini einmælt mótmæltu. Skipanin við høgari eginuppsparing verður varðveitt, skipanin við forskatting verður varðveitt (tó nú er flatskattur, men í 3 stigum) og ein skipan verður gjørd við móttrokning av grundupphædd eftir inntøku á 30.000 kr, sum vit halda minnar munandi um hugin at arbeiða eftir tú ert vorðin pensjónistur.

Við pensjónsuppskotinum hevur politiska skipanin fingið ein søguligan móguleika at fremja ein av størstu og mest kollveltandi sosialu broytingum í føroyskari søgu, tíverri verður ikki tikið av hesum móguleika. Tað eru jalig viðurskifti í uppskotinum, men tað er sera grundleggjandi, at ábøtur vera gjørdar fyri at framtíðartryggjar livikorini hjá pensjónistum, og at tú ikki við uppskotinum er við til at gera munin á fólki upp aftur størri í ellisárum.

Jalig viðurskifti:

- Samhaldsfasti hækkar, tó verri enn so nóg mikið
- Ásett verður ein javningarlóg
- Móttrokning millum hjún verður strikað fyri pensjónistar føddir eftir 1953 (skuldi verið fyri allar pensjónistar)
- Móguleiki verður at útseta pensjón (tó er ógreitt um treytir fyri hesum, og hvussu móttroknað verður)
- Eftirløn verður rindað omaná fleiri lønarlíknandi veitingar enn í dag (undantak fyri fyrítíðarpensjónir og varandi forsorgarveiting, sum setir hesar bólkar í eina óneyðuga støðu við fátækkraváða)
- Pensjónsskatturinn fyri lágur inntøkur lækkar (tó verður flatskattur varðveittur, bara í trimum stigum)

Neilig viðurskifti:

- Skipanin varðveitir eina høgga privata eginuppsparing (12%)
- Skipanin varðveitir forskatting av pensjónum

- Skipanin hefur flatskattning av pensjónum í 3 stigum, har marginals-katturinn við at flyta eitt inntøkustig er ómetaliga høgur. Fert tú frá eini inntøku við 27.400 kr um mánaðin til eina inntøku á 27.500 kr um mánaðin, so hækkar tín pensjónsskattur úr 35% til 40% av allari inntøku – tvs eisini inntøku niðanfyri 27.500 kr, tískil loysir tað seg ikki at forvinna beint omanfyri eitt pensjónsskattamark, tí revsingin í pensjónsskattinum er so høgur.
- Pensjónsaldurin verður hækkaður
- Mótroknað verður í grundupphædd
- Mótroknað verður longu eftir eina inntøku á 30.000 kr – í dag er markið 61.900 kr
- Fyritíðarpensjónistar og fólk á varðandi forsorg verða ikki fevnd av skipanini, og kunnu tí hugsast at enda í fátækkraváða á ellisárum, um hesi ikki hava makar, sum taka sær av teimum.
- Skipanin er fløkt, tí talan verður um tvey ymisk sløg av pensjónsskipanum – eina fyri verandi pensjónistar og eina fyri komandi pensjónistar.
- Skipanin við tvungnari uppsparing er sera fløkt sum er, tí talan er fyri nógvar bólkar um fleiri sløg av pensjónsuppsparing – sumt er skattað annað er óskattað. Hetta uppskot ger ikki upp við fløktu skipanina.
- Samhaldsfasti er ein alt ov lítil partur av pensjónsskipanini
- Oljustuðulin verður avtíkin

Trupult er at gera eina samlaða niðurstøðu, tí talan er ikki um uppskot, sum á nakran hátt fáa feløgini eintýðugt at fegnast, tí tað er so nógv neilig viðurskifti. Niðanfyri hava vit lýst avleiðingar í mun til tær ásetingar, ið pensjónssemjan skal eitast at gera.

Okkara uppáhald er, at tað í longdini og her og nú einans er búskaparliga haldføri, ið verður styrkt, tískil er uppskotið ikki nóg gott. Tí krevja feløgini, at broytingar vera gjørdar, soleiðis at tú tryggjar øllum eina góða pensjón og eggjar fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur, um hesi hava hug og móguleika til tess.

Feløgini óttast, at uppskotið økir ójavnann millum tey við lægri og hægri lønum, og at tað verður ein stórur skari av pensjónistum, sum við vissu framhaldandi vera í fátækkraváða. Hesin fátækkraváði er politiskt skaptu og kann loysast politiskt, um rætt verður borið at.

Verður parturin við samhaldsføstu uppsparingini styrkt í mun til privatu uppsparingina minkar hetta um gjónna millum há- og láglønt umframt at hópurin av øðrum fyrimumum eru við eini slíkari skipan. Tað eru tey við lægri lønunum, sum verða tapararnir, tað eru parttíðarsett, tímalønt og serliga kvinnur, ið eru fyri vanbýti, um spurningurin um pensjónir í so stóran mun verður privatur og pensjónsskatturinn lutfalsliga høgur og flatur.

1. At tryggja øllum eina góða pensjón

Sagt verður at fólk skulu hava meir at liva av, og at tey, sum eru slitin kropsliga ella sálarliga, kunna fara á framskundaða pensjón, áðrenn tey náa pensjónsaldur.

Hóast pensjónin eftir avgjöld og skatt lyftir pensjónina við 1.000 kr í 2020 í mun til 2017, so er hetta ikki nóg mikið til at fáa lyft støku pensjónistarnar, sum ikki hava aðra tøka inntøku, úr fátækkraváða! Hetta punktið er tískil ikki uppfyllt. Skulu pensjónistarnir lyftast úr fátækkraváða er neyðugt at hækka okkurt útgjald munandi, tí útgjaldið í 2020 svarar áleið til markið fyri fátækkraváða í 2015.

Um Samhaldsfasti varð hækkaður til 5% - tað vil siga við 2,25% og ikki einans við 0,75% - so kundi útgjaldið úr Samhaldsfasta verið 7536 kr um mánaðin. Tá er roknað við, at 2,75% geva 4.145 kr (hetta er útgjaldið í 2018), og virðið á tí er upproknað í mun til 2018-satsirnar.

Varð hetta gjørt, so vóru allir pensjónistar – bæði stakir og giftir - lyftir væl upp um fátækramarkið, og sosiala kontraktin millum ættarlið varð varðveitt. Tað góða við einum hækkaðum Samhaldsfasta er eisini, at her hendir eitt stórt umbýti av virðum, øll rinda og øll fáa. Talan er eisini um eina skipan, sum er bílig at umsita, avkastið hevur verið stórt, og skipanin hevur seinastu árin veruliga víst sítt virði.

Við Samhaldsfasta verður eisini eitt høgt peningarensi varðveitt í samfelagnum tí mesti parturin av tí, sum verður rindað inn í grunnin fer beinleiðis út aftur, og móttakarinn av Samhaldsfasta rindar skatt av útgjaldinum. Hetta betrar eisini um langtíðarhaldføri landskassans og tað hjá kommunum, tí pensjónistarnir rinda eisini kommunuskatt av Samhaldsfasta.

Tað verður heldur ikki mótroknað í Samhaldsfasta, og tískil loysir tað seg altíð at arbeiða, hóast tú fært Samhaldsfasta.

Í øðrum lagi verður nevnt, at fólk, ið eru slitin kropsliga ella sálarliga, kunnu fara av arbeiðsmarknaðinum við framskundaðari pensjón.

Fólk kunnu í dag fara av arbeiðsmarknaðinum og søkja um fyrítíðarpensjón. Talan er um 3 sløg av fyrítíðarpensjón – lægstu, miðal ella hægstu. Nógvir limir í feløgnum í Samtak eru tíverri slitnir áðrenn tey náa pensjónsaldur, og tey vera mangan rakt av longum avgreiðslutíðum, og sera vánaligum veitingum í fyrítíðarpensjón, ið er langt undir, hvat krevst fyri at liva eitt virðiligt lív.

Feløgini í Samtak halda, at tað er ein góður tanki við framskundaðari pensjón. Hinvegin vilja feløgini staðiliga mæla til at broyta skipanina við fyrítíðarpensjón – gera hana einfaldari, betri, smidligari og at minka munandi um avgreiðslutíðina. Eisini eiga fólk, sum fáa fyrítíðarpensjón, at fáa hana frá umsóknardegnum og ikki sum nú, frá tí at játtað verður. At gera eina nýggja skipan við framskundaðari pensjón tykist bara sum at gera eitt nýtt lag av fyrisiting.

2. At eggja fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur

Grundgivið verður við, at fólk, ið ynskja at arbeiða eftir pensjónsaldur kunnu velja at útseta fólkapensjónina mótvegis hægri pensjónsútgjaldið, tá ið farið verður á pensjón.

Hesum partinum taka feløgini í Samtak undir við – kortini má tryggjast, at tey rættindi, sum arbeiðstakarar hava, eisini skulu vera galdandi fyri tey, sum velja at útseta pensjónina. Í dag er tað hópurin av arbeiðsmarknaðarligum rættindum, sum arbeiðsfólk, ið eru farin um pensjónsaldur, missa. Eisini má tað gerast greiðari, hvussu nógv tú skalt arbeiða, um tú velur útsetta pensjón, og hvussu mótroknað verður í tíni egnu pensjón.

Næsti parturin av grundgevingunum fyri at eggja fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur verður grundgivin við, *at mótrokningin í viðbótini verður lækkað úr 60% niður í 40% og at mótrokningin millum hjún verður strikað.*

Tað, sum ikki verður nevnt í hesum er, at tað í nýggju skipanini fer at loysa seg verri at arbeiða, tí landið byrjar fyrr at mótrokna, og at mótroknað verður fyrst í grundupphædd. Skal uppáhaldið um, at tað skal loysa seg at arbeiða halda, og skal tað haldast fast um meginregluna um pensjón til øll, so skal skipanin við mótrokningini broytast munandi í mun til uppskotið.

Útgangsstøðið fyri skipanini má vera verandi skipan. Undir verandi skipan missa pensjónistar oljustuðul í einum og mótroknað verður við 60% eftir eina inntøku á 61.900 kr. Mótroknað verður ikki í grundupphæddini.

Mælt verður til at halda fast um at strika mótrokningina millum hjún – inntøkan hjá tinum hjúnafelaga eigur ikki at ávirka tína pensjón, og hetta eigur at vera galdandi fyri allar pensjónistar. Eisini verður mælt til at halda fast um verandi mótrokningarfriú upphædd, men at lækka mótrokningarpresentið, soleiðis at tú missir inntøku meir líðandi enn tú gert í dag. Hetta hevði eisini gjørt, at pensjónistar verða betri eggjaðir at taka nakrar tímar á arbeiðsmarknaðinum, um móguleiki og hugur er til tess. Eisini skal oljustuðulin minkast líðandi og ikki í einum sum í dag.

Varð hetta gjørt, skuldi eisini verið óneyðugt at gjørt fleiri skipanir fyri verandi og komandi pensjónistar. Tað er heldur ikki heppið, at tú hevur ymiskar skipanir fyri pensjónistar, og hetta tyngir eisini fyrisingarligu byrðuna. Tað er sum meginregla skeivt at býta fólk, hvørs fortreytir áttu at verið tær somu, upp í fleiri skipanir, tískil mugu broytingar gerast, soleiðis at allir pensjónistar kunnu vera við í somu skipan.

Fyri verandi pensjónistar (tey sum longu eru farin á pensjón) skuldi í eini skiftistíð verið móguligt at farið yvir í skipanina við útsettari pensjón, um hesi ynskja tað. Verandi pensjónistar skulu fáa gagn av øllum móguligum broytingum, ið gerast skulu.

3. At styrkja búskaparliga haldføri

Grundgivið verður við, at *pensjónsaldurin hækkar ½ ár í 2025, og aftur í 2030. Síðani verður ásett ein skipan við automatiskari hækkan av pensjónsaldri so hvørt livialdurin hækkar. Umframt at land og kommunur fáa fleiri skattainntøkur so hvørt talið av pensjónistum hækkar, tí Samhaldsfasti hækkar til 3%, og fleiri fáa viðbót, sum eisini er skattað við útgjald.*

Tað verður einki sagt um, at mótroknað verður fyrr – longu eftir eina inntøku á 30.000 kr - og at mótroknað verður í grundupphæddini, soleiðis at inntøkurnar vaksa hjá landinum. Hetta betrar eisini haldførið hjá landinum. Høgi og flati pensjónsskatturin verður varðveittur fyri nógvar lønarbólkar, soleiðis at í longdini verða ógvuliga fáir løntakarar, ið fáa gagn av einum lægri pensjónsskatti.

Mælt verður til, at hækka samhaldsfasta til 5% - soleiðis verður haldførið hjá bæði pensjónisti og hjá landi og kommunum styrkt. Eisini verður staðiliga mælt frá at mótroknað í viðbót longu eftir eina inntøku á 30.000 kr. At mótrokna so tíðliga minskar um hugin at arbeiða og spara upp. Heldur skulu skipanir eggja fólk at arbeiða, tískil má verandi mótrokningarfriú upphæddin varðveitast, og heldur skal mótroknast við lægri prosentum. Pensjónistar kunnu tískil eggjast til at arbeiða meir. Hetta hevði eisini styrkt um haldførið, umframt at tað má roknast við, at fleiri fara at brúka skipanina við útsettari pensjón, sum skuldi verið til gagns fyri allar partar.

Haldførið verður eisini styrkt, tí mótroknað verður í størri parti av uppsparing. Sum stöðan er í dag verður als ikki mótroknað í pensjón, ið er uppspard eftir 2012. Hetta betrar haldføri. Tað

fer betrar langtíðarhaldføri munandi, um Samhaldsfasti verður styrktur, sum mælt er til omanfyri, og hetta er við til at útjavna haldføristrupulleikan skaptan av forskattingini.

Verandi limir í Samtak

Viðvíkjandi arbeiðsfólki og sjófólki, so ber til at staðfesta, at arbeiðarafeløgini í Samtak hava í dag eina pensjón á 10% - umframt at 1,5%-2% verður brúkt til tryggingar. Feløgini mæla til, at uppsparingarkravið í mesta lagi verður 10% - hetta kundi eisini verið 8%, men at Samhaldsfasti verður hækkaður til 5%, so útgjaldið nærur kann tvífoldast í mun til í dag. Á henda hátt verða allir pensjónistar lyftir væl og virðiliga úr fátækkraváða, samstundis sum fólk verða eggjað til at arbeiða.

Fyri sjófólkið verður talan um ein niðurskurð í løn, um tað ikki verður greiðari ásett í eftirlønarlógini, at tað er lønveitarin, sum hevur ábyrgd av at rinda eftirløn. Sjófólk við fiskiskipum, fáa eftirløn sum eina dagupphædd, tískil er sera ymiskt, hvat eftirlønin er í %, alt eftir hvørjari hýru sjófólkið fær. Fyri teir, sum sigla við góðu reiðariðunum verður talan um lønarlækking, um kravið um 12% eftirløn ikki verður ásett soleiðis, at tað er lønveitarin, sum hevur ábyrgd av at rinda. Sjófólk við farmaskipum fáa 10% í eftirløn í 2018.

Fakfeløgini hava eina kenslu av at hava gjørt sína pensjónsskipan undir følskum fyrirtreytum, tí móttrokingarfríaa upphæddin lækkar so nógv. Pensjónin fyri arbeiðararnar skuldi vera eitt ískoyti afturat tí almennu skipanini – ikki avloysa hana – tískil var altíð tikið sum givið, at móttrokingin ikki fór at gerast verri. Fakfeløgini krevja, at móttrokingarfría upphæddin í minsta lagi verður varðveitt, soleiðis at tú ikki rakar lægri lønir og smáuppsparan.

Fyri at framtíðartryggja Føroyar, er neyðugt við einum betri og greiðari ungdómspolitikki, familjupolitikki, bústaðarpolitikki og útbúgvingarpolitikki. Hetta hevur alt árin á eldraðkið nú og framyvir, og neyðugt er við betri málsetningum um eldraðkið óansæð um tað er land ella kommunur, ið fyrisitir eldraðkið og hvønn eldrapolitikk samfelagið hevur. Sum er vanta hesir.

Fyri pensjónsmálið er sera týðningarmikið, at gjørdar verða broytingar í uppskotini, ið send eru til hoyringar. Málið sum tað liggur nú livir ikki upp til endamálsorðingina um at allir pensjónistar skulu hava góð livikor á ellisárum, tí mugu broytingar gerast. Sí skjal 2.

Vegna feløgini í Samtak,

Jan Højgaard

Georg F. Hansen

Jastrid W. Niclasen

Arthur Guðjonsson

Samtak
Stoffalág 17
FO-100 Tórshavn
www.samtak.fo
samtak@samtak.fo
Tlf + 298 210013

Tórshavn 24. november

Uppskot til pensjónsbroytingar frá Samtak

Hetta eru broytingarnar, ið skulu til, um uppskotið skal liva upp til endamálið um at tryggja øllum eina góða pensjón og at eggja fólki

Mælt verður til at lækkað kravið um 12% tvungna uppsparing til 10% og at hækka Samhaldsfasta til 5%. Hava fólk ella fakfeløg hug at hava meir enn 10%, so er tað eisini í fínasta lagi – 10% markið er ein minsta áseting.

10% uppsparingin skal galda fyri øll – eisini fyri politikarar, fyritiðarpensjónistar og tey, sum fáa varandi forsorg, tí skulu % leggjast omaná fyritiðarpensjón og varðandi forsorgarveiting, soleiðis at hesi ikki framhaldandi vera fasthildin í eini fíggjarligari verri støðu, tá ið tey gerast pensjónistar.

Pensjón skal rindast omaná alla løn og lønarlíknandi veitingar.

Samhaldsfasti

Mælt verður til at hækka samhaldsfasta til 5% í 3 stigum fram til 2020.

Árstal	Samhaldsfasti í %	Útgjald mánaðin	Útgjald um árið
2018 (verandi)	2,75	4145	49.740
2018	3,5	5275	63.300
2019	4,25	6406	76.872
2020	5	7536	90.432

Mælt verður til at hækka botnfrádráttin í lands- og kommunuskattinum nakað, so løntakarar fáa ávíst endurgjald fyri hækkaða gjaldið. Land og kommunur fáa hetta endurgoldið við einum munandi hækkaðum skatti fyri hækkaða samhaldsfastan.

Skattur

Skatturinn av pensjónini skal vera lutfallshækkandi og ikki lutfalsjavnur í 3 stigum, sum skotið er upp. Mælt verður til antin at rulla forskattingina aftur og skatta pensjónir við útgjaldi, sum tað var fyri 1. Januar 2012 – á henda hátt samsvarar pensjónsskattur við vanliga skattin.

Um tað undir ongum umstøðum letur seg gera at avtaka forskattingina verður mælt til at gera skattin lutfallshækkandi í fleiri stigum, og at skatta lutfallshækkandi. Hetta merkir, at uppskotið verður broytt soleiðis, at tá farið verður upp um eitt inntøkumark, so skal skattast við hægri skattinum bara av pensjónsinntøku av tí sum er omanfyri markið, og ikki av allari upphæddini, sum tað er nú.

Inntøka	Eftirløn 12%	Eftirløn 12% eftir skatt
330.000	39600	23760
329.000	39480	25662
356.000	42720	25632

Sum tað sæst á myndini omanfyri, so loysir tað seg sera illa fyri pensjónirnar at fara beint uppum inntøkumarkið í skattinum, tí hægri skattamarkið verður roknað frá fyrstu krónu. Hevur tú eina inntøku á 229.400 kr við frítíðarískoyti, so skalt tú góðar 25.000 kr upp í inntøku, áðrenn tú hevur tað sama eftir í pensjón eftir skatt, tí hægri pensjónsskatturinn verður álíknður av allari upphæddini.

Mælt verður staðiliga til, at gera pensjónsskattin lutfalshækkandi, og at skatta verður lutfalshækkandi og ikki flatt. Um skatturinn skuldi verið 30%, 35% og 40% og fyri somu inntøku mørk, sum uppskotið leggur upp til, so skuldi skatturinn verið 30% við inntøku upp til ásetta markið og síðani 35% av upphæddini upp til 330.000 kr og so 40% av inntøku omanfyri hetta.

Aðrar ásetingar

Mælt verður til at taka øll aldursmørk úr lógini um eftirlønarsparing – bæði niðureftir og uppeftir.

Mælt verður til at hækka bagatellmørkini fyri útgjaldi úr eftirlønargrunnunum, soleiðis at eftirlønargrunnar kunnu rinda uppsparing út í einum, um talan er um uppsparing niðanfyri 150.000 kr heldur enn at býta hetta í smá útgjöld. Hetta var møguligt áðrenn eftirlønarsparingarnar í 2012.

Mælt verður til at hera krøvini fyri 60 mánaða regluni fyri undantøk, soleiðis at Taks í hvørjum einstøkum føri skal góðkenna hetta.

Mælt verður til at áseta nakrar undantaksreglur í mun til 40 ára meginregluna fyri útlendingar, tí Føroyar ongar avtalur við lond uttanfyri Norðanlandini. Tað eru pensjónistar og fyrítíðarpensjónistar, ið eru úr londum uttanfyri Norðanland, ið mugu loftast betri enn tey eru í dag og enn tey eru eftir hesum uppskoti.

Mælt verður til at halda fast um skipanina við at javna pensjónir, sum skotið er upp.

Mótrokning

Feløgini krevja at mótrokningarfría markið á 61.900 kr verður varðveitt, og mæla til at seta mótrokningina fyri viðbót niður á 30% og at strika mótrokning millum hjún. Um neyðugt, so kann henda mótrokning hækka til 40% fyri inntøkur omanfyri 120.000 kr.

Eru inntøkur serliga høgar, so kann mótroknast í grundupphæddini. Samhaldsfasti, grundupphædd og viðbót telur ikki við í hesa inntøku, og mótroknast kann ikki við ella í Samhaldsfasta.

Tikið verður undir við at umleggja oljustuðulin omaná viðbótina.

Framskundað pensjón og útsett pensjón

Tá ið talan er um framskundaða pensjón mæla feløgini í Samtak til at fáa styttri málsviðgerðartíðir fyri umsóknir til fyrítíðarpensjón og at skipanin við fyrítíðarpensjón verður betra og gjørd einfaldari. Verður fyrítíðarpensjón játtað, so er tað frá degnum, ið søkt verður og ikki frá játtanardegnum, at fyrítíðarpensjónin verður veitt.

Mælt verður frá at gera eina skipan við framskundaðari pensjón – talan er um eitt nýtt fyrisitingarligt hugtak, ið er óneyðugt, og sum fløkir almennu fyrisitingina uppafur meir. Heldur skal skipanin við fyrítíðarpensjón dagførast, betrast og málsviðgerðartíðin stytast.

Mælt verður til, at allir pensjónistar vera í pensjónsskipanini, soleiðis at talan ikki er um fleiri skipanir, og at pensjónistar vera bólkaðir upp í A og B pensjónistar.

Mælt verður til at halda fast um leistin við útsettari pensjón, men at greiðast má fáast á treytum fyri hesum, treytum fyri mótrokning, og løntakarar (ið áttu at verið pensjónistar) mugu eisini tryggjast tey rættindi, ið arbeiðstakarar (sum ikki eru pensjónistar) hava.

Sólgerð Hjørleifsdóttir

Fra: Jákup Nielsen
Sendt: 24. november 2017 13:43
Til: Almannamálaráðið
Cc: Kristjan Árnason; MMR-Skjalagreiðslan
Emne: Pensjónsnýskipanin

Í telduposti 3. november 2017, hefur Almannamálaráðið sent Mentamálaráðnum til hoyringar:

1. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.
4. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan).
5. Uppskot til løgtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin) (Pensjónsnýskipan).
6. Uppskot til løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.

Boðað verður við hesum frá, at Mentamálaráðið ongar viðmerkingar hevur til løgtingslógaruppskotini.

Vinarliga/Sincerely

Mentamálaráðið

Jákup Nielsen

fulltrúi/legal adviser

Mentamálaráðið/Ministry of Culture
Hoyvíksvegur 72 • 100 Tórshavn • Faroe Islands
Tel. +298 306500 • Mobile +298 555026
jakupn@mmr.fo www.mmr.fo

Sólgerð Hjørleifsdóttir

Fra: Rúna Fossdal Guttesen
Sendt: 24. november 2017 11:58
Til: Almannamálaráðið
Emne: Hoyringssvar - Pensjónsnýskipan

TAKS hefur hesar viðmerkingar:

Viðv. Uppskoti til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan)

- Nr. 1: Tað er innihaldsliga ógjøriligt at rokna tveir ymiskar prosentpartar av skattskyldugari inntøku fyri sama ár. Skattskyldug inntøka er inntøka fyri eitt heilt ár samlað, við teimum frádráttum sum lóggávan loyvir. Tað er tí ógjøriligt at broyta prosentpartin mitt í árinum. Tað er bert møguligt at broyta prosentpartin frá 1. januar í einum ári, tá gjaldið verður roknað av skattskyldugari inntøku. Um serligar ásetingar verða gjørdar fyri uppgerð av inntøku og tveir ymiskir prosentpartar verða ásettir fyri 2018 út frá øðrum grundarlagið, skal viðmerkjast, at tað fær sera stórar avleiðingar fyri TAKS. TAKS má tá fyri hvønn einstakan persón, sum skal rinda am-gjald, tvær ferðir fyri árið 2018, rokna gjaldið manuelt og senda rokning manuelt. Hvussu nógv starvsfólk TAKS má hava til hetta, er ilt at meta um, men tað verður mett, at hetta kemur at kosta meir enn inntøkan av hækkaða gjaldinum. Í skipanini, sum hon er í dag, verður am-gjaldið roknað og innkravt saman við skattinum. Um broytingar verða gjørdar í grundarlagnum, má hendan skipan setast úr gildi fyri 2018 og onnur innkrevjingarskipan setast í staðin.

- Nr. 3: Sambært orðingin í 1. pkt. kunnu øll, sum eru fevnd av konventiónini verða frítikin fyri at rinda í grunnin. Øll, sum arbeiða í norðanlondum eru fevnd av konventiónini. Tað er tó ikki í øllum førum, at persónar kunnu verða frítiknir fyri at rinda sosial gjöld í bústaðarlandinum sambært konventiónini. Orðingin má tí broytast, so heimildin at frítaka fyri at rinda í grunnin bert er fyri tey, sum sambært konventiónini kunnu verða frítikin.

Harafturat má orðingin í 2. pkt. eisini nágreinast. Fyri tað fyrsta eigur orðingin at siga nær frítøkan kann loyvast, og ikki nær umsóknin er galdandi. Eisini má nágreinast hvat ár frítøkan kann verða galdandi fyri, tí sum omanfyri nevnt, so verður am-gjaldið rokna av skattskyldugu inntøkuni. Tað kundi eitt nú verið ásett, at frítøka fyri at gjalda í grunnin kann loyvast fyri tað árið, umsóknin kemur inn, ella møguliga at umsókn fyri eitt ár skal latast seinast tá sjálvuppgáva fyri árið skal latast inn. Tað má eisini ásetast, at frítøka kann játtast fyri tann lutfalsliga partin av gjaldinum fyri eitt ár, sum persónurin kann verða frítikin fyri sambært konventiónini.

Um ongin serlig áseting er um gildi aftur í tíð, metir TAKS, at frítøka í fyrsta lagi kann játtast fyri tað árið lógin fær gildi. Vit meta ikki at tað er møguligt at játta frítøku afturum gildiskomuna, hóast at umsókn um frítøku longu er latin TAKS áðrenn lógin kemur í gildi. Tað eigur at verða skrivað í viðmerkingarnar hvønn týdning gildiskoman fær fyri umsóknir, sum eru latnar TAKS áðrenn lógin kemur í gildi. Um ætlanin er loyva frítøka afturum gildiskomuna, má serlig áseting gerast um tað.

TAKS metir, at frítøka bert eigur at verða veitt fyri eitt ár í senn.

Tað er neyðugt, at áseta reglur um innheinting, um so er at ein umsøkjari hefur fingið undantøku fyri nakað, sum viðkomandi ikki hevði rætt til.

Viðmerkjast skal, at ásetingin um frítøku krevur væl meira umsitingarliga orka hjá TAKS.

- Nr. 7: Hendan áseting førir við sær, at TAKS má taka upp til nýggja viðgerð øll tey, sum síðan 2009 hava fingið brøkpart av AM-gjaldinum útgoldið, tí tey ikki hava lokið kravið um bústaðartíð. Eisini hendan áseting krevur munandi umsitingarlig hjá TAKS.

Viðv. uppskoti til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin) (Pensjónsnýskipan)

- Nr. 3: Sum arbeiðsgevvari hjá fólki í vardum starvi og tillagaðum starvi, skal TAKS heita á Almannamálaráðið at tryggja, at eftirløn skal rindast av samlaðu løn teirra. Tað vil siga, at undantøk ikki eru fyri at rinda eftirløn av parti av hesum lønum.

- Nr. 5: TAKS skal vísa á, at broytingin førir við sær, at nýggj skipan má mennast, soleiðis, at til ber at gera upp stigvaksandi skattin av eftirløn fyribils í árinum. Fyri at tryggja, at so rættur skattur verður goldin sum gjørligt leypanði í árinum av skiftandi inntøkum, má ein kumulativ skipan gerast. Eisini má ein skipan gerast til uppgerð av endaliga skattinum hjá somu persónum, sum hava goldið fyribils, umframt fyri tey, sum hava B-inntøku. Viðmerkjast kann eisini her, at um staðfest verður tá árið er úti, at ov lítið er goldið í skatti av eftirlønini, má restin av eftirlønargjaldinum krevjast frá tí, sum eigur eftirlønina, hóast hesin longu hevur goldið tað, sum er kravt sambært eftirlønarlógini. Tí eftirlønarinngjaldið er tá longu goldið eftirlønarveitara. Tilsamans kann persónar tí koma at rinda meir til eftirløn, íroknað skattin, enn kravt er sambært eftirlønarlógini.

Stórar tekniskar broytingar skulu gerast og trupult er at meta neyvt hvat kostnaðurin av menningini verður, ein leyslig meting er 1 mió. kr.

Vinarliga

Rúna F. Guttesen

løgfrøðingur

tel. 792743

Postrúm 2151, 110 Tórshavn

www.taks.fo, taks@taks.fo, tel. 35 26 00

Fyrivarni

Ert tú ikki rætti móttakari av hesum teldubrævi, vinarliga sig mær frá og sletta brævið.

HEILSU- OG INNLENDISMÁLARÁÐIÐ

Almannamálaráðið
Eirargarður 2
100 Tórshavn

24. november 2017
Mál: 17/00925-2
Tygara Skriv:
Viðgjørt: TP

Hoyringarsvar til uppskot til pensjónsnýskipan

Heilsu- og innlendismálaráðið fekk 3. november uppskot til pensjónsnýskipan til hoyringar. Hoyringsfreistin er tann 24. november 2017.

Uppskotið hevur ikki beinleiðis ávirkan á málsøkisræðið, ið Heilsu- og innlendismálaráðið umsitur, og hevur ráðið tessvegna ikki viðmerkingar til uppskotið. Tó skal sigast, at Heilsu- og innlendismálaráðið hevur ábyrgdina av stovnum, ið hava stóran starvsfólkahóp og tí hava stórar lønarútreiðslur. Stovnamir verða tessvegna ávirkaðir av uppskotnu hækkanini í gjaldinum hjá arbeiðsgevarum til Arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin. Tí er neyðugt, at hædd verður tikin fyri hesum í játtanini til stovnarnar hesi árin, tá gjaldið hækkar.

Vinaliga

Terja Petersen
deildarstjóri

Fíggjarmálaráðið
Almannamálaráðið

Tórshavn, 24. november 2017

Hoyringssvar til uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um tryggingarvirksemi

Felagið Peningastovnar takkar fyri møguleikan at geva hoyringssvar til uppskotið um Pensjónsnýskipan 2020.

Semjan millum Sjálvstýri, Framsókn, Tjóðveldi og Javnaðarflokkin sigur, at ein framtíðar pensjónsskipan skal lúka hesi 3 aðalmál:

1. Tryggja hægri pensjón til pensjónistar við lágari og miðal inntøku
2. Gera tað meiri lønandi at arbeiða eftir pensjónsaldur
3. Styrkja fíggjarliga haldfærið og framtíðartryggja vælfærdarsamfelagið

Viðmerkingarnar frá Felagnum Peningastovnar verða gjørdar við omanfyri nevndu aðalmálum sum metingarstøði. Tað verða ikki gjørdar viðmerkingar til einstøku lógaruppskotini, men heldur gjørdar yvirskipaðar viðmerkingar til samlaðu nýskipanina.

Almenna pensjónin í verandi skipan

Í verandi skipan verður mótroknað við 60 %, um so er, at árliga lønarinntøkan hjá støkum fer upp um kr. 61.900 árliga ella knappliga kr. 5.160 mánaðarliga. Mótrokningin verður framd í skattskyldugu viðbótini, men ikki í grundupphæddini.

Brennistuðulin, sum teir pensjónistar, ið eru ringast fyri fíggjarliga fáa, fellur burtur um inntøkan fer upp um kr. 60.000 fyri støk og 80.000 kr. fyri pør. Hetta merkir, at gerst inntøkan kr. 60.001, so missur ein stakur pensjónistur allar kr. 7.608 í brennistuðli tað árið.

Um ein stakur pensjónistur forvinnur sær kr. 65.000 árliga, so skal viðkomandi gjalda landsskatt fyri alla inntøkuna yvir kr. 65.000, samstundis sum viðkomandi missur sín brennistuðul og mótroknað verður við 60 % í skattskyldugu viðbótini. Hetta viðførir ein effektivan marginals-katt á uml. 74 %, t.e. 74 oyru í skatti av hvørjari krónu, sum viðkomandi forvinnur yvir kr. 65.000.

Ógvusliga mótrokningin er viðvirkandi til, at pensjónistar arbeiða minni, og tað er í andsøgn við politiska ynski um, at gera tað lønandi at arbeiða eftir pensjónsaldur. Av tí sama hava fleiri pensjónistar minni at liva fyri, og landskassin fær minni inn í samlaðum skattum og avgjöldum. Fyri at minka um hetta vælfærdartap mælir felagið til, at tað verður mótroknað munandi minni í viðbótini.

Almenna pensjónin í nýggju skipanini

Við uppskotinum um pensjónsnýskipan verður mótrokningargrundarlagið broytt, soleiðis at mótroknað verður í bæði grundupphædd og viðbót. Grundupphæddin verður mótroknað við 25 % av ársinntøku omanfyri kr. 30.000, og viðbótin verður mótroknað við 40 % av ársinntøku yvir kr. 202.300. Samstundis fellur brennistuðulin burtur, tí hesin verður innroknaður í viðbótina. Skattskylduga viðbótin fer í nýggju skipanini at verða kr. 4.779 um mánaðin fyri støk og kr. 3.537 um mánaðin fyri gift.

Mótrokningin er sostatt minni í nýggju skipanini og mótrokningargrundarlagið er hægri, men marginals-katturin verður framvegis sera høgur. Ein pensjónistur, sum forvinnur meiri enn kr. 65.000 árliga fær ein marginals-katt á uml. 61 % og ein sum forvinnur meiri enn kr. 235.000 árliga verður marginals-kattaður við uml. 64 %.

Felagið Peningastovnar metir, at við hesum livir nýggja skipanin ikki upp til aðalmálið í semjuni um, at tað skal verða lønandi at arbeiða eftir pensjónsaldur. Marginals-katturin á inntøku verður framhaldandi so høgur, at tað fer at kosta í vælferðartapi orsakað av neiligu ávirkanini á hugin hjá pensjónistum at arbeiða. Felagið mælir tí til, at mótrokningin í viðbótini verður munandi minni og at grundupphæddin als ikki verður mótroknað.

Samhaldsfasti

Samhaldsfasti er ein arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnur, sum er stovnsettur og virkar eftir serstakari lóg. Grunnurin hevur til endamáls at tryggja øllum íbúgvum landsins eina arbeiðsmarknaðareftirløn.

Nýskipanaruppskotið leggur upp til eina hækkan av gjaldinum til Samhaldsfasta úr 2,25 % til 3,00 %, sum verður álagt bæði arbeiðsgevarum og arbeiðstakarum. Hækkanin á 0,75 % er at sammeta við eina skattahækkan á lónir, av tí at álagt verður øllum persónum undir 67 ár og øllum arbeiðsgevarum at gjalda inn í grunnin. Við stóði í verandi høgga skattatrystið á inntøkur í Føroyum, kann ein de facto hækkan av lönarskattinum als ikki viðmælast. Tí tekur Felagið Peningastovnar ikki undir við ætlanunum at økja gjaldið til Samhaldsfasta.

Stýrið fyri Samhaldsfasta skal umsita fæ grunsins soleiðis, at tað verður til størst møguligt gagn fyri eftirlønarskipanina. Endamálið við íløgurøktini er at útvega grunninum so gott avkast sum gjørligt við tí váða, sum stýrið metir vera ráðiligan.

Grunnurin er ikki undirlagdur nakað eftirlit og eingi krøv verða í lógini sett um førleikar hjá teimum, sum hava ábyrgd av grunninum og røkta fæið. Hetta er í andsøgn við tey krøv, sum verða sett t.d. peningastovnum og eftirlønarveitarum og teirra starvsfólkum og leiðslu. Felagið metir tí, at størri krøv eiga at vera sett grunninum, m.a. krav um eftirlit av grunninum, førleikakrøv til stýrið í grunninum og krav um gjøgnumskygni í umsiting av grunninum.

Harumframt eigur røktingin av fænum at verða endurskoðað í mun til samansetingina av partabrøvum, lánsbrøvum o.ø. Sambært ársfrágreiðingini fyri 2016 var fæ grunsins samansett av 20% í partabrøvum, 5 % í alternativum íløgum og 75 % í lánsbrøvum. Árin frammanundan hevur samansetingin ligið um 15 % í partabrøvum og 85 % í lánsbrøvum. Hendan samansetingin samsvarar ikki við váðatolsemið ella tíðarkarmin hjá grunninum.

Fæið í Samhaldsfasta verður í dag røktað sum um, at stuttíðar skyldur eru tengdar at fænum, t.e. skyldur at tryggja føroyingum útgjald av fænum sjálvum. Tí er samansetingin fevnd av lítlum váða (t.e. stóran part í lánsbrøv og lítlan part í partabrøv). Men inngjöldini í grunnin eru størri enn útgjöldini, og tað hava tey verið tey seinastu nógvu árin. Hetta merkir, at fæið hjá Samhaldsfasta er stóðugt uppbyggt við yvirskotskapitali yvir tíð, sum er at meta sum eitt felags eftirlønarfæ hjá øllum føroyingum. Harumframt vita vit, at inngjaldið í Samhaldsfasta verður regluliga broytt alt eftir, hvussu nógv skal gjaldast út. Soleiðis hevur tað verið, og soleiðis fer tað eisini at vera framyvir. Tí eru í veruleikanum ongar stuttíðar skyldur tengdar at fænum sjálvum. Fæið eigur tí at vera røktað við eini samanseting, ið tekur stóði í einum langum tíðarkarmi við langtíðar skyldum, sum gevur hægri váðatolsemi.

Sum dømi kann ein samanbering gerast til norska óljugrunnin, hvørs endamál er at 'tryggja vælferðina hjá komandi ættarliðum'. Stóðan við norska óljugrunninum er ikki heilt ólik henni hjá Samhaldsfasta, tí talan er í báðum førum um eitt fæ við sera langum tíðarkarmi og langtíðar skyldum. Váðatolsemi hjá fænum í Samhaldsfasta og norska óljugrunninum minnir tí nógv um hvørt annað, og samansetingarnar

av virðisbrøvum grunnarnar millum eigur tí at líkjast. Men so er ikki, tí meðan partabrøv fevna um 15-25 % av fænum hjá Samhaldsfasta, so fevna partabrøv um heili 66 % av fænum hjá norska óljugrunninum.

Felagið Peningastovnar mælir tí til, at arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnurin verður umskipaður soleiðis, at stýrið og starvsfólk verða fevnd av krøvum um førleikar, at grunnurin verður álagdur størri eftirlit og gjøgnumskygni, og at fæ grunsins verður røktað í mun til veruligan tíðarkarm og skyldur.

Eginuppsparing

Uppskotið leggur upp til eina lækkan av lógarbunda minstakravinum til egna pensjónsuppsparing úr 15 % niður í 12 %. Lækkanin skal, sambært uppskotinum, síggjast í samanhangi við at Samhaldsfasti hækkar til 3 %. Felagið Peningastovnar hevur ikki aðrar viðmerkingar til broytingina enn, at ein lækking í kravinum til egna samansparing kann ikki beinleiðis setast upp í móti einari hækking í lönarskattinum.

Inntøkugrundarlag fyri mótrókning

Broytingin í inntøkugrundarlagnum fyri mótrókning, soleiðis at lutaeftirløn og lívrenta verða lögð afturat inntøkugrundarlagnum, má í realitetinum metast sum ein dupultskattning, tí at inngjöld verða forskattaði og verða síðani tald við í inntøkugrundarlagnum fyri mótrókning. Avleiðingin av hesum er, at effektivi skatturinn á pensjónina gerst hægri enn bara forskattningin.

Tað verður nevnt fleiri ferðir í uppskotinum, at tað skal loysa seg at spara upp til eftirløn, men hetta aðalmál sæst illa aftur, tá ið broytingin í inntøkugrundarlagnum fyri mótrókning verður havd í huga.

Í talvuni niðanfyri verður effektivi skatturinn á pensjónsinngjald samanborin við marginalskeittin á lönarinntøku. Sum sæst, so fer veruligi skatturinn á inngjald á pensjón hjá einum miðal pensjónisti at liggja um 53%. Undir einari slíkari skipan fer tað í veruleikanum ikki at loysa seg at spara upp.

Inntøka	65-235	235-330	330-520	520-800	800+
Marginalskattur á inntøku	40,1 %	45,1 %	50,1 %	48,85 %	53,85 %
Effektivur skattur á pensjónsinngjald ¹	45 %	49 %	53 %	53 %	53 %

Tað er metingin hjá Felagnum Peningastovnar, at broytingarnar fara at fáa tað mótsatta úrslitið við sær, nevnliga at hugurin at spara upp minskar og at fólk fara at gjalda munandi minni inn til privatú pensjónssamansparingina.

Pensjónsaldur

Felagið Peningastovnar tekur undir við at hækka pensjónsaldurinn, og sær tað sum eitt alneyðugt átak fyri at fáa langtíðar haldføri í føroyska búskapin við at einum stóðugt hækkanði miðalaldrinum og tí líðandi broytingini í demografisku samansetingini. Tó skal viðmerkjast, at ein fráboðanartíð uppá 10 ár er sera long og kanska ikki serliga framtíðartryggja. Tað er trupult at meta um, hvussu samfelagið sær út 10 ár inn í framtíðina, og tí verður torført at spáa um tørvin á einari hækkan í pensjónsaldurinum undir einari so langari fráboðanartíð.

Útsett pensjón

Felagið Peningastovnar tekur eisini undir við móguleikanum fyri útsettari pensjón. Við hesum verða fólk eggjaði at arbeiða longri, og tað fer at styrkja búskapin og tess haldføri.

¹ Fortreytirnar fyri útrokningini eru hesar: persónurinn rindar 40 % í forskattning av pensjónini, verður mótróknaður 25 % í grundupphæddini og netto 25 % í viðbótini og skal í minsta lagið útgjalda 85 % av egnari eftirlønuppsparing út sum lívrenta ella lutaeftirløn samb. galdandi reglum. Givið er, at inntøkugrundarlagið hjá viðkomandi, ið fer á pensjón, fer at liggja innan markið fyri mótrókning í grundupphæddini ella viðbótini (t.e. millum kr. 30.000-346.000 um árið) og at nettomótrókningin í viðbótini er 25 %.

Felagið Peningastovnar tekur eisini undir við, at bíðiviðbótin hækkar soleiðis, at tað loysir seg betur og betur at arbeiða longri.

Felagið Peningastovnar tekur tó ikki undir við kravinum um, at ein persónur skal arbeiða í minsta lagi hálva tíð fyri at kunna útinna møguleikan at útseta almennu pensjónina, tí øll eiga at fáa hendan møguleikan. Spurnaðartekin mugu eisini setast við, hvussu Almannaeverkið skal staðfesta hesar 1000 arbeiðstímarnar – hvussu verður við t.d. íverksetarum, húruvognsførarum, fyribils arbeiðsleysum v.m.?

Sambært viðmerkingunum er bíðiviðbótin sett soleiðis saman, at hon ikki í sær sjálvum er útreiðsluneutral fyri landskassan, men er sett í mun til væntaðar eykainntøkur í landskatti frá teimum, sum í minsta lagi skulu arbeiða 1.000 tímar um árið. Felagið Peningastovnar mælir til, at bíðiviðbótin einans tekur stóði í væntaða livialdrinum hjá teimum, sum velja at útseta pensjónina, soleiðis at øll fáa møguleikan at útseta pensjónina uttan at hetta tyngir landskassan.

Felagið metir eisini, at tað eigur at verða møguligt at útseta pensjónina eftir at ein er farin á pensjón. T.d. um ein persónur angrar avgerðina at fara á pensjón, og hevur møguleika at fara aftur til arbeiðis. Hetta tykist ikki verða ein møguleiki í verandi uppskotið.

Harumframt ger uppskotið greitt, at tað ikki fer at bera til, at útseta útgjaldið úr Samhaldsfasta. Hesum tekur Felagið Peningastovnar heldur ikki undir við, tí hetta kann eins væl vera ein møguleiki sum møguleikin at útseta grundupphæddina og viðbótina.

Til seinast vil felagið gera vart við, at inntøkumarkini fyri mótrókning av almennu pensjónini eiga at verða tillagað lutfalsliga í mun ta bíðiviðbót, sum ein persónur ognar sær við at arbeiða inn í pensjónsaldurin. Um hetta ikki verður gjørt, so er vandi fyri, at tey, ið velja at arbeiða longri, verða mótróknaði harðari enn onnur í almennu pensjónini, tá ið hesi einaferð fara á pensjón. Lógin tykist ikki verða greið á hesum øki.

Framskundað pensjón

Ongar viðmerkingar.

Sjálvvirkandi javning (prístalshækking)

Sjálvvirkandi javning av almennum veitingum verður sett í verk, og eisini verða mótrókningarfriú upphæddirnar árliga javnaðar, og hetta er positivt. Tó verður mótrókningargrundarlagið ikki prístalsjavna, soleiðis at hetta verður verandi kr. 61.900 í gomlu skipanini og ávikavist kr. 30.000 og 202.300/161.200 í nýggju skipanini. Upphæddirnar áttu at verði javnaðar á sama hátt sum almennu veitingarnar.

Mótrókning millum hjún

Broytingin hevur fyri tey flestu ongar avleiðingar, men fyri tey hjún har bert tann eini parturin hevur eina inntøku, kann hetta vera ein vansi. Serliga um inntøkan fer uppum eitt vist.

Lønarlíknandi veitingar verða eftirlønargevandi

Uppskotið lýsir ikki, hvørjar avleiðingar hetta fær á inngjaldið til ALS og Barsilsskipanina. Sum nevnt omanfyri mælir Felagið Peningastovnar frá at økja skattabyrðuna hjá lønartakarum, ið frammanundan er høg.

Nøktandi óarbeiðsførisstrygging/óarbeiðsførisveiting

Ongar viðmerkingar.

Stigvaksandi pensjónsskattur

Uppskotið leggur upp til eina stigvaksandi forskatting av pensjónum. Hesum tekur Felagið Peningastovnar undir við, men valdi leisturin er ikki skynsamur.

Skipanin er sett soleiðis saman, at um ein løntakari bert tjarar kr. 1 yvir eitt ávíst mark, t.d. 235.000 kr., so økist skattaprosentið úr 30% upp í 35% fyri alt pensjónsinngjaldið. Um viðkomandi hevur inngoldið 15% í eftirløn av sínari inntøku á 235.000, so skal viðkomandi gjalda kr. 10.575 í pensjónsskatti. Men um viðkomandi í staðin tjeti 1 krónu meira, so skuldi viðkomandi goldið heili kr. 12.338 í pensjónsskatti, tvs. ein hægri skatt á 1.762 kr. Ein móguleiki at bøta um hendan skeivleikan hevði verið at nýtt sama leist sum við landsskattinum.

Aðrar viðmerkingar

Felagið Peningastovnar vil gjarna vísa á, at uppskotið ikki fremur broytingar í verandi avmarkingum í umsiting og útgjaldi av privatu eftirlønarsuppsparingini. Felagið eftirlýsur tí, at nýggja eftirlønarskipanin ger upp við nakrar av skeivleikunum í verandi skipan við privatari eftirlønarsuppsparing. Her verður serliga hugsað um tær strangu avmarkingarnar í íløgusamansetingini hjá teimum, sum hava sína eftirløn í peningastovnunum.

Ásetingarnar í § 7 í eftirlønarlógini um krav til samansetingina av partabrøvum og lánsbrøvum eru upprunaliga settar í verk fyri at verja uppspararan ímóti at taka ov stórum váða á altjóða virðisbrævamarknaðinum. Men sæð úr einum ástøðiligum sjónarhorni eru ásetingarnar ov strangar. Sum dømi kann ein persónur, sum er fyltur 50 ár, einans hava 50% av sínari persónligu uppsparing í partabrøvum. Hetta hóast viðkomandi hevur uml. 20 ár eftir á arbeiðsmarknaðinum, og skal kanska ikki brúka av peninginum fyrr enn um 25-30 ár. Yvir eitt tíðarskeið á 25-30 ár er heimsbúskapurin farin ígjøgnum fleiri hág- og lágkonjunkturar, og tí er tað vandamikið fyri uppsparingina, um hendan ikki fær neyðugu eksponeringina móti altjóða partabrævamarknaðinum yvir eitt so langt tíðarskeið.

Privata uppsparingin er bert ein partur av samlaða inntøkustreyminum hjá vanliga pensjónistinum, og hetta skal eisini takast hædd fyri, tá ið avgerast skal, hvussu virðisbrøvini skulu setast saman. Hin parturin er almenna pensjónin, sum ongantíð verður eksponerað móti hvørki partabrøva- ella lánsbrævamarknaðinum, men avhongur einans av inntøkum landskassans. Um helvtin av inntøkuni hjá einum pensjónisti kemur frá almennu pensjónini og hin helvtin frá privatu uppsparingini, so hevur í miðal uml. 25% av eftirlønini hjá viðkomandi havt eksponering móti altjóða partabrævamarknaðinum, og tað er ikki nøktandi. Røktingin av einari privatari pensjónsuppsparing eigur tí altíð taka stóði í samlaðu væntaðu inntøkuni hjá tí einkulta, herundir eisini inntøku frá tí almenna, tá ið partabrøv, lánsbrøv og onnur aktiv skulu setast saman.

Felagið Peningastovnar vil ikki við hesum siga, at øll pensjónsuppsparingin hjá føroyingum skal standa í partabrøvum. Felagið vil bara vísa á, at verandi reglur eru ov konservativar, og tað er skaðiligt fyri uppsparingina hjá føroyingum sæð yvir longri tíð.

Felagið vil at enda vísa á, at reglurnar um samanseting av eftirlønnum í peningastovnum eru kappingaravlagandi, tí somu reglur eru ikki galdandi fyri pensjónsfeløg. Pensjónsfeløg skulu liva upp til tryggingarlóggávuna, í meðan tað fyri peningastovnar verða sett størri avmarkingar enn lógin um figgjartiligt virksemliggur upp til. Hesin munur, sum verður gjørdur á peningastovnum og eftirlønargrunnum/lívstryggingarfeløgum er kappingaravlagandi, og eigur at vera broyttur soleiðis at hesi feløg, sum kappast á sama marknaði, kappast undir somu treytum.

Vinaliga

Felagið Peningastovnar

Landsfelag Pensjónista

Argir 24. nov. 2017

Almannamálaráðið og Fíggjarmálaráðið

verður sent við telduposti til amr@amr.fo og fmr@fmr.fo

Hoyringssvar

Hoyringssvar til:

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um almannapensjónir o.a.

Uppskot til lögtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar

Uppskot til lögtingslóg um eftirløn.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um viðbót til ávísar pensjóniostar v. fl.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.

Uppskotini til pensjónsnýskipan eru tengd hvørt at øðrum og verða tí viðgjørd undir einum og farið verður ikki inn í tær einstøku lógarásetingarnar.

Høvuðsendamálini við pensjónsnýskipanini hjá landsstýrinum sigast vera:

A: at tryggja øllum eina góða pensjón. At øll tey, ið fáa lítla ella onga inntøku afturat pensjónini, fara at fáa meira at liva av.**B: at eggja fólki at arbeiða meira eftir pensjónsaldur.****C: at styrkja búskaparliga haldfærið.**

Viðmerkingar frá Landsfelag Pensjónista:

1. Uppskotið til pensjónsnýskipan er sett saman av tveimum ymiskum fólkapensjónsskipanum:

- Einari skipan, ið neyvt svarar til nógaldandi fólkapensjónsskipan, ið er galdandi fyri tey, sum nú eru fólkapensjónistar, umframt tey, sum nú eru knapt 65 ár og 66 ár

Landsfelag Pensjónista

og

- einari "nýggjari" pensjónsskipan, fyri tey, ið eru fødd 1. januar 1953 ella seinni. Hetta er ein skipan, ið víkir nógv frá nógaldandi fólkapensjónsskipan.

Landsfelag Pensjónista tekur ikki undir við, at borgararnir – og heldur ikki fólkapensjónistar – verða býttir sundur í 2-3 ymsar bólkar, sum verða ymiskliga viðfarnir. Allir borgarar – eisini fólkapensjónistar – eiga at verða viðfarnir eins av tí almenna.

Uppskot landsstýrisins fer at hava við sær, at føroyskir pensjónistar verða býttir upp í bólkar:

- A. Pensjónistar, føddir fyri 1953, sum fáa "gamla" fólkapensjón. Hesin bólkur hvørur eftir eini 30 árum, verður roknað við.
- B. Pensjónistar, føddir í 1953 ella seinri, sum vegna eginpensjón og/ella arbeiðsinntøku als ikki fáa fólkapensjón.
- C. Pensjónistar, føddir eftir 1953, sum hava so vánalig kor, at tey hava rætt til fólkapensjón. Í hesum bólki verða tað bert fá, sum fáa rætt til fulla fólkapensjón, tí sjálvt við eini lítlari pensjón og/ella arbeiðsinntøka upp á 2.500 kr pr. mánaða fer mótrokningin í grundupphæddini at byrja.

Hetta fer at oyðileggja fólkapensjónsskipanina. Nýggja skipanin vil ikki av røttum kunna nevast fólkapensjón, tá alt færri pensjónistar fáa lut í henni. Skipanin fer mest at líkjast ellisrentuni, sum vit høvdu fyri 70-80 árum síðan, og átti kanska at fingið tað gamla heitið.

2. Fólkapensjón

Føroyska fólkapensjónin er sprottin úr donsku fólkapensjónini, og Føroyar eru partur av ríkisfelagsskapinum, tí metir Landsfelag Pensjónista, at tað er náttúrligt at sammeta ymsar ásetingar í verandi fólkapensjón og í uppskotunum til pensjónsnýskipan við samsvarandi ásetingar og reglur í donsku fólkapensjónsskipanini.

Bæði í Føroyum og Danmark hava allir fólkapensjónistar rætt til fólkapensjón, tískil heiti **fólkapensjón**. Tað byggir á hugsjónina, at allir borgarar eiga sama rætt til veitingar og tænastr samfelagsins, tann hugsjón, sum eisini er grundarlagið undir, at m.a. børn okkara hava rætt til skúlagongd uttan kostnað, og at vit øll uttan kostnað hava rætt til viðgerð og røkt á sjúkrahúsi, gerst tað neyðugt.

Allir verandi og komandi pensjónistar hava goldið skatt og eitt pensjónsgjald, sum var 2,5%, tá tað í 1983 hvarv av skattarokningini, uttan at vera avtikið, tað vit vita. Tann peningurin fer í landskassan og haðani hava allir pensjónistar,

Landsfelag Pensjónista

verandi og komandi, krav upp á at fáa hann út aftur sum fólkapensjón saman við teimum 220 mill., sum eru í blokkinum frá danska statinum til sama endamál.

2A. Grundupphæddin í fólkapensjónini.

Í verandi fólkapensjónsskipan, bæði í Føroyum og Danmark, er talan um eina grundupphædd, sum allir pensjónistar hava rætt til. Men stórir munur er á upphæddunum.

Trupult er at samanbera grundupphæddirnar í Føroyum og Danmark, tí føroyska upphæddin er skattafrí, meðan tann danska er skattskyldug. Í talvuni niðanfyri hava vit gjørt eina roynd at samanbera við at taka 25% í skatti av dansku grundupphæddini.

Grundupphæddin í Føroyum er munandi lægri enn í Danmark, soleiðis sum tað sæst á talvuni niðanfyri

Grundupphædd um mánaðin/árið (munur millum Føroyar og Danmark)

	Føroyar (kr. pr.mánaða/ Pr. ár) skattafrí	Danmark (kr. pr.mánaða/ Pr.ár) skattskyldug	Danmark (kr. Pr.mánaða Pr.ár) Eftir skatt 25%	Munur (kr. pr.mánaða/pr.ár)
Grundupphædd (støk)	3.589/ 43.068	6.160/ 73.920	4.620/ 55.440	1.031/ 12.372
Grundupphædd (gift)	2.733/ 32.796	6.160/ 73.920	4.620/ 55.440	1.849/ 22.644

Sum tað sæst fáa allir pensjónistar í Danmark somu grundupphædd. Í Føroyum fáa giftir pensjónistar eina munandi minni grundupphædd enn stakir og sambúgvandi pensjónistar fáa, men í báðum førum eru upphæddirnar nógv minni enn í Danmark. Grundupphæddin hjá einum støkum, føroyskum pensjónisti er 1.031 kr um mánaðan ella 12.372 kr um árið minni enn tað ein stakur, danskur pensjónistur fær. Uppaftur størri er munurin millum føroyskar og danskar, giftar pensjónistar, har føroyingurin fær heilar 1.849 kr. pr.mánaða ella 22.644 kr. pr. ár minni enn danski pensjónisturin.

Bæði í Føroyum og Danmark hava myndugleikarnir ynskt at gera skilnað millum stakar og giftar pensjónistar. Í Danmark verður pensjónsviðbótin nýtt til hetta endamál. Í Føroyum hava myndugleikarnir valt at nýta bæði grundupphæddina og viðbótina. Tað er sera óheppi, at tvey ymisk amboð verða nýtt til sama

Landsfelag Pensjónista

endamá. Vit fara tí at mæla til, at allir pensjónistar fáa somu skattafríu grundupphædd, sum við gildi frá 2018 verður uml. 4.600 kr um mánaðan. Tá hevur hon áleið sama virði, sum í Danmark og er ætlandi nóg mikið til at lyfta allar pensjónistar upp um fátækramarkið. Síðan verður einans pensjónsviðbótin nýtt at gera skilnað ímillum pensjónsveitingina hjá giftum og stökum pensjónistum.

Í Danmark fáa **øll** fulla, skattskylduga grundupphædd uppá kr. 73.920 pr. ár, undantikið tey, sum hava so høga **arbeiðsinntøku**, at tey ikki verða mett at vera pensjónistar. Tá arbeiðsinntøkan hjá teimum er yvir 316.200 kr. (í 2017) verður grundupphæddin mótróknað við 30%, og er fult mótróknað, tá **arbeiðsinntøkan** er komin upp á 556.400 kr. pr.ár.

Hesa mótrókning í **arbeiðsinntøkuni** hjá einum høggløntum, donskum pensjónisti, nýtir landsstýrið sum grundgeving fyri eisini at fara at mótrókna í føroysku grundupphæddini, tá **eginpensjónsútgjaldið** fer upp um 30.000 kr. um árið ella 2,500 kr. um mánaðan. Tað er burtur úr vón og viti og lyftir ongan pensjónist úr fátækradømi, líka lítið sum tað fer at eggja nøkrum at fara til arbeiðis sær sjálvum og samfelagnum at gagni.

Verður uppskotið um mótrókning í grundupphæddini samtykt, fer tað at vera til stóran skaða fyri allar pensjónistar – og ikki minst fyri teir, sum eru ringast fyri. Eingin pensjónistur kann hava eina eginpensjón uttan at mótrókna verður í grundupphæddini, og einki verður eftir av skattafríu grundupphæddini, tá eginpensjón, arbeiðsinntøka og møguliga annað er komin upp á 202.277 kr. um árið ella 16.856 kr. um mánaðan hjá stökum pensjónisti, og upp á 162.000 kr. um árið ella 13.500 kr. um mánaðan hjá giftum pensjónisti.

Tilmæli: Landsfelag Pensjónista mótmælir ætlanini at mótrókna í grundupphæddini. Landsfelagið mælir til, at grundupphæddin í 2018 verður hækkað upp í uml. 4.600 kr. Tá ber ætlandi til at lyfta allar pensjónistar upp um fátækramarkið.

Landsfelag Pensjónista

2B. Fólkapensjón, viðbøtur

Pensjónsviðbótin hjá støkum pensjónistum er heilar 2.780 kr. minni um mánaðan enn í Danmark ella 33.360 kr. árliga, meðan pensjónsviðbótin hjá giftum er áleið tað sama sum í Danmark

Pensjónsviðbót um mánaðin/árið (munur millum Føroyar og Danmark)

	Føroyar (kr. pr.mánaða/ Pr. ár) skattskyldug	Danmark (kr. pr.mánaða/ Pr.ár) skattskyldug	Munur (kr. pr.mánaða/pr.ár)
Pensjónsviðbót (støk)	3.771/ 45.252	6.551/ 78.612	2.780/ 33.360
Pensjónsviðbót (gift)	3.031/ 36.372	3.223/ 38.676	191/ 2.292

Tann heilt stóri munurin stendst tó av mótrokningini í pensjónsviðbótunum.

Í Føroyum verður mótroknað við heili 60% av inntøkum oman fyri 61.900 kr. um árið ella 5.158 kr. um mánaðan. Í Danmark verður mótroknað við 30,9% av inntøkum oman fyri 69.800 kr. um árið. Hetta hevur við sær, at í Føroyum er pensjónsviðbótin burtur, tá inntøkan hjá støkum er vorðin 11.429 kr. um mánaðan og 10.630 kr. um mánaðan hjá giftum. Samsvarandi upphæddirnar fyri danskar pensjónistar eru 26.916 kr. hjá støkum og 15.833 kr. hjá giftum.

Ovurhonds høga mótrokningarprocentið, sum byrjar við 61.900 kr. og oljuviðbótin, sum hvørur við einum høggi við 60.000 kr. ella við 2.000 kr. í rentuinntøku og landsskatturin, sum eisini byrjar umleið samstundis, ger, at pensjónistar kenna inntøkuna uml. 60.000 – 65.000 sum eina fellu. Teir ynskja ikki at detta í hesa fellu, tí lítil ivi er um, at teir her missa nógvan pening.

At flyta mótrokningarfría inntøkumarkið niður á 30.000 kr er óráð.

Tilmæli: Landsfelag Pensjónista mælir til, at mótrokningarfría inntøkuupphæddin verður hækkað uppí 69.800 kr. (t.v.s. verður hin sama sum mótrokningarfría inntøkuupphæddin í DK)

Somuleiðis mælir Landsfelag Pensjónista til, at mótrokningarprosentid í pensjónsviðbótini verður ásett til 30 % í staðin fyri 60 %, sum tað er í dag.

Landsfelag Pensjónista

Í nýskipanini verður øll fólkapensjónin burtur.

Tað er at undrast á, at ríka feroyska samfelagið, sum hevur líka høgt BTÚ sum tað danska – um ikki hægri – og sum enntá á hvørjum ári tekur ímóti 220 mill kr úr Danmark til pensjónsveitingar, ikki skal hava ráð at veita sínum pensjónistum eins høga fólkapensjón sum tað danska.

Men ikki nóg mikið við tí.

Verður nýskipanin samtykt sum ætlað, verður avleiðingin tann, at als eingin fólkapensjón verður til mong teirra, sum koma í nýggju skipanina, tvs. at hetta verður byrjanin til endan á fólkapensjónsskipanini.

Tí um inntøkan, eginpensjón, arbeiðsinntøka v.m., hjá støkum pensjónisti í nýggju skipanini kemur upp á 346.642 kr. um árið (28.803 kr. um mánaðin) verður øll fólkapensjónin mótroknað og burtur.

Hjá giftum pensjónisti verður øll fólkapensjónin fult mótroknað og burtur, tá inntøkan kemur uppá 267.300 kr. (22.275 kr. um mánaðin).

Mótrokning millum hjún

Í mong ár hevur Landsfelag Pensjónista strembað eftir, at allir pensjónistar kunnu gerast sjálvstøðugir persónar, hvat pensjónsinntøkum viðvíkur, á sama hátt, sum teir fyrri skjótt mongum árum síðan gjørdust sjálvstøðugir, hvat lands- og kommunuskatti viðvíkti.

Í uppskoti til pensjónsnýskipan verða hjún ikki mótroknað við støði í samlaðu inntøkuni hjá báðum, sum gjørt verður eftir verandi fólkapensjónsskipanini. At hjún í framtíðini verða mótroknað við støði í egnari inntøku er góð og nútíðarhóskandi broyting.

Tilmæli: Hesa broyting ynskir Landsfelag Pensjónista eisini at fáa setta í gildi fyrri verandi pensjónistar. Skotið verður tí upp, at broytingin fær gildi fyrri allar pensjónistar frá 2018 at rokna.

Landsfelag Pensjónista er fullgreitt yvir, at nakrir pensjónistar kunnu fáa minni enn nú í pensjónsviðbót, verður henda broyting gjørd. Men uttan iva ber væl til at loysa tann trupulleikan. Ein háttur kundi verið at veitt persónliga viðbót, eins og gjørt verður, tá lönarskipanir verða broyttar. Ein annar kundi verið at loyvt pensjónistum sjálvar at velja, um teir vilja fara í broyttu skipanina ella teir vilja verða verandi í skipanini við mótrokning millum hjún.

Landsfelag Pensjónista

3. Smidligari pensjónsaldur

3A. Landsfelag Pensjónista tekur **ikki** undir við at **hækka pensjónsaldurin**.

3B. Framskundað pensjón

Sambært uppskotinum til nýggja pensjónsskipan skal tað verða møguligt at fáa framskundaða fólkapensjón trý ár undan galdandi pensjónsaldur t.v.s. frá 64 ára aldri (í 2020).

Tað er gott, at tey, sum av likamligum ella sálarligum orsøkum ikki orka at arbeiða til tey eru 67 ár, kunnu fáa framskundaða fólkapensjón. Tó eigur aldurin, ein kann fáa framskundaða fólkapensjón, at verða lækkaður niður í 55 ár - ella í minsta lagi frá 60 ára aldri.

Tilmæli: Framskundað fólkapensjón kann verða veitt frá 60 ára aldri og verður sett í gildi í 2018.

3C. Útsett pensjón

Landsfelag Pensjónista tekur undir við uppskotinum, at komandi pensjónistar kunnu søkja um útsetta pensjón í upp til 120 mánaðar og síðan fáa eitt mánaðarligt ískoyti til fólkapensjónina. Hetta er nýbrot og skilagóð áseting.

Tey, sum nú eru knapt 65 ár og 66 ár (tilsammans uml. 1.150 fólk) eiga eisini at fáa henda møguleikan. Sama er við teimum, ið longu nú fáa fólkapensjón og sum arbeiða.

Tilmæli: Landsfelag Pensjónista mælir til, at ásetingin um útsetta pensjón verður sett í gildi í 2018. Treytin eigur at vera, at umsøkjari hevur ein lønarbrøk svarandi 1/2 tíð ella meira sambært avvarandi arbeiðssáttmála.

4. Samhaldsfasti

At Samhaldsfasti skal hækka við 1.000 kr. eftir skatt í 2020, er sambært serfrøðingum á økinum, ikki nóg mikið til at lyfta tey, sum einans hava fólkapensjón og Samhaldsfasta at liva av, úr fátækkraváða. Tí er neyðugt eisini at hækka grundupphæddina frá 2018, sum skotið er upp, og síðan at hækka Samhaldsfasta næstu tvey árin.

Landsfelag Pensjónista tekur undir við, at tey, sum í 2009 ótilætlað mistu rættin til fult útgjald úr Samhaldsfasta, fáa henda rætt aftur.

5. Hjún eiga pensjónsuppsparing í felag

Landsfelag Pensjónista tekur undir við uppskoti landsstýrisins um at lóggeva fyri, at eisini pensjónsuppsparing skal verða felagsogn í hjúnarlagnum eins og øll

Landsfelag Pensjónista

onnur ogn er tað. Tað vil javnseta bæði í hjúnarlagnum og vil gera, at tann við teirri minstu pensjónsuppsparingini ikki kemur illa fyri við hjúnaskilnað.

6. Ásetingar viðv. inngjaldi til eftirlønarskipan av veitingum

Landsfelag Pensjónista tekur undir við, at tað almenna skal gjalda eftirlønargjald av lønarlíknandi veitingum.

Landsfelag Pensjónista undrast tó stórliga á, at ætlandi skal tað almenna ikki gjalda eftirlønargjald av fyritiðarpensjón, sum er ein lønarlíknandi veiting, ið fólk fáa, ið ikki kunnu arbeiða vegna sjúku ella heilsubrekk og harvið ikki forvinna vanliga lønarinntøku.

Tilmæli: Landsfelag Pensjónista tekur undir við uppskotinum og mælir til, at tað almenna eisini skal gjalda eftirlønargjald av fyritiðarpensjón.

7. Pensjónistar á arbeiðsmarknaðinum

Hóast mangir pensjónistar arbeiða nógv, sum er, hevur samfelagið tørv á, at serstakliga tímalønt kunnu átaka sær avloysaraarbeiði o.t. men her er mangt, ið forðar, t.d. tann ovurhonds stóri marginals-katturin:

Almannamálaráðið vísir á, at marginals-katturin hjá lágløntum fólkapensjónistum er sera høgur – heili 75%

Í almennu viðmerkingunum til lógaruppskotið vísir Almannamálaráðið á, at marginals-katturin hjá fólkapensjónistum við lágum inntøkum er sera høgur. Almannamálaráðið sigur á s. 13 í Kapitul 1. í almennar viðmerkingar, at:

” Ein stakur pensjónistur, ið hevur árliga inntøku á t.d. 65.000 kr. umframt fólkapensjón og Samhaldsfasta, hevur ein effektivan marginalan skatt á uml. 75% t.v.s. at fyri hvørjar 100 kr. hann tjenar eyka, missir hann 60 kr. av viðbótini umframt at gjalda uml. 15 kr. í skatt. Av teimum 100 kr. hevur hann sostatt uml. 25 kr. eftir. Hetta er galdandi fyri fólkapensjónistar, sum hava inntøkur afturat fólkapensjón og Samhaldsfasta millum 61.900 kr. og uml. 140.000 kr. um árið” (neyva upphæddin er 137.153 kr fyri 2017)

Almannamálaráðið ásannar sostatt, at marginals-katturin hjá lágløntum fólkapensjónistum er sera høgur – heili 75%. Vísandi á, at eitt av aðalmálunum hjá samgonguni er, at lágløntir fólkapensjónistar skulu kunna klára seg betri fíggjarliga, eigur mótrokningarfría inntøkuupphæddin at hækka og mótrokningarprosentin í fólkapensjónini at lækka heilt munandi.

Landsfelag Pensjónista

Í Danmark verða fólkapensjónistar eggjaðir at arbeiða. Arbeðsinntøka upp til 60.000 kr. árliga verður ikki roknað við í inntøkugrundarlagið, tá pensjónsviðbótin verður útroknað. Hetta merkir, at effektiva mótrokningarfría inntøkuupphæddin í donsku fólkapensjónini hjá pensjónistum, ið arbeiða, er 69.800 kr. + 60.000 kr. ella tilsamans 129.800 kr.

Tilmæli: At mótrokningin fyri viðbøtur verður lækkað til 30% av inntøku oman fyri 69.800 kr.

Pensjónsaldur er ikki fráfaringsaldur

Annað, ið forðar pensjónistum at arbeiða, er sonevndi fráfaringsaldur.

Pensjónsaldur er tann aldur, ið gevur rætt til at fáa sína fólkapensjón útgoldna. Men mangir arbeðsgevarar hava gjørt henda aldur til ein fráfaringsaldur á arbeðsmarknaðinum.

Í Føroyum kann arbeðsgevari fult lógliga siga fólki úr starvi vegna aldur. Hetta meta vit sum aldursdiskriminatón, og skulu gera vart við, at tey europeisku lond, okkum dámar at samanbera okkum við, hava lógarforboð móti slíkum. Heldur ikki í Føroyum eigur aldur at vera ein lóglig grundgeving fyri uppsøgn, um vit ynskja at pensjónistar verða verandi á arbeðsmarknaðinum.

Tilmæli: At lóggivið verður, at tað ikki er loyvt at siga fólki upp vegna aldur.

8. Eftirlønarskattur

Sambært galdandi reglum um forskatting av pensjónum, verða inngjöld til pensjónina hjá øllum inntøkubólkum skattað við sama prosent, ið er 40%. Felagið undir við, at pensjónsskattastigin í framtíðini verður stigvísur.

Felagið metir tó, at intervallini, ið eru nevnd í lógaruppskotinum, millum ávikavist láglønt, miðallønt og hálønt mugu broytast, tí tey eru misvísandi og svara ikki tað, sum vanliga verður skilt við ávikavist láginntøku, miðalinntøku ella háinntøku. Eisini verður mett, at skatturinn av eftirlønini er ov høgur.

Mælt verður til, at intervallini fyri ávikavist lágøn, miðalløn og háløn verður broytt soleiðis:

	Verandi uppskot	Tilmæli	Pensjónsskattur
Láginntøka	0-235.000 kr.	0-300.000	25%
Miðalinntøka	235.000- 330.000 kr	300.000-450.000 kr.	30%
Háinntøka	330.000 kr. og hægri	450.000 kr. og hægri	35%

Landsfelag Pensjónista

Við hesum verður skipanin um tvungna eftirløn meira samhaldsføst og fólk við lágum og miðal inntøkum fara at fáa hægri eftirlønargjöld, tá tey koma til fólkapensjónsaldur.

Tó undrast Landsfelag Pensjónista á, at forskattingin ikki verður avtikin, tað verandi samgonguflokkar lovaðu undan valinum.

Tilmæli: Landsfelag Pensjónista tekur undir við at eftirlønarskatturin verður lækkaður munandi, men meta, at hann eigur at verða lækkaður meira enn landsstýrið hevur skotið upp.

Niðurstøða:

Við hesum seks lógaruppskotunum til pensjónsnýskipan setti landsstýrið sær fyri at náa trimum høvuðsendamálum, ið vóru:

- A. At tryggja øllum eina góða pensjón, soleiðis at tey, ið fáa lítil ella onga inntøku afturat pensjónini, fara at fáa meira at liva av.
- B. At eggja fólki at arbeiða meira eftir pensjónsaldur.
- C. At styrkja búskaparliga haldføri.

Viðv. A. At geva pensjónistum 1.000 kr. afturat um mánaðin yvir trý ár tryggjar ikki, at tey, ið hava lítil og onga inntøku afturat pensjónini og Samhaldsfasta, kunnu liva eitt sømuligt lív. Henda hækking við 1000 kr. um mánaðan er alt ov lág og kann als ikki lyfta hesar pensjónistar úr fátækkraváða.

Viðv. B. Ógvusliga mótrokningin í pensjónini – við lágari mótrokningarfríari inntøkuupphædd og høgum mótrokningarprosentum – signalera púra greitt, at tað loysir seg ikki peningaliga hjá fólki at arbeiða eftir pensjónsaldur.

Viðv. C. Samanumtikið metir Landsfelag Pensjónista, at landsstýrið við hesum uppskotum til pensjónsnýskipan einans nær einum høvuðsendamáli, ið er at styrkja búskaparliga haldføri hjá landskassanum.

Væntandi var, at pensjónsnýskipanin fór at tryggja øllum eina virðiliga fólkapensjón. Men vit mugu ásanna, at fólkapensjónistar, sum einans ella nærum einans hava fólkapensjón og útgjald frá Samhaldsfasta at liva av, við hesum lógaruppskotum, framhaldandi fara at fáa fólkapensjón og útgjald frá Samhaldsfasta, ið als ikki røkkur til eitt rímuligt og sømuligt lív.

Samanfatan:

Landsfelag Pensjónista tekur ikki undir við:

- at pensjónistar verða byttir í bólkar, ið verða viðfarnir ymist
- at mótroknað verður í grundupphæddini

Landsfelag Pensjónista

- at mótrokningarfría inntøkumarkið verður lækkað til 30.000 kr árliga
- at pensjónsaldurin verður hækkaður

Landsfelag Pensjónista tekur undir við:

- at eitt endamál er at lyfta allar pensjónistar úr fátækkraváða
- at almennar pensjónir og veitingar verða prís- og lønarjavnaðar
- at útgjaldið úr Samhaldsfasta hækkar
- at tey, sum í 2009 ótilætlað mistu rættin til fult útgjald úr Samhaldsfasta fáa henda rætt aftur.
- at eftirlønarskatturin verður lækkaður munandi.

Landsfelag Pensjónista mælir til:

2. Fólkapensjónin

2A. at grundupphæddin í fólkapensjónini verður hækkað til uml. 4.600 kr. um mánaðan frá 2018 at rokna.

2B. Viðbøtur

- a. at mótrokningarfría upphæddin verður hækkað upp í 69.800 kr.
- b. at mótrokningarprosentin í pensjónsviðbótini verður lækkað til 30 %.
- c. at mótrokningin millum hjún verður strikað fyri allar pensjónistar, ið ynskja hetta, og verður galdandi frá 2018.

3. Smidligari pensjón

- a. at framskundað fólkapensjón verður galdandi frá 60 ára aldri við gildi frá 2018.
 - b. at ásetingin um útsetta pensjón verður sett í gildi í 2018. Treytin eigur at vera, at umsøkjari hevur ein lønarbrøk svarandi 1/2 tíð ella meira sambært avvarandi arbeiðssáttmála.
4. at útgjaldið úr Samhaldsfasta verður hækkað skjótari enn yvir 3 ár.
 5. at hjún skulu eiga pensjónsuppsparing teirra í felag, og verður hetta galdandi fyri allar pensjónistar frá 2018.
 6. at fyrítíðarpensjón eisini verður eftirlønargevandi.
 7. at lóggivið verður, at tað ikki er loyvt at siga fólki upp vegna aldur.
 8. at eftirlønarskatturin verður lækkaður meira enn landsstýrið hevur skotið upp.

Samtykt á nevndarfundi hjá Landsfelag Pensjónista 24. nov. 2017

Arne Thorsteinsson, formaður

Almannamálaráðið
og
Fíggjarmálaráðið

Dagfesting
24. november 2017

Okkara j.nr.
17/03648-2

Málsviðgeri
Eyðun Christiansen

Tygara j.nr.
16/52, 15/276, 16/8 og 16/286

Viðv. uppskoti um pensjónsnýskipan

Almannamálaráðið og Fíggjarmálaráðið hava 3. november 2017 sent Kommunufelagnum samlaða pensjónspakkan til hoyringar. Talan er um 6 lógaruppskot, 3 úr hvørjum ráði.

Uppskotini eru:

1. Uppskot til lógtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)
2. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn
3. Uppskot til lógtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar
4. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um almannapensjónir o.a.
5. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v. fl.
6. Uppskot til lógtingslóg um broyting í lógtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.

Hoyringsfreistin er sett til 24. november 2017.

Kommunufelagið hevur valt at gera eittans hoyringsskriv til lógaruppskotini. Skrivið er sostatt at meta sum hoyringssvar til øll 6 lógaruppskotini. Vit hava fyrst og fremst lagt dent á tær fíggjarligu avleiðingar, sum uppskotini hava fyri kommunala geiran. Skrivið verður sent bæði Almannamálaráðnum og Fíggjarmálaráðnum.

Vit vilja beinanvegin gera vart við, at Kommunufelagið hvørki er samt við Almannaráðið ella Fíggjarmálaráðið í mettu fíggjarligu avleiðingunum av uppskotinum Ei heldur hevur felagið kunnleika til tær fyrirtreytir, sum eru fyri metingarnar. Felagið væntar tískil at fáa høvi til umrøða hesi viðurskipti við ráðini eftir, at hoyringsfreistin er farin.

Grundarlagið undir fíggingarleistinum á eldraðkinum verður munandi broytt

Tá eldraðið var lagt til kommunurnar 1. januar 2015, var eisini ein fíggingarleistur avtalaður, sum skuldi tryggja, at kommunurnar høvdu fíggjarligt grundarlag fyri átaka sær uppgávuna. Fíggingarleisturin skuldi eisini leggja upp fyri, at útreiðslurnar av eldraðkinum fara at økjast munandi komandi árin orsakað av demografisku broytingunum, sum koma at vera í føroyska samfelagnum í komandi tíðum. Við øðrum orðum skuldi fíggingarleisturin tryggja, at inntøku-grundarlagið hjá kommununum er í samsvari við útreiðsluvøksturin hjá kommununum í sambandi við yvirtøkuna av eldraðkinum. Avtalað varð, at kommunurnar framyvir skuldu fáa allar inntøkur frá forskottingini av pensjónum. Hetta var gjørt út frá tí sannroynd, at inntøkurnar

av forskattingini av pensjónum støðugt fara at vaksa fram til í 2029. Orsøkin til henda metta vøkstur var, at øll innan 2029 skuldu hava ein eginuppsparing á 15%. Inngjældini til pensjón vóru skattað við 40%.

Við teimum broytingum, sum fyriliggjandi uppskot leggja upp til, er alt grundarlag tikið undan hesari avtalu.

Fíggarligu avleiðingarnar fyri kommunurnar

Sambært galdandi lóg (Eftirlønarlógin) verður rindað 40% í skatti av inngjældum til pensjón, uttan mun til skattskylduga inntøku. Allar skattainntøkur fella í dag til kommunurnar. Við lógarbroytingini verður skatturin á 40% broyttur til ein skatt, sum er stigvaksandi í mun til inntøku. Er skattskylduga inntøkan í árinum kr. 235.000 ella lægri, verður rindað 30% av samlaða inngjaldinum. Er skattskylduga inntøkan í árinum hægri enn kr. 235.000, men ikki hægri enn kr. 330.000, verður rindað 35%. Er skattskylduga inntøkan í árinum hægri enn kr. 330.000, verður framhaldandi rindað 40%

Hetta merkir, at munandi minni inntøkur eru til kommunurnar at fígga eldraekið við.

Sambært uppskotinum merkir hetta eina minni inntøku fyri kommunurnar á 23 mió. kr. í 2019, vaksandi til 32 mió. kr. í 2030. Í uppskotinum finst ikki nakað neyvt talgrundarlag, sum vísir, hvussu komið verður fram til hesa upphædd.

Onnur broytingin í eftirlønarlógini er, at lóggivna eginuppsparingin á 15%, verður broyt til 12% í staðin. Fyri kommunurnar merkir hetta, at væntaði vøxsturin í forskattingini av pensjónum minkar munandi. Sambært uppskotinum merkir hetta eina árliga minking á 50 mió. kr. frá 2030. Út frá uppskotinum sæst ikki, hvussu komið er fram til hesa upphædd. Sannlíkt byggir hetta á ein meting, sum var gjørd í 2014 av, hvussu inntøkur av pensjónskattinum fóru vaksa fram til 2029. Tá var roknað við 17 mió. kr. í miðal um árið frá 2014 til 2029. Semja var tó millum FMR og KF um, at upphæddin fór at verða væl størri ímóti endanum at tíðarskeiðinum og nakað minni í byrjanini. Í øðrum lagi er vandi fyri at fakkbólkar sum í dag hava omanfyri 12 % í eftirløn, fara at minka sín eftirlønarpert í komandi samráðingum. Verður hetta úrslitið so fara inntøkurnar frá forskattingini av pensjónum, at minka uppáftur meir.

Tískil eru fortreytirnar fyri úrslitinum á 50 mió. kr. skeivar. Við røttum fortreytum hevði upphæddin sannlíkt verið væl hægri.

Aðrar broytingar í eftirlønarlógini gera, at kommunurnar fáa fleiri inntøkur. Ítøkiliga er talan um at strika aldursmarkið og at undantøkini vera færri í tali framyvir. Í uppskotinum vantar neyvt talgrundarlag, sum vísir, hvussu komið verður fram til ítøkiliga upphæddirnar.

Broytingar í samhaldsfasta

Sambært uppskotinum verður inngjaldið í AMEG hækkað úr 2,25% til 3% yvir trý ár. Hetta skal sambært uppskotinum geva kommununum eina meirinntøku á netto 14 mió. kr. frá 2020.

Eisini her sakna vit eitt neyvt talgrundarlag, sum vísir, hvussu komið verður fram til hesa upphædd.

Broytingar í fólkapensjónini

Sambært uppskotinum hava broytingarnar í viðbót og móttroking við sær vaksandi skatta-inntøkur til kommunurnar, so hvørt sum talið av pensjónistum í nýggju skipanini veksur. Eisini hevur broytingin í pensjónsaldri við sær, at kommunurnar fáa munandi meir inn í kommunuskatti.

Men samstundis verður víst á, at stórir partur av teimum 67 ára gomlu longu eru í arbeiði. Tískil tykist sera ivasamt, um meirinntøkurnar verða somikið stórar, sum mettt verður í uppskotinum. Í øllum førum er neyðugt við ítøkiligari talgrundarlagi fyri at lýsa avleiðingarnar.

Samanumtikið

Í løtuni er landsstýrið í gongd við at fremja eina røð av grundleggjandi broytingum, sum hava stóra fíggarliga ávirkan á kommunurnar. Talan er umframt pensjónsnýskipanina, eisini um broyting í fyrítíðarpensjónum og um fiskivinnunýskipanina.

Hóast nevndu nýskipanir hava stórar fíggarligar avleiðingar á kommunurnar, eru kommunurnar á ongan hátt partur av fyrireikandi arbeiðinum til hesar nýskipanir. Givið er, at vit kundu sloppið undan nógvum ósemjum og ógreiðum viðurskiftum millum land og kommunur, um kommunurnar høvdu fingið betri innlit í fyrireikandi arbeiði.

Kommunufelagið arbeiðir í løtuni við neyvari at greina ítøkiligu fíggarligu avleiðingarnar fyri kommunala geiran av pensjónsnýskipanini. Havandi í huga, at lógaruppskotini í pensjónsnýskipanini ikki fáa virknað fyri enn 1. januar 2019, er enn tíð til hesar útgreiningar.

Staðfestast kann tó, at omanfyri nevndu uppskot taka burtur grundarlagið fyri semjuni millum land og kommunur um fíggingarleist av eldraðkinum. Staðfestast kann somuleiðis, at tey hava sum aðalmál at styrkja haldfærið hjá landinum, tá ið ræður um pensjónir, og ikki haldfærið, tá ið tað snýr seg um útreiðslur av eldraðkinum í síni heild. Heldur fer at ganga hinvegin, tá ræður um kommunurnar. Framyvir koma kommunurnar at hava minni fígging til vaksandi uppgávnar á eldraðkinum.

Tað eigur at vera landsstýri og løgtingi púra greitt, at haldfærið í samlaða búskapinum verður ikki styrkt við, at útreiðslur ella inntøkur verða fluttar úr einum almennum kassa í annan.

Vegna

Kommunufelagið

Dennis Holm
Formaður

Eyðun Christiansen
Stjóri

Hoyringsskriv frá Fakfelagssamstarvinum viðvíkjandi pensjónsnýskipanini

Fakfelagssamstarvið takkar fyri møguleikan, at koma við viðmerkingum til verandi uppskot um pensjónsnýskipan. Niðanfyri greiða vit frá, hvørji øki viðvíkjandi pensjónsnýskipanini hóskandi kundu verið broytt, fyri at betra um korini hjá verandi og komandi pensjónsuppspararnum umframt komandi pensjónistum. Sera týðningarmikið er eisini, at ein áeggjan er bygd inn í pensjónsskipanina, soleiðis at lønmóttakarinn er eggjaður at arbeiða og spara upp.

Mótrokningarmørkini eru ov lág

Fakfelagssamstarvið metir, at grundhugsjónin at flyta mørkini, har mótroknað verður í almennu veitingunum, er góð. Herumframt er tað hugaligt, at ávísar av veitingunum økjast. Sum útrokningar í nýskipanaruppskotinum vísa, fær pensjónisturin, ið onga eigna pensjón hevur, eitt útgjald frá samlaðu almennu pensjónsveitingunum, ið er kr 1.029 hægri um mánaðin eftir skatt.

Pensjónistar við egininntøku lægri enn umleið kr 200.000 um árið, fáa eina hægri samlaða veiting (samlað fólkpensjón og egin pensjón) eftir skatt, meðan pensjónistar við egininntøku omanfyri umleið kr 200.000 fáa lægri samlaða veiting eftir pensjónsnýskipanini, sammett við verandi skipan. Tó er tað óheppið, at stórir munur er á, hvussu nógv pensjónistar við ymiskum egininntøkum, lægri enn umleið kr 200.000, fáa meira.

Støðan er tann, at meðan pensjónisturin við ongari egininntøku, eins og nevnd omanfyri, fær hægri útgjald eftir skatt á kr 1.029, fær tann staki pensjónisturin við egininntøku á kr 140.000 útgjald, ið er knappliga kr 1.800 hægri sambært uppskotinum um pensjónsnýskipan. Ert tú pensjónistur við egininntøku á kr 60.000 er at kalla eingin munur. Júst hetta seinasta dømið, við egininntøku á umleið kr 60.000, er óheppið.

Fakfelagssamstarvið mælir tí til, at markið fyri mótrokning í grundupphæddini á kr 30.000 verður hækkað í kr 60.000. Úrslitið av hesum verður, at pensjónistarnir við lágum egininntøkunum fáa eina meira líka hækking í samlaðari veiting eftir skatt.

Hugsast skal eisini um, at bólkar av lønmóttakarum hava vunnið sera lítið av peningi á arbeiðsmarknaðinum samstundis sum, at pensjónsgjaldið hevur verið langt niðanfyri tey 10-% stóran part av uppsparingartíðarskeiðnum. Hesir lønmóttakarar verða tí noyddir at arbeiða, eftir at teir náa eftirlønaraldur, bert fyri at fáa endarnar at røkka saman. Mælt verður tí harðliga til, at hædd verður tikin fyri fíggjarligu korunum hjá hesum fólki og at mótrokningin tí verður flutt til kr 60.000.

Hædd má takast fyri, at kostnaðarstöðið er methøgt í Føroyum

Sambært nýskipanaruppskotinum, fær stakur fólkpensjónistur um kr 11.300 eftir skatt at liva fyri. Gamaní er hetta hækking á umleið kr 1.000 í mun til verandi skipan. Havast skal tó í huga, at kostnaðarstöðið í Føroyum er millum hægstu í heiminum og at hjá teimum, ið av ymiskum áðum ikki havt møguleika at spara upp til eigna eftirløn, fara at liggja undir fátækramarkinum, tá tey gerast pensjónistar. Hesum eigur samfelagið at lofta og vit mæla tí staðiliga til, at hædd verður tikið fyri hesum og at veitingin til hesi fólk verður hækkað, soleiðis at tey ikki koma at liva í armóð sum pensjónistar.

Forskattingin ov avmarkandi og ekki áeggjandi

Tað týðningarmesta við einari pensjónsnýskipan, serliga tá lønmóttakarinn verður tvungin at rinda til eigna pensjón, er at lønmóttakarinn hóast alt verður eggjaður at rinda inn. Tað er ein andsøgn, at lønmóttakari verður tvungin at spara upp, tá tað samstundis ikki er nøkur áeggjan í skipanini. Hendan hugburð hevði undanfarna samgonga og tað er okkara vón, at verandi samgonga ikki yvirtekur hendan leistin og hugsunarháttin. Verandi forskatting av pensjónsinngjaldi á 40% er als ikki eggjandi og tað er ein sannroynd at ein sera stórir meiriluti av øllum teimum, sum arbeiða fulla tíð, framhaldandi fara at vera skattaði við 40% av inngjaldinum, um nýskipanaruppskotið ikki verður broytt viðvíkjandi skatting av pensjónsgjöldum.

Skattatrappan í nýskipanaruppskotinum kann eisini vera beinleiðis tálmandi fyri lønmóttakaran. Eitt nú er tað sera nógvir lønmóttakarar, ið liggja á einari miðalløn um kr 27.000 mánaðarliga. Tað vil siga, at hesir lønmóttakarar liggja beint undir ársinntøkumarkinum á kr 330.000. Hjá hesum vil tað ikki vera áhugavert at arbeiða eitt sindur eyka, tí tað hevði ført við sær, at alt teirra pensjónsinngjald varð skattað við 40% heldur enn 35%. Fyri ein pensjónsuppsparara, ið sparir upp alt arbeiðslívið kann hetta lættliga merkja ein mun í uppspardum virði á kr 300.000, tá hesi gerast pensjónistur.

Áðrenn pensjónirnar vóru forskattaðar, var kapitalpensjón skattað við 35% meðan hinir útgjaldsháttur vóru skattaðir sum a-inntøka. Við øðrum orðum var skattingin hjá teimum allar flestu, sum oftast, í mesta lagi 35%, óansæð hvør útgjaldsháttur talan var um.

Fyri at lønmóttakarinn skal spara upp til pensjón við góðum huga mæla vit til, at pensjónsforskattingin í mesta lagi verður á 35%. Tað vil siga, at skattastigin verður lækkaður 5%-stig frá 30%-35%-40% til 25%-30%-35%.

Í øðrum lagi mæla vit til, at farið verður til ein progressivan pensjónsskattastiga soleiðis at lønmóttakari ikki aftrar seg at arbeiða meira, um hesin til dømis hevur mánaðarløn á kr 27.000 og soleiðis liggur beint undir inntøkustiginum kr 330.000. Við hesum verður ikki avgerandi, um lønmóttakarinn liggur beint niðanfyrri eitt inntøkumark, ið flytir skattaprosentið, ella beint omanfyri eitt inntøkumark.

Um samgongan ikki við broyta skattingina soleiðis, at henda fær progressivitet, mæla vit til, at mørkini í skattatrappuni verða broytt frá verandi mørkum kr 235.000 og kr 330.000 til kr 270.000 og kr 370.000. Sum áður nevnt, eru rættuliga nógvir lønmóttakarar, ið hava mánaðarløn omanfyri kr 27.000. Hesin stóri hópur av lønmóttakarum verður soleiðis ikki raktur av markinum og verða framhaldandi eggjaðir at spara upp.

Verða hesi tilmælini sett í verk, vil eggjanin at arbeiða verða varðveitt og lønmóttakarinn fer hugagóður undir at spara upp til eigna pensjón. Fyri at pensjónsnýskipanin skal vera lív lagað er hetta sera týðningarmikið, tí tá gagnar skipanin bæði samfelagnum og lønmóttakaranum.

Pensjónsskatting tengd at lønarinntøku kann vera óheppin

Sambært pensjónsnýskipanini verður skattingin av pensjónsinngjaldinum tengd at ársinntøkuni. Hetta kann verða óheppið, tí nógvir lønmóttakarar fáa ikki eftirløn av allari inntøkuni. Millum annað

eru ávísar lønarviðbøtur ikki pensjónsgevandi, men kortini telja hesar við í ársinntøkuni. Samsvar verður tá ikki millum ársinntøku, pensjónsgjald og pensjónsskatt. Verður henda skipan varðveitt er tað sera týðningarmikið, at einans pensjónsgevandi ársinntøka er avgerandi fyri pensjónsskattin.

Annar móguleiki er, at tað ikki verður ársinntøkan sum er lykilin til pensjónsskattina, men ístaðin sjálvt pensjónsgjaldið. Hetta er gjørligt tí í 2026 skulu øll í minsta lagi rinda 12% av pensjónsgevandi løn til pensjón. Við hesum vil tað eisini vera gjørligt at byggja inn eina áeggjan, at rinda meira enn 12% í pensjón. Tá vinnur bæði land, kommunur og einstaklingurin.

Móttrokning av gamlari leypandi veiting ikki í samsvar við eldru nýskipanina

Tá fyrra pensjónsnýskipanin kom, var stórir dentur lagdur á, at tætt skott skuldu leggjast ímillum gamla uppsparing og nýggja uppsparing. Við øðrum orðum var tá lovað, at øll pensjónsinngjöld, ið vóru framd, áðrenn fyrra pensjónsnýskipanin kom í gildi¹, skuldu handfarast eftir gomlu rentutryggingarlógini. Pensjónsnýskipanin og eftirlønarlógin (við fylgilógum) skuldi ikki ávirka hesi gomlu pensjónsgjöldini.

Áðrenn pensjónsskipanirnar sóu dagsins ljós, vóru tað longu fleiri fakfeløg, sum spardu upp eftir andanum, í báðum pensjónsnýskipanunum, sum síðani eru komnar. Tað vil siga, at at kalla øll útgjöld frá uppsparingini, ið varð framd áðrenn pensjónsnýskipanirnar báðar komu, vóru sum leypandi veitingar. Fakfeløgini framdu hesa uppsparing við tí ætlan, at útgjöldini frá hesi uppsparing skuldu vera ískoyti til fólkapensjónina. Greiða fortreytin fyri hesum var til staðar í gomlu lógunum.

Stóri trupuleikin er, at fortreytin fyri hesar gomlu uppsparingar, sum verða rindaðar út sum leypandi veiting, eru broyttar munandi, síðani goldið var inn til hesar. Tað merkir, at hesar, sum ein avleiðing av pensjónsnýskipanunum nú verða móttroknaðar. Soleiðis var ikki, tá uppsparingin varð framd. Við øðrum orðum er útgjaldið frá hesari gomlu uppsparing ikki ískoyti til fólkapensjónina. Hinvegin lækka útgjöldini um fólkapensjónina. Uppspararin er við øðrum orðum snýttur.

Leggjast kann afturat, at onnur, ið serliga spardu upp til kapitalpensjón, áðrenn pensjónsnýskipanirnar komu, einans verða móttroknaðar fyrsta árið, tá kapitalpensjónin kemur til útgjalds. Við øðrum orðum verða tey, ið fáa leypandi veitin, eisini frá gamlari uppsparing, fyri stórum vanbýti.

Fakfelagssamstarvið mælir tí frá, uppá tað harðasta, at inngjöld framd áðrenn 1/1-2014 verða móttroknaði í komandi grundupphædd og viðbót, sum verða tilskilaði í verandi pensjónsnýskipan, sum nú er løgd fyri dagin.

Vinarliga
Fakfelagssamstarvið

Starvsmannafelagið, Føroya Pedagogfelag, Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar, Føroya Lærarafelag, Havnar Arbeidskvinnufelag og Akademikarafelag Føroya

¹ Tá kom lógarkrav millum annað um, at í minsta lagi 45% skuldi rindast út sum lívrenta.

Hoyringsskriv frá AKF, BLF og Yrkisfelagnum Miðnám viðvíkjandi pensjónsnýskipanini:

Uppskotið til pensjónnýskipan merkir, at flestu løntakarar á arbeiðsmarknaðinum koma at missa fólkpensjónina, sum vit kenna hana í dag, íroknað viðbótina. Uppskotið verður ein missur í fíggarliga grundarlagnum undir ellisárunum hjá meginpartinum av komandi pensjónistum, og ein týðandi broyting í mun til tað tey flestu hava havt í væntu og hava ætlað at grundað teirra ellisár á.

Uppskotið inniber, at teir flestu løntakararnir, sum arbeiða fulla tíð og gjalda fult eftirlønargjald, koma at missa av inntøku teirra í ellisárunum. Sum komið verður nærri inn á niðanfyri, er orsøkin heilt einfalt, at uppskotið merkir eitt økt skattatrýst bæði við inngjald og við útgjaldi av pensjónini.

Tess longri útbúgving fólk velja at taka, tess størri verður inntøkumissur teirra verður uppskotið samtykt. Uppskotið tekur ikki hædd fyri teirri ávirkan longdin á útbúgvingum hevur fyri lívslønina hjá tí einstaka. Tí tess longri útbúgvingin er í áramáli, tess seinni koma fólk út á arbeiðsmarknaðin og kunnu gjalda inn til teirra pensjón.

Uppskotið til pensjónsnýskipanin eggjar ikki fólk at spara upp til egna eftirløn

Feløgini taka sjálvsagt undir við aðalmálinum við eini pensjónsskipan sum er at tryggja ellisárini hjá hinum einstaka. Somuleiðis taka vit undir við teirri meginreglu, at skipanin í høvuðsheitum er grundað á persónligar pensjónsuppsparingar. Fortreytin eigur tó at vera, at tað loysir seg at spara upp til egna pensjón og at skipanin er soleiðis háttáð, at hon eggjar til uppsparing. Hesa fortreyt lýkur hetta uppskotið ikki og tað er ein grundleggjandi trupulleiki við pensjónsuppskotinum, at áeggjanin at spara upp er ov lítil. Tí tess meira tann einstaki megnar at spara saman, tess harðari verður tú skattaður.

Sum uppskotið er snikkað saman so merkir tað í høvuðsheitum, at tey, sum í dag hava eina mánaðarløn á yvir 27.500 kr. brutto, koma at hava størstu missirnar við nýggju skipanini. M.a. merkir uppskotið, at øll, ið hava eina ársinntøku, sum fer uppum 330.000 kr. brutto, gjalda 40 prosent í skatti av teirra pensjóninngjaldið. Harumframt er pensjónsskattastigin ikki progressivur á sama hátt sum landsskatturin. Tí so skjótt tú kemur uppum 330.000 kr. í ársinntøka verður hvør einasta króna tú rindar inn til tína pensjón, skattað við 40 prosentum. Afturat hesum verður inngjaldið til samhaldsfasta, ið eisini er ein skattur sum skal rindast bæði við inn- og útgjald, hækkað. Heldur ikki tekur skattastigin í nýggju pensjónsskipanini hædd fyri, at lønarviðbøtur ofta ikki eru eftirlønargevandi.

Ført verður fram, at nýskipanin inniber, at tað (einans) eru tey hágløntu, sum koma at gjalda hægsta skattaprocent av eftirlønini. Tó er veruleikin tann, at so at siga øll á arbeiðsmarknaðinum, ið arbeiða fulla tíð, hava eina mánaðarløn, ið er hægri enn 27.500 kr. brutto (t.e. íroknað pensjóninngjald v.m.), og harvið eina ársinntøku, sum kemur uppum 330.000 kr. Tað merkir, at tað ikki bara er hálønti stjórin, men eisini fólk við miðalløntum starvi, t.e. lærarin, sjúkrasysturin, útróðaramaðurin ella ein stórir meiriluti av øllum sum arbeiða fulla tíð, sum verða skattað líka hart - 40 prosent við inngjald.

Eins og tað skal loysa seg at arbeiða, so eigur tað at loysa seg at spara upp til egna pensjón. Fyri eggja fólk til spara upp til egna pensjón mæla feløgini til at lækka hægsta prosentstigan av eftirlønargjaldinum niður á 35 prosent, ið varð skattaprocenti, áðrenn undanfarna samgonga framdi sína pensjónsumskipan. Somuleiðis verður mælt til, at eftirlønar prosentskattastigin verður progressivur, so ikki hvør einasta inngoldin króna verður skattað eins hart.

Ein framtíðartryggjað pensjónsskipan?

Feløgini hava torført við at skilja ásetingina í uppskotinum sum inniber, at kravda inngjaldið til eginuppsparing frammyvir einans verður 12 prosent. Hetta er væl lægri enn hvat búskaparserfrøðingar mæla til er neyðugt fyri at framtíðartryggja ellisárini hjá borgarum og samfelagsbúskapin.

Støðan í dag er tann, at flestu fakfeløg hava eitt pensjónsinngjald á leið 15 prosent ásett í teirra sáttmálum. Av tí at tað fer at loysa seg verri at spara upp til egna pensjón og orsaka av ótta fyri teimum broytingum í skipanini, sum møguliga koma afturat, eru útlitini, at fakfeløg og løntakarar fara at vilja lækka teirra inngjald niður á tey kravdu 12 prosentini. Fyri flest øll er tað ein skilabetri loysn at fáa peningin útgoldnan sum løn í dag. Verður uppskotið samtykt sum tað fyriliggur, hava feløgini tiskil í hyggju at lækka kravda pensjónsinngjaldið úr 15-16 % niður á 12 % í sambandi við næstu sáttmálasamráðingar. Sannlíkt er, at fleiri feløg fara at velja hesa loysn og er úrslitið tá samanumtikið, at minni verður inngoldið og spart upp til pensjón. Tað er ikki ein haldbar støða fyri landið og samfelagsbúskapin.

Pensjónsøkið er ein grundvøllur undir okkara vælferðarsamfelag. Tí er alneyðugt, at pensjónsskipanin kemur í eina haldgóða legu. Tó hevur gongdin seinastu árin verið, at skiftandi samgongur í hvør sínum lagi hava framt kollveltandi broytingar - ikki minst tá landstýrið valdi at seta í verk forskatting av pensjónini.

Forskattingin merkti ikki bara, at pensjónin verður skattað harðari enn áður og við inngjald. Forskattingin merkir eisini, at tað nú bara eru 60 % av uppsparingini sum verður forrentað, áðrenn skattur verður goldin av samlaðu upphæddini. Við øðrum orðum er missurin hjá tí einstaka munandi meiri enn 40 %. Ótryggleikin og óvissan um, hvat hendir við útgjaldinum í framtíðini ger so, at óvissan verður uppافتur størri – verður pensjónin skattað aftur seinni?

Fyri at tryggja støðuleika og haldføri eigur ein pensjónsnýskipan at hava størst møguliga politiska undirtøku. Tí uttan eina breiða politiska undirtøku er vandin, at komandi samgongur fara at fremja nýggjar broytingar á pensjónsøkinum, sum aftur skapa ótryggleika og kunnu máa burturav fíggarliga grundarlagnum og tryggleikanum hjá komandi pensjónistum.

At enda vilja feløgini gera vart við, at uppskotið er í ov lítlan mun tryggjar haldføri í skipanini sum frá líður. Uppskotið tykist mest av øllum at vera ein umfordeiling millum inntøkubólkar og ikki millum ættarlið, sum ein pensjónsskipan skal gera. Við nýskipanina leggur landið í ov stóran mun ábyrgdina og skyldurnar á tey, sum spara upp til egna pensjón, meðan landskassin og kommunukassarnir tykjast at vera stóru vinnararnir við teimum øktu skattainntøkum uppskotið skapar.

Vit vilja við hesum mæla løgtinginum frá at samtykkja uppskotið sum tað fyriliggur.

Akademikarafelag Føroya
Búskapar- og Løgfrøðingafelag Føroya
Yrkisfelagið Miðnám

Sólgerð Hjørleifsdóttir

Fra: Malan Johansen
Sendt: 23. november 2017 17:20
Til: Hans Kári Vang
Cc: Kristjan Árnason; Almannamálaráðið
Emne: SV: Pensjónsnýskipanin til hoyringar
Vedhæftede filer: Hoyringsskriv.docx

Hey Hans Kári

Nú náddi eg kortini at senda hoyringsskriv frá AMEG, tí vit avgjørdu í mun til umsitingina, at TAKS kemur við einum serstakum hoyringsskrivi til tað.

So eg leggi hjá hoyringsskriv frá AMEG

Vinarliga
 Malan

Fra: Hans Kári Vang
Sendt: 6. november 2017 10:50
Til: info@trygdargrunnurin.fo; als@als.fo; Kundatænastan á TAKS <taks@taks.fo>; Gjaldstovan <gjaldstovan@gjaldstovan.fo>; Postur til Hagstovuna <hagstova@hagstova.fo>; GJ Ameg <ameg@landsbankin.fo>; Landsbanki Føroya <landsbankin@landsbankin.fo>
Cc: Kristjan Árnason <kristjan.arnason@amr.fo>; Almannamálaráðið <amr@amr.fo>
Emne: VS: Pensjónsnýskipanin til hoyringar

[Til TAKS, Gjaldstovuna, Hagstovuna, Landsbankan, ALS-skipanina, Trygdargrunnin og AMEG](#)

Uppskotið til pensjónsnýskipan verður hervið send tykkum til ummælis.

Hoyringsfreistin er ásett til **24. november 2017 kl. 12.00** og verður at senda til amr@amr.fo.

Sí annars teldupost frá AMR niðanfryi.

Vinarliga / Kind regards

Hans Kári Vang
 Fulltrúi / Head of section

Fíggjarmálaráðið
 Tlf: (+298) 35 20 09 & (+298) 55 20 09
hansk@fmr.fo • fmr@fmr.fo • www.fmr.fo

Fra: Kristjan Árnason
Sendt: 3. november 2017 13:10
Emne: Pensjónsnýskipanin til hoyringar

Góðan dagin,

Við hesum verður sent til hoyringar

1. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a.
2. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
3. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum.
4. Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn (Pensjónsnýskipan).
5. Uppskot til løgtingslóg um eftirløn (Eftirlønarlógin)(Pensjónsnýskipan).
6. Uppskot til løgtingslóg um javningarprosent til almannaveitingar.

Hoyringsfreistin er ásett til 24. november 2017 kl. 12.00 og verður at senda til amr@amr.fo.

Eru spurningar ella er eitthvørt ivamál, ber til at venda sær til

- Fíggjarmálaráðið, Hans Kári Vang, tlf. 552009 ella teldupost: hansk@fmr.fo
- Almannamálaráðið, Heri Petersen, tlf. 734042 ella teldupost: heri.petersen@amr.fo

Vinarliga/Sincerely

Kristjan Árnason

Fulltrúi/Head of Section

Almannamálaráðið/Ministry of Social Affairs
Eirargarður 2 • 100 Tórshavn • Faroe Islands
Tel. +298 304000 • Mobile +298 734035
kristjan.arnason@amr.fo • www.amr.fo

Viðmerkingar til uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um arbeidsmarknaðareftirlønargrunn.

Inn og útgjald úr grunninum

Í uppskotinum eru framrokningar gjørdar av útgjaldinum frá arbeidsmarknaðareftirlønargrunninum (AMEG), eftir at broytingarnar í lógini eru framdar.

Møguliga eru hesar rættar, grunnurin hevur ikki sjálvur gjørt útrokningarnar. Men í útrokningunum er neyðugt at taka hædd fyri:

- 1) At pensjónsaldurin økist fyrst 1 ár og síðani við livitíðarindeks. Hetta gera at útgjaldið við tíðini verður seinni í livitíðini hjá pensjónistinum og merkir tað eitt minni útgjald. Somuleiðis verður inngjaldið hægri, tí pensjónisturin arbeiðir longri.
- 2) Undantak sambært Nordisk konvention. Her er eisini neyðugt at meta um, hvussu tað ávirkar útgjaldið úr samhaldsfasta, við tað at persónur, sum ikki rindar inn í AMEG tí hann hevur undantak sambært hesi broyting, missin rættin til útgjald fyri tað tíðarskeiðið.
- 3) Eisini viðførur skiftisregulin, eitt økt pensjónsútgjald, sum neyðugt er at meta um.
- 4) Bústaður í Grønlandi og Danmark telja við í árinum, um pensjónisturin býr í Føroyum við útgjald byrjar. Hetta kann økja um samlaða pensjónsútgjaldið, tí allahelst koma fleiri persónar við hesi broyting við í skipanina. Neyðugt er at meta um, hvussu stór broyting verður í samlaða pensjónsútgjaldinum orsakað av hesi broyting.

Øll hesi viðurskifti mugu so setast inn í modelið, sum er ment til at meta um útgjald og ogn í AMEG komandi árin. Neyðugt er at gera hesar útrokningar, áðrenn vit kunnu gera hollar viðmerkingar til lógaruppskotið, men tað tekur tíð og verður ikki liðugt til hoyringsfreistina 24. november. Arbeiðið at gera hesar útrokningar er sett í gongd, og so skjótt sum tað er liðugt er møguligt hjá AMEG at gera viðmerkingar til tøluni í uppskotinum.

Umsiting

Stýrið ynskir at vísa á ein av stóru fyrimununum við AMEG-grunninum er at hann er umsitingarliga lættur. Uppskotið hevur nakrar umsitingarligar avbjóðingar. TAKS umsitur bæði inngjald og útgjald úr AMEG-grunninum og koma tey at senda eitt sertak hoyringsskriv viðvíkjandi umsitingini.

Viðmerkingar til orðingar í uppskotinum

Á síðu 11 skriva tit:

“Samhaldsfasti ásetur útgjaldið til hvønn pensjónist útfrá hesum báðum fyritytum:

1. At langtíðarhaldføri í grunninum verður tryggjað
2. Útgjaldið til hvønn pensjónist kann javnast árliga við einum prosentíð sum liggur nakað omanfyri prísveksturin”

Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnurin

Fyrirtreyt 2 er ikki røtt.

Stýrið fyri arbeidsmarknaðargrunnin hevur til uppgávu á hvørjum árið at áseta útgjaldið frá grunninum fyri komandi ár. Í prinsippinum er møguligt at rinda alt út, sum kemur inn. Men tað ger stýrið sjálvandi ikki, tí vit vita øll, at tað vera nógv fleiri pensjónistar í framtíðini. Tí er neyðugt at spara upp, fram til umleið 2040, tá talið pensjónistur verður meira støðugt.

Stýrið hevur sum mál, at uppsparingin skal vera so mikið stórt, at hon í fyrsta lagi er nokk til at útgjaldið úr grunninum ikki lækkar og í øðrum lagi helst hækkar ájavnt prísvekstrinum.

Tað er rætt at útgjaldið er hækkað meira enn prístalið síðstu árinum (umleið 3%) og tað er at gleðast yvir. Men pensjónistarnir skulu ikki væntað tað verður so alla tíð frameftir og tí er ikki rætt at skriva at útgjaldið hækkar við meira enn prístalinum.

Á s 12 skriva tit:

Undir 2.2 at tað kann vera ein umsitingarlig avbjóðing fyri TAKS, at inngjaldið hjá persónum hækkar mitt í árinum.

Rætt er eisini at nevna at umsitingin økist av, at tað nú kann søkjast um undantak sambært Nordisk konventión. Her er neyðugt við málsviðgerð. Somuleiðis viðførir skiftisregulin nakað av meir umsiting.

Vegna AMEG

Malan Johansen, forkvinna

Føroya Skipara- og Navigatørfelag, Smærugøta 9A,
FR-100 Tórshavn. Tlf. 316973. Fax 318516. fsn@fsn.fo www.fsn.fo

Tórshavn tann 25-11-2017

Hoyringsskriv

Løgtingsmál nr. xx/2017: Uppskot til broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.

Uppskot til
Løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um viðbót til ávísar pensjónistar v.fl.
(Pensjónsnýskipan)

Føroya Skipara - & Navigatørfelag (FSN) Vil loyva sær at koma við hesum viðmerkingum til omanfyri nevnda uppskot til broytingar í eini ætlaðari komandi pensjónsskipan.

- 1 At grundarupphæddin ikki verður lækkað.
- 2 At grundar upphæddin verður hækkað til í minsta lagi til tað, sum hon varð lækkað við síðstu lækking + javnað við teimum hækkingum sum fylgja av prístali og øðrum.
- 3 At frádráttarfrí inntøkuupphædd ikki verður lækkað samanbórið við verandi, 61.900 kr.
- 4 At frádráttarfrí inntøkuupphædd verður 61.900 kr. Verður faldað við tvey, og at annað av hjúnunum kann brúka a alla upphæddina ella hon kann verða luta millum hjúnini, so at hon gagnar teimum sum best.
- 5 At viðbótin ikki verður hækkað, men at hækkingin, sum ætlanin er at leggja á viðbótina, verður løgd á grundar upphæddina.
- 6 At tað ikki verður gjørdur munur á giftum og ógiftum persónum.
- 7 At løntakarafeløgini skulu gjalda alla upphæddina til TAKS, fyri at TAKS síðan skal trekkja tað %-ið av sum skal takast av, tí annars ávirkar tað yvirtíðina í sáttmálanum/ unum.

Vegna
Føroya Skipara- & Navigatørfelag
Annfinnur Garðalíð
Formaður